

Μελάτον κλ. τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον· ἡ δὲ Βλαχοκλεισούρα τὴν Βλαχικὴν διάλεκτον· αἱ ἀνωτέρω πόλεις εἰσὶ περιβλεπτοὶ διὰ τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν, διὰ τὰ σχολεῖα τῶν καὶ τὸν ἐμπορικὸν βίον, τὸν ὅποιον μετέρχονται εἰς τὴν αὐτοχρατορίαν τῆς Αὐστρίας καὶ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Ἡ ἐπαρχία αὕτη περὶ βορρᾶν ἔχει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Φλώρηνας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ τὰς ἐπαρχίας τῶν ὄθωμανῶν Κοννιάρων τὴν Σερήγγιολην καὶ τὴν Κοζάνην, ὑποκειμένη εἰς τὸν ἑδρεύοντα εἰς Μπιτάλια ‘Ρούμελη Βαλεσή, μολονότι ἀπαστα ἡ κάτω Μακεδονία εἰς τὸν Βεζύρην τοῦτον εἶναι ὑποκειμένη. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει περὶ τὰς 60 χιλιαδας κατοίκων κατὰ τὸ πλείστον χριστιανούς· ἐντὸς τῆς πρωτευούστης ὑπάρχουσιν καὶ τινες οἰκογένειαι Ἰσραηλιτῶν (*).

Χρούπιστα.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κείται πρὸς μεσημβρίαν τῆς Καστορίας, ἔχουσα ὅμωνυμον πόλιν καὶ περὶ τὰς 10 χιλ. κατοίκων ἀπάντων χριστιανῶν, ἐκτὸς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ὄθωμανῶν. Ἀπαντες οἱ χριστιανοὶ λαλοῦσιν τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον.

Βέντζη.

Αὕτη εἶναι ἐπαρχία τῆς Μικρᾶς ἡ κάτω Μακεδονίας, χωρίζομένη ὑπὸ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς τῶν Γρεβανῶν ἐπαρχίας ὑπὸ τοῦ Ἀλιάκμωνος (Βίστριτζα) ποταμοῦ· ὁ αὐτὸς ποταμὸς στρέφων πρὸς μεσημβρίαν καὶ βορρᾶν τὴν διαχωρίζει τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας. Μένει δὲ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἡ ἐπαρχία τῶν Σερβίων (Σέγφητζα) πρὸς τὴν Θεσσαλίαν ἀνατολικῶς, καὶ πρὸς δυσμὰς τῶν Γρεβενῶν ἀλλ’ αὕτη ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἡγεμονίας τοῦ ρούμελη Βαλεσή· ὁ πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας Βέντζη δὲν ὑπερβαίνει τὰς 7—8 χιλιαδας χριστιανῶν καὶ ὄθωμανῶν Βαλαάδων λαλούντων ἀμφοτέρων τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον.

Ἐν τῇ προηγουμένῃ Γεωγραφικῇ ἡμῶν ἐκθέσει ἐπὶ τῶν ἐπαρ-

(*) Ἡ ὥραια καὶ ἀξιολογωτάτη πόλις τῆς Καστωρίας κείται ἐπὶ ἑνὸς ἐκτεταμένου ἀκρωτηρίου γῆς. Ἡ ἐκτεταμένης Χερσονήσου περικυλλωμένης ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς ὅμωνύμου λίμνης ἔχουστης μόνον μίαν στενοτάτην εἰσόδου, ὡχυρωμένην καὶ φρουρουμένην ὑπὸ τῆς ὄθωμανικῆς ἔξουσίας.

χιῶν τῆς Ἡπείρου, Ἀλβανίας καὶ Μικρᾶς ἡ κάτω Μακεδονίας, ἔξεθέσαμεν τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπὶ μόνον τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων, ὅσαι ἀφορῶσι τὴν Ἰστορίαν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ. Ἄλλ' ἥδη λαβόντες ὑπὸ γενικωτέραν πολιτικὴν ἔποψιν τὰ ἱστορούμενα ταῦτα, ἐσκέφθημεν ἵνα ἐνδιατρίψωμεν ἐπ' ὄλιγον καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς οἰκουσῶν φυλῶν ἐπὶ ὄλοκλήρου τῆς εὐρωπαϊκῆς ταύτης χερσονήσου, διὰ νὰ μὴν ἀφίσωμεν κενόν τι, καὶ ταῦτα ἐν περιλήψει καθόσον αἱ περιστάσεις καὶ αἱ δυνάμεις ἡμῶν μᾶς ἐσυγχώρουν, ἐπὶ τῶν ὅποιών θέλομεν προσπαθήσει, ἵνα ἐπιφέρωμεν κρίσις τινὰς ἐπὶ τῆς παρούσης καταστάσεως, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς μελλούσης τύχης τῶν φυλῶν τούτων καὶ ταῦτα πρὸς φωτισμὸν τῶν ἀγαγνωστῶν μας.

Περὶ τῆς Ἀνω ἡ Ἰλλυρικῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς πρωτευούσης Σχόδρας (Σκούταρι)

Η Ἀνω Ἀλβανία ἀρχτικῶς γειτνιάζει μετὰ τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Βοσνίας καὶ Σερβίας, ἀνατολικῶς μετὰ τῆς Μακεδονίας, δυτικῶς μετὰ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ μεσημβρινῶς μετὰ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἀλβανίας. πρωτεύουστα δὲ τῆς ἀνω Ἀλβανίας θεωρεῖται ἡ Σχόδρα (Σκούταρι), ἣτις εἶναι μία τῶν ὡραιοτάτων πόλεων, καιμένη μεταξύ τοῦ ποταμοῦ Μπουιάνας καὶ τῆς λίμνης Δρενάτης, φρουρούμενη ὑπὸ ὄχυρᾶς Ἀκροπόλεως, ἔχούστης περὶ τὰς 25—30 χιλιάδων κατοίκων, ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων μετὰ διαφόρων ἐργοστασίων. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως εἰσὶν Ἀλβανοὶ χριστιανοὶ τοῦ καθολικοῦ δόγματος καὶ περὶ τὰς 50 οἰκογενείας μόνον τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος χριστιανοὶ· τὸ ὑπόλοιπον εἶναι ὁθωμανοὶ ἀλβανοὶ τῆς φυλῆς τῶν Γκέγκιδων.

Ἐπαρχίαι τῆς ἀνω Ἀλβανίας, αἱ πλησιάζουσαι πρὸς τὴν Κάτω Ἀλβανίνην, Ιονία, ἡ Ὀχριδα, ἡ Διέρη, τὸ Ἐλμπατάνη καὶ Τομάτ, περὶ τὸ μέσον δὲ ἡ Σχόδρα καὶ κατὰ τὴν ὅχθην τοῦ Ἀδρίου τὸ Ἀντίθαρι καὶ τὸ Πουλτζάνι, πρὸς δὲ τὴν Βοσνίαν καὶ Μακεδονίαν, ἡ Ποδγορίτζα, ἡ Πρίστηνα, ἡ Πισδρήγα, τὸ Ίπάκη, ἡ Καλχάντελη, ἡ Ιάκωβα καὶ ἡ Βοάννια.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω εἰσὶ καὶ οἱ ὄρεινοι κάτοικοι τῆς Λέσγιας χριστιανοὶ τοῦ καθολικοῦ δόγματος, Μηρεντῖται λεγόμενοι, οἵτινες εἶναι μὲν ὑπήκοοι τῶν ὁθωμανῶν, ἀλλ' ἔχουσι προνόμιά τινα καὶ κάποιαν ἀνεξαρτησίαν, ὑπόκεινται δὲ εἰς ἴδιαιτέρους φυλάρχους Καπεταναίους.

Οἱ ὁθωμανοὶ κάτοικοι τῆς Σκόδρας εἶναι ἀνέκαθεν ἔχθροὶ τῶν Μαυροβουνίων εύρισκόμενοι μετ' αὐτῶν εἰς ἀένναον πόλεμον, καὶ μάλιστα πνέουν ἐκδίκησιν διὰ τὴν ἡτταν καὶ τὸν φόνον, ὃν ὑπέστη πρὸ ἐδομέκοντα περίπου ἑτῶν ἐκστρατεύσας κατὰ τοῦ Μαυροβουνίου ὁ Βεζύρης αὐτῶν Καρα-Μαχμούτ Πασσᾶς Σκόδρας καὶ ὑπ' αὐτῶν καταστραφεὶς, ὡς ἐν οὐκείῳ τόπῳ ῥηθήσεται.

Ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης καὶ ἐκ τῆς διαχωριζούσης αὐτοὺς φυλῆς καὶ διαλέκτου, εύρισκονται μετὰ τῶν Μαυροβουνιωτῶν εἰς αἰώνιαν διαμάχην· τὸ αὐτὸ μίσος ἔχουν οἱ Σκοδριάνοι καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν Κροατῶν τῆς Αύστριας, τῆς αὐτῆς ὅντες τῶν Μαυροβουνίων καταγωγῆς.

Τῆς Σκόδρας ἡ θέσις πάντοτε ἐθεωρεῖτο ἐπίσημος, καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἦν ἐχρημάτισεν ὑπὸ τὸν Σκεντέρ Μπέϊν, καὶ διὰ πολλὰ. Ἐπὶ ὑπὸ τὴν ἀριστοκρατίαν τῶν ἐνετῶν, ἀλλ' ἐπίσημος ἀνεδείχθη καὶ περὶ τὰ 1790, 1800, ὅτε ἀπεσκίρτησε τῆς ὑποταγῆς τοῦ Σουλτάνου ἡ Βεζύρης αὐτῆς Καραμεχμούτ Πασσᾶς, ἔχει δὲ ὡς ἔπειται.

Οἱ Βεζύρης οὗτος μὴ ἐνδιδων εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Σουλτάνου ἐκηρύχθη παρ' αὐτοῦ ἀποστάτης καὶ κατὰ συνέπειαν ἐστάλησαν ἐναντίον του πολλοὶ Βεζύραι ὑπὸ τὸν ῥώμελη Βαλεσί, μεταξὺ τῶν ὅποιών ἦτον καὶ ἡ Ἀλῆ Πασσᾶς Τεπελενλῆς, μικρὸς τότε ὄν· ἀπελθόντων δὲ τῶν Σουλτανικῶν τούτων στρατευμάτων εἰς τὴν Σκόδραν ἐστρατοπέδευσαν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως καὶ ἐποιιόρχησαν στενῶς ἐντὸς τοῦ φρουρίου, τοῦ καὶ ἀκροπόλεως τῆς Σκόδρας τὸν Μεγμέτ Πασσᾶν, ὅστις ὑπέφερεν τὴν πολιορκίαν μέχρι τοῦ χειμῶνος· ἀλλ' ἀπελθόντος αὐτοῦ, ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν συνεννοθεὶς μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει Σκοδριάνων, καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ φρουρίου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Σουλτανικοῦ στρατοπέδου, οἱ δὲ κάτοικοι τῆς πόλεως ἔδρα-

ξαν τὰ ὅπλα καὶ ἐπετέθησαν σφραγῖδας κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλεις ἐστρατοπεδευμένων Σουλτανικῶν, τοὺς ὁποίους ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν καὶ ἄλλους ἀπάθησαν καὶ ἐδίωξαν ἐκτὸς τῆς πόλεως· τοῦτ' αὐτὸς συνέβη καὶ πρὸς τοὺς ἔξω ἐσκηνωμένους πασσάδες, τοὺς ὁποίους κακὴν κακῶς ἐδίωξαν καὶ κατεσκόρπισαν καὶ οὕτω διαλυθέντος τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατεύματος ἐλευθερώθη τῆς πολιορκίας ὁ Μαχμούτ Πασσᾶς· ἡ δὲ Σουλτανικὴ Κυβέρνησις μετὰ ταῦτα ὑπείκουσα εἰς τὴν ἀνάγκην ἡμενήστευσε τὸν Μαχμούτ Πασσᾶ ἀφῆσασα τοῦτον καὶ πάλιν εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σκόδρας· ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ὁ πασσᾶς οὗτος ἐγένετο προπέτης καὶ ἐζήτησε τὴν τελείαν ὑποταγὴν τῶν Μαυροβουγίων, ὡς ἐν οἰκείῳ τόπῳ βριθήσεται.

Τζερναγώρα, ἡ Μαυροβούνιον.

Η μικρὰ καὶ ὁρεινὴ αὖτη χώρα, ἀν καὶ ἀγονος, ἔχει ὅμως εἰς τοὺς ἔχολπους αὐτῆς κατοίκους γενναίους φιλοτίμους καὶ φιλελευθέρους πατριώτας, γειτνιάζει δὲ ἐκ δυσμῶν μὲ τὰ ὅγυρὰ φρούρια τῆς Ἀουστρίας Μπούκαις, Δεκάτερο, Μπούντουσα καὶ λοιπ., ἐκ δὲ μεσημβρίας ὑπάρχει τὸ ὡς ἐρέθη ὄχυρὸν Σκούταρι (Σκόδρα) μὲ τοὺς ἐπίσης γενναίους καὶ ἀσπόνδους ἔχθρούς αὐτῶν Σκοδρίους, ἃς ἀρχιτού δὲ καὶ ἀνατολῶν περιστοιχίζεται ὑπὸ τῆς Βοσνίας καὶ τῆς Ἐρζεγαδίνης, καὶ οὕτω μὴ δυνάμενον νὰ ἐπεκταθῇ εὔρισκεται εἰς ἀναναστον πόλεμον.

Οἱ κάτοικοι τῆς Τζερναγώρας δὲν ὑπερβαίνουσιν τὰς 120—130 χιλιάδ. ψυχῶν, διοικοῦνται δὲ ὑπὸ μιᾶς γερουσίας, καὶ ἐνδεήγεμόνος τῆς καταγωγῆς τοῦ Βλαδίκα Πέτροβίτζ, τοῦ πρωταρτίου τῆς τελείας αὐτῶν ἀνεξαρτησίας ἐπελθούσης μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Μαχμούτ Πασσᾶ Σκόδρα Νίκην αὐτῶν, ὡς ἐπεται.

Ο Βεζύρης οὗτος ὡς ἐρέθη ἐπερειδόμενος εἰς τὴν κατὰ τῶν σουλτανικῶν στρατευμάτων νίκην αὐτοῦ, ἐξαπέστειλε ζητῶν ἀπὸ τοὺς Μαυροβουγίωτας τελείαν ὑποταγὴν, καὶ πληρωμὴν φόρου, τὸ δὲ Βλαδίκας καὶ οἱ πατριῶται Μαυροβούνιοι ἀπήντησαν « ἐλύών λάβε ». Ἀγαθὴ τύχη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ Μαυροβουγίου, εἰς τῶν γενναίων ἀνδρῶν ὁ Πέτρος ὅστις ὁ; γομίζομεν κατήγετο

ἐκ τῆς γῆσσυ Κύπρου· οὗτος ἐνεθάρρυνεν τοὺς πατριώτας εἰς ἀντίστασιν τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, τοὺς ἐστρατολόγησεν καὶ ἐτέθη ἐναντίον τοῦ ἔχθροῦ, ὅστις μετὰ τὰς ἀπειλὰς δὲν ἥργησεν νὰ ἐμφανισθῇ ἀπέναντι αὐτῶν μετὰ 10 — 12 χιλ. στρατοῦ ἔχων μαζή του καὶ τοὺς Μιρηντίτας Λατίνους τῆς Δέσμιας, καὶ ὁ μὲν πεζικὸς στρατὸς διευθύνθη πρὸς τὰ ὄρεινά μέρη, ὁ δὲ Πασσᾶς μετὰ 400 — 500 ἵππων διευθύνθη ἀλλοθεν διὰ τῆς παραλίας τῆς λίμνης Δρινιάσης ὁ διευθυνθεὶς πεζικὸς στρατὸς πρὸς τὰ ὄρεινά μέρη κτυπηθεὶς ἴσχυρῶς παρὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Βλαντίκα ἐνίκηθη κατὰ κράτος, καὶ κατεδιώχθη, ὅστις καὶ δὲν ἔδυνθη νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ Πασσᾶ, τὸν ὅποιον οἱ Μαυροβούνιοι μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ ἐπολιόρκησαν στενῷ, καὶ γενομένης μάχης ἴσχυρας ἐνίκησαν πεσόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ Πασσᾶ εἰς τὴν μάχην, τοῦ ὅποιού τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμον οἱ Μαυροβούνιοι καὶ τὴν ὅποιαν διατηροῦσιν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Κετίγηνης, πρωτεύουσαν τοῦ Βλαντίκα, ὡς τρόπαιον Νίσσης· ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν ἔπαυσαν οἱ Μαυροβούνιοι μαχόμενοι μετὰ τῶν ὄθωμανῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας των.

Τὸ Μαυροβούνιον περιστοιχούμενον ὡς ἐρρέθη ἐξ ἐνὸς μὲν ὑπὸ ἀουστριακῶν χωρῶν καὶ ἐξ ἄλλου ὑπό τε τῆς Βοσνίας καὶ τοῦ Σκουταρίου δὲν δύναται νὰ κάμῃ μεγάλην αὔξησιν καὶ πρόσδον, διότι οἱ Βόγνιοι καὶ ἐλευθερούμενοι ἀπὸ τοῦ ὄθωμανικοῦ ζυγοῦ ποτὲ δὲν θέλουν παραδεχθῆ νὰ μείνωσιν ὑπὸ τὸ πτωχὸν καὶ ἄγονον Μαυροβούνιον, ἐνῷ αὐτοὶ μόνοι των δύνανται νὰ σχηματίσωσι εὑρεῖαν ἥγεμονείαν. Οἱ Ἐρζεγοβίνιοι ἀν καὶ εἰσὶ μέλη τῆς Βοσνικῆς οἰκογενείας καὶ καταγγῆται, συμπαθοῦσιν ὅμως καὶ ἐν μέρει οὗτοι πρὸς τοὺς Μαυροβούνιώτας.

‘Ερζεγοβίνα ἢ ‘Ερζεγοβίνα.

Η ἐπιμήκης αὕτη χώρα τῆς ὄθωμανικῆς Δαλματίας περιστοιχεῖται ὑπὸ ὄρέων γειτνιάζουσα μετὰ τῆς ἀουστριακῆς Δαλματίας πρὸς δυσμήν, ἀνατολικῶς δὲ καὶ βορείως μετὰ τῆς Βοσνίας, καὶ πρὸς μεσομηρίαν συνέχεται μετὰ τοῦ Μαυροβούνιου.

Η χώρα αὕτη ἀν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἶναι ἄγονον γέμει ὅμως δασῶν Λεπτοχαρίων, Δαμασκινεῶν καὶ Μηλεῶν, οἱ κάτοικοι

ἄπαντες εἶναι χριστιανοὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, δόγματος ἐκτὸς ἐνδεκτοῦ μέρους Καθολικῶν, ὅλιγιστοι δὲ ὄθωμανοὶ καταφυγόντες ἐκ τῆς Βοσνίας εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ γιανιτζαρισμοῦ μετέβησαν εἰς τὴν Ἐρζεγοβίνην, καὶ ἐκατοίκησαν εἰς τὰς πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας εἶναι τὸ Μοστάρ, ἀλλ' ἔχει καὶ ἄλλας πόλεις καὶ κωμοπόλεις ως τὴν Τρεβίγην κλπ· οἱ κάτοικοι ὅλης τῆς μικρᾶς ταύτης ἡγεμονίας ως εἰκάζομεν, δὲν ὑπερβαίνουσιν τὰς 130—140 χιλ. ψυχῶν, ἄπαντες δὲ εἶναι βιομήχανοι καὶ προσέτι γενναῖοι ἄνδρες καὶ ἐμπειροπόλεμοι, καθότι χρηματίσαντες πάντοτε ως ὁροφύλακες εἰς τὴν μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἀουστρίας ὑροθετικὴν γραμμὴν, είχον πάντοτε τὰ ὅπλα των καὶ ἔμενον φυλάττοντες τὴν μεθόριον γραμμὴν ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς των, παντούς, ἢ καπιταναίους.

Βοσνία.

Η εὐρεῖα αὕτη ἡγεμονία γειτνιάζει πρὸς δυσμάς της καὶ πρὸς ἄρκτον μετὰ τῶν ἀουστριακῶν χωρῶν Δαλματίας, Κροατίας καὶ Σκλαβονίας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ μετὰ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς μεσημβρίαν μετὰ τῆς Ἐρζεγοβίνης, Μαυροβουνίου καὶ τῆς ἀνω Ἀλβανίας.

Οἱ κάτοικοι τῆς Βοσνίας χριστιανοί τε καὶ ὄθωμανοὶ εἰσὶν τῆς Σκλαβικῆς φυλῆς, μὲν τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ διάλεκτος αὐτῶν ἔχει πραφορὰν καὶ ἰδιωτισμοὺς ἰδιαιτέρους· ἄπαντες οἱ χριστιανοὶ εἰσὶν τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, λαμβάνοντες τοὺς Ἀρχιερεῖς αὐτῶν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἵτινες εἰς πολλὰς περιστάσεις ὑπερασπίζονται τοὺς χριστιανοὺς τούτους ἐναντίον τῆς τυραννίας τῶν ἐπι τοπίων ὄθωμανῶν, διὰ τοῦτο καὶ οὗτοι συμπαθοῦσι πρὸς τοὺς Ἑλληνας παρὰ εἰς ἄλλα ἔθνη.

Οἱ πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας, ἡ ἡγεμονίας ταύτης, σύγκειται ἐκ 500—600 χιλιάδων ψυχῶν κατὰ τὰ τρία τέταρτα χριστιανῶν, καὶ περὶ τὸ ἐν τέταρτον ὄθωμανῶν, ἀλλὰ μαχίμων δυστρόπων καὶ παγκακίστων.

Οἱ τόποις τῆς Βοσνίας εἶναι μᾶλλον ἐπιδεκτικὸς κτηνοτροφίας, ἡ γεωργίας, γέμει δὲ, δασῶν Δαμασκινεῶν, Μηλεῶν καὶ λοιπῶν. ἔχει δὲ διάφορα ἐργοστάσια καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα·

πόλεις τῆς Βοσνίας εἰσὶ τὸ Σαράγεβον μετὰ 70—80 κατοίκων, παρὰ τὸν Μιγλιάζον ποταμὸν ἐμπορικωτάτη καὶ βιομήχανος, Τράβηνικ πρωτεύουσα μὲ 14 χιλ. κατοίκους, πρὸς δὲ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ χωμαπόλεις.

Η εὐρεία αὕτη ὥγεμονία ἡτὶς τὸ πάλαι ἀπετέλει ἴδικτεραν βασιλείαν, (*) τὴν σήμερον δεινῶς τυραννεῖται καὶ καταμαστίζεται ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀρνησθρήσκων ὁθωμανῶν μπέιδων, οἵτινες ἔκτὸς τῶν λοιπῶν δυσβαστάκτων φόρων τῶν ἐπιτιθεμένων ὑπὸ τῆς ἑζουσίας εἰς τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους τοῦ τόπου, λαμβάνουσι καὶ οὗτοι ἔξ οὐλῶν τῶν παραγομένων καρπῶν τῶν προϊδυτῶν τοῦ τόπου τριάκοντα πέντε τοῖς ἑκατὸν, καὶ οὐτως ἀπεκατέστησαν τὸν λαὸν δίκην ἐπαιτῶν καὶ εἰλάτων ἐκ τῶν κακώσεων τούτων πολλάκις προσέτρεξαν εἰς τὰ ὅπλα· ἀλλ' ἡ ἐπιτόπιος τυραννία ἡνωμένη μετὰ τῆς σουλτανικῆς δυνάμεως, τοὺς κατέβαλε καὶ τοὺς ἔφερε εἰς χείρωνα κατάστασιν.

Σερβία.

Η Σερβία γειτνιάζει βορείως μετὰ τῆς ἀουστριακῆς Σερβίας διαχωριζομένη ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως, ἐκ δυτικῶν διαχωρίζεται τῆς Βοσνίας, μεσημβρινῶς ἀπὸ τῆς Μεσίνης καὶ Μακεδονίας, ἔξ ἀνατολῶν ἀπὸ τῆς Θράκης καὶ τῆς Βουλγαρίας· ὁ πληθυσμὸς τῆς Σερβίας σύγκειται ἔξ 800—900 χιλιάδων κατοίκων χριστιανῶν ὄρθιοδόξων· ἡ δὲ γῆ τῆς Σερβίας ἀν καὶ ἔχῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τόπους ἐπιδεκτικοὺς τῆς γεωργίας, μὲν οὐλὸν τοῦτο εἶναι παρημελημένη καταγινομένων τῶν κατοίκων κατὰ τὸ μᾶλλον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Η Σερβία ὑπέκειτο εἰς τρομερὸν τυραννίας ζυγὸν ἀλλ' ἀπέστεισε τοῦτον ὡς ἔπειται ἐκθετόμενον· τῷ 1801 Φουσκαόλους τις ὁθωμανοὺς ἀρχηγὸς τῶν ἐν Βελιγραδίῳ Γιαννητσάρων, ἔχων τὸν

(*) Μωάμεθ ὁ Β'. ὁ κατακτητὴς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔξεστράτευσεν κατὰ τῆς Βοσνίας τῷ 1463 ἔτους, καὶ ἀρῷ ἐλεγχότησεν ἀπασαν τὴν χώραν ἐπολιόρκησε τὸν βασιλέα τῆς εἰς τὴν πόλιν Κλινζίαν καὶ μετὰ κακὰς ὑποσχέσεις τοῦ Σουλτάνου ἐπεχρισθότη ὁ δυστυχὴς, ἀλλ' ἀπεκρατίσθη εὐθὺς αὐτὸς καὶ ὁ ἀγείρος του, οἱ δὲ δυστυχεῖς κάτοικοι τῆς πόλεως ἀπέγγιθοσαν αἰγμάλωτοι.

πασσάν του Βελιγραδίου εἰς τὰς διαταγάς του ἐπεχειρίσθη ἐν Σερβίᾳ ἵνα θανατώῃ ὅλους τοὺς χριστιανούς Κνέζους (ἄρχοντας) καὶ νὰ δημόγη τὰ κτήματά των, περιερχόμενος δὲ τὴν χώραν ἔθανάτωσε περὶ τὸν 70 καὶ ἐδήμευσε τὰ κτήματά των, ἐξαπέστειλε δὲ καὶ 7 τῶν Γιαννητζάρων ἵνα φονεύσουν καὶ τὸν Τζερνγεώργιον, Καραγεώργην (Μαυρογεώργιον) ἀλλ ὁ τολμηρὸς οὗτος ἀνήρ ἐλθὼν ἐνοπλος καὶ πυροβολήσας ἐφόνευσεν δύω ἐξ αὐτῶν, ἐψυγάδευσε τοὺς λοιποὺς καὶ ἐτρεξεν πρὸς τὸ δάσος; ἵνα μεταβῇ εἰς Βοσνίαν, καὶ ὅδὸν ἀντάρμωσε τὸν ὁμοιοπαθῆ του Στανόκη Σλαβάκην ὄνομαζόμενον καὶ εἰς ὅλγας ἡμέρας ἐγένοντο 70 ἄνδρες, καὶ οὕτω προσεκάλεσαν τοὺς ὁμοεθνεῖς των εἰς τὰ ὅπλα ἵνα ὀρκισθῶσι ἢ ζωὴν ἢ θάνατον· ὁ Μαυρογεώργιος διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ τόλμην του ἀνεδείχθη καρυφαῖος. Τετρακόσιοι Γιαννήτζαροι εστάλησαν ἐκ Βελιγραδίου ἵνα καταστρέψωσι τοὺς ἐπαναστάτας καὶ καταπαύσωσι τὴν ἐπανάστασιν, ἀλλ ὁ Μαυρογεώργιος μετὰ ὡγδοήκοντα Σέρβων ἐπικεσῶν τὸν Αὐγούστον τοῦ 1801 κατὰ τῶν ἐστρατοπεδευμένων εἰς τὸ χωρίον Σφεμεκίσκιν ἐχθρῶν, ἀπροσδοκήτως καὶ προσβαλλών τὴν σίκιαν, ὅπου ἦτον ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν τὸν ἥρμαλώτισε, οἱ δὲ λοιποὶ μὴ γνωρίζοντες τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

Οἱ Σέρβοι διὰ νὰ καθησυχάσωσι τὴν ὁθωμανικὴν αὐλὴν ἐγραψαν καὶ πάρεστησαν πρὸς αὐτὴν, ὅτι αὐτοὶ ἐπανέστησαν κατὰ τῶν μὴ ὑποταξιομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου Γιαννητζάρων, καὶ οὕτως ἐπὶ δύω ἔτη ἢ ὁθωμανικὴ αὐλὴ ἐδλεπεν ἡσύχως τὴν Σερβικὴν ἐπανάστασιν, θέλουσα νὰ θραύσῃ τὴν ὑπερφάνγιαν τῶν Γιαννητζάρων, ἐλπίζουσα ὅτι μετέπειτα οἱ Σέρβοι θὰ ὑποταχθῶσι εἰς αὐτὴν ὡς τὴν ἐπληροφόρουν οἱ Σέρβοι, καὶ μάλιστα ὁ Καραγεώργιος ὅστις ὀχυρωθεὶς εἰς Σεμάνδραν ἀνέφερεν εἰς τὸν Σουλτάνον τὰ ὅσα κακὰ ὑπέφεραν ἀπὸ τοὺς Γιαννητζάρους καὶ ὁ Σουλτάνος τοῖς ὑπεσχέθη ἐννέα ἔτη ἀτέλειαν, ἀλλ ἀκολούθως ἐνδυναμωθεὶς ὁ Καραγεώργιος ἐξή τησε ἀπὸ τὸν Σουλτάνον νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν Σερβίαν πριγκηπάτον (ἡγεμονίαν) ὁμοίαν μὲ τὴν Βλαχίαν, καὶ Μολδαβίαν· ἡ Τουρκία τότε ἰδούσα τὴν ἀπάτην αὐτῆς ἥρχισε κατὰ τὸ 1891· νὰ πολεμῇ

σπουδαίως τὴν Σερβίαν· δύῳ ἔτη ύπέφερεν τὸν μεγάλον αὐτὸν ἀγῶνα ἡ Σερβία, καὶ ὁ Καραγεώργυς ἔδειξε θαύματα καρτερίας καὶ συνέσεως, προτέθηλε τοὺς Τούρκους παρὰ τὸν Δρίναν καὶ Μωραΐναν, ἐπολιόρκησε καὶ ἐκυρίευσε τὸ Βελιγράδιον περὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1806· καὶ μετ' ὅλιγον τὸ Σλαβένιον καὶ τὴν Νίσσαν. Τῷ δὲ 1806 ἡ ‘Ρωσία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον τῆς Τουρκίας καὶ ἀπίστειλεν τὸν Ἑλληνα ἀξιωματικὸν ‘Ροδοφινίκην εἰς Σερβίαν, ὃς τις ὥδηγει τοὺς Σέρβους εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων των· ἀλλὰ περὶ τὸ ἔτος 1812 ὁ Βεζύρης Χουρσίτ Πασσᾶς διαταχθεὶς παρὰ τοῦ Σουλτάνου μετέβη ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῆς Σούμπιας μετὰ μεγάλου στρατοῦ εἰς Σερβίαν καὶ αἰφνιδίως πεσὼν ἐπὶ τῶν Σέρβων τοὺς διεσκόρπισε καὶ ἐκυρίευσεν καὶ τὸ Βελιγράδιον· ὁ δὲ Καραγεώργυς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ‘Ρωσίαν· ὁ δὲ Σουλτάνος διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὸν τόπον τῷ 1814 προσκάλεσε τοὺς Σέρβους ἵνα κατοικήσωσι τὴν χώραν κυβερνώμενοι ὑπὸ ἐπιτοπίων χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ νὰ πληρόωσι ἐπηστῶς τοὺς φόρους αὐτῶν ἀναγνωρίσας καὶ τὸν ἀρχηγόν των τὸν Μηλόσην· οἱ δὲ ὄμωμανοὶ νὰ κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ Πασσᾶ καὶ κατοικῶσι ἐντὸς τοῦ Βελιγραδίου.

Η Σερβία ἀν καὶ ἔχῃ στοιχεῖα ἵνα ἀποκατασταθῇ δύναμις κατὰ τὸ μέλλον ἴσχυρὰ, ἀτυχῶς αὗτη ἐκτὸς ὅτι εἶναι ύποτελής φόρου, ἀλλ᾽ ἔχει καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὥθωμανὸν βεζύρην φρουρούντα τὸ φρούριον μετὰ 3—4 χιλιάδων ὄθωμανῶν ὡς καὶ εἰς ἀλλα τινὰ φρούρια (ἄτινα ἐκρημνίσθησαν ἐσχάτως). Διὸ ἡ ἀδελφὴ αὕτη τῆς Ἐλλάδος εἶναι ἡναγκασμένη νὰ ἔλθῃ εἰς νέαν δοκιμασίαν μετὰ τῶν ἐγκριῶν αὐτῆς, δπως ἐλευθερωθῆ καὶ λάθη τὴν ἐντελῆ αὐτῆς ἀνεξαρτησίαν. Εἰὰν ὅμως ἡ τῆς Ἐλλάδος αὕτη ἀδελφὴ, ἦτις καὶ θρησκευτικῶς ἀναποτάστως ὑπάρχει συνδεδεμένη μετ' αὐτῆς, ἐνωθῆ καὶ πολιτικῶς δι' ἀγῶνα τὸν ἀπαντα, διὰ φιλικῆς καὶ ἀνασκάστου δρμοσπονδίας, θέλεις ἴσχυροποιηθῆ μεγάλως, ἀποκαθισταμένη σεβαστὴ παντοῦ.

Θεσσαλία.

Η Θεσσαλία περατοῦται μεσημβρινῶς ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας Ἐλλάδος, πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ Κόλ-

που, πρὸς ἄρχτον δὲ ὑπὸ τοῦ Ὀλύμπου ἐξ ἐνὸς καὶ τοῦ Ἀλιάκμωνος ποταμοῦ ἐξ ἑτέρου, τῶν διαχωρίζοντων αὐτὴν ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, πρὸς δυσμὰς δὲ διαχωρίζεται τῆς Ἡπείρου διὰ τοῦ Πίνδου ὅρους.

Η Θεσσαλία ἔχει πεδιάδας ἀπεράντους καὶ γῆν εὐφορωτάτην παράγουσαν ἀφθόνους, δημητριακοὺς καρποὺς, ἔλαιον, μέταξαν, βαμβάκιον, σίσαμον, λεῖμονοπορτογαλ. καὶ λοιπά.

Ο πληθυσμὸς τῆς Θεσσαλίας ἐίναι περὶ τὰς 850 χιλ. κατοίκων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 3]4 εἰναι χριστιανοὶ καὶ τὸ ἐν τέταρτον περίπου ὅθιμανοι τῆς φυλῆς τῶν Κονιάρων.

Η πόλις Λάρισσα είναι ἡ πρωτεύουσα πάσης τῆς Θεσσαλίας ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος μὲ 60 περίπου χιλιάδας κατοίκους, ἐπαρχία δὲ τῆς Θεσσαλίας είσιν Δομοκός, μὲ συνώνυμον πρωτεύουσαν, Φέρσαλα ὄμοιώς, Ἀρμυρός, Βελεστίνος, (Φεραί), ἀγιά, Θετταλομαγνησία μὲ πρωτεύουσαν τὸν Βῶλον, Τούρναδος μὲ πόλιν ὡραιωτάτην, Τρύαλλα ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Θεσσαλίας εἰς ἣν ὑπόκειται καὶ ἡ Καλαμπάκα, Ἀγραφα μὲ πρωτεύουσαν Ρεντίνα, Ασπροπόταμον δὲν πρωτεύουσται, Ζάρ καὶ μικρὰ ἐπαρχία, Δομένικος ὄμοιώς, Χίτια, μὲ πρωτεύουσαν δουκάτα, Ελασσῶνα μὲ πρωτεύουσαν συνώνυμον, Ὀλυμπος καὶ Πλαταμὸς μὲ πρωτεύουσαν Ραφάνη, Σέρβια μὲ πρωτεύουσαν συνώνυμον· ἡ ἐπαρχία αὕτη είναι μὲν ἐνθεν τοῦ Ἀλιάκμωνος ποταμοῦ καὶ τὴν συμπεριελάβαμεν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Θεσσαλίας· μὲν δὲν τοῦτο αὗτη διοικητικῶς ὑπόκειται εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Μακεδονίας ἐδρεύουσαν ἐν Μπιτωλίοις.

Η Θεσσαλία πολιτικῶς καὶ πολεμικῶς θεωρουμένη.

Η Θεσσαλία πολεμικῶς θεωρουμένη συμπεριλαμβάνει ὡς ἐμπειροπολέμους τὰ χωρία τοῦ Ὀλύμπου καὶ Πλαταμῶνος, τὰ ὄρεινὰ τῆς ἐπαρχίας Ελασσῶνος καὶ Δομενίκου, ἀπαντα τὰ τῶν Χασιῶν χωρία, τὸ Κλενοβούκόλη, Ασπροπόταμον, καὶ τὰ ὄρεινὰ τῶν Αγράφων, τὰ περὶ τὸν Κίσσαδον καὶ τὰ τῆς Θετταλομαγνησίας, τὰ δὲ πεδινὰ χωρία δύνανται νὰ ἀναδείξουν καλοὺς ἵππεις.

Η Θεσσαλία οὐδέποτε θέλει στέρει τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ

τῆς ἐλευθέρας· Ἐλλάδος· ἀλλ' ὅπως δήποτε μίαν ἡμέραν θέλει
ἐνωθῆ μετ' αὐτῆς ἀδιασπάστως.

Μακεδονία.

Τὸ μέγα τοῦτο τῆς εὐρωπαϊκῆς χερσονήσου τμῆμα, κείται
ἐπὶ τοῦ Κέντρου αὐτῆς, περιστοιχεῖται ἐξ ἀνατολῶν ὑπὸ τῆς
Θράκης ἐκ δεσμῶν δπὸ τοῦ Πίγδου καὶ τοῦ Ἀλιάκμωνος ποτα-
μοῦ τῆς Ἡπειρωτικῆς καὶ Ἰλλυρικῆς Ἀλβανίας χωριζόμενη ὑπὸ
τοῦ ὄρους Τομόρου· ἐκ μεσημβρίας ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας διὰ τοῦ
ὄρους Ὁλύμπου, ἐκ δὲ τῆς ἀρκτοῦ τῆς Βουλγαρίας, τοῦ Αἵμου
καὶ τῆς Σερβίας.

Τὴν μεγάλην ταύτην χώραν τὴν κειμένην περὶ τὸ κέντρον
τῆς χερσονήσου ταύτης, τὴν προσοδοφόρον καὶ εὐφοριατάτην,
οἱ μὲν βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας τὴν εἶχον διαιρέσει εἰς βασι-
λείας, πρώτην, δευτέραν καὶ τρίτην, οἱ δὲ κατακτηταὶ Σουλιαῖοι
τῶν ὄθωμανῶν τὴν διήρεσαν εἰς Μεγάλας ἐπαρχίας (Καζάδες)
ὑπὸ τὴν σημαίαν (Σαντζάκες) ἐνὸς Μπεϊλέρμπεϊ ἢ 'Ρούμελη
Βαλεσί, (μεγάλου ἡγεμόνος τῆς 'Ρούμελης) ἐδρεύοντος, τὸ μὲν
πρῶτον εἰς Σόφιαν, ἔπειτα δὲ εἰς Μπιτιώλια ἀχολούθως, ἥτις,
πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐσχημάτισαν καὶ τὴν Θεσσαλονίκην εἰς Μικρὸν
Σατζάνεη (ἡγεμονίαν) θέσαντες ὑπ' αὐτὴν τινὰς ἐπαρχίας, παρα-
χωρίσαντες ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ 'Ρούμελη Βαλεσί.

Οἱ ως εἴρηται κατακτηταὶ Σουλτάνοι ως καὶ ἀλλοῦ ἐρρέθη διὰ
νὰ ἔχωπι εἰς τελείαν ὑποταγὴν τὴν ἐκτεταμένην ταύτην χώραν
ἀπεφάσισαν καὶ μετέφερον ἐκ τοῦ Ἰκονίου τῆς Ἀνατολῆς 400
χιλιάδας κατοίκους ὄθωμανοὺς τοὺς λεγομένους Ἰκονιάρους, ἢ
ὡς αὐτοὶ τοὺς ὧνομάζουσι ίθλιατφατηχὰν (τέκνα τῶν κατα-
κτητῶν) τοὺς ὅποίους συνοίκησαν εἰς 24 ἐπαρχίας (Καγάδες)
μετὰ τῶν ὅποίων συνέδεσαν συνθήκας ἢ ἐπαραχώρησαν πρὸς
αὐτοὺς γαίας εἰς συνοικισμὸν ὑπὸ συνθήκας, ὑπὸ τὴν ὑποχρέωσιν
ἴνα ἐναντίας περιστάσεως πολέμου, νὰ ἔξελθῃ εἰς τὴν ἐκστρα-
τείαν εἰς στρατεύσημος ἀνὰ πᾶσαν οἰκογένειαν ἄγει μισθοῦ,
λαμβάνων μόνον τὴν τροφοδοσίαν παρὰ τοῦ Σουλτάνου, ἐνόσῳ
διαρκεῖ ὁ πόλεμος, καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ πολέμου γὰ ἐπι-

στρέφη εἰς τὰ ἴδια, ἵνα γεωργίσῃ τὰς γαλας αὐτοῦ, καὶ ἀπολαύσῃ τοὺς καρποὺς αὐτῶν.

Ἐπαρχίαι τῆς Μακεδονίας πρὸς τὴν Θεσσαλίαν εἰσὶν ὁ Πλαταμὸς καὶ ἡ Αἰκατερίνη, περὶ τοὺς ἀνατολικοὺς καὶ βορείους πρόποδας τοῦ ὄλυμπου μὲν πολλὰ ὀλίγους ὁθωμανοὺς κατοίκους, ἐντὸς τῆς πόλεως Αἰκατερίνης· ἡ ἐπαρχία τῶν Σερβίων μὲν ὅμιλοι μεριμνοῦνται μὲν πέραν τοῦ Ἀλιάκμωνος ποταμοῦ πρὸς τὴν Θεσσαλίαν· ἀλλ' ἡ ἐπαρχία αὗτη ἀνήκει εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁθωμανοὺς, καὶ ἡ ἐπαρχία αὗτη ἔχει ὀλίγους ἐντὸς τῆς πόλεως Σέρβια· πρὸς δυσμὰς τῆς ἐπαρχίας τῶν Σερβίων κείνται ἡ μικρὰ ἐπαρχία Βένζη, καὶ ἡ τῆς Νασελίψας ἡ Λεψίστη, κειμένη πέραν τοῦ Ἀλιάκμωνος ποταμοῦ πρὸς τὴν Ἡπειρον ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὴν Μακεδονίαν· αἱ δύο αὗται κατοικοῦνται ἀπὸ χριστιανοὺς καὶ ὁθωμανούς, ἐξ τῶν ἀρνησιθρήσκων τῶν λεγομένων Βαλαάδων οἵτινες μόλις εἰσὶν τὸ ἐν τέταρτον τοῦ ὄλου πληθυσμοῦ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων, ἀπάντες οἱ λοιποὶ εἰσὶ χριστιανοί, ἀπαντες οἱ ὁθωμανοὶ ὁμιλοῦσιν τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν.

Τὰς δὲ ἐπαρχίας τῆς κάτω ἡ μικρὰ Μακεδονίας τὰς συμπεριελάθομεν ὁμοῦ μὲ τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἡπείρου, αὗται δὲ εἰσὶν ἡ Καστορία, Χρούπιστα, Μπίχληστα, ὁμοῦ μὲ τὸ τμῆμα Νεβόλη, Κόρτζα, ὁμοῦ μὲ τὸ τμῆμα τῆς Κολωνίας, Οπαρις, Γκόρα καὶ Μόκρα.

Ἐρχόμεθα ἥδη εἰς τὰς ἐν τῷ μέσῳ ἐπαρχίας τῆς Μακεδονίας καὶ πρῶτον ἀρχόμεθα ἀπὸ τὰς οἰκουμένας ὑπὸ τῶν Κονιάρων Γιουρούκων, συγκειμένας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ὕθωμανῶν, ὀνομαζούμενας δὲ ὅλας Σαρήγγιολη, διακρίνονται δὲ ἴδιαις τέρως ὑπὸ τὴν ὄνομασταν Τζαρτιαμπᾶ, Καϊλιάρη, Μπερσεμπᾶ, Κατράνιτζα καὶ λοιπά· σύγκεινται δὲ ἐκ 300 περίπου χωρίων ὁθωμανικῶν καὶ ὀλίγων χριστιανῶν· ὁ Στρόβος μὲ ὅμιλοι μεριμνοῦνται μεριμνασταν τοὺς ὕθωμανῶν καὶ χριστιανῶν. Φλώρινα ὁμοίως ἐπαρχία μικρὰ οἰκουμένη ὑπὸ χριστιανῶν καὶ ὀλίγων ὁθωμανῶν Βοδενᾶ (Ἀρχαία Εδεσα) ὑποκειμένη εἰς τὸν ἡγεμῶνα τῆς Θεσσαλονίκης, ἐπαρχία ἔκετεταμένη ἔχουσα ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τὸ

ῆμισυ τοῦ πληθυσμοῦ ὄθωμανοὺς, τὸ ὑπόλοιπον εἰσὶν χριστιανοὶ, οἱ ὄθωμανοὶ τῶν Βοδενῶν εἰσὶν τῆς φυλῆς τῶν ἀχρείων καὶ διεστραμμένων, τὰ χωρία κατοικοῦνται ὑπὸ χριστιανῶν Βουλγάρων· πλησίον τῶν Βοδενῶν μεσημβρινῶς κεῖται ἡ ἐπαρχία τῆς Βερδοίας μὲν ὁμώνυμον πόλιν ὡραιοτάτην καὶ βιομήχανον, οἱ κάτοικοὶ της εἰσὶν ὄθωμανοὶ ὀσμανλίδες, καὶ χριστιανοὶ εἰς τὴν Βέρειχν, συνοίκησαν ἔνα μέρος τῶν Πελοπονησίων ὄθωμανῶν λαλαίων, οἵτινες διεσώθησαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ἀπαντα τὰ χωρία οἰκοῦνται ἀπὸ χριστιανούς· εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βερδούς, εἰς ἣν ὑπέκειται καὶ ἡ πολυσπαθῆς Νιάουσα κατοικουμένη ὑπὸ χριστιανῶν ἅπασα. Πρὸς Βορρᾶν τῆς Βερδοίας κεῖται ἡ ἐπαρχία τῆς Γιαννητζές (Βαρδαργενιτζές) μὲν ὁμώνυμον πόλιν κατοικουμένην ὑπὸ ὄθωμανῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς χωρίοις ὑπάρχουσι ὄθωμανοὶ κάτοικοι. Τὴν πόλιν ταύτην τὴν ἐκατοίκησαν εἴς στρατηγὸς τοῦ Σουλτανὸς Μουράτου ὄνομα-ζόμενος Βρενόζης ἡ Γαζῆ Βρενόζης, (Πρωτ.) εἰς τὸν ὄποιον πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἐβράβευσεν ὁ Σουλτάνος ἔνα μέγα μέρος τῶν πεδίων τοῦ Βαρδαρίου πρὸς ιδιοκτησίαν του· τὰς γαίας ταύτας νέμονται μέχρι σήμερον οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ μπέτδες τῆς Γιαννητζές, οἵτινες εἶναι καὶ ἀρχηγοὶ τῶν Γιουρούκων Ἰεληνατιφατηχὰν· εἰς τὴν πόλιν Γιαννητζὲν ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Βρενίζη τούτου· ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συνέρχονται κατ' ἔτος ἀπὸ διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Ρούμελης, εἰς ἣν γίνεται ἡ ἐτήσιος πανήγυρις τοῦ ἀγίου Λουκᾶ (Λουκᾶ παναγύρη). ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ὑπόκειται καὶ ἡ ἐπαρχία τῶν Μογλεγῶν κατοικουμένη ὑπὸ τῶν ἀχρείων ἐκείνων ὄθωμανῶν τῶν Βουλγαροτούρκων Καρατζοθελιδῶν.

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἀγωτέρω ἐπαρχίας κεῖται ἡ πόλις Θεσσαλονίκη, κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου τοῦ Τζαουά Μοναστηρίου, μετὰ λιμένος ἐκτεταμένου, ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τὴν ὡραίαν αὐτῆς θέσιν τὴν πολυανθρωπίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομήχανίαν, εἶναι μία τῶν σπουδαίων ἐπαρχιῶν τῆς εύρωπαιχῆς χερσονήσου· οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης δέγιοι ὑπερβαίνουσιν τὰς

90 — 100 χιλιάδας κατοίκων, ἐκ τῶν ὅποιων περὶ τὸ ὥμισυ αὐτῶν εἰσὶν Ἰτρηηλίται, τὰ δὲ ἄλλα τρία τέταρτα διαιροῦνται εἰς τέσσαρας φυλὰς εἰς χριστιανοῦς, ὁθωμανοὺς, καὶ εἰς μίαν μοναδικὴν φυλὴν ἐξ Ἰουδαίων ὁθωμανῶν διατηρούντων τὸ αἰσθημα ἀμφοτέρων τῶν θρησκειῶν. εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Θεσσαλονίκης ἡ ἄλλως εἰπεῖν εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἀπαντες οἱ κάτοικοι εἰσὶν χριστιανοὶ, ὀλίγοι δὲ ὁθωμανοὶ, ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπάρχουν καὶ ὀλίγοι τῶν ξένων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ὑπήκοοι, οἵτινες ὡς καὶ οἱ λοιποὶ χριστιανοὶ κάτοικοι ἐμπορεύονται μετὰ διαφόρων ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης. Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Θεσσαλονίκης εὑρίσκονται τὰ ἀγαῖκὰ χωρία, τὰ Μαντεμογάρια καὶ ἡ Κασάνδρα συγκείμενα ἐκ χριστιανῶν ἐμπειροπολέμων.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλονίκης εὑρίσκονται αἱ ἐπαρχίαι Μαγκαδὰς, ἡ Λαγκαζὰς, τὸ Λέρητ Ἰσάρη, καὶ τὸ Ντογγιάνη κατοικούμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ὁθωμανοῦς Πιουρούκους καὶ ὀλιγωτέρους χριστιανοῦς, πρὸς ἀνατολὰς δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων κείται ἡ μεγάλη ἐπαρχία τῶν Σερρῶν μὲν ὁμώνυμον πόλιν ἀξιολογωτάτην, ὡς κειμένην εἰς θέσιν πεδινὴν ὑπὸ τοὺς πρόποδας λόφου τινος· ἡ πόλις αὕτη ἔχει ἀρχετὸν βιομηχανίαν καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον μετὰ τῆς Άουστρίας καὶ λοιπῶν μερῶν τῆς Εὐρώπης, μάλιστα τὸ πλεῖστον τοῦ ἐμπορίου συνίσταται εἰς βαμβάκια, πρὸς δὲ περιφρουρεῖται ὑπὸ ὄχυρώματος πλινθίνου πλὴν πολὺ ἀδυνάτου, ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων αὐτῆς χριστιανῶν, καὶ ἐνὸς μέρους περὶ τὸ τέταρτον ὁθωμανῶν Κονιάρων, ἐν δὲ τῇ πόλει τῶν Σερρῶν οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων εἰσὶν ὁθωμανοί· πρὸς ἀνατολὰς καὶ μεσημέριας τῶν Σερρῶν κείνται αἱ ἐπαρχίαι Δράμας, Καβάλας, Ντεμεριτάρ, Νιρηχόπος, Κολώνια, Ζίχνα καὶ Μελένικος, οικούμεναι σιμίγδην ὑπὸ ὁθωμανῶν καὶ χριστιανῶν, συνορευόμεναι αἱ πλεῖσται μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Θράκης.

Πρὸς δυτικὰς παρὰ τὰ ὅρια τῆς Ήπείρου καὶ Ἀλβανίας κείται ἡ μεγάλη ἐπαρχία τῶν Βιτωλίων μὲν ὁμώνυμον πόλιν ἐμπορικωτάτην καὶ βιομηχανον, ἐμπορευομένην μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ διαφόρων ἄλλων μερῶν τῆς Εὐρώπης· τὰ Μπιτάλια είναι

ἡ πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας ἡ ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος Μπεηλέρμπεϊ τῆς Ῥούμελης, ἡ 'Ρούμελης Βαλεσί· οἱ κάτοικοι τῶν Βιτωλίων συμποσοῦνται εἰς 70—80 χιλιόδας κατοίκων ὄθωμανῶν. Οσμανλιδῶν, χριστιανῶν Βουλγάρων, καὶ Ἑλληνοβλάχων καὶ τινῶν Ἰσραηλιτῶν, τὰ χωρία καὶ αἱ κωμοπόλεις κατοικοῦνται ὑπὸ χριστιανῶν Βουλγάρων καὶ Ἑλληνοβλάχων· πρὸς ἀνατολὰς περὶ τὰς ὅχθας τοῦ Ἀξιοῦ κεῖται ἡ ἐπαρχία Τίκφεος οἰκουμένη ὑπὸ χριστιανῶν καὶ ὄθωμανῶν, πρὸς βορρᾶν δὲ αὐτῆς ὑπάρχουν αἱ ἐπαρχίαι Πρίλεπος καὶ ἡ τῶν Βελησῶν, κειμένη ἐπὶ τῆς κοίτης τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ συνδυομένης ὑπὸ ἔξαριν γεφύρας· πρὸς βορρᾶν δὲ τῶν ἐπαρχειῶν τούτων κείνται αἱ ἐπαρχίαι Σκόπια, Πρίστενα, Βρένια, Λυσιόφτζα, Νίσα, Κράτοβον, Νοβηπαζάρ· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἐπαρχειῶν τούτων καὶ τῶν πρὸς τὴν Θράκην ἐπαρχιῶν τῆς Μακεδονίας, κείνται αἱ ἐπαρχίαι Καρέτοβα, Παλήγνια, Κουμένοβον, Δούπνιτζα, Σαμοχόδιον, Σόφια, ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας καὶ ὅλης τῆς εὐρωπαϊκῆς τουρκίας ἔδρα τοῦ Ῥούμελη Βαλεσί, πρὶν μετατεθῆ εἰς τὰ Μπιτώλια, ἀπαντᾷ δὲ αἱ ἀνωτέρω ἐπαρχίαι εἰσὶν ἔκτεταμέναι ἐμπορικαὶ καὶ βιομήχανοι, εἰς δὲ τὸ Σαμοχόδιον ἔξαγουσιν καὶ σιδηρον.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐπαρχιῶν αἱ ὅποιαι κατὰ τὴν διαίρεσιν τῶν ὄθωμανῶν εἶχον ἀποκατασταθῆ μικραὶ Σατραπεῖαι διοικούμεναι αἱ ὑπὸ Σατραπίσκων Βερεμπέΐδων, οἵτινες διαδοχικῶς ἐδιοικοῦσαν αὐτὰς αὐτοθελήτως, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι μικραὶ ἐπαρχίαι ἡ τημήματα ἐπαρχιῶν πλησίον αὐτῶν, αἱ ὅποιαι διηρέθησαν κατὰ περιστάσεις τινὰς καὶ ἐπροικοδοτήθησαν εἰς ἡγεμονίδα τινὰ, ἡ εἰς ὄθωμανικὸν τι Τέμενος ὡς ιδιοκτησία (Μαλικιανὲς) καὶ ἐδιοικοῦντο ὑπὸ τῶν ἀπεσταλμένων Βοϊζοντάδων, ἡ Μουταθελίδων (ἐπιτρόπων)· ἥδη δμως ἡ ὄθωμανικὴ Κυβέρνησις δπως καταργήσῃ τὴν διοίκησιν τῶν Σατραπίσκων τούτων καὶ ὅπως συγκεντρώσῃ εἰς ἑαυτὴν τὴν ἔξουσίαν τῶν ἐπαρχιῶν, ἐξαποστέλλει ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν· ἡ περίστασις ὑλικᾶς μὲν ὠφέλησεν κατά τι τὴν ἔξουσίαν τοῦ Σουλτάνου, διότι ὡφελήθη κατά τι ἐκ τῆς συγκεντρώσεως τῶν εἰσοδημάτων, ἀλλὰ καὶ πάλιν ταῦτα κατασπατα-

λοῦνται ὑπὸ τῶν ἀπεσταλμένων ὑπαλλήλων, οἱ δὲ καταστραφέντες Σατραπίσκοι δὲν παρέχουσι πλέον εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου ἢν ποτὲ παρέσχουν ἵσχυρὰν καὶ γεγυμνασμένην στρατιωτικὴν δύναμιν ἐν παντὶ καιρῷ πολέμου, διὸ καὶ σήμερον ἐπεριορίσθη ἡ δύναμις τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸν τακτικὸν στρατὸν καὶ εἰς τινὰς βασιμπουζούκους (ἀτάκτους).

Ως πρὸς τοὺς τοὺς χριστιανοὺς τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Μακεδονίας πολεμικῶς θεωρουμένη ἡ Μακεδονία εἶναι ἡ πρωτίστη, διότι ἔχει ἐν ἑαυτῇ στοιχεῖα δυνάμενα νὰ καθέξωτι θέσιν στρατιωτικὴν ἀξιόλογον πεζικοῦ τε καὶ ἵππικοῦ, καθότι τὰ Μαδεμοχώρια, Χάσικα καὶ Κασάνδρια, τὰ ὄρεινὰ τῶν Βοδενῶν, καὶ τῆς Βερροίας περὶ τὸ ὄρος Καρατάσι, τὰ περὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Όλύμπου βορείως καὶ ἀνατολικῶς κείμενα χωρία, ὡς καὶ ἅπαντα τὰ ὄρεινὰ χωρία τῶν ἐπαρχιῶν τῆς κάτω Μακεδονίας ἐξάγουσι ἄνδρας, καὶ γυναικας ἐμπιροπολέμους εἰς τὴν πεζομαχίαν πρὸς δὲ αἱ περὶ τὸ μέσον τῆς Μακεδονίας ἐπαρχίαι δύνανται ἐν καιρῷ νὰ παρέξωσι μίαν ἵσχυρὰν δύναμιν στρατιωτικοῦ ἵππικοῦ, διότι οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων εἰσὶν ἐξησκημένοι εἰς τὸ ἵππικὸν, καθότι ὡς μεσόγειοι εἶναι ἡναγκασμένοι διὰ τὴν μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν κοινωνίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν φυσικὴν αὐτῶν πρὸς τὸ ἵππεύειν κλῆσιν νὰ ἀποκαταστένωνται ἀριστοὶ ἴππεῖς.

Πολιτικῶς θεωρουμένη ἡ Μακεδονία ἀσκαρδχυμυκτὶ εἶναι ἐστραμμένη πάντοτε πρὸς τὴν Εὔλαδα καὶ ἐξ αὐτῆς περιμένει τὴν ἀπελευθέρωσίν της καὶ διὰ οὐδέποτε θέλει στέρξει τὸν ἐξ αὐτῆς ἀποχωρισμόν.

Θράκη.

Η ἔξοχος αὕτη χώρα ἦτις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς κατέχει τὴν ὥραιοτέραν καὶ ἐπισημοτέραν πόλιν τῆς ὑφηλίου, ἡ χώρα αὕτη ὡς ἐκ τῆς σημαντικότητός της εἶναι γνωστὴ εἰς τὸ κοινὸν τῆς Εὐλαΐδος καὶ εἰς τοὺς ἐξω ὁμογενεῖς καὶ λοιποὺς φιλαναγγώστας, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἡ πεζικὴ ὁλῶν τῶν χωρῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς ταύτης χερσονήσου ἐκθέτομεν ἐνταῦθα σημειώσεις τινας καὶ περὶ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῆς, ὅπου ἡδυνήθημεν συντομώτερον πρὸς γνῶσιν τῶν μὴ εἰδότων.

αὗτη διὰ τὴν ὀρχίαν θέσιν αὐτῆς καὶ τὸ λοιπὸν φυσικὰ καὶ ἐπί-
κτητα ἱγαθύ της, ἐγένετο ζηλευτὴ εἰς πάντας τοὺς κρατοῦντας
καὶ ἴσχυροὺς τῆς γῆς, καὶ ὡς ἐξ τῆς ζηλοτυπίας ταύτης δικρέ-
νει ὑπὸ τὸν βαρόστρου Ζυγὸν, αὐτή τε καὶ οἱ ὑπ' αὐτὴν χριστια-
νοὶ λαοὶ τῆς Εύρωπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, οἵτινες ἀγανακτοῦν-
τες λέγουσιν, εἴθε νὰ μὴν ὑπῆρχεν ἡ Κωνσταντινούπολις ἵνα μὴ
διαρκέσῃ καὶ ὁ Ζυγὸς αὐτῶν.

Μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὸν Θρακικὸν τὸ δευτερεῖα
ἔχει ἡ Ἀδριανούπολις, ἔπειται ἡ Φιλιππούπολις, ἀκολούθως Πα-
ζαρτζίκη, Ἀγχίαλος, Μεστήμβρια, Καρυαμπάτη, Σλήβενος, Ἀσκί-
ζαρά, 'Ροδοστὸς, Τζεμετζές, Θρακικὴ Χερτόνητος, Γένιτζες,
Καραγάτζει καὶ λοιπά.

Αἱ Θρακικαὶ ἐπαρχίαι ὡς καὶ αἱ Μακεδονικαὶ κατοικοῦνται
ἀνάμικτα ὦρ' Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων, καὶ ἐν τοῖς πάλεσι ὑπὸ
ὅθιμοντων, οἱ δὲ λεγόμενοι Βουλγαροὶ εὗται διὰ τῆς θρησκείας,
τῶν ἔθιμων καὶ τῶν ἡθῶν τῶν Ἑλλήνων ἐξελληνισθησαν, καὶ
δὲν ἔμεινεν ἐν αὐτοῖς ζένον τι εἰρηγμένο ἀνάμικτος διάλεκτος
τινὲς ἐκ τῶν γηρίων τῶν περὶ τὸν Αἶγαν ὠρεῷσθισαν ὅτι ἡτού
καιρὸς νὰ σχηματίσωσι τὴν μαθηλογουμένην ἡγεμονίαν τοῦ Ἡ-
ρακλέους τῶν Βουλγάρων (Μαρκοκάλοβιτζ) καὶ ν' ἀποχωρισθῶσι
τῶν συναδελφῶν των Ἑλλήνων, ἀλλ' οἱ εὐρωνοῦντες δὲν ἔδωσαν
οὐδεμίαν ἀκριτινὴν εἰς τὰ ληρήματα ταῦτα τοῦ νὰ ἀποσπασθῶσι
τῆς ὄλομελείας τῆς πατρίδος, ἐνῷ τὰ τέκνα τῆς κοινῆς πατρί-
δος οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἔλαθον μέρος εἰς τὴν ἐπα-
νάστασιν μας, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἐπεσον ἡρωῖκοις ὑπὲρ τῆς ἀ-
πελευθερώσεως τοῦ ἔθνους τὰ δὲ τέκνα τῶν ἐπαρχιῶν τούτων
εὑρίσκονται ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν φησι ὁ· ταὶ ἐν τοῖς σχολείοις καὶ
τοῖς πανεπιστημίοις τῆς πατρίδος καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὴν
ἐξουσίαν ὡς γνήσια τέκνα τῆς πατρίδος.

Βουλγαρίκη ἡ πέραν τοῦ Αἴγαν τῇ Παρίστριος.

Αἱ χώραι αὗται κατὰ μῆκος ἀρχονται ἀπὸ τὴν δυτικὴν ὅχθην
του Εύξεινου καὶ ἀποκερατεῦνται πρὸς δυτικὰς μέρους του Βιθυ-
νίου κατὰ πλάτος ἡ ἀρχονται ἀρκτικῶς ἀπὸ τὴν μεσημβρινὴν

οχθην τοῦ Ἰστρου καὶ τελευτῶς εἰς τὰς βορείους ὑπωρείας τοῦ Αἴμου.

Εἰς τὰς χώρας ταύτας οἰκοῦσι κυρίως ἐντὸς τῶν φρουρίων καὶ τῶν κυριωτέρων πόλεων ὁθωμανοὶ καὶ Βούλγαροι, μεταξὺ δὲ Ἑλλήνες καὶ Βλάχοι μετανάσται τῆς Δακίας· εἰς δὲ τὸ ἐνδίτερον μετογείως οἰκοῦσι Βούλγαροι καὶ Βλάχοι. ἀλλ’ ἐπὶ τῆς παραλλίας τοῦ Εὔξενου τὴν Ντόμπριτζα συνσίκησαν Ἑλλήνες ἐν διαφόρων μερῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας· περὶ δὲ τὰς ἔκβολὰς τοῦ Ἰστρου ἐσχάτως κατέκησαν Ἑλλήνες καὶ διάφοροι ἄλλοι ξένοι χάριν ἐμπορίου. Ἐφ’ ὅλου δὲ τοῦ ἐδάφους του, ὡς ἐξέθη, μέχρι Βιδινίου εἰκάζεται ὅτι οἰκοῦσι περὶ τὰς 800 χιλιάδας μέχρι καὶ ἑκατομμυρίου κατοίκων.

Ἐξετάζοντες τὸν τόπον τοῦτον, καὶ θεωροῦντες αὐτὸν ὑπὸ πολιτικὴν τινὰ ἐποψιν, λέγομεν ὅτι οὐδέποτε συμφέρει ὁ τόπος αὐτὸς ἵνα σχηματισθῇ εἰς ἴδιαιτέραν ἡγεμονίαν, πρῶτον διότι κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρους φυλὰς συμμίγδην, καὶ οὐδέποτε θέλει συμβιβασθῆσθαι, ἵνα ἀποκαταστῆσωτι ταχτικὴν κυβέρνησιν· καὶ δεύτερον διότι ἀπαστολὴ αἱ κυριώτεραι παρίστριαι πόλεις, καὶ αἱ ὑπὸ τὸν Αἴμον εἰσὶν ἐπιτεθωρακισμέναι δι’ ισχυρῶν καὶ ἀπορθῆτων φρουρίων, τὰ ὅποια σχηματίζουν ἐν προπόργυρον δι’ ὄλοκληρον τὴν Εὐρωπαϊκὴν χερσόνησον, καὶ κατ’ οὐδένα λόγον δύνονται νὰ ἀποτπασθῶσι τῆς ὁλομελείας καὶ τῆς κυριαρχικῆς δυνάμεως καὶ τοῦ τόπου ὄλοκλήρου.

Πόλεις τῆς Βουλγαρίας εἰσὶν περὶ τὸν Αἴμον Βέρνα, Σούμλια, Μέγα Τούρναβον, Καζανλῆ καὶ λοιπά, παρὰ δὲ τὰς ἔκβολὰς καὶ τὰς μετημέρινὰς ὥχθας τοῦ Δουνάδεως Σάλτζα, Ντούλτζα, Ματζήνι, Χίρσοβα, Συλίστρια, Ρουτζάκι, Ραζγράδ, Τύρναβος, Γράμποβα, Λόθριτζα, Ράχοβα, Παλάγκα, Βιδίνι.

Τελευτῶντες τὰς γεωγραφικὰς ταύτας ἐκθέσεις τὰς ἀφορώσας τὰς ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς χερσονήσου φυλὰς καὶ τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις, πρὸς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ τῆς πατρίδος διὰ τὸ μέγα μέλλον αὐτῆς, καθ’ ὅσον αἱ ἐπιτοπικὲς γνώσεις καὶ αἱ δυνάμεις ἡμῶν μᾶς ἐπέτρεπον, ἡθέλομεν θεωρήσει ἔλλειψιν καὶ ἀτέλειαν τοῦ ἔργου ἡμῶν, ἐὰν δὲν ἐνδιατρίβομεν καὶ ἐπ’ ὀλίγον, καταθέτον-

τες τὴν ὁδύνατον ἡμῶν γνώμην ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἑλληνικοῦ στοιχείου· ἦτοι τοῦ Κορμοῦ ὅλων τῶν διακλαδώσεων αὐτοῦ.

Ἐλλάς.

Διάφοροι τῶν ξένων, εἴτε ἔκόντες, εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ πολλάκις Ἑγραψαν ἀποφαινόμενοι, ὅτι τὸ μεγαλουργὸν ἔθνος ἡμῶν, τὸ διὰ τῆς ἀγχινοίας, τῶν συγγραμμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ φιάσαν εἰς τὸν κολοφῶνα καὶ καταπλήξαν τὴν ὑφήλιον, τὸ ἔθνος τοῦτο θεωροῦσι μικρὰν, φυλὴν, περιωρισμένην μὴ ἔχουσαν τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα, ἵνα σχηματισθῇ καὶ ἀποτελέσῃ κράτος μέγα, καὶ ἴσχυρόν· διὸ ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐκθέσωμεν καὶ ἡμεῖς ὡς ἐκ τῶν ἐπιτοπίων γνώσεών μας, γνώμην τινά· καθόσον αἱ δυνάμεις ἡμῶν μᾶς ἐπιτρέπουσι ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ἑλληνικοῦ τούτου ζητήματος.

Ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ ὡς πλανήτης, ἢ ὡς μέρας τις κομίτης ἐπικαθήηται ἐπὶ ἐνὸς ἔκτεταμένου μέρους τῆς ὑδρογείου σφαιρίας· σταθερῶς δὲ καλύπτει ὁ πυρὴν αὐτοῦ τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς ἑλευθέρας Ἐλλάδος, τῆς Κρήτης, τῶν νήσων, τῆς Θεσσαλίας, Ήπείρου, μετὰ τῶν Ἰονίων νήσων, Μακεδονίας, Ἰλλυρίας καὶ Θράκης. Ἡ δὲ μακρὰ αὔτοῦ κίμη διῆστριατεμομένη διέρχεται ἐξ ἐνὸς τῶν Ἕλλήσποντον, καὶ διευθύνεται πρὸς ἀνατολὰς κατακαλύπτουσα. ὅλας τὰς παραλίους καὶ τὴν ἐνδίτερον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας γύρων, ἀποπερατοῦται περὶ τὸν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας· ὁ δὲ ἄλλος κλάδος διερχομένας τὸν Βόσπορον, διέρχεται τὴν Ἀνατολικὴν ὥχθην καὶ τὸ ἐνδίτερον τοῦ Εύξείνου καὶ διευθύνεται ἀποπερατούμενος εἰς τὴν Τραπεζούντα.

Τοιαύτην γεωγραφικὴν θέσιν κατέχει ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ τὴν σήμερον· ἦτις μὲν ὅλην τὴν ὁποίεν ὑπεστη βάρβαρον τυραννίαν, ἔμεινε καὶ πάλιν ζῶσα, καὶ δύναται νὰ σχηματίσῃ ὡς δύναμις κρατεῖα κράτος ἴσχυρότατον· διότι, ὡς ἐρῆθη, κατακαλύπτει τὸ ἐν τέταρτον τῆς εὐρωπαϊκῆς χερσονήσου καὶ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

* Αἱ παύσιτοι λοιπὸν οἱ συκιφάνται, οἱ διῆγυριζόμενοι ὅτι ἡ Ἐλλὰς δὲν ἔχει τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα πρὸς καταρτισμὸν μεγάλης καὶ ἴσχυρᾶς δυνάμεως.

A.N.O.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΛΗ ΠΑΣΣΑ

ΜΟΥΤΣΟΙΣΑΤΗ.

Οἱ κατακτηταὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς χερσονήσου Σουλτάνοι τῶν δύθωμανῶν Ἀμουράτης Β'. πατὴρ καὶ ὁ οἰὸς αὐτοῦ Μωάμεθ ὁ Β'. γενόμενοι κύριοι τῆς τε Ἡπείρου καὶ Ἰλλυρίας διῆρεσκαν αὐτὰς, καὶ τὴν μὲν Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίαν εἰς τέσσαρας Ἕγεμονίας, δύο μὲν Βεζυράτα τὴν τοῦ Αύλῶνος καὶ τῶν Ιωαννίνων, καὶ δύο μικρὰ πασαλίκια (Μέρη Μηρὰν) τὴν τῆς Κρήτας καὶ τοῦ Δελδίνου. Τὴν δὲ Ἰλλυρίαν ἡ ἄνω Ἀλβανίαν εἰς τρεῖς Ἕγεμονίας, μιαν μὲν εἰς Βεζυράτον τὸ τῆς Σκύρους ἡ Σκούταρι, καὶ δύο εἰς πασαλίκια Μέρη Μηράν ὡς τὴν τοῦ Όλυμπανακίου καὶ Οχυρός· μολονότι ἡ τελευταία αὕτη ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν Μησιαν πῆς Μακεδονίας, καὶ νάτερον δὲ αἱ ἐπαρχίαι αὗται ὄνομαζονται ἄνω καὶ κάτω Ἀλβανία.

Ἐκ τῶν Ἕγεμονιῶν αὐτῶν ἡ μὲν τοῦ Αύλῶνος ἦτο ἐπίσημος καὶ ἴσχυρὸς, καθότον ἐμπεριεῖχεν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῆς τοὺς πολεμικωτέρους κατοίκους, τοιούτοις δὲ ἦσαν οἱ Τόσκιδες, Νταγκλίδες, Σαραπαλίδες, Μαλακαστρίται καὶ λοιποί, διὰ τοῦτο καὶ οἱ κατακτηταὶ διώρισαν εἰς τὴν Ἕγεμονίαν ταύτην ὡς ἡγεμόνα τὸν ἄριστον στρατηγὸν Σινάκην, ὅστις πολλάκις ἀναφαίνεται εἰς τὴν ιστορίαν τοῦ ἥρωος Καστριώτου Σκεντέρμπετη, ἀπόγονοι δ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι μέχρι σήμερον μπέηδες ἐν Αύλῶνι, ὄνομαζομένοι Σιναγ-πασαλίδες, γόνοι τοῦ ὅποιου ἦτο καὶ ὁ παρὰ τοῦ Ἀλῆ παστᾶ αἰχμαλωτισθεὶς Ἰμραήλ παστᾶς. Πρωτεύουστα τῆς Ἕγεμονίας ὑπῆρχε πρὶν ὁ Αύλων, ἦδη δὲ εἶναι τὸ Βελιγράδιον ἡ Σελεύκιαν, Βελάγριδα καὶ Μπεράτι τουρκιστὶ δὲ Ἀρναούτ Μπελιγράδ.

Π Κρήτα εἶνε ἐπίσημος, διότι ὑπῆρξε πατρὶς καὶ πρωτεύουστα τῆς Ἕγεμονίας τῶν Καστριώτων, καὶ μάλιστα τοῦ τελευταίου

ήγεμόνος αὐτῆς Γεωργίου τοῦ ἐπονομασθέντος Σκεντέρμπεη, ὅστις δί' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς ἐπάλευσεν ἡρωϊκῶς μετὰ τῶν δύο Σουλτάνων Ἀμουράτη, καὶ Μωάμεθ] τοῦ Β'. καὶ τοὺς ὄποιούς ἐπὶ τεσσαράκοντα μαχῶν ἐνίκησε τοὺς αὐτῶν στρατούς· δὲ; δὲ αὐτοπροσώπως ἐνίκησε τοὺς ιδίους Σουλτάνους.

Τὰ Ἰωάννινα εἶναι ἐπίσημα (ἀν καὶ σύγχρεται ἐκ μόνον πέντε ἐπαρχιῶν) διότι καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἡγεμονίας αὐτῆς, οἱ κάτοικοι εἰσὶ χριστιανοὶ καὶ μόνον ἐν ταῖς πρωτεύουσαῖς κατοικουν ὀλίγοι τὸν ὄθωμανῶν, καὶ διότι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἡγεμονίας ταύτης ὑπάρχει ἔξευγενισμὸς, καὶ διότι διετηρήθησαν ἐν αὐταῖς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, καὶ τὰ Γυμνάσια· (*) μάλιστα εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἡγεμονίας τὰ Ἰωάννινα διετηρήθησαν Διδακτήρια καὶ Γυμνάσια καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς, καὶ ἐπὶ τέλους διότι οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι φιλομαθεῖς, ἐλεήμονες, εὐεργετικοί, νοημονέστατοι, φίλοι τῆς παιδείας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας· προσέτι δὲ διότι ἐν τῇ Ἡγεμονίᾳ ταύτῃ, ὑπάρχει καὶ ἡ ἐπαρχία τοῦ ἡρωϊκοῦ Σουλίου, τὰ ὄποιον διετήρησε τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ ἐπάλευσεν ἡρωϊκῶς μετὰ τῶν ὄθωμανῶν μέχρι τῶν ἐσχάτων.

Τὸ Δελβινον εἶναι μικρὰ Ἡγεμονία ἔχουσα ὑπὲρ αὐτὴν τὰς ἐπαρχίας τῆς Τσαμουργίας τὴν Χημάραν, καὶ τὸ πολυπαθὲς Γαρδίκη, αἱ ἐπαρχίαι αὗται εἶναι πολεμικῶταται.

Ηἱ δὲ Ἡγεμονία τῆς Σκόνδρας εἶναι καὶ αὕτη ἐπίσημος, διὰ τοὺς πολεμικωτάτους αὐτῆς κατοίκους τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, καὶ μάλιστα διὰ τοὺς ὄρεινούς Λατίνους (καθολικούς) οἵτινες ὑπετάχθησαν ὑπὲρ συνθήκες καὶ διατηροῦν τὰ ἔθμα καὶ τὴν θρησκείαν αὐτῶν καὶ τοὺς ἀργηγούς των ὁμοιομένους. Καπεταναῖοις· προσέτι εἶναι ἐπίσημος διότι γειτνιάζει μὲ τοὺς Μαυροβουνιώτας μεθ' ᾧ ἀσίποτε εύριτκεται εἰς πόλεμον, ιδίως διὰ τὴν ἀτυχὴν ἡτταν ἦν ὑπέστη ἐν Μαυροβουνίοις, ὁ δὲ κατὰ τοῦ

(*) Οἱ Μαραύται, οἱ Καπλάναι, οἱ Ζωτιμάδες καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι εἰσὶν οἱ συγγένειοι, καὶ διατηρήσαντες τὰ Σχολεῖα καὶ Γυμνάσια τῶν Ἰωαννίνων.

Σουλτάνου ἀνταρτήσας Καραμαχμούτ πασσᾶ Σκύνδρας, ὁ ὅποιος ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Μαυροβουνιωτῶν ἐνικήθη καὶ ἐφονεύθη παρ' αὐτῶν κηψάντων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ διατηρούντων αὐτὴν ὡς τρόπαιον νίκης.

Τὸ Ἀλμπασάκι ἢ Ἀλβανούπολις, οὐδεμίαν εἶχεν ἐπισημότητα εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς κατακτήσεως, ἀλλ' ὅτι εἶναι μία τῶν ὄμραιών καὶ ἐμπορικῶν πόλεων πλησιάζουσα πρὸς τὴν Ἰλλυρίαν.

Ωσαύτως καὶ ἡ Ὀχρούις ἢ Ὁχριδα εἶναι μόνον ἐπίσημος διότι ὑπῆρχε πατρὶς τοῦ Μεγάλου Ἰουστινιανοῦ, τὴν ὥποιαν καὶ ἐτίμησε μὲ θρόνον ἀνεξαρτήτου ἀρχιεπισκόπου ἔχοντος 12 μητροπολίτας καὶ 9 ἐπισκόπους ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὑπεγράφετο διὰ πρατίνης μελάνης, τὸν θρόνον δ' αὐτὸν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς πεισθεῖς ἀπὸ τὸ πατριαρχεῖον ἐσχάτως εἰς γέρων ἀρχιεπισκοπῆς τὸν ἀφίερωσεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπαυσέ νὰ ὑπαρκητοῦτος πλέον (*).

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰπείρου καὶ κάτω Ἀλβανίας μέχρι τῆς Ἐπιδάμνου, Δουράτου καὶ μέχρι τῆς Σκύνδρας ἀκόμη προέρχεται ἐξ Ἑλληνικῆς ἢ Πελασγικῆς ρυλῆς διαφεροντες μόνον κατὰ τὴν ἐστῶν διάλκετον, ἀλλ' ἔχοντες τὴν αὐτὴν φυτιογνωμίαν καὶ νομοσύνην, τ' αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα σύμφωνα μὲ τὰ τῶν κατοίκων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἐκ τῶν ἔθιμων ὅμως μετεβλήθησαν τινὰ

(*) Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστιανὸς γεννηθεὶς εἰς τὸ χωρίον Ταυρίσιον καὶ θέλων γὰ τιμήσῃ τὸν τόπον ὃπου ἐγεννήθη ἐκτισε ἐκεῖ μεγάλην καὶ λαμπρὰν πόλιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀναδεῖξας καὶ τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς αὐτοκέφαλον διὰ τῆς ΙΑ'. νεαράς ὄνομάσσος ταῦτην πρώτην Ἰουστινιανήν, ὑπέταξεν αὐτῇ τῇ πόλει ἐπαρχίας τὴν Μεδειτερανέαν Δακίαν, τὴν Ρειπενσίαν Δακίαν, τὴν δευτέραν Μοισίαν, τὴν Δαρδανίαν, τὴν Πρινιαλητανίαν, τὴν δευτέραν Νακεδονίαν καὶ μέρος τῆς δευτέρας Ηπαρονίας, ἀποσπάσας αὐτὰς ἀλλήλων ἀπ' ἄλλων, καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῶν Βουλγάρων ἔμεινεν αὐτοκέφαλος ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀρχιεπισκοπικὴ Ἀγριδῶν· περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΒ'. αἰῶνος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Σελιούκλ Χαν τζέρρης φαναριώτης, τὰ ἐκχόγευσεν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ ἀρχιεπισκοπήν Θ. Φ. δηλούντει τῆς τοῦ Ἀγριδῶν, καὶ τὴν τοῦ πεκίου περὶ τὸ 1764, μεθ' ὅλων τῶν ὑπὸ αὐτῶν ἐπισκοπῶν.

εἰς τοὺς παραδεχθέντας ἐκ τῶν κατοίκων τὴν ὄθωμανικὴν θρησκείαν· εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἰλλυρίας δὲν βλέπει τις τ' αὐτὰ πράγματα, διότι ἡμῖν μεταβῆται τοῦ Αἰρέαχίου εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Σκόνδρου πρὸς τὴν Ἰλλυρίαν, ἀμέσιος παρηνοτιάζονται ὑπ' ὅψιν του καὶ φυσιογνωμίαι διαφορετικαὶ, καὶ ἀναστήματα μεγαλύτερα, γλώσσα τραχυτέρα καὶ ἥθη διάφορα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἡγεμονιῶν, δύο μόνον δὲν ἔδυνήθη νὰ καταχτήσῃ ὁ Ἀλῆν πασσᾶς ταύτας κειμένας πλησίον του, ἔξετενε μολοντούτο τὴν ἴξουσίαν του ἐπὶ τῆς μεγάλης, ἡγεμονίας τῆς τοῦ Ρούμελη Βαλεστὴν ἢ Μπειλέρ-μπεν τῆς Ρούμελης καὶ κατέκτησε πολλὰς ἐπαρχίας τῆς ἡγεμονίας ταύτης, καθὼς καὶ διαφόρους ἐπαρχίας τοῦ ἡγεμόνος τῆς Θεσσαλίας, ὀλόκληρον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Θεσσαλίας τοῦ Τρίκαλα Βαλεστὴν, διαφόρους ἐπαρχίας τοῦ ἡγεμόνος τῆς Εύβοίας, ἐκτὸς τῆς νάσου, καθὼς καὶ τὸ ἥμετοι αὐτῆς πρὸς βορράν μέχρι τῶν Δερβενίων, ἀπασαν δὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ναυπακτίας, ὡς καὶ τὰς ἐπαρχίας Διτωλοκαρνανίας Κάρδελη Σκάντζαι.

Ταῦτα ἔξεθηκα ἐν συντόμῳ ἐνταῦθα πρὶν ἡ ὄρχισις τὴν ιστορίαν τοῦ ἀλόχου αὐτοῦ τυράννου, καθότι ἐν αὐτῇ θέλομεν ἀπαντῆσαι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐταῖς διάφορα συμβάντα, καὶ θέωρετο ἀναγκαῖοτατον νὰ ἔχωτον ἰδεῖν τινα οἱ ἀνγγεσταὶ περὶ τῆς διακέτως τῶν ἡγεμονιῶν ἡ συτριπτὸν αὐτῶν, ἐάν ἄλλως θελήσωμεν νὰ τὰς ὀνομάστωμεν.

Τὸ Πολύχινον Τεπελένη κείται ἐπὶ ἀκρωτηρίῳ τινος σχηματιζομένου ὑπὸ τῶν ποταμῶν Δείλου καὶ Βοάτεας ἢ Βοιώτεας (ἄνων) ἀντὶ τοῦ ἦρε εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Αιγαίου χιλίας, καὶ σύγκειται ἐξ ἐκτὸν περίπου σικιγνεύοντος ὄθωμανθι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστου, ἥδη τὸ Τεπελένη εἶναι πρωτεύωντα τῆς περὸς τοῦ Ἀλῆν πασσᾶ σχηματιζεῖται ἐπαρχία; Τεπελένης, εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἔλαβε τὴν γένησιν ὁ Ἀλῆν πασσᾶς υἱὸς τοῦ Βελῆν πασσᾶ ὑπέρβαντος δύο τουρκῶν πατέρων (Μηρὴ Μηράν) εἰς τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Δελδίου.

Πὶ οἰκογένεια αὐτῷ τοῦ Ἀλῆν πασσᾶ λέγεται τῶν Μουτζούσιάτων, ἀπὸ τινα Μουτζούσιοντον, τοῦ ὄποιού δὲ ἀπόγονος αὐτοῦ Μουζταρές μπογῆς, Μουγγιάρ ὄγρα ἐφονεύθη ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς Κερκύ-

ρας περὶ τὰ 1716 ἐτη ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ φρουρίου τούτου, καὶ ὅτις ἦτον πάπος τοῦ Ἀλήμπετη, καθ' ὅτι οἱ ὄθωμανοὶ ἐν τῇ ἑποχῇ ταύτῃ εἰχον γεφυρώση τὴν ἀπὸ Τζαμουργιᾶς τῆς Ἡπείρου θύλασσαν, μέχρι τῆς ἀπέναντι νήσου Κερκύρας, καὶ διαβάντα τὰ ὄθωμανικὰ στρατεύματα ἐποιώρχησαν τὸ φρούριον τοῦτο στενῶς. Ἐνταῦθα δὲ ἐν μιᾷ μὲ τοὺς πολιορκουμένους συμπλοκῇ ἐφονεύθη ὁ ἀπόγονος τοῦ Μουτζούσου Μουχτάρμπετη προπάτωρ τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ καὶ πρὸς χάριν τοῦ φονευθέντος πατρὸς ἐδόθη εἰς τὸν νεώρον οὐδοῦ Βελήνῳ ὁ βαθμὸς τοῦ πατσᾶ δύο τουγῶν, καὶ τὸ πατσαλίκι τοῦ Δελθίνου. (*) Ή πρώτη ὅμως καταγγῆλη αὐτοῦ ὡς λέγουσιν ὑπάρχει ἀπὸ τὴν Ἐφεσον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἔξελθων τυχοδιώκτης τις Σοφτὰς (ἢ Θύλαράς) Λεβίτης, ὅστις διελθὼν δὰ τῆς Ἡπείρου ἐφθασεν εἰς τὸ Τεπελένη, ἔθα καὶ νυμφευθεὶς κατώκησεν γόνος δ' αὐτοῦ ἦτον ὁ Μουτζούσος, ἥδη δὲ ἐρχόμεθα εἰς τὸν ἀπόγονον αὐτοῦ Ἀλήμπετην Ἀλῆ πατσᾶ, γεννηθέντα περὶ τὸ ἔτος 1740.

Οἱ Ἀλήμπετη (κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν ὄθωμανῶν ὁ υἱὸς τοῦ πατ-

(*) Ήερὶ τὰ 1746 Σουλτάνῳ Ἀχμέτῃ, δ Γ'. ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἀσυστρίας καὶ τῶν Βενετῶν, κατὰ μὲν τῆς Ἀσυστρίας ἐξαπέστειλε τὸν Βεζύρην Ἀλῆν μὲ 150 χιλιάδες στρατοῦ, σῖτινες διαβάντες τὸν Σάδαν τῆς 28 Ἰουλίου ουνεκρότησαν κρατερὸν μάγην τὴν δ' Αὐγούστου περὶ τὸ Πετρα-Βεραδίνη μετὰ τοῦ πρίγκηπος Εὐγενίου ἀρχιστρατήγου ἐπὶ 70 χιλ. Γερμανικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν μάγην ταύτην ἐκκιθῆσαν κατὰ κράτος οἱ ὄθωμανοὶ φονευθέντος αὐτοῦ τοῦ Βεζύρου καὶ 40 χιλ. ὄθωμανῶν ἀπέναντι δὲ τῶν Βενετῶν ἐξαπέστειλε τὸν ναβαργὸν καὶ τὸν Καραμουσταρῷ πασσᾶ, σῖτινες μεταβάντες ἐν Κερκύρᾳ ἐγερθύωσαν τὴν ἀπὸ Βουλιρωτὸν τῆς Ἡπείρου θύλασσαν μέχρι τῆς ἀπέναντι ταύτης Νήσου καὶ διέβησαν 30 χιλ. στρατὸς καὶ ἐποιώρχησεν διὰ ξηρᾶς τε καὶ θυλάσσης τὸ φρούριον, τὸ διπόλιον γενναιών ὑπερασπίζετο ὁ Σουλεμβέργιος, ἀλλ' ἡ διαδιθεῖσα νίκη τοῦ Εὐγενίου, καὶ μίαν ἔξοδος τοῦ Σουλεμβεργίου μετὰ 800 στρατιωτῶν εἰς μίαν ἐπιτάρχον μάγην ἀπέκρουσεν τοὺς ἔχθρους, πρόσθετες καὶ μίαν τῆς θυλάσσης τρικυμίαν κατακερματίσασαι τὸν στόλον αὐτοῦ ἡγάρκυσαν τὸν καπετάνιον πασσᾶν νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ ν' ἀναγωρήσῃ. Εἰς τὴν μετὰ τοῦ Σουλεμβέργου, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, μάγην ἐφοιεύθη ὁ Μουτζάρμπετης Μουτζούσος; πάππος τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ.

σᾶ, αὐτοδικαίως γεννᾶται καὶ εἶναι πλέον μπέης) μετὰ τὸ θάνατον τοῦ πατρὸς; αὐτοῦ Βελῆ παστᾶ ἔμεινεν ὄρφανὸς καὶ μὲ μικράν τινα περιουσίαν, ἥτις δὲν ἐξήρχει νὰ τῷ χορηγῇ τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως, ἀπεράτως νὰ τεθῇ ὑπὸ ὑπηρεσίαν τινα τῶν τότε ἴσχυρῶν Βεζυράδων, κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην, ἥτοι περὶ τὰ 1782—1785 εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Αὐλῶνος (Αὐλώνια Βαλεσή). ὁ περίρημος Κούρτ παστᾶς, καὶ εἰς τὴν ἡγεμονίαν ταύτην ὑπέκειτο καὶ ἡ ἐπαρχία τῆς Λιαπούρης ὡς καὶ τὸ Τεπελένι, πρὸς τὸν Βεζύρην τοῦτον προτέτρεξεν ὁ Ἀλήμπετης, μετέδη δὲ εἰς τὸ Μπεράτι τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἡγεμονίας, δῆπος Ἐμβῆ εἰς τὴν τοῦ Κούρτην ὑπηρεσίαν ὁ Κούρτης ιδὼν τὴν ὁδούν καὶ τὴν ζωηρότητα τοῦ Ἀλήμπετη, τὸν ἐδέθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, καὶ λαβὼν αὐτὸν εἰς πολλὴν εὔνοιαν, ἀπεφάσισε νὰ τὸν κάμη γαμήσῃ εἰς τὴν ἑσυτοῦ θυγατέρα Χάνκω παστᾶ καλουμένην, ὁ Κούρτης ἥτοι ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, ἡγεμὼν, καὶ κατὰ πρῶτον ἐξηπατήθη ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Ἀλήμπετη, ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου, ὁ μὲν Ἀλῆς δὲν ἦδυνατο νὰ ὑποκύψῃ τὴν μέλανα καὶ τοῦ ψυχήν, ὁ δὲ Κούρτης ἤρχιτε νὰ σπουδάσῃ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ καὶ προσέτι μετενόπει διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀποκτηθεῖσαν εὔνοιαν, ἤρχιτε δὲ νὰ σκέπτηται ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιμεινῇ εἰς τὴν ὑπόταξιν τοῦ συνοικείου ἢ ὅμη, καθόσον καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὑπάλληλοι ἤρχιταν νὰ διαβάλουν τρομερὰ τὸν Ἀλῆ εἰς τὸν Κούρτη, λέγοντες; διτὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ὅλεθροις χαρακτῆρος, καὶ δὲν ἀντικεῖται εἰς ἕνα τοιοῦτον ἄνθρωπον διτις ἐκτὸς τῶν ἐλαχιτωμάτων του, εἶναι καὶ δυσγενής Λιάπτης ἀστήμαντος, τὸν προέτρεψαν δὲ νὰ διαλύσῃ τὸ συνοικέσιον αὐτό· καὶ ἀντὶ αὐτοῦ νὰ προλάβῃ διὰ γαμήσιού του τὸν Αὐλωνίτην Ἰμπραήμπετη ἄνθρωπον πλούσιον καὶ εὐγενῆ (ὁ τεκνίην) καταγόμενον ἀπὸ τοὺς Σινάν Πασσαλίδες γεννηταῖς τῆς τῶν κατακτητῶν τῆς Ἀλδανίας· ὁ Κούρτης πεισθεῖς εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν ὑπαλλήλων του, διέλυσε τὸ συνοικέσιον τῆς θυγατρός του ἀπὸ τὸν Ἀλήμπετην, καὶ συνέδεσε τοιοῦτον μὲ τὸν Ἰμπραήμπετη εἰς τὸν ὅποιον συνήργητος καὶ ἐδίθη ὁ βαθμὸς τοῦ παστᾶ. Ὁ Ἀλήμπετης ιδὼν τὴν περιφρονητικὴν ταύτην διάλυσεν τὸ συνοικέσιον.

σως λάθρια ἀνεγχώητεν ἀπὸ τὸ Μπερέτι καὶ μετέβη εἰς τὴν πατρικὴν του τὸ Τεπέλενι ἔνθα διὰ τῆς πειθοῦς αὐτοῦ ἐσύγαξεν ἐν μέρος στρατοῦ καὶ διευθύνθη πρὸς τὰς γειτνιαζούσας του Κούρτη ἐπαρχίας, καὶ διὰ τῶν ὅπλων ἐξήτει ὑπεταγὴν καὶ ἀπόδοσιν φόρων. Οἱ Κούρτης μαθὼν ταῦτα ἔστειλεν ἐναντίον αὐτοῦ στρατὸν πρὸς καταδίωξιν, οἱ στρατοὶ οὗτοι συνεκρούσθησαν εἰς τὴν μικρὰν ἐπαρχίαν τῆς Ζαγωριᾶς χωρὶς νὰ ἐπιφέρουν οὐδὲν ἀποτέλεσμα, διέτειοι παρὰ του Κούρτη ἀπεσταλμένοι στρατιώται δὲν ηὔχαριστοῦντο νὰ λάθῃ τέλος ὁ μετὰ του Ἀλήμπετη καὶ Κυύρτη πόλεμος, μάλιστα δὲ ἐπεθύμουν νὰ διαιωνισθῇ οὗτος. Όθεν ἡ ὑπόθεσις; αὕτη ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῶν περισσατικῶν καὶ τῆς διαθέσεως τῶν Ἀλβανῶν, ἐπήγαινεν εἰς μάκρος ἀρκετὸν, ὁ Ἀλήμπετης ὅμως ἀπέκαμε πληρώνων μισθοὺς, καθότι δὲν εἶχεν ἀνάλογα εἰσοδήματα διὰ νὰ πληρώσῃ τὸν στρατὸν καὶ νὰ ἔξακολουθήῃ τὸν πόλεμον, μάλιστα δὲ βιασθεὶς ἀπὸ τοὺς ὅπλαρχηγούς διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν μισθῶν κατ' ἔσοχήν ἀπὸ τοὺς Γαρδικιώτας, οὓς μὴ ἔχων νὰ πληρώσῃ συνελήφθη αἰχμάλωτος μετὰ τῆς μηρός του καὶ τῆς ἀδελφῆς του Σαγησιᾶς καὶ ἀπήγυθη εἰς Γαρδίκια ἔνθα τοὺς ματεγειρίσθησαν πολὺ ἀνοικείως οἱ Γαρδικιώται, διὰ τοῦτο καὶ μετὰ παρέλευσιν 20 περίπου ἐτῶν ὁ Ἀλήμπετης μνησικῶν διὰ τὰς πρᾶξεις ταύτας, συγέλαβε καὶ ἐφόνευσεν ἀπαντας τοὺς Γαρδικιώτας (Ἄστραχονούθω, ἥρηθίεται μετὰ πολλῆς σκληρότητος τούτων) ἐπραξεῖς καὶ πρὸς τοὺς Χαρμοσίτας καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Ρίζας. (*)

(*) Ἀπίνακτι τῆς Κύρης Τεπελενίου ἔνθεν τοῦ παταριοῦ Δρῦλλου ἐν τῷ
τρίγυματι βίζας κεῖται ἡ κωμόπολις Χόρμοσσον κωμόπολις κατοικουμένη
ὑπὸ 350 περίπου αἰογενειῶν ἐπίσημος διὰ τοῦ Ἀρειμανίου καὶ φιλε-
λευθέρους αὐτῆς κατοίκους συγχρήματος τῶν Συλλαστῶν. Οἱ ἀληθεῖς οὗτοι
πατριῶται τέκνα τῆς Ἐπιέιρου ἀντεστησαν ἐπὶ πολὺ χρόνον εἰς τὴν Τυ-
ρανίζεν τοῦ Ἀλέξανδρου τὸν ὄπιστον καρτερικῶν; ἐπὶ πολὺ ἐπολέμηραν ἀν-
καὶ ἐν τῇ γειτονίᾳ αὐτοῦ εὑρίσκεντοι, δὲ τύραννος οὗτος ἐπερακίνητεν
προσέπι τῶν ἐπιτήρων πατριωτῶν τοῦ Τζανού Πρίμητος (ἢ Τζανού Πατ-
ραϊκοῦ) καὶ ἐρόνευσεν τὸν ἔξαδελφον αὐτοῦ τοῦ Ιδίου Ἀλέξανδρον Χωντάρι-
ου, μετατρέψας τὸν τάπανον αὐτῆς ἀντανθήκει πόλις Καλοκάρησσα.

Ό 'Αλήμπετης μ' ὅλον τὸν θηριώδη αὐτοῦ χαρακτῆρα ἡδυνήθη
ν' ἀποκτήσῃ ὡς φίλους ἰσχυροὺς ἐκ τῶν προκόπτων τῶν ἐπαρχιῶν
καὶ ἐξ αὐτῶν ὁ καὶ προστάτης αὐτοῦ, ἦτον ὁ Νοῦτζος προεστὸς
τοῦ Ζαγωρίου πατήρ τοῦ Ἀλεξίου (τὸν ὄποιον ἐθανάτωσεν ὁμοῦ
μὲ τὸν Παλάσκαν δ' Ὁδυσσεὺς Ἀνδροῦτζος περὶ τὸ χωρίον Δρα-
κοσπηλιᾶς τῆς Οίττιδος) ὁ Νοῦτζος οὗτος εἶχεν εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν φίλους ἰσχυροὺς πλησίον τῆς Όθωμανικῆς Πύλης
εἰς τὴν προστασίαν δ' αὐτῶν ἐσύστησε τὸν Ἀλήμπετην.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης τοῦ Ἀλῆ Παστᾶ, ἥτοι περὶ τὰ
1780—1790· οἱ προεστοὶ τῶν ἐπαρχιῶν Λεβαδείας, Φθιώτιδος,
Εύρυτανίας, Ἀγράφων, Αἰτωλωακαρνανίας καὶ τινῶν κοινοτήτων
τῆς Ἡπείρου καθὼς καὶ αἱ ὄρειναι κοινότητες τῆς Θεσσαλίας καὶ
Θετταλομαγνησίας ἵσαν ἰσχυραὶ παρὰ τῇ Όθωμανικῇ Πύλῃ, καὶ
αἱ δι' ἀναφορῶν (Ἀρτζ-Μασλάρια) ὡς καὶ αἱ προτάσεις τῶν
ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἐγένοντο δεκταὶ παρὰ τῇ Όθωμανικῇ Κυβερνή-
σει παρ' ἣ διέμενον πάντοτε εἴς ἢ δύο τῶν προεστώτων, οἵτινες
καὶ εἰδοποιούμενοι διὰ τὰς καταχρήσεις τῶν διοικούντων ἐπα-
ρουσιάζοντο εἰς τὴν Πύλην, ἐπέδιδον τὰν ἐπαρχιακὴν ἀναφορὰν
καὶ ἐξιστόρουν τὰς καταχρήσεις τῶν διοικητῶν ἢ ἀναφορὰν αὐτη-

τοῦ Σουλτάνου καὶ γενόμενος πασᾶς ἐπετέθη καὶ κατὰ τῶν Χρόμοβητῶν
τοὺς ὄποιους ἐπολέμησεν ἰσχυρῶνς καὶ τοὺς καθυπέταξεν, καὶ τὸν μὲν τζα-
στην διὲ τραγικωτάτου καὶ βρεβάρου διατάξεως ἐρόνευσε διὰ τοῦ σω-
γλήσματος, τὴν δὲ κωμόπολιν τὸ Χρόμοβον κατέστρεψεν, ἀναγκασθέντων
τῶν διάτσωθέντων νὰ καταρύγων εἰς ἄλλην γριστιανικὴν κωμόπολιν, εἰς
δὲ τὸ Χρόμοβον ἐκατοικησεν θῶμανοι ἀναγέρες θῶμανικὰ τεμένη τεπέν
καὶ Τζαμεῖνο.

Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν συνετίλεσαν οὐκ ὀλίγον οἱ Χρόμοβῖται τέ-
χνα δὲ τῆς κωμόπολεως ταύτης καὶ τῆς Ρίζας ἦτον διάταξις Κώστα Χορμόβοις,
δι Γιούνας, δι Μάρος, δι Δημητρούλιας, δι Σταύρους καὶ δι ἀδελφός του Κοντο-
Κώστας, δι Ἀναστάτης Χορμόβοις, δι Κώστας οὐπονυμοποιίδης, δι Βαγγέλης
Ησαΐακόγκης, δι Θωμᾶς Βρύστρης, δι Βαγγέλης Κώστας, δι Ἀθανάσιος
Τζῆρος καὶ ἄλλου. Τέκνον γνήσιων τῆς Κωμόπολεως Λιαυπάδουτην Οἰ-
άζηκ οὐπάρχει καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐπαναστάσει ἀγωνιστὴς καὶ ἡδη ἐν
Δικαιίᾳ διαμένων ταγματάρχης Εύαγγελης Στάζας δοτεὶς διὰ τῶν πλου-
σιῶν των συνδρομῶν αὐτοῦ συνέτρεξεν τὴν γενικὴν πατρίδα πρὸς ἀνέγερ-
σιν τῶν θλιψμάτων κατέληπτην.

ἀμέσως ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν, καὶ οἱ διοικηταὶ καθ' ὅν τὰ παράπονα ἡσαν, ἢ μετετίθεντο ἐκ τῶν ἡγεμονῶν αὐτῶν ἢ ἔπαινον.

‘Ο Ἀλήμπετης λοιπὸν προσέτρεξεν εἰς τὸν Νοῦτζον ζητῶν παρ' αὐτοῦ νὰ συστηθῇ εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινούπολει, ὁ δὲ Νοῦτζος παραδεχθεὶς ἔγραψεν περὶ αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν συστήσας τὸν Ἀλήμπετην, καὶ ζητήσας νὰ δοθῇ αὐτῷ τὸ Δερβεναλίκη τῶν Τρικλίων. Ἡ ὁθωμανικὴ Πύλη ἔχουσα ἀνάγκην ἐνὸς δραστηρίου ἀνθρώπου διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν ἀνταρτῶν καπετανέων, συστηθέντος δὲ τοῦ Ἀλήμπετην ὡς τοιούτου, δὲν ἐδύτασεν ἡ ὁθωμανικὴ Κυβέρνησις νὰ κάμη ἀμέσως τὸν διορισμὸν του.

‘Ο Ἀλήμπετης μεταβὰς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην μετ' ἀναλόγου Στρατιωτικῆς δυνάμεως, κατώρθωσε διὰ τὴν δραστηριότητος; καὶ ικανότητός του, γὰρ φέρει αἰσιον ἀποέλεσμα εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς Ἀνταρσίας, ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ὀφεληθεὶς ἐσυστήθη εἰς τὴν Αὔλην τοῦ Σουλτάνου παρὰ τῶν φίλων αὐτοῦ, οἵτινες συνήργησαν καὶ ἐδόθη πρὸς αὐτὸν ὁ βαθρὸς τοῦ Πασιᾶ, καὶ ἡ ἡγεμονία ἦ, τὸ Βεζυράτον τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐγένετο Γιάννινα Βαλεσῆς περὶ τὰ 1786—1787 κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἶχεν ἀποθάνει καὶ ὁ Κούρτ πασσᾶς καὶ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Αὔλωνος, ὁ ἐκ θυγατρὸς, γαμβρὸς αὐτοῦ Αύλωνίτης Ἰμπραήμ πασσᾶς Σινὰν πασαλῆς ἐδρεύων εἰς τὸ Μπεράτι. (*)

Ο Ἰμπραήμ πασσᾶς ἦτο πολὺ ἀγαθὸς; καὶ φιλοδίκαιος ἀνθρώπος, ἀλλ' ἀνίκανος ν' ἀντιπαλαῖσθαι ἀπέναντι ἐνὸς πολυμηχάνου καὶ δραστηρίου Ἀλῆ πασσᾶ, μολονότι ἡ ἡγεμονία τοῦ Αὔλωνος ἦτον ἀσυγκρίτῳ λόγῳ μεγαλειτέρᾳ ἔκεινης τῶν Ἰωαννίνων. Πί ικανότης ὅμως τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ συνετέλει εἰς τὸ ν' ἀφαρῆ διὰ παντοίων μέσων μέρος τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Αὔλωνος καὶ νὰ ἐνώσῃ ταύτας μὲ τὴν ἡγεμονίαν του, τούτων ἔνεκεν ἥρχισεν ὁ μεταξὺ

(*) Ο Κούρ πασιᾶς ἀπέθανεν περὶ τὸ 1784· ἀφῆσας διάδοχον εἰς τὸ πασαλίκη τὸν γαμβρὸν του Ἰμπραήμ πασα.

τοῦ Ἀλῆ πατρᾶ καὶ Ιμπραῆμ πατρᾶ πόλεμος εἰς τὸν ὅποιον ὁ Ἀλῆ πατρᾶς ἐφαίνετο πάντοτε νικητὴς, ἀλλ' οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουτες συμφέροντες εἰς τὴν διάρκειαν αὐτοῦ δὲν ἐδίδον τίλος, ἀλλ' οἱ διαμαχόμενοι δύο ἔχθροι ἐσυμβιβάζοντο ἐνίστε καὶ ἐσύναπτον ἀνακωχήν τινα, καὶ πάλιν ἐπανελάμβανον τὸν πόλεμον, διστις ἐπὶ τέλους ἐπέφερε τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Ἰμπραῆμ πατρᾶ ὡς ἀκολούθως ᾧδησται.

Οὐ πλεονέκτης οὗτος καὶ ἄρπαξ τῶν ξένων πραγμάτων Ἀλβανὸς, δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὸν ἀφαιρῆ ἀπὸ τοῦ γείτονος αὐτοῦ Βεζύρου ἐπαρχίας, ἀλλ' ἐρήψε τοὺς πλεονεκτικοὺς αὐτοῦ ὄρθρα λμοὺς καὶ ἐπὶ τῶν ἀπομεμχρουσμένων ἐπαρχιῶν, ἀνηκουσῶν εἰς τὰ παταλίκια τοῦ Ἀλμπασανίου καὶ Ὁχρυδοῦ, καὶ εἰς ἑκείνας τοῦ Μεγάλου Βεζυράτου τῆς Ρούμελης ἢ Ρούμελη Βαλεστή (Μπηλέρμπεη 'Ρούμελης). Εἰς τὸ Βεζυράτον τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ Βεζυράτον τοῦ Τρικάλου τῆς Θεσσαλίας, καὶ ἑκεῖνο τῆς Εδρίδας, ἐν ᾧ ἀφοῦ ἔλαθεν εἰς τὴν ἀξουσίαν του τὰς περισσοτέρας ἔξι χώρας ἐπαρχίας κατέκτησε καὶ ὀλόκληρον τὸ βόρειον τῆς γῆτος Εδρίδας, μέχει τῶν Δερβενίων, προσέτι τὸ παταλίκι τῆς Ναυπάκτου, καὶ τὸ Κάρλελι Σαντζαΐ, Αιτωλοακαρνανία ὡς ἀκολούθως ἐπανέλθωμεν ἐπ' αὐτῶν.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐπαρχιῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν ὄθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν οἱ κατακτητικοὶ αὐτοῦ σκοποὶ ἐπεκτάθησαν πρὸς κατάκτησιν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν Πρεβέζης, Βονιτζῆς, καὶ τοῦ Βούρυτοῦ καὶ Πάργας, ὑποκειμένων εἰς τὴν Ἐνετικὴν Αριστοκρατίαν καὶ μεταβάντων εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἑκείνην. Προσέτι δὲ ὁ βάσκανος αὐτοῦ ὄφιαλμὸς ἀμὲν ἔλαθε τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ιωαννίνων ἐρήψιθη ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων καὶ ὀνεξαρτήτων Σουλιωτῶν, τοὺς ὄποίους εἶχεν εἰς τὰ πρόσωπα τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ, καὶ δὲν ἦδυνατο ἐκ τῆς θρησκομανίας καὶ τοῦ φθίνουν νὰ τοὺς θεωρῇ ἐλευθέρους καταφρονοῦντας ἐπὶ τοτεύτων αἰώνων τὴν ὄθωμανικὴν ἑξουσίαν. Οὕτε καὶ μετὰ τὴν ἄριξιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ταύτη ἀμέσως ἥρχισε τὸν μεταξὺ τῶν Καυκασίων αὐτῶν τῆς Μπείρου πόλεμον, ὡς εἰς ἴδιαιτέραν ιστορίαν ἐνεγράφησαν τὰ συμβάντα τὴν μεταξὺ τοῦ τυράννου τούτου καὶ τῶν Σου-

λιωτῶν πάλης διαρκεσάτης δεκαεπτά όλόκληρα ἐτη καὶ λαθού-
σης πέρας τὸ 1804.

Η Πρέβεζα καὶ τὸ Βουθρυτὸν, ὡς ἐρήθη, ἀπὸ τοὺς ἀρ-
χαίους χρόνους εἶχον διαμείνει ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Βενετίας,
καθὼς καὶ ἡ Πάργα μὲ τὴν περιοχὴν αὐτῆς. Ἐπειδὴ τῆς γαλιτ-
κῆς ἐπαναστάσεως ἡ Βενετία καὶ οἱ κτήσεις αὐτῆς περιῆλθον
ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Δημοκρατίας τῆς Γαλλίας κατακτηθεῖσαι ὑπὸ^{τῆς}
τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ὁ παμπόνηρος Ἀλβανὸς ἅμα εἶδε τὴν
Γαλλίαν περιπλεγθεῖσαν εἰς πόλεμον μετὰ διαφόρων κρατῶν^{τῆς}
Εύρωπης, ἐφώρμησεν αἰφνιδίως πανστρατειᾳ κατὰ τὴν ταλαίνης
Πρεβέζης, ἥτις ἔχουσα μίαν μικρὰν φρουρὰν ἐκ 300 Γάλλων, καὶ
ἥτις ἀντέστη μὲν γενναῖως, ἀλλ’ ἐπὶ τέλους ἤττηθη, οἱ μὲν κα-
τεσφάγησαν, οἱ δὲ αἰχμαλωτίσθησαν οἱ δυτικοὶ κατοίκοι αὐτῆς,
καὶ ἡ περιουσία αὐτῶν ἐγένετο λεία τοῦ βαρβάρου τυράννου καὶ
τῶν ὑπ’ αὐτοῦ θηριωδεστάτων στράτιωτῶν τούς.

Η δὲ Βόνιτσα καὶ τὸ Βουθρωτὸν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς
Πρεβέζης, ἐπαρεδόθησαν εἰς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, γενέρεναι μετὰ
τῆς Πρεβέζης, ἐπαρχίαι τοῦ ὄθωμανικοῦ κρατοῦ, καὶ δὲν ἔμει-
νεν ἄλλο μέρος ἐν Πίπειρῳ ἐλεύθερον ἢ ἡ Πάργα καὶ τὸ ἀνεξάρ-
τητον Σουλι, πρὸς τὸ ὅποιον ἦχε στρέψει ὅλας του τὰς δυνάμεις,
ἄλλ’ ἤττηθεις κατὰ κράτος, καὶ ἀπελπισθεῖς, διετήρει μαχρόθεν
δυνάμεις πρὸς ἔξακολούθησιν τοῦ μετὰ τοῦ Σουλι πολέμου, καὶ
αὐτὸς ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς
ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

Εἰς τὴν ἄνω καὶ κάτω Ἀλβανίαν ὑπῆρχον τρεῖς ἀντίζηλοι ἡ-
γεμονίαι μεγάλαι (Βεζυράτα) ἡ τῶν Ίωαννίνων, τοῦ Αὐλῶνος,
καὶ τῆς Σκόδρας ἐν αἷς ἡ ὄθωμανικὴ κυβέρνησις περιήλπε τὴν
διαίρεσιν καὶ τὴν ἀντίζηλιαν, δύο δὲ ἐκ τῶν ἡγεμονιῶν τοθτῶν,
ἡ τῆς Σκόνδρας καὶ τοῦ Αὐλῶνος, ἵσταν διαδοχικαὶ, διότι τὸ Βε-
ζυράτον ἐδίδετο εἰς μὲν τὴν τοῦ Αὐλῶνος ἡγεμονίαν, εἰς τοὺς Στ-
ηνάν πασσαλίδες γεννεᾶς καταγομένη ἀπὸ ἔνα τῶν κατακτητῶν
στρατηγῶν τοῦ Σουλτάνου, Σινάνην ὅστι; πολλάκις ἐπολέμησε
μετὰ τοῦ ἡρώος Καστριώτου Γεωργίου τοῦ ἐπονουμασθίντος Σκεν-
δέρμπεη βασιλέως τῆς Ἀλβανίας. Ἐπειδὴ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σκέν-

δρας, τὸ βεζυράτον ἐδίδετο εἰς παλαιάν τινα σημαντικὴν γεννεὰν τῆς Σκόνδρου, ἐξ ἣς κατήγετο καὶ ὁ τελευταῖος Καραμαχμούτης ὃστις ἔλαθεν ἐπὶ τινα καιρὸν καὶ τὸ βεζυράτον τῆς Βοσνίας, ἀκολούθως δὲ δις κηρυχθεὶς παρὰ τοῦ Σουλτάνου ἀντίρτης, ἐπολεμήθη διὰ μεγάλης ἐκστρατείας, βεζυράδων, μεταξὺ τῶν ὅποιων ἦσαν καὶ ὁ Ἀλῆ πασσᾶς καὶ Ἰμπραῆμ. πασσᾶς ὁ Αὐλωνίτης, ἀλλ' οὗτος μ' ὅλας τὰς ἐκστρατείας ταύτας τῆς Σουλτανικῆς κυβερνήσεως, ἐξῆλθε νικητής καταστρέψας τὰς δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου, ὃστις βιασθεὶς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀμνηστείαν ἐπερειδόμενος; δὲ οὗτος εἰς τὴν νίκην ταύτην ἐξήτησεν ἐκ τῶν Μαυροβουνίων φόρους καὶ ύποταγὴν, οὗτοι δὲ ἀπήντησαν ὑπερηφάνως ὡς ποτὲ οἱ Ἑλληνες εἰς τὸν Ξέρξην «έλθε λάθε» ἐκστρατεύσας λοιπὸν ἐναντίον αὐτῶν μετὰ δυνάμεως ἴσχυρᾶς. πεζικοῦ τε καὶ ἵππικοῦ, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὅποιας ἐτέλη αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὃστις ἴδιαιτέρως ἐδιοίκει τὸ ἵππικὸν, οὐ ἀτρόμητος. Μαυροβουνιώται συγχεντρωθέντες ἀντέτησαν γενναιώς κατὰ τῶν ἔχθρων τοὺς ὅποιους καὶ ἔτρεψαν εἰς ἄτακτον φυγῆν, ὥστε ὁ πεζικὸς στρατὸς δὲν ἡδυνήθη νὰ ἐωθῇ μὲ τὸ ἵππικὸν τὸ διοικούμενον ἀπὸ τὸν Ἱδιον Βεζύρην, ὁ ὅποιος ἐνέρθη πανταχόθεν περικυκλωμένος, μάχης δὲ κρατερᾶς γενομένης, ἐπληγὼθη ὁ βεζύρης, καὶ ἔπεισεν ἀπὸ τοῦ ἵππου τὸν ὅποιον ζωγρίσαντες οἱ Μαυροβουνιώται ἔκοψαν τὴν κεραλὴν αὐτοῦ τὴν ὅποιαν εἰσέτι φυλάττουν εἰς τρόπαιον νίκην μέχρι σήμερον ώ; ἀνωτέρω ἐρήσθη.

Τέτην ἡγεμονία ἦσαν ἡ τῶν Ιωαννίων ἥττις καὶ ἐδέχθη διαφόρους ἐντοπίους καὶ ξένους καὶ ἐπὶ τέλους ὡς προείρηται ἀπέρασταν εἰς χεῖρας τὸν Ἀληπτσᾶ Τεπελενιώτου Μουτσούστη, ὁ πανούργος οὗτος Ἀλβανός, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν καταγωγὴν ἀπὸ τὰς μεγάλας τῶν ὄθωμαν δικαιογενείας, ἔλαθε τὴν ιδέαν νὰ σχετισθῇ μ' αὐτὰς διὰ συνδισμού συγγενικοῦ, Ἱδίως μὲ τὸν πλησιέστερον βεζύρην τοῦ Αὐλῶνος Ἰμπραῆμπατιᾶ διὰ δύο λόγους, πρῶτον διὰ νὰ ἀποκτήσῃ δικαιώματα κληρονομίας ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας ταύτης, καὶ δεύτερον διὰ νὰ μὴ σχετισθῇ ὁ βεζύρης οὗτος διὰ τῆς συγγενείας, μεθ' ἄλλων ἴσχυρῶν ἡγεμόνων καὶ ἀποκαταστήσῃ ἴσχυρότερος, καὶ διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ τὸν καταστρέψῃ εύ-

κολότερην, ὑπερχέθη εἰς αὐτὸν ὅτι ἄμα στέρξῃ νὰ δώσῃ εἰς τῷ; δύο υἱούς του Βελῆν καὶ Μουχτάρην καὶ εἰς τὸν ἀνεψιόν του Ἀντέμπεν τὰς τρεῖς αὐτοῦ θυγατέρας, ὁ μεταξὺ αὐτῶν πόλεμος ἀμέσως ἐκ παύση καὶ ἡ φιλία των θὲ διαρκέσῃ διὰ παντός· ὁ ἀπλοῦς καὶ εὐκολόπιστος Ἰμπραήμ πασσᾶς, πεισθεὶς εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ πανούργου Ἀλῆ πασσᾶ ἐνέδωκεν καὶ ἐτελείωσαν καὶ τὰ τρία ταῦτα συνοικέσια, διὰ τὴν ὅποιαν πρᾶξιν ἔκαπηγορίθη ἀπὸ ὅλους τοὺς φίλους του· διότι ἦδύνατο νὰ συγγενεύῃ ὡς ἐρέθη μετὰ τοῦ Ἰμπραήμ πασσᾶ Σκόνδρας υἱοῦ του Καραμαχμούτη, καθὼς καὶ μὲ τὸν Καπλᾶν πασσᾶ τῆς Κροῖας καὶ τοὺς μπέηδες τῆς Διβρας ἀπαντας ἵσχυροτάτους καὶ δυναμένους εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παρέξωσιν αὐτῷ ἵσχυρὰν δύναμιν πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἔχθρου του, ὅστις μετὰ τὸ τέλος τοῦ συνοικεσίου ἐπὶ διαφόρωις προφάσεσιν ἤνοιξε πάλιν τὸν κατὰ τοῦ Ἰμπραήμ πασσᾶ πόλεμον καὶ κατεπλάκωσε πολλὰς τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ βεζουράτου τούτου, δὲν ἦδύνατο ὅρκως νὰ φέρῃ εἰς πέρα τοὺς καταχτητικούς σκοπούς του ὡς πρὸς τὴν τελείαν κατάκτησιν τοῦ βεζουράτου τοῦ Λύλωνος καὶ νὰ ἐπεκταθῇ ἕτι μακρύτερα διότι εἶχεν ὡς μέγα πρόσκομμα τὴν Σουλι τὸ ὄποιον ἔκειτο εἰς τὰ πρόθυρα τῆς πρωτευούστης αὐτοῦ ἐφ' ἧς καὶ ἐστρέψε καὶ πάλιν πρὸς αὐτὸ τὴν προσοχήν του, πρὸς ὃ ἐξετράπευσεν ὁ Ἰδιος περὶ τὰ 1800, τὸν Ιούνιον μῆνα μετὰ 30 χιλιάδων στρατιῶν, ἀλλ' οἱ γενναῖοι καὶ ἀτρόμυτοι φίλοι τῆς ἑλευθερίας Σουλιοῦται ἀντιστάντες γενναίως κατέστρεψαν τὰς δυνάμεις του καὶ ἐκκαταίωσαν τοὺς πονηροὺς αὐτοῦ σκοπούς. Μετὰ τὴν ἥτταν ταύτην ἀπῆλθεν εἰς πολιορκίαν τοῦ τόπου ὁλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας, διὰ κτιστῶν φρουρίων, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν μὴ δυνηθεὶς νὰ κατορθώῃ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐζήτησε νὰ γενῇ συμβίβασμος διὲ συνθήκης ἥτις καὶ ἐγίνετο ἐν Ἰωαννίνοις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Γεροκουτζούνικα πληρεξουσίου ἀντιπροσώπου τῶν Σουλιωτῶν. Ὁλίγον τι πρὶν ἡ συμβολὴ αὖτε τῶν Σουλιωτῶν, ἐξερήγαγη ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπαγκάτασις τις ὡς ἐπετελεῖ.

Περὶ τὰ 1796—1797 διεσκιρπίσθησαν τὰ φυλλάδια τοῦ ἀειμνήστου 'Ρήγα Φερρόχιου περὶ τῆς Εὐληνικῆς ἐθνεγερσίας, καὶ

διήγειρον τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων καπετανέων ιδίως; δὲ ἡ ἀκόλουθος ἐνθουσιώδης ὄρκωμασία.

» Ὡς Βασιλεὺς τοῦ κόσμου ὄρκίζομαι εἰς σὲ,

Στὴν γνώμην τῶν τυράννων νὰ μὴν ἐλθῶ ποτὲ,

» Μήτε νὰ τοὺς δουλεύω οὔτε ν' ἀκόλουθῶ,

» Ἐν ὅσῳ ζῷ στὸν κόσμον ἐλεύθερα νὰ ζῷ,

» Κάλλιον μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωὴ

Παρὰ σαράντα χρόνων σκλαβιὰ καὶ φυλακή.

» Τί σ' ὠφελῆ νὰ ζήσῃς καὶ νά σε στὴν σκλαβιὰ

Στοχάσου πῶς καθ' ὥραν σὲ ψύνουν στὴ φωτιά. »

Οἱ πατριωτικοὶ οὗτοι ἐνθουσιώδεις στοίχοι ἡλέκτρισαν τὸν πατριωτισμὸν τῶν τότε ἐνδόξων ἀρματωλῶν, μάλιστα τοῦ περιφέρειού Παππαευθυμίου Βλαχάθη, καπετάνου τῶν Χαπιῶν, τοῦ γενναίου Κατζαντώνη ἀρματωλοῦ τῶν Λαζαρίδην, τοῦ ἥρωος Νίκου Τζιάρα τῆς Ἰλευσίνος, τῶν Λαζαρίων καὶ λοιπῶν.

Οἱ πατριωταὶ οὗτοι ἀπεφάσισαν ν' ἀποτεινάξουν τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, ἀλλὰ μὴ δυνηθεῖτες νὰ συγγενοῦμεται διέτι δὲν εἶχε φάσει τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ διότι ὁ Κατζαντώνης μαθὼν τὴν ἔκστρατείαν τοῦ Μουχταρπασσᾶ μετὰ ὄχτων χιλιάδων Ἀλεπανῶν διευθυνθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἐναντίον τοῦ Παππαευθυμίου, ἔδραμε μετὰ ὄχτακοσίων γενναίων ἀρματωλῶν διὰ νὰ καταλάβῃ τὸ Μέτσοβον, ἀλλὰ μὴ δυνηθεῖς νὰ διαβῇ τὸν πλημμυρήσαντα Πεινιὸν ποταμὸν, ἔμεινεν τοῦ Μουχταρπασσᾶ προδιαβάντος ὁ Παππαευθύμιος ἀνέτοιμος ὥν, εἰδεν αἰφνηδίως ξυπρεσθέν του τὸν ἔχθρὸν καὶ μὴ κατορθώσας νὰ συσταματώσῃ τοὺς συναδέλφους του, ἐβιάσθη νὰ συγχροτήσῃ καὶ μὲ τοὺς εἰς αὐτὸν εύρεθέντας μάχην, εἰς ἣν μὴ δυνηθεῖς ν' ἀνθέξῃ ἐπὶ πολὺ, ἡττήθη καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὰ ὅρη, καὶ ἀκολούθως εἰς τὰς νήσους τῶν Αίγαίων.

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην ὁ Ἀλῆ πασσᾶς συνήργησεν εἰς τὴν ὁθωμανικὴν κυβέρνησιν ὥστε τὸ Δερβεναλίκι τῶν Τρικάλων νὰ σχηματισθῇ εἰς Μανσούπι (στρατιωτικὴ διοίκησις ἐπὶ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας) καὶ νὰ ἐπεκταθῇ ἡ δικαιοδοσία τῆς διοικήσεως ταύτης ἐφ' ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῶν ὑποκειμένων εἰς τὰ

Βεζυράτα τῆς Θεσσαλονίκης, τοῦ τῶν Τρικάλων ἐφ' ἀπάσης τῆς Θεσσαλίας, εἰς τὸ τῆς Εύβοϊας, τῆς Ναυπάκτου καὶ τὸ Κάρλελη Σκαντζάχη (Διτολοσκαρνανίας) ἢ δὲ διοίκησις αὗτη νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀληπαστᾶ καὶ νὰ ὄνομασθῇ Δερβεντάτη Βαλεσῆς. Ή Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου πτονθεῖσα ἀπὸ τὰ ἐπαναστατικὰ ταῦτα κινήματα, καὶ φοβγείσα μὴ ἐπαναληφθῆ ἢ ἐπανάστασις ἀπὸ τοὺς ἀρματωλοὺς, οἵτινες κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦσαν ισχυροὶ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ρούμελης, οἱ δὲ ἐπαναστατήσαντες δὲν εἶχον καταστραφῆ ἐξ ὀλοκλήρου, ἀλλ' εἶχον καταφύγει εἰς τὰς νήσους τῶν βορείων Σποραδῶν καὶ ἡπείλουν ἔκειθεν καὶ πάλιν τὴν Όθωμανικὴν ἔξουσίαν, ἐνδοῦσα εἰς τὴν ἀνάγκην ἡ Όθωμανικὴ Κυβέρνησις ἐσχημάτισε τὴν στρατιωτικὴν διοίκησιν τῆς Δημοσίου ἀσφαλείας, ἐφ' ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐπαρχιῶν, τὴν ὥποιαν καὶ ἔδωκεν εἰς χειρας τοῦ Ἀληπαστᾶ ἀποστείλαντος εἰς ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας ταύτας, Δερβεναγάδες (Στρατιωτικοὺς διοικητάς).

Η περίστασις αὕτη ἐνίσχυσε σημαντικὰ τὸν Ἀληπαστᾶ, διότι ἄπαντες οἱ Καπεταναῖοι οἱ προεστοί, καὶ οἱ πρόχειτοι τῶν ἐπαρχιῶν εὑρίσκοντο ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, καὶ δὲν ἦδύνατο οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ν' ἀντισταθῆ, διότι ἡτον ὁ ἐπὶ τῆς Δημοσίου ἀσφαλείας καὶ πᾶσα ἀντίστασις ἔφερε τὴν καταστροφὴν εἰς τὸν ἀντιστάμενον, διὰ τοῦ μέσου τούτου λοιπὸν κατέστη κύριος ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐπαρχιῶν ὡς εἴρηται.

Ἄλλη δέ τις εὐνοϊκὴ περίστασις παρουσιάσθη καὶ συνέτρεξεν διὰ ν' αὐξήσῃ τὴν δοξαν καὶ ἔξουσίαν αὐτοῦ ὡς ἀκολούθως.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἶχε σχηματισθῆ μία ἀνταρτικὴ δύναμις ὄθωμανῶν κακούργων ἵππεων ἐκ τριῶν τεσσάρων χιλιάδων, οἵτινες ἐλεηλάτεουν καὶ ἐφορολόγουν ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας ἀπὸ τὰ παριδουνάδια μέχρι τῆς Ἀνδριανούπολεως, ἡ Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου ἐδοκίμασε πολλάκις διὰ διαρκῶν στρατοπέδων καὶ στρατευμάτων ὅπως καταστρέψῃ τούτους, ἀλλὰ δὲν ἦδυνόθη, οἱ δὲ ἀντάρται εἴξηκολούθουν γενόμενοι αὐθαδέστεροι νὰ καταστρέψουν τὰς ἐπαρχίας ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Βιασθεῖσα λοιπὸν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου προσέκάλεσε τὸν Ἀληπαστᾶν ὅπως οὗτος μεταβῇ εἰς τὴν Ρούμελην καὶ

καταστρέψει διὰ καταδιώξεως τοὺς ἀντάρτας καὶ ἐπαναφέρει τὴν ἡσυχίαν, προσέφερε δὲ εἰς αὐτὸν καὶ τὸ Βεζυράτον τῆς 'Ρούμελης. Οἱ Ἀλῆ παστᾶς παραδεχθεῖς τὴν πρότασιν καὶ γενόμενος τῆς 'Ρούμελης Μπετέλερμπετη, ἐσχημάτισε στρατὸν ἐκ 15 χιλιάδων καὶ ἀναχωρήσας ἀπὸ Ἰωάννινα μετέβη εἰς τὴν πρωτεύουσαν Σόφιαν, ἅμα δὲ τῇ ἀφίξει του εἴδη ποίησε τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀνταρτῶν νὰ προσέλθωσιν εἰς αὐτὸν, ἄλλως θὰ βιασθῇ νὰ τοὺς καταστρέψῃ διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὅπλων.

Οἱ ἀντάρται οὗτοι εἶτε πτονθέντες ἐκ τῆς φέρμης τοῦ Ἀλῆ παστᾶ, εἶτε φοβηθέντες τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων αὐτοῦ, σὲ μὲν προσῆλθον εἰς αὐτὸν, σὲ δὲ διελέθησαν πρὸς τοὺς εἰς αὐτὸν δὲ προσελθόντας ἑφέρηθι φιλοφρονέστατα, διότι ἀμφιτεροὶ ἦσαν ὁμοίων φρονημάτων καὶ ἐξ αὐτῶν ἄλλους μὲν ἔκρατησε μαζὸν του ἄλλους δὲ διώρισε διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν τὰς ὁποίας πρὸ ὀλίγου εἴχον λεηλατήσει.

Οἱ Ἀληπαστᾶς μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῶν Χαϊτίδων (οὕτω ὄνομα· ζούτο οἱ ἀντάρται) ἐγένετο κύριος τοῦ πλείστου μέρους τῆς Βεζυραϊκῆς; Τουρκίας, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀπέστειλε διοικητὰς εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, αὐτὸς δὲ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκ τῶν Χαϊδῶν ἡσυχίας, ἐπέστρεψε μὲν μέρος τοῦ στρατοῦ εἰς τὰ Μπετόλια, διατέθον πρωτεύουσαν τῆς 'Ρούμελης ὅπου διέτριψε καιρόν τινα, καὶ ἐντεῦθεν μετέβη εἰς Ἰωάννινα.

Η Θωμανικὴ Κυβέρνησις μεταμεληθεῖσα διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐξουσίας ἦν ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀληπαστᾶ, ἥρξατο νὰ φοβηταῖ δι' ἑαυτὴν, ἀλλ' ἦτον ἀργὰ πλέον, καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ Βεζυράτον τοῦτο ἀπ' αὐτὸν φοβουμένη μὴ οὗτος φέρῃ ἀντίστασιν καὶ ἐπειτα ἀπέλθει εἰς ἄλλα δεινότερα καὶ κινδυνώδῃ πράγματα· ὅθεν σκεψθεῖσα ἐν τοῖς Συμβουλίοις, εὗρεν ὡς κατάλληλον τρόπον τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ἀπὸ τὸν ἐπίφορον καταστάντα τοῦτον ἀνθρώπουν, τὴν ἀποστασίαν τῶν ἐπαρχιῶν τὴν ὁποίαν κρυψίως ἐνήργησε καὶ ἤγειραν ἀμέσως; καὶ αἰφνηθίως ἀπάστας εἰς ἐπιχειρήσιαν κατέ τοῦ Ἀληπαστᾶ, ἔγινεται βιογένους τοὺς προσκρίτας Μπέηδες τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ μάλιστα τῷ ἰσχυρότατον Ἰσμαϊλ-μπέη Σερεγίτην, ἀσπωνίου ἐχθρὸν τοῦ Ἀληπαστᾶ ἐπετέθησαν δὲ

κατὰ τῶν φρουρῶν τοῦ Ἀληπασσᾶ, τὰς ὁποίας ἐπολέμησαν καὶ ἡνάγκασαν νὰ πολιορκηθῶσιν ἐντὸς τῶν πόλεων, συγχρόνως δὲ ἀπέκλεισαν ὅλας τὰς ὁδοὺς ἵνα μὴ εἰδοποιηθῇ ὁ Ἀληπασσᾶς καὶ τρέξῃ οὗτος πρὸς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων πόλεων. Οἱ ὄπλαρχοι τοῦ Ἀληπασσᾶ, οἵτινες εἶχον διορισθῆ παρ' αὐτοῦ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ρούμελης, ἔκτος τῶν Ἀλβανῶν πεζικῶν στρατευμάτων, εἶχον ἐφοδιασθῆ παρὰ τοῦ Ἀληπασσᾶ καὶ μὲ διάφορα σώματα ἱππέων, ἐξ ἦν τὰ πλεῖστα ἦταν ἐκ τῶν προσελθόντων ἀνταρτῶν Χαϊτάδων ὥσπανλιδῶν, ἐκ διαφόρων μερῶν της Ρούμελης. Τούτους ἐραδιούργησεν ὁ Ἰσμαήλιμπεῆς Σερεζλῆς καὶ αὐτομάλησαν ἀπὸ τὰ σώματα τοῦ Ἀληπασσᾶ καὶ ἐνώθησαν μὲ τὸν Σερεζλῆν καὶ τὰς ἐπαναστατησάσας ἐπαρχίας, εἰς ἐποχὴν μάλιστα καθ' ἣν εἶχεν ἀρχῆται νὰ γίγνεται ζωηρὸς; ὁ πόλεμος ἐν Φιλιππουπόλει καὶ ἐν Καζαρτζηκίῳ, ἐνθα τὴν μὲν πρώτην διοίκει ὁ ἐπίστημος στρατηγὸς τοῦ Ἀληπασσᾶ Ἰσούφ Αράπης καὶ τὴν δευτέραν ἡ τὸ Παζαρτζίκι διοίκει ὁ ἐπίστημος τοῦ Ἀληπασσᾶ καὶ πατριώτης του Μετζμπόσ; ἐκ τῆς λειποταξίας ταύτης τῶν ἱππέων ἐθίσθησαν ὁμοφύτεροι οἱ ὄπλαρχοι οὓτοι τοῦ Ἀληπασσᾶ νὰ συνθηκολογήσωσι, διότι δὲν εἶχον πλέον δυνάμεις νὰ ἀντισταθῶσιν ἀπέναντι τοῦ Σερεζλῆ ἔχοντος εἴκοσι χιλιάδας στρατοῦ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ὁ ὄποιος συνέκειτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἱππέων· ἐξηλθον λοιπὸν ἐκ τῶν πόλεων τούτων μετὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἀποσκευῆς των καὶ ἀπῆλθον μὲ τοὺς ὑπ' αὐτῶν σφρατιώτας εἰς τὰ Πιτόλια, τούτους ἡχολούθησαν καὶ οἱ τῆς Σοφίας καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν.

Η Ὁθωμανικὴ Κυβέρνησις ηὔχαριστήθη ὑπὲρ τὸ δέον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην, ἀλλὰ φοβούμενη τὴν κατὰ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἐπίθεσιν τοῦ Ἀληπασσᾶ, ἐπροσποιήθη ὅτι τὸ συμβάν τοῦτο, ἐγένετο ἄνευ τῆς συγκαταβέσσεως αὐτῆς, ἐξ ἄλλου δὲ προσεπάθει νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπάλει πληρεξούσιον τοῦ Ἀληπασσᾶ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐπειδὴ αἱ ἐπαρχίαι αῦται, ὑπέφερον πολλὰ δειγὰ εἰς τὸ παρελθόν, ἐπειθύμει νὰ μείνωσιν εἰς ἣν εὑρέσκοντο κατάστασιν, καὶ προσέτι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ πείλησε τὸν αὐτὸν Καποῦ Κεχαγιὰν εἰποῦσα αὐτῆς, ὅτι ἐὰν ἴδῃ ὁ

Σουλτάνος τὴν ἐλαχίστην κίνησιν στρατευμάτων τοῦ Ἀληπασσᾶ πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, ἡ Γ. Π. θέλει ἀναγκασθῆ νὰ λάβῃ ὅλα τ' αὐτηρὰ μέτρα ἵνα προστατεύσῃ τὰς ἐπαρχίας τῆς αὐτοκρατορίας του, μ' ὅλας ὅμως τὰς ἀπειλὰς ταύτας, πάλιν ἐφοβεῖτο νὰ διατέσῃ τὸ βεζύρατον τῆς 'Ρούμελης εἰς ἄλλον βεζύρην καὶ οὕτω ἔμεινεν τοῦτο ὑπὸ ἐκρεμότητα.

'Ο Ἀληπασσᾶς ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ὅλην αὐτὴν τὴν πλεκτάνην τὴν ἐνήργησεν ἡ ῥᾳδιουργία τῆς Αὐλῆς, ἀλλὰ τρόπος ἄλλος δὲν ἦτον ὅθεν καὶ αὐτὸς ἐπροσποιήθη ὅτι εἶχεν ὅλον τὸ σέβας πρὸς τὴν Αὐλὴν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ὁποίας ἐπειθετο καὶ ὑπήκουεν καὶ ἐδείκνυεν ὅτι ἐκάκιζεν ἐναντίον τῶν προκρίτων τῶν ἐπαρχιῶν, τοὺς ὁποίους ἐθεώρει ἀχρόιτους ὑπέναντι τῆς εὐεργεσίας ἢν πρὸς αὐτοὺς ἔκαμεν, ἐλευθερώσας ἀπὸ τὴν μάστιγα τῶν χαιτάδων, ὅθεν καὶ ἤρξατο νὰ κάμη προετοιμασίας εἰς τὰ μεθόρια. Ἡ Πόρτα πληροφορηθείσα περὶ τούτου κατεταράχθη, σκεφθεῖσα δὲ ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ τὸ βεζύρατον τῆς 'Ρούμελης, εἰς ἄλλον τινὰ ισχυρὸν ἀντίταλον τοῦ Ἀληπασσᾶ, τοιούτον δὲ ἐξελέξατο τὸν βεζύρην τῆς Σκόδρας Ἰμπραήμπασσα υἱὸν τοῦ περιφήμου Καραμαχμούτη τοῦ φιγευθέντος ἐν Μαυροβουνίῳ πρὸς τὸν βεζύρην τούτον λοιπὸν ἐξαπέστειλεν ἐξεπίτηδες Καπουνζήμπασιν ὑπὸ ἄλλην τινὰ πρόφασιν, φέροντα ὅμως καὶ τὸ διάταγμα τοῦ διορισμοῦ τοῦ βεζύρου αὐτοῦ ὡς 'Ρούμελη Βαλεσὴ μυστικὸν, ὥστε ἐὰν ὁ βεζύρης οὗτος ὑπέσχετο ν' ἀντισταθῇ εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ τότε νὰ τὸ κοινοποιήσῃ, τὸ διάταγμα ἄλλως νὰ μείνῃ μυστικὸν καὶ νὰ κοινοποιήσῃ ὅτι ἐστὰλη δι' ἄλλην τινὰ ὑπόθεσιν· ὁ Ἰμπραήμ πασσᾶς παραδεχθεὶς τὴν ἡγεμονίαν ταύτην ἐλαβε τὸ διάταγμα.

'Ο Ἀλῆ πασσᾶς ὅμως ἀπὸ τὸν ὄποιον δὲν διέφευγε κανὲν πρᾶγμα μυστηριώδες, ἔχων πανταχοῦ κατασκόπους, ὡς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν αὐλὴν τοῦ Σουλτάνου, τοὺς ὄποιους ἐπλήρωνεν ἀδεῶ; διὰ νὰ εἰδὼποιοῦν τὰ γενόμενα, ἐπληροφορηθῆθη τὸ τοιωτόν ὡς ἐξῆς· ἂμα ἐξῆλθεν ὁ ἀξιωματικὸς αὐτὸς ἐκ τῆς αὐλῆς καὶ διευθύνθη πρὸς τὸν πασσᾶ τῆς Σκόδρας, εἰς τῶν ὑπηρετῶν τῆς Αὐλῆς; ἐκ τοῦ εἰδοῦς τῶν κατασκόπων τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, μὴ δυ-

νηθείς ἄλλως νὰ εἰδοποιήσῃ τοῦτον, προσεκάλεσεν ἔνα Ἀλβανὸν ὑδραγωγὸν ἀπὸ τοὺς ἐργαζομένους ἐν τοῖς ἀνακτόροις, καὶ ὁφὲ πρῶτον τὸν ὅρκισε τῷ ἐδιηγήθη τὸ περιστατικόν, προέτρεψεν αὐτὸν νὰ εἰδοποιήσῃ μ' ὅποιονδήποτε τρόπου ἡξεύρει τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, ὃσον δύναται ταχύτερον. Οἱ Ἡπειρώτης αὐτὸς δι' ἐνὸς ἀπλουστάτου ἀλβανικοῦ γράμματος εἰδοποίησε ὅλα τὰ περιστατικὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ μεταθέξει δὲ εἰς τὸν Καπουτζαχατάρην τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔδωκε τὸ γράμμα λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι ἀναγκαιώτατον νὰ σταλῇ ὃσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον εἰς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ εἰς Ἰωάννινα, ὁ Ἀλῆ πασσᾶς λαθῶν τὴν ἐπιστολὴν, ἔδωκεν εἰς αὐτὴν πλήρη πίστιν, διέταξε δὲ ν' ἀπέλθουν στρατεύματα καθ' ὅλας τὰς πόλεις καὶ τὰ φρούρια, ὅθεν ἦτο ὁ δρόμος τοῦ πασσᾶ τῆς Σκόνδρας, διστις ἔμελλε νὰ διέλθῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ βεζυράτου τῆς Ρούμελης τὰ Βιτώλια, πλημμυρήσασαι δὲ αἱ πόλεις τοῦ Ἀλπασανίου τῆς Δήρης, οὐχρύδος καὶ αὐτὰ τὰ Βιτώλια ἀπὸ τοὺς στρατοὺς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἡνάγχασαν τὸν Ἰμπραήμ πασσᾶ Σκόνδρας νὰ λάθῃ ἄλλην διεύθυνσιν διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ διατηρήσῃ τοὺς στρατοὺς αὐτοὺς καὶ μεταθῆ εἰς τὴν θέσιν του καὶ διὰ τῆς Βοσνίας καὶ τῶν μεθορίων τῆς Σερβίας, μετέβη εἰς τὴν ἀρχαίαν πρωτεύουσαν τὴν Σοφίαν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα δὲν ἔπαινεν ἡ ράδιουργία τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, διστις τοῖς παρενέθαλε διὰ παντοίων μέσων προτκόμματα ὥπως μὴ εὑδοκιμήσει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ταύτην, καὶ ἐκ τῶν ἀντενεργειῶν αὐτῶν δὲν ἡδυνήθη ὁ Σκόνδρας νὰ φέρῃ οὐδὲν ἀποτέλεσμα.

Οἱ Ἀλῆ πασσᾶς ἔκτὸς τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ράδιουργιῶν, δὲν ἔπαινεν νὰ παριστῇ εἰς τὴν Αύλην τοῦ Σουλτάνου ὑπὸ τὰ μελανώτερα χρώματα τὴν κατάστασιν τῆς Ρούμελης καὶ μάλιστα ὑπέσγετο ἔὰν παύτουν τὸν ἐγχθρὸν του τοῦτον ἀπὸ τὸ βεζυράτον τῆς Ρούμελης, θιλεὶ συντελέσει αὐτὸς δι' ὅλων τῶν μέσων ν' ἀποκατασταθῇ ἐντελῶς ἡτοχία καὶ ἀστράλεια, διότι μετὰ τὴν παύσιν αὐτοῦ ἀπὸ τὸ βεζυράτον τῆς Ρούμελης εἶχον ἀρχήσει καὶ πάλιν αἱ κακοπραγίαι καὶ ἀταξίαι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ βεζυράτου αὐτοῦ του ἴδιου Ἀλῆ πασσᾶ.

Η ὄθωμανικὴ κυβερνησίς εὑρέθη ἡναγκασμένη καὶ πάλιν οὐκ παύσῃ τὸν πασσᾶ τῆς Σκόνδρας ἀπὸ τὸ βεζυράτον τῆς 'Ρούμελης, διότι δὲν ἡδυνήθη νὰ φέρῃ κανὲν ἀποτέλεσμα, καὶ διότι αἱ ἀταξίαι μετὰ τὸν διορισμὸν του ἐπηύξησαν, θέλουσα δὲ νὰ ἴκανο-κοιτήσῃ τὸν Ἀλῆ πασσᾶ τρόπου τινα διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἔρεθι-σμένος, δὲν διώρισεν οὐδένα πασσᾶ τῆς 'Ρούμελης, ἀλλ' ἀφῆκε τὴν ἡγεμονίαν ταύτην μετέωρον καὶ ὑπὸ ἐρημίτητα.

Τὰ μέτρα ταῦτα τῆς ὄθωμανικῆς κυβερνήσεως διέκοψαν μὲν τὴν ιδέαν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ τοῦ νὰ κατακτήσῃ τὰς ἐπαρχίας τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας ὥλοκλήρους, ἀλλὰ δὲν ἡδυνήθη ν' ἀπο-σπάσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τὰς ἐπαρχίας τῆς κάτω Μακε-δονίας τὰς ἀνηκούστας εἰς τὸ βεζυράτον τῆς 'Ρούμελης τὰς γεω-τνιαζούστας δὲ μὲν τὸ βεζυράτον τῶν Ἰωαννίνων τοιαῦται δὲ ἡσαν ἡ δευτέρα πρωτεύουσα τὰ Βιτώλια, αἱ ἑταρχίαι Κόρτζα, Μπίγ-λιστα, Καστρία, Φλόρινα, Χρούπιστα, Βασελίτζα, Σέρβια, Βέν-τζη, τὸ Σαργίκιλη, ἡ Κατράνιτζα Γκόρα Μόχρα Οπαρη καὶ τὸ Οστρυβον. Τὰς ἐπαρχίας αὐτὰς ἔκτειν τῶν Πιτολίων τὰς εἶχεν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν αὐτοῦ, καὶ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ τὰς ἀφαιρέσωσ-μέγοι τῆς καταστροφῆς του.

Ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων εἶχε λάβει ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν του καὶ ἀπὸ τὸ βεζυράτον τῆς Θεσσαλονίκης τρεῖς ἐπαρχίας, τὴν Βέροιαν, τὰ Βαδινὰ καὶ τὴν Λίκατερίνην, τὰς δὲ ὑποχειμένας εἰς τὸ βεζυράτον τῆς Θεσσαλίας (Τρίκαλα Βαλεσῆ) ἐπαρχίας, τὰς εἴχεν ἀπάσας ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν του, ὡς καὶ τὰς ὑπὸ τὸ βεζυρά-τον τῆς Εύροιας, ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς καὶ Θηρῶν, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς νήσου Εύροιας, ὡσαύτως καὶ τὰς εἰς τὸ παταλίκη τῆς Ναυ-πακτίας ὑποχειμένας καὶ ὀλόκληρην τὸ Κάρλαλη ὡς ἐρχέθη, διὰ τοῦ μέσον τῆς Διοικήσεως τῶν Δερβενίων τὰς εἶχεν ὅλας ὑπὸ τὴν ἀμετον ἔξουσίαν αὐτοῦ, δὲν ἔμενον δὲ παρὰ αἱ ὑπόλειποι ἐπαρχίαι ὡς ἐναπομείνασαι εἰς τὸν βεζυράτον τοῦ Αὐλῶνος καὶ τὸ Ἀλπασάνη, τὸ δὲ παταλίκη τῆς Όχρυδος ἄνευ διατάγματος Ιουλιανοῦ τὸ εἴχεν κατακτήσει καὶ ἀσφερώσει εἰς ἓν τῶν ἰσχυρῶν τοῦ τόπου μπένδων Τζαλαλεντίνη μπενη ὄνομαζόμενον τὸν ὄποιον προσοικειώτας ἔκαμε γαμπρὸν ἐπὶ τῆς ἀγεψῆς αὐ-

τοῦ, θυγατρὸς τῆς Νέγκρας ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαγνισιᾶς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ μπένης οὗτος ἦτος εἰς τῶν ἐπιτήμων καὶ ἀφοσιωμένων ὑπαλλήλων τοῦ.

Ματαιωθέντες οἱ σκοποὶ αὐτοῦ πρὸς ἀνάκτυσιν πάσης τῆς 'Ρούμελης, ἔστρεψε καὶ πάλιν πρὸς τὴν Ἡπειρὸν τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ κατ' ἔξοχὴν πρὸς τὸ ἐνδοξὸν Σουλι ἡ μετὰ τοῦ ὅποιος συνθήκη εἶχε διαρκέσει περὶ τὰ δύο ἡ τρία ἔτη καὶ πάλιν ἤρξατο ὁ μεταξὺ αὐτοῦ πόλεμος, διστις διήρκησε μέχρι τοῦ 1804, καθ' ἣν ἐποχὴν συμβιβασθέντες ἀπεσύρθησαν οἱ μὲν εἰς Πάργαν, οἱ δὲ εἰς Ζέλογχον καὶ Βρεστενίτζαν ἀλλ' ἀθετήσαντος τοῦ 'Αληπασσᾶ τὴν συνθήκην ἐναντίων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐν Ζελόγχῳ καὶ Βρεστενίτζῃ ἀλλ' οὗτοι διὰ τῆς σπάθης διέσχισαν τὸν στρατὸν τῶν βαρδάρων καὶ ὡς οἱ ἥρωες, τὰ τέκνα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μετέβησαν εἰς τὴν Ἐπτάνησον, τὰ καθέκαστα τῆς ιστορίας ταύτης ἐνεγράφησαν εἰς τὴν τοῦ Σουλίου πρώτην ιστορίαν.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Σουλίου, δ' Ἀληπασσᾶς, ἔστρεψε καὶ πάλιν τὰς δεινάμεις του πρὸς τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ ἔχθρον του, Ἰμπραϊμπασσᾶ τοῦ Μπαρατίου τοῦ ὅποιον τὰς ἐνεργείας εἶχε ματαιώσει ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Περμετῆς, τὸ Νταγλή καὶ τὴν Κλεισούραν, αἵτινες εἶχον ἐπαναστήσει κατ' αὐτοῦ ἔχουσαι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Βελήμπενη Περμένην, Ἰσλάμπεην Κλεισούραν, καὶ τοὺς Κωστρασλίδες Μπέηδες, τοὺς ὄποιους ἀπαντα; κατετρόπωσεν. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἶχον ἔξεγερθῆ κατ' αὐτοῦ καὶ οἱ Τζάμιδες ὄμοδο μὲ τὸν Μουσταφᾶ πασσᾶν τοῦ Δερβίνου, ἀλλὰ καὶ τούτους ὁ Ἀληπασσᾶς τοὺς ἐνίκησεν ἀπαντας καὶ ἔγεινε κύριος ὅλης τῆς παραλίας τοῦ Ἰονίου Πελάγους, τοὺς δὲ ἀρχηγοὺς τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν Σουλτιμάν Τζαπάρην καὶ Μουσταφᾶν πασσᾶν Ντελβίνα τοὺς συνέλαβε καὶ τοὺς ἔθεσεν εἰς τὰ δεσμὰ ἔνθα καὶ καὶ ἐτελείωσαν τὴν ζωὴν των.

Τὰς κατ' αὐτοῦ ὑποκινήσεις τὰς ἐπέδωσεν εἰς τὸν Ἰμπραΐμη πασσᾶ, διὸ καὶ ἔλαβεν ὅσα ἡδυνίθη κατ' αὐτοῦ δραστήρια μέτρα· διά τε τῶν ὅπλων τῶν γρομάτων τῆς κολακίνης, ὑποσχέσεων καὶ τῶν ἀπειλῶν καὶ πάσης ἄλλης μηχανοφράφιας, ὅπως δυνγθῆ-

ν' ἀποσπάσῃ τοὺς ισχυροὺς τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ἰμπραῆμ πασσᾶ
καὶ νὰ τοὺς ἐνώσῃ μετ' αὐτοῦ, αὐτούς τε καὶ τὰς ἐπαρχίας
αὐτῶν. Ἐκεῖ δὲ ὅπου δὲν ἥδυνατο νὰ πείσῃ τοὺς ισχυροὺς αὐτούς
τῶν ἐπαρχιῶν διὰ τῶν ἀνωτέρω μέσων, καὶ ἀπήντας ἐναντιώτη-
τά τινας ἐκ μέρους τῶν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τὰ χωρία κατοικούν-
των, ὁ στυγερὸς οὗτος ἄνθρωπος μετεχειρίζετο τὸ μέσον τῆς διὰ
χρημάτων διαφορᾶς, διὰ νὰ καταδαμάσῃ τοὺς εἰς τὸν ἔχθρον
του ἀφωσιωμένους ισχυρούς προκρίτους τῶν ἐπαρχιῶν. Τὸ μέσον
δὲ τὸ ὅποιον μετεχειρίζετο ἦτον ἡ εἰς τὴν Αὔλην του πρόσκλη-
σις Ἀλβανοῦ τινος ἐκ τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου του ἐναντίου
του ισχυροῦ ἀγα. Τοῦτον καὶ τοι εύτελεστάτης τάξεως καὶ τοι
διεφθαρμένον ἐνίσχυε διὰ τῶν χρηματικῶν μέσων καὶ παντοίων
ἄλλων ἀναγκαίων ὅπως κατὰ πρῶτον ὀχυρωθῇ εἰς οἰκίαν καὶ
θέσιν ὀχυρὰν, καὶ ἀκολουθῷ τὸν ἐφοδιάζε, καὶ μὲ ἀνάλογον
στρατιωτικὴν δύναμιν, ἵνα δυνηθῇ νὰ καταπλευρήσῃ καὶ κατα-
στρέψῃ τὸν συγχώριόν του ισχυρὸν Μπέην, ἢ Ἀγὰν τῳ τόπῳ,
τὸν ὅποιον εὑρίσκεν ἐναντίον του καὶ ἀνθίστατο οὕτω πως δὲ
ἐπροχώρει καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας, καὶ τὰ χωρία τῆς Ἀλβανίας,
ῶστε διὰ τῶν μέσων τούτων ἐπλησίασε καὶ ἐστρατοπέδευσεν
ἐκτὸς τῆς πόλεως τοῦ Μπερατίου, πρωτευούσης τοῦ Βεζυράτου
Αὐλῶνος, καὶ ίσως ἥδυνατο ἡ διαφθορὰ αὐτῇ νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ
ἐντὸς τῆς πόλεως ταύτης, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ φύσητρον, ἢ ὀχυ-
ρωτάτη ἀκρόπολις τῆς πρωτευούσης ταύτης.

Ἄφοῦ ἐπροχώρησε λοιπὸν πανταχόθεν πρὸς τὴν πρωτεύουσαν
τὸ Μπεράτι διὰ τῶν ἀνωτέρω μέσων πάραυτα ἐτρημάτισεν ἔνα
πολυάριθμον στρατὸν ἐκ τριάκοντα περίπου χιλιάδων, ἔχοντα
ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν Ὁμέρυπενην Βεριόνη ἄνθρωπον πολεμι-
στὴν χρηματίσαντα ἐν Αἴγυπτῳ συναίτερον τοῦ Μεχμέτ Άλη
πασσᾶ. Ὁ Βεριόνης εἶχεν ἀποσταλῆι εἰς τὴν Αἴγυπτον παρ' αὐ-
τοῦ τοῦ Ἰμπραῆμ πασσᾶ ὅτε ἐγένετο ἡ ἐκστρατεία τῶν Ὀθω-
μανῶν κατὰ τοῦ στρατηγοῦ Ναπολέοντος κατακτητοῦ τῆς Αι-
γύπτου καὶ μετὰ τὴν ἀναγώρησιν αὐτοῦ ἔμεινεν ἐν Αἴγυ-
πτῳ ὡς σωματάρχης ισχυρᾶς δυνάμεως στρατοῦ, ἔνθα καὶ
ἐπλούτισεν. Ἀπὸ τῆς Αἴγυπτου οὗτος εἶχε στείλην χρήματά τινα

εἰς τὴν οἰκογένειάν του εύρισκομένην ἔξωθεν τοῦ Μπερατίου εἰς τὸ πολύχυτον Βεριάνη, (ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὴν ἐπιωνυμίαν ὁ 'Ομέρ-μπεν) ὁ Ἰμπραήμ πασσᾶς ὅμως εύρεθεὶς εἰς χρηματικήν τινα ἀνάγκην, ἀφήρετε τὰ χρήματα ταῦτα, ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς του Βεριόνη, οἵτινες δυσαρεστηθέντες μετέθησαν εἰς Ἰωάννινα καὶ ἐτέθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ. Ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης δυσαρεστηθεὶς καὶ ὁ Ὁμέρμπεν ἀναχωρῶν ἀπὸ τὴν Αίγυπτον, δὲν ὑπῆγεν εἰς τὸν καθ' αὐτὸν κύριόν του Ἰμπραήμ πασσᾶ, ἀλλ' ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, ὅστις τὸν ἐδέχθη εὐνοϊκώτατα δοὺς αὐτῷ τὸν βαθμὸν τοῦ Χανατάρη.

Μολονότι εἶχε τοιοῦτον πολεμιστὴν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ του, μόλις ταῦτα δὲν ἀνεπαύετο, ἐφ' ὃ καὶ ἐξελθὼν τῶν Ἰωαννίνων μετέθη εἰς τὴν πατρίδα του τὸ Τεπελένι, τὸ ὄποιον εἶχεν ἀποκαταστήσει ἵσχυρότατον διὰ τὰ παρ' αὐτοῦ κτισθέντα ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ φρούρια, παλάτια καὶ τὴν ἐπ' ἀλύσεων κτισθεῖσαν γέφυραν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βιώσας. Ἐκ τοῦ Τεπελενίου ἐνήργει ἅπαντα τὰ πρὸς ἐκβίᾳσιν τῆς πολιορκίας, τὴν ὄποιαν ἀπεκατέστησεν στενωτάτην διότι μετέφερεν διάφορα χονδρὰ τῆς πολιορκίας πυροβόλα καὶ βόμβας τὰ ἐποίχη ἔθεσεν ἐνθεν καὶ ἔθεν τοῦ φρουρίου εἰς παραλλήλους θίσσεις καὶ τῶν ἀπέναντι τοῦ φρουρίου ὑψωμάτων καὶ τὰς κορυφὰς τοῦ βουνοῦ Γκουρίτζης καὶ τοῦ λόφου Μωτίφτης.

Οἱ Ἰμπραήμ πασσᾶς δὲν ἐπρόφθασεν. ὡς ἐκ τῆς αἰφνηδίου πολιορκίας νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου περὶ τοῦ ἀδικήματος καὶ τῆς αὐθαιρέτου ταύτης πράξεως τοῦ ἀρπαγὸς αὐτοῦ Σατράπου, ὅστις δὲν ἐσέθετο οὔτε δίκαιον, οὔτε Νόμον, ἀλλ' οὔτε καὶ τὰς διατάξεις τῶν Σουλτάνων αὐτῶν αἱ ὄποιαι εἰς τοὺς ὄθωμανοὺς λογίζονται θρησκευτικαὶ διατάξεις. Ὁ Ἀλβανὸς οὗτος ὅμως ἅπαντα ταῦτα τὰ ἀψήφη καὶ τὰ περιεφρόνει· ἐπρόφθασεν ὅμως ὁ δυστυχὴς Ἰμπραήμ πασσᾶς καὶ ἐσχημάτισε ἐν τῇ ἀκροπόλει φρουρὰν ἐκ 1800 ἀνδρῶν ἐκ τῶν ἀφοσιωμένων εἰς αὐτὸν ἐπαρχιατῶν τῆς ἡγεμονίας του.

Ἡ Σουλτανικὴ Κυβέρνησις, μὲν δῆλας τὰς προρυλάξεις τὰς ὄποιας εἶχεν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ὅπως μὴ εἰδοποιηθῇ περὶ τῆς πολιορ-

κίας τοῦ Ἰμπραῆμ πασσᾶ, μολοντοῦτο ἐξ διαφόρων πηγῶν ἔλαβε θετικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ κινήματος τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ. Οὗτον κατὰ μὲν τὸ πρῶτον διὰ διαφόρων διαταγῶν προέτρεπε τὸν Ἀλῆ πασσᾶν ἀποστολὴν ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας τοῦ Σουλτανικοῦ αὐτοῦ βεζυράτου τοῦ Ἰμπραῆμ πασσᾶ, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν προσδιωρισμένην εἰς αὐτὸν ἡγεμονίαν, ἀλλ' ὁ Ἀλῆ πασσᾶς οὐδὲν τῶν τοιούτων ἤκουεν. Ἐπὶ τέλους δὲ ἴδουσα ἡ κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου τὸν κατακτητικὸν αὐτοῦ σκοπὸν, καὶ τὴν πρὸς ἄρπαγην τῶν ἐπαρχιῶν πρόθεσιν του καὶ τελευταῖον εἰδοποιηθεῖσα περὶ τῆς στενωτάτης πολιορκίας τοῦ βεζύρη Ἰμπραῆμ πασσᾶ, ἡγανάκτησε διὰ τὴν ἵσχυρογνωμίαν τοῦ ἄρπαγος αὐτοῦ Ἀλβανοῦ, καὶ μολονότι εἶχε μὲ τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Ρωσίας πόλεμον, μολοντοῦτο ἀκεφάσισε καὶ ἔξεδωκεν ἐν ἀπειλητικὸν διαταγμα, ἴδιογειρον τοῦ Σουλτάνου (Χάτ Χουμχιένν) τὸ δόποιον διέ ένδος καπουτζίμπαστη ἔξαπέστειλεν εἰς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, καὶ τὸ δόποιον ἔξεφράζετο ως ἀκολούθως «Γεζήτη (ἀντίχριστε ἢ προδότα) διατάττεαι διὰ τελευταῖαν φορὰν ν' ἀποστολῆς ἀπὸ τὰ χώματα ντοῦ βεζύρου μας Ἰμπραῆμ πασσᾶ ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς, καθότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσεως θὰ βισσθῆμεν νὰ κλείσωμεν νοσυνθήκην μὲ τὸν ἐχθρὸν τῆς πίστεως ἡμῶν μ' ὅπιανδήποτε νζημιάν μας, καὶ θέλομεν στρέψει τὰς δυνάμεις τῶν Μουσουλμανῶν ὄμοι μὲ τὸν Σιντζαὰκ Σερίφη ἐναντίον σου καὶ δὲν θέλει εὑρεθῆ τόπος νὰ σὲ ὑποκρύψῃ».

Πρὸν ἔτι ἔξελθη ὁ Καπουτζίμπασης ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, οἱ φίλοι τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ διέ ἐπίτγδες ἀπεσταλμένου τοῦ Εἵτειλον ἀντίγραφον τοῦ διατάγματος τούτου τοῦ Σουλτάνου, τὸ δόπιειν μ.τὰ πέντε ἡ ἔξημέριας ἔφθασεν εἰς τὸ Τεπελένη καὶ τὸ δόποιον ἐναγνούος ὁ πολύπειρος καὶ πανούργος οὗτος Ἀλβανὸς δὲ ἔξηπτσθη οὐδολως, διότι ἐγ ὡρίζε καλῶς τὴν τότε κατάστασιν νὺν Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, προτεκάλεσε δὲ τὸ ὑπουργικὸν αὐτοῦ συμβούλιον, συγκείμενον ἀπὸ τοὺς νοημονευτέρους καὶ ἐπισημοτέρους Ἕλληνας καὶ ὀθωμανοὺς τῆς Ἡπείρου, πρὸς οὓς ἐπέδειξε τὸ ἀντίγραφον τοῦ ἐκδοθέντος ἴδιοχείρου διατάγματος τοῦ Σουλτάνου, καὶ τοῦ ὄποιον τὸ πρωτότυπον ἔμελλε νὰ φέρει

εἰς αὐτὸν μ' ἔξεπίτηδες ἀπεσταλμένον τῆς Σουλτανικῆς Μεγαλειότητος, καὶ ἔζήτησε παρὰ τῶν ἐπισήμων αὐτοῦ ὑπουργῶν τὴν γνώμην καὶ τὰς συμβουλάς. Ἀπαντεῖς δὲ Ἐλληνες καὶ θύμωμανοὶ ἀπήντησαν μετὰ τρίμου πρὸς αὐτὸν Ἀλαϊτζήν. ‘Τψηλότατε! (δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ) ἀνάγκη πᾶσα πρέπει ἀμέσως; ν' ἀποσύρωμεν τὸ στράτευμά μας διὰ νὰ μὴ πέσωμεν εἰς τὸ γκαζέπι (ἀργῆν) τοῦ Δεβλετίου καὶ ἀπολεσθῶμεν ὁ Ἀλῆς πασσᾶς εἰπεν πρὸς αὐτοὺς ἐ ώρὲ μπίρο (παιδιά μου) ὁ Ἀλῆς δὲν ψηφᾶ παντελῶς τὰς ἀπειλὰς τοῦ υἱοῦ τοῦ αἰχμαλώτου, μάλιστα ἥδη ὅποι τὰ πράγματα τὰ ἔφερον εἰς τοιαύτην θέσιν, ἐὰν τὸ διάταγμα τοῦτο ἤρχετα πρὸ τριῶν μηνῶν, ὅτε ἥμην ἀπροετοίμαστος, βεβαίως ἥθελον τὸ συλλογισθῆ ὀλίγον, ἀλλ' ἥδη προκρίνω τὸν θάνατόν μου κάλλιον παρὰ νὰ διπειθοδρομήσω, μάλιστα ὅτε τὰ πράγματα μεῖ ἥλθουν πολὺν βοηθητικά· ὅθεν διαλύσας τὸ συμβούλιον διέταξεν ἡμέτους νὰ ληφθῶσιν ὅλα τὰ μέτρα πρὸς ἐκβιασιν τῆς πολιορκίας, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῶν ἀνεγώρησε καὶ ὁ ἕδιος καὶ μετέβη εἰς τὸ χωρίον Δοθρονίκου, τὸ ὅποιον ἀπείχε περὶ τὴν μίνην καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τὴν πόλιν τοῦ Νιπρατίου, ὅπως μεταχειρισθῇ πᾶν μέσον περὶ τῆς παραβίσεως τοῦ φρουρίου εἰς αὐτόν. Ἐνταῦθα λοιπὸν προσεκάλεσε τοὺς συγγενεῖς τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ εὑνηισκομένων στρατιωτῶν καὶ ὀπλιαρχηγῶν τοῦ Ἰμπραήμ πασσᾶ πρὸς τοὺς ὄποιούς τοὺς μὲν ὑπέσχετο, τοὺς δὲ ἡπείλει, ὅτι Οὐαὶ τοὺς καταστρέψῃ ἀπαντας, ἐὰν οἱ ἐντὸς τοῦ φρουρίου συγγενεῖς αὐτῶν δὲν ἔξελθωσι· κατὰ συνέπειαν εἰδοποιηθέντες οἱ φρουροὶ οὗτοι ἤρχισαν ἀνὰ πᾶσαν νύκτα νὰ κρέμανται ἐκ τῶν ἐπιζήσεων καὶ νὰ ἔξερχωνται τοῦ φρουρίου ἀνὰ 50—60 ἑκάστην ἡμέραν, ὅπει τὸ φρουρὸν τοῦ δυτικοῦς Ἰμπραήμ πασσᾶ ἡλαττώθη ἐπαισθητῶς καὶ ἐκ τῶν 1800 μάλις ἔμεινον 250—300 ἄνδρες.

Ταῦτα τὰ μέσα ἐνήργει ὁ Ἀλῆς πασσᾶς κατὰ τοῦ πολιορκουμένου Ἰμπραήμ πασσᾶ καὶ τὸν ὄποιον ἔθιμον ἠλέγει ἀενάως· ἐν τῷ φρουρίῳ. Εἰς δὲ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχουρούς ἔστειλεν ἀενάως διάφορα δῶρα καὶ χρήματα· καὶ προσέτι ἔστειλε καὶ προσποιημένα γρόμματα ἀπὸ διαφόρους προκρίτους τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὰ ὄποια ἔγραψεν ὅτι ὁ Ἰμπραήμ

πασσᾶς συνεννοήθη μὲ τοὺς ἐν Ἐπταγήσιφ Γάλλους, ὅπως παρχ-
δώῃ εἰς αὐτοὺς τὰς χώρας τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, καὶ ὅτι
αἱ ἑπαρχίαι ἔσηκάθησαν εἰς τὰ ὄπλα καὶ τὸν ἐπολιόρκουν εἰς τὴ
φρούριον τοῦ Μπερατίου, ἐνῷ δὲ ἐνήργει ταῦτα διὰ τοὺς σχο-
πούς του, ἔφθασαν γράμματα τοῦ καπουκεχαγιά του (ὑπουργὸς
προστάτης αὐτοῦ) ὅτι καπουτζήμπασης σουλτανικὸς διετάχθη νὰ
ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν φέρων ἐν ἀπειλητικὸν φιρμάνι. Αἱ ἔλασεν ἐπι-
πισήμως τὴν εἰδῆσιν ταῦτην, ἀμέσως διέταξε ἔνα κατάλληλον
πολιτικὸν ὑπάλληλον του μημαντάρι (όδηγὸν) ν' ἀπέλθῃ εἰς τὰ
μεθόρια τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ ἵνα προϋπαντήσει τὸν σουλτανικὸν
ἀπεσταλμένον πρὸς τὸν ὄποιον ἔστειλε καὶ διάφορα δῶρα. Τὸν
ἀπεσταλμένον του τοῦτον διέταξεν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς νὰ ἐνηργήσῃ
ὅσον τὸ δυνατὸν ὥστε ὁ καπουτζήμπασης νὰ βραδυπορῇ. ‘Ο Ἀλ-
Βανὸς οὗτος ὑπάλληλος πιστὸς ἐκτελεστὴς τῶν διαταγῶν τοῦ
κυρίου του, ἐνήργησεν ὥστε μετὰ δύο μῆνας μόλις ἔφθασεν ὁ
ἀπεσταλμένος τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸ Τεπελένι, ἀλλ' εὗρε τὸ
Μπεράτι πρὸ τοιῶν ἡμερῶν παραδεδομένον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ
Ἀλῆ πασσᾶ ὡς ἔπειται.

‘Ο Ἰμπραήμ πασσᾶς ἰδὼν τὴν κατάστασιν τῆς φρουρᾶς αὐτοῦ
ἥτις εἶχε μείνει σμικροτάτη καὶ ὑποπτεύσας μήτι ἡ ἐναπομεί-
νατα αὕτη φρουρὴ δωριδοχθῆ καὶ τὸν παραδώσῃ ζῶντα εἰς τὰς
χεῖρας τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἀπεφάσισε νὰ παραδώσῃ τὰ φρούρια διὰ
συνθήκης καὶ ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του τὸν Αὔλῶνο,
παλαιὰν πρωτεύουσαν τοῦ βεζυράτου αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπε-
στευεν εἰς τὰς συνθήκας καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἐξή-
τησε τὴν ἐγγύησιν τοῦ Καπλὰν πασσᾶ Κρούιας, ὅπτις εἶχεν ἔλιξ
μὲν πρὸς βοήθειαν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ μετὰ 800 ἵπεων, ἀλλ' ὁ
ἄνθρωπος οὗτος ἥτον γενναῖος καὶ τιμίου χαρακτῆρος, καὶ ἀτ-
στίαν οὐδέποτε ἐδέχετο νὰ κάμῃ ὅθεν δεχθεὶς τὴν πρότασιν ἀμ-
φοτέρων παρέλαβε τὸν Ἰμπραήμ πασσᾶς τὸν μετέφερε μὲ τοὺς
ὑπ' αὐτὸν ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τὸν Αὔλῶνα· ὁ δὲ Ἀλῆ πασσᾶς ἐγέ-
νετο κύριος τοῦ φρουρίου καὶ ὅλων τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν ἡγε-
μονίαν ἐπαρχιῶν.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ φρουρίου τοῦ Μπερατίου ὁ Ἀλῆ πασ-

σᾶς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Τεπελένι, ἀφῆσας διοικήτην τοῦ Μπερατίου τὸν Ὀμέρομπεν Βεριόνη ἄνθρωπον τοῦ τόπου ἐκείνου χαίροντας ὑπόληψιν παρὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ καὶ τοῦ τόπου. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ ἔφεσε καὶ ὁ παρὰ τοῦ Σουλτάνου ἀπεσταλεῖς μὲ τὸ ἀπειλητικὸν φιρμάνι, τοῦτον ἐδέχθη εὐνοϊκῶτατα καὶ ἐφόρτωσε δωρημάτων· τὴν δὲ ἐπιστραν ἐπαρουσιάσθη ὁ αὐτὸς εἰς τὸν βεζύρην Ἀλῆ πασσᾶ ὅτις τὸν ὑπεδέχθη ἐν πλήρει συνεδριάσει τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, παρουσιάσας λοιπὸν ὁ ἀπεσταλμένος εἰς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ τὸ σουλτανικὸν φιρμάνι, ἐσηκώθη ὅτις ὁρθιος καὶ λαβὼν τοῦτο εἰς χείρας του τὸ ἡσπάσθη μεν' ὅλου τοῦ σεβασμοῦ καὶ τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του κατὰ τὸ ἔθος τῶν ὁδωμανῶν· ἔπειτα διέταξε τὸν Νιγδὰν ἐφέντη (ἱρχιγραμματέα) νὰ τὸ ἀναγνώσῃ εἰς ἐπήκοον πάντων τῶν ἴσταμένων, δικρούστης τῆς ἀναγνώσεως, ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἐδάχρυσεν, οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἐσπόγγιζον τὰ δάκρυα καὶ τὸν ἐπαρηγόρουν λέγοντες αὐτῷ νὰ μὴ λυπῆται καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ γίνη βουκούφης (Ωὰ βεζαιωθῆ) διὰ τὴν ἀθωότητά του μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως τοῦ διατάγματος, ἀπετάνθη ὁ Ἀλῆ πασσᾶς πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Σουλτάνου εἰπών. Ἰδοὺ οἱ ἔχθροί μου καὶ οἱ τοῦ Δουβλετίου ἀκόμη, πῶς διαβάλουν τοὺς πιστοὺς ὑπηρέτας τῆς βασιλείας ἀδίκως καὶ μόγον κακίᾳ φερόμενοι, ἐγὼ ἐξηκολούθησεν ἔμαθον ὅτι αἱ ἐπαρχίαι ἐσηκώθησαν ἐναντίον τοῦ συμπεθεροῦ μου Ἰμπραήμ πασσᾶ, καὶ τὸν ἐπολιόρκησαν εἰς τὸ φρούριον. Μὲ συγγενής δὲ καὶ συνάδελφος, ἔτρεξα δι' ὅλης τῆς ταχύτητος μ' ὅσας ἡδυνήθην νὰ λάθω δυνάμεις καὶ ἐφέσα κατὰ καλὴν τύχην ἐγκαίρως, καὶ μ' αὐτὰς κατόρθωτα νὰ διαλύσω τὴν πολιορκίαν, ἔλαβον σῶν ἀπὸ τὰς χείρας τοῦ λαοῦ τὸν ἀδελφόν μου Ἰμπραήμ πασσᾶ καὶ τὸν διεύθυνα ἀσφαλῶς διὰ στρατευμάτων εἰς τὴν πρωτεύονταν τοῦ βεζύρατον τὸν Αύλῶνα· αὕτη εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ οὐχὶ τὰ ψεύδη τὰ ὅποια τολμοῦν νὰ λέγουν ἀτιμωρητὶ οἱ ἔχθροί μου· τὸν δὲ ἀπεζαλμένον ἀν οἱ λόγοι δὲν τὸν ἐπεισαν πισῶς, τὰ δῶρα ὅμως τὸν ἐπεισαν ἐντελέστερον· οἱ περιεστῶτες δὲ ἐπιβεβαίωσαν ἀπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ λεγθέντα καὶ ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Σουλτάνου ἡτοιμάζετο ν' ἀναγωρίσῃ ὡς πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ

τὴν ἀποστολήν του, ἐπαρηγόρει τὸν Ἀλῆ πασσᾶ διὰ τὴν δυσμένειαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ὑπέσχετο εἰς αὐτὸν ὅτι θέλει τὸν κάμει βουκούφην (πληροφορήσει) διὰ τὴν ἀθωώτητά του.

Οἱ Ἀλῆ πασσᾶς δὲν ἐπανεπαύθη μόνον μὲ τὰ ἔκφρασθέντα εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Σουλτάνου καὶ τὴν εὐχαρίστισιν αὐτοῦ, ἀλλὰ προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς προκρίτους τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ βεζυράτου αὐτοῦ, καὶ τοὺς διέταξε νὰ κάμουν γενικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὸ Γ. Δεδέλετι νὰ ἐκθέσουν τὰ δικαιολογήματά των ὅτι δῆθεν ὁ Ἰμπραήμ πασσᾶς συνεννοηθεὶς μὲ τοὺς ἐν Επτανήσῳ Γάλλους ἔμελλε νὰ παραδώσῃ τὰς ἐπαρχίας τοῦ βεζυράτου, καὶ τοῦτο μαθήντες ἐσηκώθησαν ἐναγτίον αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν καταστρέψουν, ἀλλ᾽ ὁ συμπεθερός του Ἀλῆ πασσᾶς τρέξας ἦλθεν, ἔλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τὰς χεῖρας των καὶ τὸν ἐμυγάδευσεν εἰς τὸν Αὔλωνα.

Τὴν ἀναγκαστικὴν ταύτην ἀναφορὰν ἐνηργήσας ἔστειλεν εἰς τὴν κυβερνησιν τοῦ Σουλτάνου συνωδευμένη μὲ μίαν μεγάλην ποσότητα χρημάτων διά τε τὴν Αὔλην καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν, τὰ δὲ συμβεβηκότα ταῦτα ἐπῆλθον περὶ τὸ 1808 ἔτος, τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Σουλιώτῶν εἰς τὴν Επτάνησον.

Οἱ ὄθωμανικὴ κυβερνησις ἴδοιτα ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο πλέον τετελεσμένον (φωτάκωμπλῆ) ἐσιώπησε διότι καὶ ὁ καιρὸς δὲν ἦτο βοηθός νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω ἢ νὰ ἀποκυρήξῃ τὸν Ἀλῆ πασσᾶ φοβουμένη τὰ ἐπαχέλουθα, ἐπεψυλάχθη μόνον ὅπως τὸ βεζυράτον τοῦ Αύλωνος νὰ τῷ δίδῃ πάντοτε εἰς τὸν Ἰμπραήμ πασσᾶ.

Οἱ Ἀλῆ πασσᾶς δὲν ἤρκεσθη μόνον εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ Μπεράτιον, πρωτευούσης τοῦ βεζυράτου Αύλωνος, ἀλλ᾽ ἤθελεν ἄπαν τὸ βεζυράτον νὰ τὸ ἔχῃ ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν του, διότι ὁ Ἰμπραήμ πασσᾶς ἐν Αύλωνι ὄλονεν ἐνήργει κατ' αὐτοὺς μάλιστα δὲ μετ' ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν εἰς Αύλωνα μετάβασιν του ἐνήργησε καὶ ἐσηκώθησάν τινες τῶν γειτνιαζόντων ἐπαρχιῶν κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, βοηθούμενος δὲ καὶ ἀπὸ ἐν σῶμα στρατιωτῶν τοῦ Ἰμπραήμ πασσᾶ ἐπροκύρησε μέχρι τῆς πρωτευούσης τοῦ Μπεράτι· ἀλλὰ προφθάσαντες οἱ στρατοὶ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ὑπὸ τὸν Ἀγοδασιάρην τοὺς κατετρόπωταν· ἀκολούθως ἐπανελήφθη ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ ἐν Αύλωνι Ἰμπραήμ πασσᾶ τὸν ὅποιον εἰς δικ-

φόρους μόχας ἐνίκησε καὶ ἐπὶ τέλους ἐξώγορτε μετὰ τῆς συζύγου καὶ τοῦ νιοῦ αὐτοῦ, τοὺς ὅποιους ἔθεσεν εἰς τὰς φυλακὰς, ἐν αἷς ὁ Ἰμπραήμ πασσᾶς ἀπέβανε περὶ τὸ 1821 ἔτος. Μετὰ τὴν ἐντελὴ κατάστησιν τοῦ Βεζύρατου τοῦ Αύλωνος προεχώρησε πρὸς τὴν μικρὰν ἡγεμονίαν Ἀλμπασανία, πρωπυργίου τῆς Ἰλυρίας πρὸς τὴν Σκόνδραν εἰς τὴν ὥποιαν εὗρε μεγίστην ἀντίστασιν ἀπὸ τὸν τόπον, ἀλλὰ μὴ δυνηθέντες ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὰς μεγάλας δυνάμεις τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ὑπετάγη καὶ αὕτη εἴ; τὸν φιλόδοξον κατακτητὴν Ἀλῆ πασσᾶν.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ Ἀλπασάνη ἐπαρουσιάζετο ὡς πρότκομμα εἰς αὐτὸν ὁ Τζὲν Μουχτάρης, ἴσχυρὸς ἀλβανὸς διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Σιννὶς πρέμπη ἢ Γκάμποβας, ὃστις ἔχεινε μᾶλλον πρὸς τὸν βεζύρην τῆς Σκόνδρας, τοῦτον ὁ Ἀλῆ πασσᾶς διέταξε καὶ τὸν ἐπολιόρκησεν αἰρνυδίως στρατὸς ἐκ 15 χιλιάδων ὑπὲ τὸν ἄγαν Βασιάρην. Οἱ ἄγας οὗτοις ἐξυπηγόρευσαν καὶ ἵδων γύρωθεν τὴν ἐξ φρεγίων περιτοιχισμένην οἰκίαν του, τὸν ἐπειρον αὐτὸν στρατὸν ἔμεινεν ἀπόπληκτος καὶ ἡγόρει τι ν' ἀποφασίσῃ— μετ' ὅλιγον ἀπὸ τὴν ἐκπληξίν του ταύτην ἔλαβεν ἐν γεωμετρίον γεγγαμένων ἀλβανιστὶ ἀπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ στρατοῦ Ἀγᾶν Βασιάρην, δι' οὗ τὸν διέταττε, ὅτι ἂμφι τῇ παραλαβῇ τῆς ἐπιτολῆς του ἄγευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς νὰ λάβῃ τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὰ ἐπιπλά του καὶ ν' απελθῃ ἀμέσως εἰς Καρπενῆσι (εἰς τὴν Εύρυτανίαν) διότι εἰς τούτην τὴν ἐπαρχίαν διώρισεν ὁ βεζύρης τόπον τῆς διαμονῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἡ ἐλαχίστη ἀντίστασις θὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἀφανισμὸν αὐτοῦ. Οἱ ἄγας αὐτὸς, ἵδων τὸ ἀδύνατον τῆς ἀντίστασεως, ἀπεφάτισε νὰ παραδοθῇ καὶ παραδοθεῖς, ἐφόρτωσε τὰ ἐπιπλά του καὶ τὴν οἰκογένειάν του, καὶ μετέβη ἀπὸ τὴν Ἰλλυρίαν εἰς τὴν Νόρυτσενίχην, ἐν ᾧ καὶ ἐκατοίκησε διαμείνας μέχρι τῆς κατασφράγησης τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ.

Ἀλλη τις μικρὰ μὲν ἡλί ίσχυρὰ ἡγεμονία ὑπῆρχεν εἰς τὰ μεθόρια τῆς Μακεδονίας καὶ Ἰλλυρίας, οὗτοι ἦτον ἡ Διόρα ἥτις εἶγεν ὡς κυβέρνησιν ἄρχοντα τινὰ Ἰσούφ μπέγν, Διόρην ἄνδρα πλούσιον καὶ ίσχυρὸν πολεμιστὴν, ἐχθρὸν ἀσπονδον τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ὁ Γκέκας οὗτος ἦτον ἀφοσιωμένος εἰς τὸν βεζύρην τῆς Σκόν-

δοας τὴν δὲ Ἀλῆ παττᾶ ἀπειτρέρετο. Οὐδὲ Ἀλῆ παττᾶ μετεγενέθη πάντη πᾶν μέσου ὅπως τὸν ἔζαπατήσει ἀλλὰ δὲν ἡδυνήθη, ἀκολούθως προσέτρεξεν εἰς τὴν κάτω Δίδραν εἰς τὴν ὁποῖαν κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτὸν μετεγειρίσθη τὰ μέσα τῶν χρυμάτων, δόπιος τὴν διερχείται, ὅπερ καὶ ἔκαπόρθωτεν, ἀγνόστας, ἐν μέρα μέρος τῶν κατοίκων αὐτῆς, τοὺς ὑπόκιους ἐνίτησε διὰ χρυματικῶν μέσων καὶ ἐφοδίων πολεμικῶν, οἵτινες καὶ ἦνοιζαν ἕνα ἀεναντίον καὶ ἀδιάκοπον πόλεμον κατὰ τοῦ Ἰσούρη μπέη, μὴ δυνηθεὶς δὲ διὰ τῶν ὅπλων νὰ φέρῃ ἀποτέλεσμα, ἐμπορεύθη νὰ καταστέψῃ τὸν ἔχθρον του τούτου διὰ στρατείας διολοφονίας· πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν λοιπὸν συνενοχθεὶς μετὰ εὑρωπαίων μεγαλικῶν τοῦ κατεσκεύασαν ῥοκέταν τινὰ ἐν εἰδίᾳ φακέλλου γράμματος τὸ ὄποιον ἐπιγράψας πρὸς τὸν Ἰσούρη μπέην τὸ ἐποφύσισε καὶ προσκαλέσσε; Γκέκαν τινὰ ἐκ τῶν τῆς ὑποκείσιας του, τὸν διέταξε νί· ἀπέλθη εἰς τὴν Δίδραν καὶ ἐνεγείρησε τὸ γράμμα πρὸς τὸν Ἰσούρη μπέην, δέταξε δὲ συγχρόνως τὸν καριτήν νὰ μὴ ὄμολογήσῃ ὅτι τὸν στέλλει ὁ Ἀλῆ παττᾶς, ἀλλ' ὁ βεζέρης τῆς Σχόνδρας, ὁ δυστυχής γκέκας ἡρώτης μήπως τὸ γράμμα αὐτὸν ἐμπεριέχει κανένα πρᾶγμα τὸ ὅποιον δύναται νὰ φέρῃ κανένα κτυδινον εἶ; αὐτὸν, ὁ Ἀλῆ παττᾶς τοῦ εἶπε νὰ μὴ φασθῇ τίποτε διότε τὸ γράμμα δὲν ἔχει κινδυνώδες· τι, ἀπεναντίας θὰ λάβῃ καὶ ἀμυνήν ἀρκετίν· πεισθεὶς ὁ δυστυχής καὶ ἵππεύσας ἀνεγέρησε διευθυνθεὶς πρὸς τὴν Δίδραν, καὶ μετὰ τεσσάρων πέντε ἡμερῶν πορείαν ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐρωτήσας ἂν ὁ μπέης εἶνατε εἰς τὸ παλάτι ἐπληροφορηθῆ ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὴν ἔξοχὴν εἰς κτήμα τι, ἔλαβεν ὅθεν τὴν πρὸς τὸ κτήμα τούτο ὅδὸν ἀλλὰ κατὰ τύχην συγκοντήθη μὲ τὸν μπέην, ὅστις ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν μὲ μεγάλην συνωδίαν ἱππέων, ὁ γκέκας ἀφοῦ προσέφερεν εἴς τὸν μπέην τὰς συνήθεις προσκυνήσεις, ἔξειδαλε τοῦ κόλπου του τὴν ἐπιειδήν καὶ τὴν προστίφερεν εἰς τὸν μπέην, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν τὰς πρωτορίστεις τοῦ βεζέρου τῆς Σχόνδρας· ὁ μπέης λαβὼν τὸν φύκελλον καὶ ἴδων ὅτι ἔχει ἀρκετὸν βάρος, ἡρώτησε τὸν Γκέκαν μήτι εἶναι ἀπεισταλμένος ἀπὸ τὸν Ἀλῆ παττᾶ, αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη ἀρνητικῶς· ὅθεν ὁ μπέης ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν εἰς

τὸν γραμματέα του καὶ τὸν διέταξε ν' ἀπομακρυνθῇ ὄλίγον καὶ
κατόπι ν' ἀποσφραγίσῃ αὐτὸν, ἀλλὰ μ' ὅλην τὴν προφύλαξιν
ταύτην, ἔμα ὁ γραμματεὺς θνοῖτες τὴν ἐπιστολὴν ἀμέσως ἡ ρο-
χέτα ἐκπυρωκρότησεν καὶ τὸν μὲν γραμματέα [έφόνευσεν ἀπνευ-
στί. Ἐν δὲ μέρος τοῦ πυρὸς διευθύνθη πρὸς τὸν μπένην τοῦ ἀπέ-
κοψε τὴν χειρα, καὶ ἐκ τῆς πληγῆς ταύτης] μετὰ τρεῖς ἡμέρας
ἀπεβίωσεν. Τὸν δὲ Γκέκαν ἐφόνευσεν ἀμέσως ἡ πολυπληγὴς
φρουρὰ τοῦ μπένη. Μ' ὅλον δὲ τὸν φύνον τοῦ Ἰσούρφ μπένη διεδέ-
χθη αὐτὸν ὁ αὐτάδελφος του Ἀμπάς μπένη, καὶ μολονότι δὲν εί-
χε τὴν ικανότητα τοῦ ἀδελφοῦ του, μολοντούτο ἀντέστη ισχυ-
ρῶς κατὰ τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ.

Τὴν αὐτὴν διάθεσιν εἶχεν ὁ Ἀλῆ πατσᾶς καὶ διὰ τὸν βεζύ-
ρην τῆς Σκόνδρας, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ισχυρός. εἴ/εν ἐστηριγμένους;
τοὺς ὄμοιους του ἐπὶ τῆς Βοσγίας καὶ τῆς Αύστριας καὶ δὲν ἐφ-
βεῖτο τὸν Ἀλῆ πατσᾶ, ὅθεν ἀπετύθη ἀπὸ τὴν ιδέαν ταύτην,
καὶ ἐστρεψε πάλιν τὴν προσοχὴν αὐτῷ πρὸς δυτικά, οὗτοι πρὸς
τὸ Ἀργυρόκαστρον καὶ τὸ Γαρδίκι ἐπὶ τῶν ὄποιών ἔπνεε μίσος
ἀδιάλαχτον διὰ τὰς παλαιάς πρὸς; τὴν σιλεγήνειάν του περιφρο-
νήσεις^{τέλον} Γαρδεκιανοτάν.

Αποτυχών ὁ Ἀλῆ πατσᾶς ὡς; ἴσρέθη τοῦ νὰ ἐπεκταυθῇ πρὸς
τε τὴν Ἰλλυσίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐστρεψε τὴν προσοχὴν
πρὸς τὸ Σέλδινον Ἀργυρόκαστρον καὶ τὸ Γαρδίκι, καὶ ἀφοῦ ὑπέ-
ταξε τὸ Δέλδινον ἐστρεψε τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ πρὸς τὸ Ἀργυ-
ρόκαστρον τὸ ὄποιον ἀντέστη γυναιώς κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' ἐπὶ
τέλους ήτταθη καὶ παρεδόθη εἰς τύπον, ἔμεινε δὲ τὸ Γαρδίκι με-
μονομένον, τὸ ὄποιον ἐπολιτέρεγε παντοχήθεν διὰ τῆς δυνάμεως
αὐτοῦ, οὗτις ἐσύγχειτο ἀπὸ Ἀλβανούς; Γκίρι δέες, ἀπὸ Ἑλληνας
καπετεναγίους, καὶ ἀπὸ ὥριονς γριττιανούς; Πρίνιώτας καὶ λου-
πούς; τῶν πέρι^{τον} ἐπαρχιῶν ἐπὶ κεναλῆς τῶν ὄποιών εἰ/ε τὸν
Θανάση Βάτταν, καὶ τούτῳ διέτειοι ὁ διωμαχοὶ γνωρίζοντες τὴν κατά^{τον}
τὸν Γαρδικιωτῶν μνησικακίαν τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ, δὲν ἐπιλέμουν
εὐχαρίστως ἐναντίον αὐτῶν, δις ὁ καὶ μετεγειρίσθη ὁ Ἀλῆ πατ-
σᾶς τὸν γριττιανικὸν στρατὸν, ὁ ὅποιος καὶ ἐπετέθη ταλμηρῶς
κατὰ τῶν Γαρδεκιωτῶν, ἀλλ' οὔτοι ἀνθίσταντο τρομερά ἐν τῇ

πολιορκία τῆς πατρίδος κύρων, οἱ χριστιανικοὶ ὅμιλοι τεράτοι ἡθυ-
νίθησαν νὰ τοὺς νικήσωσι καὶ νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς τῆς πόλεως
ταῦ, ὃ δὲ ἐπίλοιπος στρατὸς συγκείμενο; ἀπὸ ὅθι μετανύξ, ἵδων τοὺς
Ἐλληνας πὰ εἰσέλθουν ἐντὸς τῆς πόλεως ὕρμηταν καὶ οὗτοι παν-
στρατιᾶ καὶ εἰσῆλθον ἐντὸς τῶν ὅχυρωμάτων καὶ τῶν ὑπερασπι-
ζομένων οἰκιῶν, οἱ δὲ δυστυχεῖ; οὗτοι ἵδοντες τὸν κτίδυνον καὶ
τὸν παντελὴ αὐτὸν ἀφανισμὸν καὶ ἀπελπισθεῖν; εἰς παρεδίθησαν
εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἔχθρου, ὥσται διέταξε τὸν Θανάσην Βαῖαν νὰ
τοὺς παραλάβῃ καὶ νὰ τοὺς διευθύνῃ εἰς τὰ χριστιανικὰ χωρία
τῆς 'Ρίζας' ἐκεὶ δὲ τοὺς διεμοίρασεν εἰς τὰς οἰκίας τῶν κατοίκων
τοὺς ὄποιους διέταξε τὴν πάντα νὰ τοὺς δέσσων καὶ τὴν ἐπούσαν
νὰ τοὺς μεταφέρουν εἰς τὸ Χάνι τῆς Βαλιαζῆς, λεγόμενον ζενο-
δογεῖν κείμενον εἰς τὴν μεταξὺ Λυμποτζόρου καὶ Αργυροχάστρου
πεδιάδος, περὶ τὸ Χάνι τοῦτο εὔρισκετο ἐσκηνωμένος ὁ Ἀλῆ
πατσᾶς ἔχων ὀλόκληρον τὸν στρατὸν του κερι ἐαυτόν. Ἐνταῦθα
ἔχερον τοὺς δυστυχεῖς αὐτοῦ ὄθωμανούς Γαρδικιάτας, τοὺς ὄ-
ποιους καὶ διέταξε νὰ φέρουν οὕτω πως δεδεμένους καὶ νὰ τοὺς
αναγελόσωσιν εἰς τὴν εὐρύχωρον αὐλὴν τοῦ χανίου ἐν ὑπαίθρῳ,
περὶ δὲ τὴν περιοχὴν ταύτην, ἔστεκεν ἄπας ὁ στρατὸς ὠπλι-
σμένος καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τύραννος, ἀφοῦ δὲ τοὺς ἔθεσαν ἀπαντας
τοὺς δυστυχεῖς Γαρδικιώτας ἐν ὑπαίθρῳ ἐν τῷ προαυλίῳ, διέτα-
ξεν ἡ τύρρης αὐτὰ τοὺς γκέχιδες πρῶτοι νὰ πυροβολήσωσιν κατὰ
τῶν δεσμίων Γαρδικιώτων, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἡρνήθησαν λέγοντες ὅτε
έαν θέλεις ὁ Βεζίρης νὰ πυροβολήσουν κατὰ τῶν ἔχθρῶν τούτων
ἄς τοὺς λύσῃ καὶ ἄς τοὺς δώσῃ τὰ ὅπλα, καὶ νὰ τοὺς θέσῃς εἰς
τὴν πεδιάδα διὰ νὰ πυροβολήσουν καὶ πυροβοληθοῦν, οὕτω πως
γ· ἀρίζουν αὐτοὶ τὸν πόλεμον, ἀλλως δὲν ἔσυνήθησαν νὰ φονεύσουν
δεμένους ἀνθρώπους· τούτ' αὐτὸς ἀπήντησαν· καὶ οἱ Ἀλβανοὶ ὄθω-
μανοὶ ἀποπογθεύτες νὰ πυροβολήσωσι, τάστε στραφεῖς πρὸς τὸν
Αθανάσιον Βαῖαν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν εἴπε ποὺ εἰσε ὡρὲς μπρό
Θανάση, φίξετε ἐπάνω εἰς τοὺς ντομητάνιδες μου τούτους (ἔχ-
θρούς μου) καὶ πρῶτον ἐπυροβόλησεν αὐτὸς ὁ ἴδιος, τοῦτον μι-
μηθεὶς ὁ Θανάσης, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν οἵτινες ἐπυροβόλουν κατὰ
τῆς σωρείας ἀδιαχρίτως τῶν ἀτυχῶν ἔκείνων οἵτινες κυλιόμενοι

εἰς τὴν ἐκ τοῦ αἵματος σχηματισθεῖσαν πλυμυήραν, ἐπλύρουν τὴν ἀτμοσφαίραν μὲ τὰς γοερὰς καὶ ἐλεεινὰς αὐτῶν φωνὰς, τινὲς δὲ καὶ ἔξυδρικὸν τὸν αἷμοβόρον τύραννον. Τραγικωτέρα καὶ ἐλειγνοτέρα σχηνὴ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἀνθρώπινον ἱστορίαν, καὶ μολονότι ἡ αἷμοβόρος αὕτη ὥστια σῳδόλως συγχεινήθη, ἀλλ' ἀσκαρδαμυκτὶ ἐθεάρει μήτι καὶ τις ἐξ αὐτῶν διαφύγη τὴν ποινὴν ταύτην τοῦ τραγικωτέρου θανάτου, τινὲς ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ σωθῶσι ἔπιπτον ὑπὸ τῶν φινευμένων ἵνα μὴ τοὺς διαπεράσῃ ἡ σφαίρα τῶν τουφεκίων, ἀλλ' ἐπὶ ματαίω, ἅπαντες ἐλαύνον τὸν σκληρότατον τοῦτον θάνατον.

Η Μέγγρα^τ ἀδελφὴ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ Χάνκε Σιανιτζῆ^(*) μετὰ τὴν αἷμοβόρον ταύτην καταστροφὴν τὸν Γερμανικῶν μετέβη πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, καὶ τὸν σινεχάρη διὰ τὸ ἀποτρόπαιον αὐτοῦ κατόρθωμα, τὸν τῶνθματε πλέον πασσᾶ, διότι πρὶν τῆς φονικωτάτης ταύτης ἐκδικήσεως, δὲν ἐδέχετο νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐπωνυμίαν τῷ βαθμού τοῦ πασσᾶ.

Μετὰ τὰς καταχτήσεις ταύτας, ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἐγένετο κύριος τῶν χωρῶν τῆς Εύρωπαικῆς Τουρκίας, ἀρχομένων ἀπὸ τὴν Πέτραν τῆς Αεβαδείας, ἦτος ἀπὸ τὰ μεθόρια τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν, μέχρι τῶν μεθορίων τῆς Σκύρου, καὶ ἀπὸ τὸν Αὔλωνα μέχρι τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ πλάτος.

Περὶ τὸ 1815, ὅμως ἡ ὄθωρανικὴ κυβέρνησις ἐλαβε τὸ θάρρος νὰ διορίσῃ εἰς τὸ βεζυράτον τῆς Ρεύμελης ἵνα ἐκ τῶν ἔχθρῶν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ βεζυράδων, ὀνομαζόμενον Μπαΐράκ πασσᾶ ὥστις δὲν διέμεινε πολὺν καιρὸν, διότι ὁ Ἀλῆ πασσᾶς διὰ τῶν δραδιουργικῶν μέσων αὐτοῦ, ἐνήργησε καὶ μετετέθη εἰς ἄλλο βεζυράτον ὁ Μπαΐράκ πασσᾶς αὐτὸς εἶναι ὁ περιβότος τῷ ὅποιν ὁ ἀειμνηστος στρατηγὸς Γκούρας ἐπολέμησε καὶ κατετρόπωσε περὶ τὰ Βασιλικὰ καὶ τὴν Φουντάνα τῆς Λοχρίδος.

Ταῦτα εἰσὶν ἐν περιλήψει καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἴσηρικὰ συμβάντα τὰς τε καταγωγῆς καὶ τῶν λοιπῶν περιστατικῶν τοῦ βίου αὐτοῦ.

(*) Χάνκε Τουρκιστὶ λέγεται Κυρία ἡ Δόμνα, παρὰ Ρωμαίοις Σεανησιᾶς δὲ ὅ ἐστι κύριον ὄνομα.

Αἰτίαι συντελέσασαι εἰς τὴν καταδρομήν
τοῦ Ἀλῆ παττᾶ.

Περὶ τὸ 1807 ἔτος διωρίσθη διὰ τῆς συνεργείας αὐτοῦ βεζύρης τῆς Πελοποννήσου ὁ νιός αὐτοῦ Βελῆ παττᾶς· πρὸς τὸν ὄποιν ἔδωκεν ὡς μέντορα τὸν Ιωαννέτην Πασχύπετην τὸν ὄποιον ὁ Ἀλῆ παττᾶς εἶχεν γαμήρην ἐκ μιᾶς ἀνεψιᾶς αὐτοῦ τὸν πασίρεπην, τοῦτον διόρισε κεχαγιάμπετην (πρωθυπουργὸν τῆς καγρέλαρον) ὁ Βελῆ παττᾶς; ἐν Πελοποννήσῳ

Ο βεζύρης Βελῆ παττᾶς διέμεινεν ἐν Πελοποννήσῳ μέχρι τοῦ 1812, ἐν ᾧ αὐτός τε καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἀλέανοι ἔκαμαν ἀπείρους καταγράσεις διὰ τὰς ὄποιας οἱ Πελοποννήσιοι ἐπαραπονέθησαν εἰς τὴν ὄθωμανικὴν κυβέρνησιν τρομεῖ, ἔχαιτούμενοι τὴν ἀπαλλαγὴν ὑπὲρ τοῦ ἀλέανος αὐτοῦ τυφάννου. Η ὄθωμανικὴ εἶη υπὲρ λαθουσαὶ γνώσιν τῶν δικαίων παραπόνων τῶν Πελοποννήσιων, διέταξε τὴν μετάθεσιν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἡγεμονίαν τῶν Τρεκάλων ἐν Θεσσαλίᾳ.

Ο Ἀλῆ παττᾶς ὅμως πρὸ τῆς ἐκδήλωτῆς διάταγμα τοῦτο ἐπληροφορήθη περὶ τῆς ἐκδίσεως αὐτοῦ καὶ διὰ κατεσπευσμένου ταχυδρόμου εἰδιποίησε τὸν νιόν του Βελῆ παττᾶ περὶ τῶν μέτρων τοῦ Σουλτανοῦ, καὶ προέτρεψεν αὐτὸν προστακτικές νὰ μὴ, ἐνδώτη εἰς τὸ Σικιλικὸν διάταγμα, ἀλλὰ νὰ ἀναβάλῃ τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἀναγέρωντος του ἐπὶ διαρρήγης προφάσεσσος, καὶ διὰ ἐκείνης ὅστις ἐνήργητε τὸν διηρισμὸν του, αὐτὸς ὁ ίδιος θέλει φροντίσει καὶ περὶ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Διατάγματος τοῦ Σουλτανοῦ, τοῦ προστιθετε δὲ πρό; τοις ἀλλοις, ὅτι ἔχει ἔτοιμου δύναμειν ἐκ δέκα χιλιοδών στρατοῦ Ἀλέανων, δια νὰ τὴν στείλῃ εἰς Πελοποννήσον πρὸ; ἐντιχυτὸν του, δὰνα ἀντισταθῇ χρεός τυχούσης καὶ διάργτων ὅπλων, καὶ ἀν γρεασθῇ καὶ ἀλλας δυνάμεις θέλει φροντίσει νὰ στείλῃ καὶ ταύτας ἀμέσως. Τ' αὐτὰ ἔγραψε καὶ εἰς τὸν Πασχύπετην τὸν ὄποιον διέταττεν θαύτηρῶς νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς διαταγὰς του ταῦτας, καὶ νὰ φυλαχθῇ καὶ νὰ μὴ συμβουλεύσῃ ἀλλως τὸν Βελῆ παττᾶ, διότι πίσα παρέβασις θέλει θεωρήθη παρ' αὐτοῦ, ὡς μέγιστον ἔγκλημα.

Ο Πατέρωπεν ἀν καὶ εὐεργετημένος ἀπὸ τὴν Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ
μίλιστα συγγενῆς καὶ γαμήρος του ἐκ τῆς ἀνεψιᾶς του, ἀλλὰ
φύτει θηγακομανῆς ὡς ἀληθῆς Μωαριθανὸς σκλητροῦ. Λαζάρος
τὴν διαταγὴν ταύτην τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ, ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν κο-
ρίν του Βελῆ πατσᾶ καὶ ἴδων τὴν πρᾶς αὐτὸς διαταγῆν τοῦ
Πατρός του, ἔφριζεν ἀκούσας τὴν κατὰ τοῦ Σουλτάνου ἀπειθειαν
νομίζων ὁ Μωαριθανὸς οὗτος ὅτι καὶ εἰς τὸν συλλογιτρίαν αὐτὸν
περὶ τῆς κατὰ τοῦ Σουλτάνου ἀπειθείας χειροῦν; Τίθειε καταβὴ
οὐρανόθεν νὰ τὸν κατακαιστῇ. Όθεν μετὰ τρίτῳ ὥριλησε πρὸς
τὸν κέριν του Βελῆ πατσᾶ λέγων αὐτῷ ντά, ὃ πατήρ σου, δόστις
μέχρι σήμερον ἀνταμειψθῇ πλουσίως ἀπὸ τὴν καρατατὸν Βασι-
λείαν τοῦ Σουλτάνου ζητεῖ τώρα εἰς τὰ γηραιτεία νὰ γίνη ἀπο-
τάτης κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου τοὺς πρωστέρους μας, καὶ δὲν ἀρξεὶ
ὑπὸ συνέλεθεν αὐτῆς ὁ ἵθις τὴν ἀπετρόπαιον ταῦτην ἔδειν τῷ
νὰ παραβῇ τὴν θρησκευτικὴν ταύτην ἐντολήν, ἀλλὰ πρωτεῖν καὶ
ὅμας νὰ γίνηται ἀντόρται τοῦ διαδίκου τοῦ Βιγαρπέρουμας (Προ-
φήτου). Όθεν σᾶς δίδει τὰς ταπεινής μου συμβολῆς ὑψηλίτατε,
νὰ μὴ ὑπερεχείσθητε εἰς τοιαύτην τοῦ πατρός σας παρίνεμεν δια-
ταγὴν· διότι νομίζω ἡ τοιαύτη ἔξυψις προσῆλθεν ἐκ τῶν γηγα-
ρατείων, τὰ ὅπωνα ἐνίστε ἀδυνατοῦσι τὰς πνερὰς ὅμοιότερες. Σᾶς
λέγω δὲ ἀψηλότατε δι' ὄντην τοῦ Θεοῦ νὰ φυλαχθῆτε νὰ μὴ ὑ-
ποπτεύητε εἰς τοιούτην μέγα σφάλμα καὶ ἐπέλθῃ τὸ γαζέπη (όρ-
γκ) τοῦ Βασιλέως μας ἐφ' ἡμῶν καὶ τότε δὲν θέλει ἔγκεν τόπον
νὰ μηδὲ ὑποκρύψῃ. Περὶ δὲ τοῦ Βεζυράτου τῆς Πελοποννήσου περὶ
οὗ ὁ πατήρ σας γράφει ὅτι θὰ τὸ δόσῃ εἰ; ἀλλον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ
θὰ σᾶς δώσῃ ἔξειν τῆς Θεσσαλίας, τοῦτο μάλιστα νομίζω, ὅτι
τὸ Δεσμέτε τὸ κάρυντι ἀπὸ τὴν πρᾶς ὅμας εύμενειν καὶ σᾶς ἀδει-
μίαν πλουσίων ἡγεμονίαν προσοιοφύρων πληνίων τῆς πατρίδος
σας, καὶ ἐάν δὲν εὐχαριστηθῆτε, ἔνεργοτεμεν διὰ μίσου τῶν φί-
λων μητρὸς τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Σουλτάνου καὶ σᾶς διδεται ἀλλη
ὑποίκιαν θειήσητε, ἀρκεῖ μάνσιν νὰ ἔσθε ὑπὸ τὴν σκιάν καὶ τὸν
πρωτότοσιν τοῦ αειλετοῦ. Οἱ θηγακομανῆς οὗτοι λόγοι τοῦ Πα-
σιμπεν. Ξεμάντη μετίσητα ἐνέγγειαν εἰς τὴν καραλή τοῦ Βελῆ ἢ
αἱ διαταγῆι τῶν φιλοδέσμου πατρός του, διτις ἐν Σουλτάνον καὶ

τοὺς προκατόχους αὐτοῦ εἰεώρει ὡς δημοκτήτορας; ἀνδρας, ὅμοιας
ἔσωτῷ καὶ οὐχὶ ὡς ἀποτόλους; τοῦ Θεοῦ καὶ προφήτας. Οἱ Σουλ-
τάνος ὅμως δὲν ἔβαζεν νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὴν ἀπόφασιν τῆς
ἀποθέλης τοῦ Βελῆ πατσᾶ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον καὶ προσέτε
ἐπετάχυνε τὴν διὰ θυλάσσης ἀποτελὴν ἄλλου βεζύρου εἰς Πε-
λοπόννησον ὅπει; ἀπειθίσατο εἰς Ναύπλιον, τὸν δὲ Βελῆ πατσᾶ
διέταξε νὰ μεταβῇ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης βραδύτητος εἰς τὴν νέαν
αὐτοῦ θέσιν. Οἱ Βελῆ πατσᾶς προδιατεθειμένος ἀπὸ τὸν Πασόμ-
πεν ἐνέδωκεν ἀμέσως εἰς τὴν Σουλτανικὴν διαταγὴν καὶ ἔξηλθε
τῆς Πελοποννήσου ἀπειθῶν εἰς τὴν Λάρισσαν τῆς Θεσσαλίας.

Οἱ Ἀλῆ πατσᾶς ἔχει διαφόρων τοῦ Βελῆ πατσᾶ ὑπηρετεῖν του πι-
στῶν, ἐπληροφορήθη λεπτομερῶς; τὰ διατρεξαντα μεταξὺ τοῦ
Πασόμπεν καὶ τοῦ νέου του, καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἀποτυχίαν τῶν
φιλοδοξῶν σκοπῶν οὔτεδο ὅπως διατηρήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ βεζυ-
ράτον τῆς Πελοποννήσου, ἔξηγρωθῇ καὶ ἐρρίξετε κατὰ τοῦ αἴ-
τίου Πασόμπεν, καθ' οὗ ἀπεφάστε τὸν ὄλεθρον, ἀλλ' οὔτος πλη-
ροφορηθεὶς τὸν σκοπὸν τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ θρέξατο νὰ λαμβάνῃ πρω-
φυλακτικὰ μέτρα καὶ ἐσχημάτισε φρουράν ἐκ 200 ἀνδρῶν ὅπως
τὸν συγωνεύτη παντοῦ καὶ πάντοτε, συνέκειτο δ' αὕτη ἐξ ἀν-
θρώπων δυτικοτερέμενων κατὰ τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ, καὶ αὐτὸς ἔτι δ'
Βελῆ πατσᾶ; ἔκειτο ὑπὸ τὴν δυτικένειαν τοῦ πατρός του ἔνεκα
τοῦ Πασόμπεν.

Οἱ Ἀλῆ πατσᾶς γνωρίζομεν ἐκ προηγουμένων ὅτι δὲν ἔναπούσετο
μόνον εἰς τὸν δυτικόνειαν, ἀλλὰ προέβαινε καὶ εἰς τὴν ἱποτέλεσμα
ταύτης, διὸ καὶ προτεκάλετε πέντε ἔξι τολμητίας Ἀλεσανδροῦ Γκέγ-
κιδες καὶ ἕνα Ἑλληνα τὸν Κατζορούνη Ἀγραφιώτην τοὺς ὅποιους
διέταξε νὰ μεταβῶτεν εἰς Λάρισσαν καὶ ὑπὸ φρυνεψὸν μὲν πρόσχη-
μα τοῦ; ἐπιφύτισεν ὑπηρεσίας τινὰς, χρυφίως δὲ τοὺς διέταξεν
ὅπως διὰ παντοῖων μέσων φονεύσωσι τὸν Πασόμπεν. Οἱ ἀπε-
σταλμένοι οὖτοι ἀνεγκάρησαν ἐξ Ἰωαννίνων, καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν
Λάρισσαν, ἐντούθια ἐπιφουσιάσθησαν εἰς τὸν Βελῆ πατσᾶ, πρὸς
ὅν καὶ ἀπέδειξαν τὰς διαταγὰς τῆς φανερᾶς αὐτῶν ὑποθέσεως,
καὶ ὁ Πατσᾶς οὗτος τοὺς ἐδέχθη καλῶς καὶ προσέφερεν αὐτοῖς
πολὺν περιποίησιν σύμφωνα μὲν :: στάτεις τοῦ πατρός του.

Πολλοὶ ὄμως ἐκ τῶν ὑπαλλήλων ὑπόπτευσαν ὅτι ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν, δὲν ἦτον ἡ εἰς τὸ φαινόμενον ὑπορεσία, καὶ ὁ Πατόμπετης ἔλαβε μεγίστην ὑποψίαν καὶ εδιπλασίας τὴν φρουράν του ἔχων ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἀἰθαίρην Μαζούτην Σεόπολιν ἐγκέριν τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ, καὶ οὗτο περιφρουρήμένος ἤγετο εἰς τὴν αὐλὴν του Ἡγεμόνος, οἱ ἀπεσταλμένοι ἀφοῦ κατεσκόπευσαν ἐπὶ τινας ἡμέρας νὰ ἐπιτύχωσιν εὔκαιριας πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως, καὶ μὴ δυνηθέντες, ἀποφάσισαν νὰ ἐκτελέσωσι ταύτην διὰ τολμηρᾶς καὶ φανερᾶς ἐπιθέσεως.

Μιαν δὲ τῶν ἡμερῶν ὀπλισθησαν καλῶς, ἀνέθησαν τοὺς ὥραιοὺς αὐτῶν ἀραβικοὺς ἵππους διότι κατάσκοπός τις τοὺς εἰδοτοίησε περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Πατόμπετη ἀπὸ τὴν γειτνιάζουσαν δημοσίαν ὄδον, καὶ ἐνῷ οὗτος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου, ἐξῆλθον καὶ οὗτοι εἰς προϋπάντησίν του, συναντήθησαν καθ' ὄδον, ἀλλ' ὁ πασόμπετης ἀμφὶ τοὺς εἶδε μαχρόθεν ὑπόπτευσε καὶ συγκέντρωτες περὶ ἑαυτὸν τὴν ἐκ 300 περίπου στρατιωτῶν συγκειμένην φρουράν του, οἱ τολμητίαι οὗτοι προχωροῦν ἐν τῷ μέσῳ τῆς φρουρᾶς καὶ πλησιάζουσι τὸν μπέη ὁ ὄποιος ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ Σελιάμη, ἀλλ' οὗτοι ἀντὶ νὰ τ' ἀποδώσουν τὸν χαιρετισμὸν, τὸν ἐξύθρισαν καὶ δράξαντες τὰ πιστόλιά των ἐπυροβολησαν ἐναντίον αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ ὄξυδερκης ὄθωμανὸς προλαμβάνει καὶ στρέφει κάτωθι τῆς κοιλίας τοῦ ἵππου του διαφυγὴν οὕτω τὸν κίνδυνον, διότι αἱ βραχιαὶ διέθησαν ἀνωθεν αὐτοῦ. Ἡ δὲ φρουρὰ αὐτοῦ ἐνόσῳ πληροφορθῆσθαι περὶ τῆς μὴ ἐπιτυχίας τῆς πράξεως, καὶ νὰ πυροβολήσῃ, οἱ πτερήντες οὗτοι ἱππεῖς, διέσχισαν τὴν φρουρὰν καὶ ἐγένεντο ἄφαντοι, ἀλλ' ἐν τούτοις δραμοῦσα κατόπιν ἡ φρουρὰ ἐπλήγωσε δύο ἐξ αὐτῶν, οὓς καταδιώξαντες ἐπὶ πολὺ διάστημα οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Βελῆ πατσᾶ ἐξώγρησαν τελευταίον, οἱ δὲ λοιποὶ ὄδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Κατζομούτη μετίθησαν διὰ τῶν ἀγράφων εἰς Ἰωάννινα, καὶ ἐβραδεύθησαν διὰ τὴν τόλμην των ὑπὸ του Ἀλῆ πατσᾶ, ἀν καὶ δὲν ἔφερον ἀποτέλεσμα.

Ο Βελῆ πατσᾶς ὠργίσθη κατ' ἀρχὰς ἐναντίον τοῦ πατρός του διὰ τὴν πρᾶξιν του ταύτην, καὶ ἡπείκει ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ νὰ ἐκδιώκῃ διάτιγμα βασιλικὸν ἀποκηρύττον τὸν πατέρα του ἀντέρ-

την, τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι θὰ κηρύξῃ καὶ ὁ ἴδιος τὸν κατ' αὐτὸν πόλεμον δἰὰ νὰ τὸν κατατρέψῃ, ἀκολούθως ὅμως ἐννοῶν τὸ οφάλμα του καὶ τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὥποιον ἔμελλε νὰ ὑποπέσῃ ἦργισε νὰ μετανοῇ καὶ νὰ ζητῇ τὴν μετὰ τοῦ πατρὸς του συνδιαλλαγὴν, προσεχάλεσε δὲ καὶ τὸν Πατρίπετη καὶ τὸν συεθνύλευτε νὰ ζητήσῃ ἀλλαχότεν ἄτυλον, διότι φοβεῖται μή τι καὶ δὲν θὰ εὑρεθῇ εἰς θεσμὸν νὰ τὸν ἵπερασπιεθῇ, τοῦ εἶπε δὲ ὅτι μετὰ μεγάλης δυσταρεστείας ἀπογιώριζεται αὔτου, μᾶλλα τρόπος ἀλλος δὲν υπάρχει πρὸς σωτηρίαν αὔτου δότι πρὸ ὀφθαλμῶν αὔτου υπάρχει καὶ τὸ προλαβόν συμβίξιν.

Ο Πατρίπετης εὐχαριστήσας τὸν Βεζύρην διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν καλὸν αἰτήμα, ἀνεγώρησε μεταβάσις εἰς Κόρυτσον τῆς νήσου Εύβοίας, προσειλθὼν εἰς τοὺς ἔκει Μπέγδες τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Καπετάν πατσᾶ (Στολάρχου); ὁ διοικῶν τὴν Κάρυτσον Ομέρηπετης ἐπεραιδόμενος εἰς τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ τὸν ἐδέλθη καλῶς, καὶ διμεινεγένεται ἐνταῦθα ἐπὶ τινα καιρὸν εἰς τὰ κάτω τῆς παραλίας κινήματα αὔτου, μᾶλλα καὶ ἐνταῦθα δὲν τίδυνήθη γένεται ἀποφίγη τὴν καταδρομὴν τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ, διότι δὲ τῶν ἐν τῷ χωρίῳ Καλάμω ἀνθρώπων του (διότι τὸ χωρίον αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του) ἐνήργησε καὶ τοῦ ἐξέλιθη εἰς τὸ κατώγαιον τῆς οικίας του ἐν βαρείλινη πυρίτιδος, μᾶλλα κατὰ καλὴν αὐτοῦ τύχην ὁ θεσμὸς τούτο δὲν κατέρθωτε νὰ θεσμὸν καὶ τὸ πῦρ, ὥστε τὴν ἐπιστρατείαν ὁ Πατρίπετης ἀνεκάλυψε τοῦτο, καὶ φοβηθεὶς πλέον νὰ διαμείνῃ ἐν Καρύτσω, ἀνιγήρησε μεταβάσις εἰς τὸν πολυτάλαντον Δράμαλην Μαγγειούς μπεν, ἐγέρθη τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ, διότις τὸν ὑπελέχθη μετὰ πολλῆς φιλοξενίας καὶ παρῷ διέμεινεν ἀρκετὸν καιρὸν, ἀλλ' ἡ καταδρομὴ τοῦ ἐγέρθη του τὸν ἡκαλεύῃ κατὰ πόδιας, δὲ καὶ ὑπὸ τὸ δωμάτιον τὸ ὥποιον του εἴλε δοθῆ ὑπὸ τοῦ Δράμαλη, ἐν τῷ Πυλατίῳ αὐτοῦ ἐτέθησαν ὑπὲρ ἀγνώστων ἱκνὰ βαρείλα πυρίτιδος, καὶ ἐδοθῇ ἐν αὐτοῖς τὸ πῦρ τὸ ὥποιον διεδόθη εἰς ἅπαν τὸ Πυλατίον καὶ τὸ ὄπιον ἐγένετο παρανίλωμα τοῦ πυρός; ἀγαθῇ δημοσίᾳ τύχη τοῦ Πατρίπετη καὶ τὴν ἐπέρχονταύτην εἶχεν ἐξέλιθει μετὰ τοῦ Δράμαλη καὶ ἐμεινον εἰς ἐν τῶν κτημάτων τοι, καὶ οὕτω δέ φυγον τὸν θάνα-

τοῦ. Ή περίστασις αὕτη ἡγήγενε τὸν Πασόμπεν νὰ καταφύγῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ μετ' ὄλιγον μετέσθη καὶ ὁ Μαχμούτ μπένης Δράμαλης καὶ ἐγνωστοποίησε τὰ πάντα εἰς τὸν Ἀλῆ τοῦ Σουλτάνου, ὅπεις καὶ ἀρχὰς μὲν δὲν ἔδωκε πολλὴν ἀκρόασιν εἰς τὰ παράπονα τοῦ Δράμαλη καὶ τοῦ Πασόμπεν διὰ νὰ μὴν δυσκρεπτήσῃ τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, τὸν ὄποιον ἡ μὲν Λύλη ἐθεώρει ὡς ἐπίφεσον, οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἐσύστατον καὶ ἐστήζον λόγω ὀφελείας, ἀκολούθως ὅμως ἥρχισε νὰ σχηματίζεται περὶ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου μεγίστη κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἀντιπολίτευτις, ἦτοι πρότερον δὲν εἶχε τὴν τόλμην νὰ παρουσιασθῇ καὶ ἥρχισε τὸν φανερὸν ράδιουργίαν ἐξαιτομένη τὴν πτώσιν αὐτοῦ, καὶ πρώτος πάντων ἦτοι ὁ Δράμαλης, ὅπεις διὰ τῶν μέτων αὐτοῦ συνήργησε καὶ ἔλαβε τὸν τίλοιν τοῦ Μπουγιούζη ἡμέραρχόν (μεγάλου ἵπποκέρμου ἢ Σταυλάρχου) προστέτι ὃ δὲ δύο τῶν πρόκριτων τῆς Λαρίστης Μπένδων, ὁ Ἀμπιτέμ μπένης καὶ Γιαχιά μπένης ἔχοντες παρὰ τὴν Σουλτανικὴν Κυβερνήσεις ὑπουργήματα (¹) ἤνωθεναν μετὰ τοῦ Δράμαλη καὶ τῶν λοιπῶν ἔχθρῶν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἅλλος τις ἐκ τῶν ἐπισήμων Οὐλιαμάδων εἶχεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν τὴν Κάρλαν εἰς ἴδιοκτησίαν αὔτοῦ, ταύτην ἥρπατεν ὁ πλεονέκτης Βελῆ πασσᾶς ὁ Λεβίτης αὔτος λοιπὸν κατὰ τύχην ἔγεινε Σεγούλ-Ισλάμης. Άμα δὲ ἔλαβε τὴν υψηλὴν ταύτην θέσιν, ἥρχε νὰ καταβοᾷ ἐναντίον τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου δὲν ἔδιδε μὲν ἀκρόασιν εἰς τὰς ράδιουργίας ταύτας, ἀλλὰ καὶ δὲν τὰς περιέστειλεν, ὅθεν οἱ ἔχθροι τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἔγεινάν θαρράλεωτεροι καὶ διὰ νὰ προσθοῦν εἰς τοὺς σκοπόν των, ἐνήργησαν διὰ μυστικῆς συννενοήσεως νὰ ἐξεγερθῶσιν οἱ πρόκριτοι δθωμανοὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ νὰ μετα-

(¹) Ο Ἀβδέμπεν, ἦτοι ἀπέγονος τοῦ Τοπάλ Όσμάν πασσᾶ τοῦ νικήσαντος τὸν Ναδήρ καυλή, Χάνην τῆς Περσίας πλησίον τοῦ Βαγδατίου εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Τίγρεως τὴν 19 Ιουλίου 1733· ὁ μὲν Ναδίρης ἔγων 70 γιλιάδας Πέρσας, ὁ δὲ Τοπάλ Όσμάνης 100 γιλ. Όθωμανος, εἰς τὴν μάχην ταύτην ἐφονεύθησαν 12 γιλ. Πέρσαι καὶ ἡζανίσθη καὶ ἐψυγχαρεύθη ἕλκαληρος ὁ στρατός αὐτῶν ἀκολούθως ὁ Ναδήρ Καυλή Χάνης εἰς δευτέραν ράγην ἔδειχθη νικητής αὐτοῦ.

Εοῦν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ κόμισιν ἀγωγὴν εἰς τὴν κυβέρνησιν κατὰ τοῦ Ἀλῆ πατρᾶ. Ἐξεγερθέντες δὲ ἐπειδίσθησαν εἰς Βῶλον μετέβησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρουσιασθέντες εἰς τὴν Σουλτανικὴν κυβέρνησιν, παρεπονέθησαν τρομερὰ κατὰ τοῦ Ἀλῆ πατρᾶ, καὶ τοῦ μίονος αὐτοῦ Βελῆ πατρᾶ, ἡ κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου εὑρέθη εἰς δεινὴν θέσιν ἀπίναντες τῶν παραπόνων τῶν προκριτῶν τούτων ὄθωμανῶν διότι ἐὰν παρεδέχετο τὴν αἰτησιν ταύτην ἦθελε δυσαρεστήσει τὸν Ἀλῆ πατρᾶ, καὶ ἐφιθεῖτο τ' ἀποτελέσματα τῆς δυσαρεσκείας τούτου ἐὰν ἀπέρριπτε τὴν αἰτησιν τῶν ὄθωμανῶν, ἐφιθεῖτο τὴν καταχραυγὴν τῶν ὄσμανλίδων βούντων κατὰ τῶν τυράννων Ἀλβανῶν, πατρὸς καὶ μίονος.

Ἐνῷ τὰ πράγματα τῆς ὄθωμανικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἀλῆ πατρᾶ εὑρίσκοντο ἐν Κωνσταντινούπολει εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὁ τύραννος οὗτος τῆς Ἡπείρου είχεν τελειώσει τότε ἦτοι περὶ τὰ 1818—1819 τὴν πρὸ δύο ἑτῶν ἀρχήσασαν διαπραγμάτευσιν τῆς ἀτυχοῦς Πάργας. ἦν καὶ παρέθωκαν οἱ Ἀγγλοι ἄνευ τῆς συγχρημάτευσις τῶν Παργείων. Ἁ συμφωνία αὕτη περὶ παραδόσεως τῆς Πάργας εἰς τὸν Ἀλῆ πατρᾶ, καὶ ἀν ἐστηρίζετο εἰς ἀρχαλαν τίνα παραβιασμένην ἐκ τῶν περιστάσεων συνθήκην, πάλιν οἱ χριστιανοὶ Ἀγγλοι δὲν δικαιολογοῦνται ἀπέναντι τῆς ιστορίας καὶ τῆς ἡθικῆς, διότι οὐδεὶς τῶν ἐπὶ γῆς θυητῶν θέλει εἴπει ὅτι καλῶς ἐπράξαν παραδόσαντες ἔνα χριστιανικὸν λαὸν εἰς τὴν ἔξουσιαν τῶν βαρβάρων τὴν ὅποιαν ἐπὶ τόσους αἰώνας ἐπολέμησαν ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν πατρώχν αὐτῶν γῆν· εἰς δὲ τὸν ΙΘ'. αἰώνα τὸν αἰώνα τῶν φύτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, νὰ παραβιάσωσι τοὺς ἐπὶ τασσούτους αἰώνας ἐλευθέρους οὐτοὺς πολίτας νὰ κύψωσι τὸν αὐγένα εἰς τὸν βάρβαρον ζυγὸν ἢ νὰ πωλήσουν τὴν περιουσίαν των ἐπὶ εὐτελεστάτη τιμῇ καὶ ν ἀπέλθωσι τῆς πατρίδος των. Τοιαύτη παρανομωτάτη πρᾶξις ἐξιστορῇ τὴν διαγωγὴν τῆς χριστιανικῆς Ἀγγλίας μὲ τὰ μελανώτερα χρήματα, καὶ τὴν ὅποιαν πρᾶξην δύνανται νὰ ἐξαλείψωσιν ἀπὸ τὴν ιστορίαν οἱ ἐνδιξώς διέποντες τὰ πράγματα τοῦ μεγάλου τούτου ἔθνους, ἀποδίδουντες πρὸς τὴν ὄθωμανικὴν κυβέρνησιν τὴν εὔτελη ταύτην ποτάστητα τῶν χρημάτων, τὰ ὅποια εἰς οἰν-

δήποτε καὶ ἀ εδόησαν καὶ ν ἀνακτήτουν τὴν Πάργαν διθισσ-
μένην εἰς τοὺς ἴδιους Παργείους, σέινες περιφέρονται εἰς τὴν Ἑ-
πτάνησον τὴν Ἑλλάδα καὶ πανταχοῦ ἀνέστιοι, δυστυχῶς καὶ
πειναλέοι, τοιαύτη πρᾶξις θέλει ἐπιφέρει εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὰς
εὐλογίας ὅλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ καὶ πεφωτισμένου κόσμου.

Παρεισδύσαντές ἐν τῇ ιστορίᾳ ταύτῃ τοῖς τυράννοις τῆς Ἐπεί-
ρου καὶ λεῖξις τινὰς ὑπὲρ τῷ δυστυχῷ αὐτοῦ πατριωτῶν μας
Παργείων, ἐπανερχόμεθα οὖντος εἰς τὴν ιστόρησιν τῶν συμβόντων
τὰ ὄποια ἀνωτέρω διεκόψαμεν.

Ο θρασὺς Ἀλβανὸς Ἀλῆ παττᾶς πληροφορθεὶς μετὰ θετικά-
τητος τὴν κατ' αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥιδιομαργίκην καὶ ἀ-
ποδιδών ταύτην εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Πατσόμπεη, ἀπεφάσιτε νὰ
τὸν φονεύσῃ ἐν τῷ αὐτῷ τῇ; Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν σκο-
πὸν τοῦτον ἔχαπέστειλε δύο τολμηρούς Ἀλβανούς, ἵππεις οἵτικες
μεταβάντες καὶ διαμείναντες ἡμέρας τινας ἡρεύνησαν καὶ ἔμαθαν
τὴν κατοικίαν εἰς τὴν οποίαν ὁ Πατσόμπεης ἴππευσαντες; δὲ
ἡμέραν τινὰ μετέβησαν εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην καὶ παρη-
ρῦντες εἶδον μαχρόθεν τὸν Πατσόμπεην ιστάμενον εἰς τι ἀνά-
γειρις δωμάτιον ἔχων τὰ παράθυρα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, πλησιάσαντες
δὲ οἱ δύο ὅπο τὰ παράθυρα, ἐπυροβόλησαν κατ' αὐτοῦ διὰ τῶν
πιστολίων τινῶν, ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν φορὰν ὁ Πατσόμπεης ἐπρό-
λαβε καὶ ἀπεισυρθη ὅπισθεν τοῦ τοίχου· αἱ δὲ σφαῖραι σούριξαν
ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οἱ δὲ ἵππεις δρομαῖοι ἐζήλιθον τῆς
Κωνσταντινουπόλεως, καὶ διευθίνοντο διὰ τῆς Θράκης πρὸς τὴν
Μακεδονίαν. Σουλτανικαὶ δὲ διαταγαὶ δι' ἐκτάστων ταχυδρόμων
διευθύνοντα πανταχότε δύος συλληφθῶν οἱ κακούργοι οὗτοι,
ὅπερ καὶ εἴς ἐξ αὐτῶν συνελήφθη περὶ τὴν Ἀνδριανούπολειν, ὁ
δὲ ἔτερος κρυφθεὶς διέφυγε τὴν σύλληψιν καὶ μετέβη εἰς
Ἰωάννινα.

Μετὰ τὸ τολμηρὸν τοῦτο συμβάν, ἀπαντες οἱ ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει ἐχθροὶ τοῦ Ἀλῆ παττᾶ ὑπάλληλοι, καὶ μὲν, ἐξενέστη-
σαν καὶ κατεβόων πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου, παρετά-
νοντες τὴν στυγερὰν καὶ ἀποτρόπαιον ταύτην πρᾶξιν, ὡς τόλ-
μημα ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ θρόνου τοῦ βασιλέως, διότι ἔλεγον ὁ

τολμήσας κρικούσαγος νὰ φωνεύσῃ ἄνθρωπον καταχυγόντα καὶ
ὑποκρυπτόμενον ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τοῦ Ὅψ θρόνου, εὔδίλως
παράδοξον εἶναι ὅτι δύναται νὰ πράξῃ ἔτι μεγαλήτερον ἀνοτιούρ-
γημα ἐὰν μένη ἀτιμώρητος. 'Π. Υ. Πύλη λοιπὸν μετὰ ἐμδρι-
θοῦς διασκέψεως, ἀπεφάτισε τὴν ἔξοντωσιν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἀλλὰ
μετὰ πολλῆς περισκέψιας καὶ προφυλάξεως.

'Ἐπὶ τῶν συμβάντων τούτων, καὶ πρὶν ἔτι, ἦτοι περὶ τὸ
1819—1820 ἡ φιλικὴ ἑταιρία εἶχεν ἔκτείνη τοὺς κλάδους
της καθ' ὅλην τὴν χερσόνησον τῇ; εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, κατε-
ξῆχτὸν δὲ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς ὑψηλοτέρας ἐν τῇ κοι-
νωνίᾳ τάξεως, ιδίως τοὺς καπεταναίους, τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς ἄρ-
χοντας, καὶ πεπαιδευμένους, καὶ λοιποὺς προκρίτους τῶν ἐπαρ-
χιῶν αὐτῆς, ὁ ὀξυδερκῆς δὲ ἀλβανὸς Ἀλῆ πασσᾶς ἔχων ἀπείρους
Ἐλληνας πάστης τάξεως καὶ ἡθῶν ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ, ἐλασσεν ἔν
τινων ἀφωτιωμένων αὐτῷ διὰ τὴν ἀναξιαν ἀνύψωσιν εἰς ἀνωτέ-
ρους τῶν δυνάμεων τῶν ὑπηρεσίας ίδεαν τινὰ περὶ τῇ; φιλικῆς
ἑταιρίας καὶ τῶν σκοπῶν αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν ἡδυνάθη νὰ μάθῃ τὰ
καθέκαστα αὐτῆς καὶ τοὺς συνωμίτας. Ἀνερευνήσας δὲ δὲν ἡ-
δυνάθη νὰ μάθῃ τι περιττάτερων, διότι καὶ οὐτοὶ δὲν ἐγνώριζον
περιστότερον τι, ἔχειν δὲ τὸ ὄποιον κατάρθωσε νὰ πληροφορηθῇ
ἥτον δὲν συνεταλεῖται ὑπῆρχον οἱ καπεταναίοι, οἱ πρόκριτοι καὶ τὸ
ἱερατεῖον, ἐφούσαττε δὲ ὡς μχινόμενος διότι δὲν ἡδυνάτω νὰ ἔξ-
ορῃ λεπτομερῶς τὰ τοιαῦτα, διὰ νὰ φίρῃ τὴν καταστροφὴν ἐφ ὅ-
λων αὐτῶν, ὅθεν καὶ ἐπὶ τῶν ὑπουργῶν μόνον βατιζόμενοι κατέ-
στρεψε τοὺς ἐν ταῖς μεθοδίοις τῆς ἐπικρατείας τους καπεταναίους
Λαζαίους, Νικόλεον πατέρα τοῦ Διαμαντῆ Όλυμπίου ἐκ τῆς Βε-
λασσόνος καὶ Βέρβηος καὶ τοὺς Γιωτέους εἰς τὴν ἐπαρχίαν Δου-
μενίκου, εἶχε κατὰ γνῶν νὰ φωνεύῃ καὶ ἄλλους τινὰς ὡς τὸν
Καρατάζον, Γάτζου, καὶ Μελιον Επρολειβαδίτην, ἀλλ' αὐτοὶ
ἐπροσυλάττοντο καὶ δὲν ἡδυνάθη, τοὺς ἀφῆκε δὲ δι' ἀλλην εὐ-
χαιρίαν.

Μετὰ τὴν τραγικὴν καταστροφὴν τῶν ἀνωτέρω καπεταναίων
ἔκαμεν ἔκθεσιν εἰς τὴν ὅθωμανικὴν κυβέρνησιν δι' ἡς παρίστη-
τὸν κίνδυνον τὸν ὄποιον διέτρεχεν ὁ Ισμαήλισμὸς ἐκ τῆς τυνω-

μοσίας ταύτης τῶν ῥαιγιάδων πάστης φυλῆς καὶ τάξεως, καὶ ἐξή-
τει τὴν ἄδειαν τῆς Σουλτανικῆς κυβερνήσεως, ὅπως λαβῇ τὰ κα-
τόλληλα μέτρα πρὸς ἔξαλειψιν τῶν ὑπόπτων τούτων προσκρίτων
καὶ καπεταναίων, οἵτινες συνέλαβον τὴν ιδέαν τῆς ἀναζήσας
κατὰ τοῦ Σουλτανικοῦ θρόνου.

Άμα ἡ ἔκθεσις αὕτη περιτῆθεν εἰς τὴν ὁθωμανικὴν κυβέρνησιν
ἀμέσως συνεχροτήθη ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐνῷ προτεκτικήσαν
καὶ ἅπαντες οἱ μεγιστάνες τῆς Γ. Πύλης, παρόντος καὶ τοῦ με-
γάλου Βεζύρου, καὶ οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ὑπόλ-
ληλοι τῆς ὁθωμανικῆς κυβερνήσεως, οἵτινες μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν
τῆς ἔκθεσεως, ἔξηγέρθησαν ἅπαντες ἐν μιᾷ φωνῇ λέγοντες ὅτι
αὐτὰ εἰσὶ μηχανορράχιαι τοῦ πλεονέκτου Αλῆ πασσᾶ, διὰ νὰ
έπιχειρήσῃ νέαν καταδρομὴν κατὰ τῶν πεσῶν ὑπηκίων τοῦ
Δεβλετίου, ὅπως θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ τούτους; ἐπὶ τῇ προφάσει
ταύτη, καὶ διὰ ν' ἀρπάσῃ τὴν περιουσίαν αὐτῶν, καὶ ὅτι τὸ κρα-
ταὶν Δεβλέτι πρέπει νὰ πορεύῃ καὶ νὰ μὴ δώσῃ οὐδὲμίαν ἀ-
κρίσισιν εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκτεθέντα, ν' ἀπαγγεύσῃ δὲ εἰς αὐτὸν
τοὺς ν' ἀφανίσῃ τοὺς πιστοὺς ὑπηκόους τῆς κραταιᾶς βασιλείας
ώς ἐπράξει πρὸ ὅλιγου κατὰ τῶν δυτικῶν καπηταναίων τοῦ
Όλομπου, ἀπ' ἐναντίας εἶναι ἀνάγκη νὰ διαταχθῇ αὐτηρῶς νὰ
μὴ κάμῃ οὐδὲν πρὸς τοῦτο κίνημα, καὶ τὸ Δεβλέτι ἔχει τὴν
προσοχήν του ἄγρυπνου διὰ καθές ἐνδεχόμενου.

Ἐνῷ ἀντιθέτως ἐσκέπτετο ἡ αὐλὴ τοῦ Σουλτάνου καὶ ὁ Ἀλῆ
πασσᾶς περὶ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἐλαβεὶς χώραν ἡ τολ-
μηρὰ πράξις τοῦ τελευταίου κατὰ τοῦ Πασσόπεη, θεωρούθεισα ἐν
Κωνσταντινουπόλει ὡς τολμηθεῖσα κατὰ τοῦ ίδιου Σουλτάνου,
καὶ τὴν ὁποίαν οἱ ἔχθροι του ἐξωγράφησαν μὲ τὰ μελανώτερα
χρώματα. Εὔρε δὲ ἡ κυβέρνησις ἔχμοδιον τὸν φύτει ὁξύτημα
Σουλτάνη Μαγμούτην τὸν ὁποῖον ἡδυνήθησαν νὰ καταπείσωσι
ὅπως ἀποκηρύξῃ τὸν Ἀλῆ πασσᾶ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ τοῦ κ-
κολούθου τρόπου.

Οἱ Ἀλῆ πασσᾶς διὰ τῶν ὡς ἐρήθη προηγουμένων μέσων εἰχεν
ἀρπάσει διαφίρους ἡγεμονίας, ἡ βεζυράτα, καὶ πασσαλίκια καὶ
τὰ ὅποια ἡ κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου φιλούμενη ἀνείχετο καὶ

τὰ ἐπεκίρσυν, ἄλλα μὲν ἐπ' ὄνόματι τοῦ Ἀλῆ πατοῦ, καὶ ἄλλα .
 ἐπ' ὄνόματι τῶν τέκνων αὐτοῦ· ἦδη δὲ κυρένης ἐσκέπτετο ἐὰν
 ἐσύμφερε νέφαιρέσῃ ταύτας διὰ μιᾶς, καὶ νὰ τὰς δώσῃ εἰς ἄλλα
 Βεζυράτα, ἢ νὰ τὰς ἀφαιρέσῃ βαθμηδὸν ἐκ διαλειμμάτων. Εἰς
 τὸ συμβούλιον τοῦτο ὅπερ συνῆλθε περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου,
 κατὰ τὸ ἔθιμον αὐτῶν προτεχλήθησαν διάφοροι ἐν ἐνεργείᾳ καὶ
 μὴ. ὑπουργοὶ πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως, πρεπέθη δὲ καὶ εἰς
 Ἀλανὸς τῆς δευτέρας τάξεως ὄνόματι Χασάν Εὔφεντης Βοστίνας,
 ὅστις πρὸ ἐτῶν εἶχεν ἀποσταλῆ παρὰ τοῦ Ἀλῆ πατοῦ εἰς τὴν
 κυρένησιν τοῦ Σουλτάνου ὡς Καπούτζουγαντάρης, καὶ κατόπι
 δυταρεστηθέντος τοῦ Ἀλῆ πατοῦ ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας, καὶ
 ἐτέθη ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίον τῆς Σουλτανιλῆς κυρένησεως, καὶ ἐ-
 πειδὴ ἦτον καὶ πείρας καὶ φρονήσεως ἄνθρωπος, ἔχαιρεν ἀρχε-
 τὴν ὑπόληψιν παρὰ τῇ κυρένησει τοῦ Σουλτάνου. Ερωτηθεὶς
 λοιπὸν καὶ οὗτος περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς διατάχεψεως νὰ ἐκ-
 φράσῃ τὴν γνώμην του, ἀπήντησεν ὅτι φρονεῖ ὅπως αἱ ἡγεμο-
 νίαι ἀφαιρεθῶσιν ἀνὰ μιὰν ἐκ διαλειμμάτων, καὶ νὰ μὴ φέρωσιν
 εἰς ἀπελπισίαν τὸν Ἀλῆ πατοῦ, μάλιστα νὰ διαταχθῇ εἰς ἐκ
 τῶν ἐπιτηδείων ὑπαλλήλων τῆς κυρένησεως νὰ μεταβῇ εἰς
 Ἰωάννινα καὶ προτρέψῃ τὸν Ἀλῆ πατοῦ νὰ μὴ κάμῃ οὐδὲν κι-
 νημα, ἀπεναντίας νὰ τὸν πληρωφορήσῃ ὅτι τὰ μέτρα ταῦτα
 τῆς κυρένησεως εἴναι πρωτωρινά μέχρις ὃ παρέλθει ὁ θυμὸς
 τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Σουλτάνου, καὶ ὑποχεθῇ αὐτῷ, ὅτι οἱ
 φίλοι θὰ εὑρωσι τὸν τρόπον διὰ νέα πολιτισμού ὅλα τὰ βεζυράτα καὶ πασσα-
 λήκια (Σιντσάκια) ἀπὸ τὰς χειράς του, καὶ ἀρχὸν ἀποσυρθῆ, τότε
 νὰ ἐκδιθῇ τὸ διάταγμα, τῇ τελείᾳς ἀποκηρύξεως αὐτοῦ. Τὸ
 συμβούλιον πεισθὲν εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Χαν Βοστίνα, ἀπεφά-
 σισεν καὶ ἔστειλεν αὐτὸν τὸν ἴδιον πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων
 τούτων, δὲν τὸν ἔξαπέτειλεν ὅμως ὡς ἀπεσταλμένον ὑπάλλη-
 λον, ἀλλ' ὡς διωγμένον ὑποπτον τοῦ Ἀλῆ πατοῦ διότι
 μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Πατόρκεη ἀπόπειραν ἀπεφάνθη τὸ συμβού-

λιον ν' ἀποδιωχθῶσιν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὅλοι οἱ παροικοῦντες Ἰπειρῶται καὶ Ἀλβανοί. Προεποιήθη δὲ ὅτι μεταξὺ αὐτῶν συμπεριελήφθη ὡς ἀποδιωχθεῖς καὶ ὁ Χασάν Εφέντης οὗτος ὅστις μυστικῶς εἶγεν τὰς ῥηθείσας δικταγάς.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι μεταβάς εἰς Ἰωάννινα, τῷ ὅντι μὲ τὴν Ἀλωπεκὴν αὐτοῦ ἔξηπάτησε τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, τὸν ὁξυδερχῆ αὐτὸν Ἀλβανὸν, ὅστις προέβλεπε τὰ πάντα, καὶ διὰ τῆς πειθοῦς καὶ τῆς εὐγλωττίας του, τὸν ἐπεισε καὶ ἀπεσύρθη ἀπὸ ὅλας τὰς ἡγεμονίας, καὶ περιορίσθη εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ τὸ Μπεράτη μετὰ τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ὁ Χασάν Εφέντης ἀνελήφθη καὶ εὑρέθη εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Η Σουλτανικὴ Κυβέρνησις ἰδοῦσα ὅτι ἔχαπατήσασα τὸν Ἀλῆ πασσᾶ τὸν ἔκαμε ν' ἀποσυρθῆ ἀπὸ ὅλα τὰ Σαντζάκια (ἡγεμονίας) ἀμέσως ἔκαμε τοὺς διορισμοὺς τῶν οἰκείων Πασιάδων καὶ Βεζυράδων, ὅτοι εἰς τὰ Τρίκαλα διώρισε τὸν Μπεσνάκον Σουλεϊμᾶν πασσᾶν, εἰς τὴν Ναύπακτον τὸν Μπαμπᾶν πασσᾶν, εἰς δὲ τὴν μεγάλην Σατραπείαν τῆς Ρούμελης διώρισε τὸν Παζαρτζικιώτην Χουσεΐν πασσᾶν Γκαβανόζουγλουν καὶ μέχρι τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ, διέταξε τὸν Ἰσούφ Μπέην Σερτζιῆν ὅπως καθέξῃ τὰ Μπιτόλια, πρωτεύουσαν τῆς ἡγεμονίας ταύτης· εἰς δὲ τὸ Ἀλμπασάνη τὴν Όχρύδα καὶ τὴν χωριτέραν τοῦ Αύλωνος ἡγεμονίαν, διέταξε τὸν Μουσταφᾶ πασσᾶ Σκόνδρας, τὸν ὅποιον ἐπεισε διὰ πολλῶν ὑποτρχέσεων διὰ νὰ ἔξελθῃ καὶ καθέξῃ ταύτας μετὰ 15 χιλιάδων Γκέγκιδων, διευθυνόμενοι ἀμέσως πρὸς τὴν Πρωτεύουσαν τὸ Μπεράτη ὅπου ἦτοι οἰκειότερος ὁ οὐρανὸς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ Μουχτάρ Πασσᾶς, καὶ πρὸς ἐπικουρίαν τοῦ Σκόνδρα ἐδόθη καὶ ὁ Ἰσμαήλ πασσᾶς Πλιάσσας.

Οἱ ἀνάξιοι υἱοί τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ Μουχτάρ πασσᾶς παραδοθεῖς ἀνευ πολέμου μετέβη εἰς τὰ Μπιτόλια, καὶ ἐκεῖθεν ἡ Κυβέρνησις τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Μετὰ τοὺς διορισμοὺς τούτους ὁ Σουλτάνος ἐπροείδασεν μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ Βεζύρων τοὺς Δράμαλην καὶ Πασύρπεην· τὸν μὲν Δράμαλην διέρισεν εἰς τὰ Τρίκαλα ἀντὶ τοῦ Σουλεϊμαν πασσᾶ Μπουγάκου, τὸν δὲ Πασύρπεην εἰς τὴν Ἡγεμονίαν τῶν Ἰωα-

νένων ἀντὶ τοῦ ἀποκηρυχθέντος καὶ καθαιρεθέντος Ἀλῆ πασ-
σα· πρὸς δὲ, τὸν Σελήνιπεν Θετσαλονίκην, ἐπροσβήσας Βεζύρην
αὐτῆς, καὶ τὸν Χασάν πατσᾶ Κασάμπασην εἰς Βεζύρην τῇ; Εύ-
θοίας, ἀπαντας αὐτοὺς τούς; Βεζύρας καὶ πατσάδες τούς διέταξε
νὰ ἐκστρατεύσουν κατὰ τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ, τοῦ ὅποιου ἐζήτει τὴν
κεφαλὴν ἐπὶ πίνακος (*). ὅλοι δὲ οὗτοι ἐδιευθύνοντο πρὸς τὰ
Ιωάννινα, ἀλλὰ μὲν βήματα λύκου. Προσέτι εἶχε διαταχθῆ καὶ ὁ
Σουλτανικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Καπετάνη μπένη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν
Πρέβεζα διὰ νὰ κυριεύσῃ τὰ φρούρια τῆς Ήπείρου ἐπὶ τῆς πα-
ραλίας τοῦ Ιόνιου Πελάγους καὶ ἀποκλείσῃ ἀπασαν τὴν παραλίαν
ταύτην, καὶ ἐπειδὴ ἡ ὄθωμανικὴ Πύλη ἐφοδεῖτο πολὺ τὴν ἀπο-
τυχίαν τῆς ὑποθέσεως; ταύτης, διὰ τοῦτο ἔλαβε ἐπὶ αὐτῆς τὰ
δραστηρώτερα μέτρα, καὶ κατὰ συνέπειαν διέταξε νὰ ὀπλισθῶ-
σει καὶ ἀπαντες οἱ ὄθωμανοί τε καὶ Χριστιανοί ὑπήκοοι, ώς καὶ ὅ-
σοι είχον κατατρεχθῆ παρὰ τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ καὶ είχον ἀποκερ-
φθῆ τῆς πατρίδος αὐτῶν τοὺς διέττατες διὰ Βασιλικοῦ Διατάγ-
ματος νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς πατρίδας των. Ἀντίγραφα δὲ τῶν
Διαταγμάτων τούτων ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἐπτάνησον πρὸς τοὺς
ἐκεῖ μετανάστας Σουλιώτας.

Ολίγον δέ τι πρὸς ἔτι ἀρχήσει ἡ κατὰ τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ κατα-
δρομή, οἱ πρώτιστοι τῶν ὑπουργῶν τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ ὄθωμανοί
καὶ γυναικοί, καὶ οἱ σερατηγοί αὐτοῦ, βεβαρυμένοι ἀπὸ τὴν
ἀνυπόφορον τυραννίαν αὐτοῦ, είχον συνομάτει κατ' αὐτοῦ
καὶ μετικὰ συνενοήθησαν μετὰ τοῦ Πασόμπεη καὶ Δράμα-
λη, ὅτε οὗτοι ἤρχισαν νὰ πλησιάζουν καταβαίνοντες εἰς τὰ
μεθόρια τῆς Ήπείρου. Συνεταίροι δὲ καὶ ἀρχηγοὶ τῆς συνομωσίας
ἥτοι ὁ Ὁμέριμπεν Βεριώντες χασιατάρης, γενικὸς ταρίκης, ἀλλὰ
παρὰ τοὺς ὄθωμανικοὺς; ἔχει βαρυτέραν σγημασίαν, ἡ θέσις αὗτη
διότι είναι εἰς ἀπὸ τοὺς στρατιωτικοὺς πρώτους βαθμούς, ὁ "Η-
λιάζμπεν Ζεληχτάρης (αὐλάρχης ἡ πρωτοσπαθάριος) ἢ Ἀγρο-Μου-
χουριντάρης (σφραγιδοφύλακ;) καὶ ὁ ἄλλος Μουχούνταρης Καρα-

(*) Τῷ 4820 τὸν Τούλιον ἔξεβ. Οὐ τὸ Νάτη Σερίζη τοῦ Σουλτάνου ἀφο-
ρίζει τὸν Ἀλῆ πατσᾶ.

μαυράτης, ὁ Δερβίς Χατάνης, ὁ Μπεκιρ Τσαγαδόρος, ὁ Μάνθος γραμματικὸς, ὁ Κώστας γραμματικὸς, ὁ Στέφανος Διούκας, ὁ Κωνσταντίνος Μαρίνογλους, καὶ ἄλλοι ἔτι τοιοῦτοι· οἱ συνομάται οὗτοι εἶχον ὄρκισθη κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ διὰ νὰ τὸν καταστρέψωσιν ἀμα εῦρωσι τὸν καιρὸν καὶ τὴν περίστασιν ἀρμοδίαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἶχον πολλὴν στρατιωτικὴν ἀνικανότητα, καὶ τοῦτο ἦτον ἐν τῶν μεγαλητέρων δυστυχημάτων τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, καὶ μόλιν τοῦτο τοὺς διένειμεν εἰς τὰ φρούρια διὰ νὰ τὰ ὑπερασπισθῶσι, καὶ τὸν μὲν Μουχτάρ πασσᾶ ὡς ἐρρέθη τὸν εἶχεν ἐφοδιάσει μετὰ στρατοῦ καὶ ὅλων τῶν ἀναγκαῖων εἰς τὸ Μπεράτι, πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐστάθη ἵκανὸς οὐδὲν ἔνα πυράβολον νὰ ἐκκενώσῃ κατὰ τοῦ ἔχθροῦ ἀλλὰ παρεδοθῇ ἀμαχητὶ εἰς αὐτὸν, τὸν δὲ ἔτερον υἱόν του Βελῆ πασσᾶ τὸν εἶχε διατάξει νὰ ὑπερασπισθῇ τὰ φρούρια τῆς Πρεβέζης, ἀλλὰ καὶ οὗτος παραδοθεὶς εἰς τὸν ἔχθρὸν Καπετανά-μπένην ἀπῆχθη εἰς τὴν Ανατολήν. Όσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἀποσταλέντες εἰς τὰ φρούρια Πάργας Τεπελενίου κλπ. παρεδόθησαν εἰς τὰς χειρας τῆς Σουλτανικῆς κυβερνήσεως καὶ ἀπεστάλησαν εἰς τὴν Ανατολήν.

Οἱ Ἀλῆ πασσᾶς ιδὼν ὅτι ὁ Σουλτάνος δὲν εἶχε μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τὸν ταπεινώσῃ πρὸς ἵκανοποίησιν τῆς φιλοτιμίας του, ἀλλ' ὅτι ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ τὸν καταστρέψῃ παντάπατι, τότε εσκεφθῆ ὅτι ἡ πατήθη ἀπὸ τοὺς αὐλικούς του, οἵτινες πάντοτε τὸν ἐπαρηγόρουν καὶ τοῦ ἔλεγον ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ δοθῆ αὐτῷ τὸ Ιντλάκ (χρυνηστεία) ἐνῷ δὲ ἐσκέπτετο οὕτω ἔφθασεν ἡ εἰδῆσις ὅτι ὁ Σουλτάνος τὸν ἀπεκήρυξε καὶ ἔζητε τὴν κεφαλήν του. Λαθὼν τὴν εἰδῆσιν ταύτην ἐφρίαξεν ἀπὸ τὸν θυμὸν αὐτοῦ καὶ ἔκραζε μεγαλοφώνως «Ἄ! ὁ υἱὸς τῆς αἰχμαλώτου ζωῆς ζητεῖ τὴν κεφαλήν μου, ἀλλ' ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν, ὅτι τὸ σύνορον με-»ταξὺ ἐμοῦ καὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ανδριανούπολιν θὰ τεθῆ», συγχρόνως δὲ ἔξεδωκε τὰς διαταγὰς νὰ ἐκκινήσουν τὰ στρατεύματά του πρὸς τὴν Θεσσαλίαν, ἔξαπέστειλεν τὸν Ομέρο Βριώνην ἐπὶ κεφαλῆς τεσσάρων χιλιάδων διὰ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Τρίκαλα καὶ ἐκεῖ νὰ λάβῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ὅλους τοὺς καπεταναίους καὶ τοὺς ὄπλαρχηγούς; ὁθωμανγούς; συγισταμένους ἀπαντα; εἰς δέκα χιλιά-

δας, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ εισέλθῃ εἰς τὴν Λάρισσαν διὰ νὰ συλλάβῃ ζῶντα τὸν Σουλεϊμᾶν πασσᾶν, Μποτσάκον ἔχοντα περὶ τοὺς τριακοσίους στρατιώτας μόνον μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τὸν ὅποιον εἶχεν διατάξη νὰ τὸν διευθύνῃ εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ἀκολούθως δὲ ἐπρεπε νὰ λάβῃ τὸν πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην διόμον, διότι ὡς εἶχε διατάξει, ἐκεῖ ἐπρεπε νὰ συγχροτηθῇ τὸ γενικὸν στρατόπεδον. Κατὰ δὲ τὸ πρὸς τὴν Μακεδονίαν μέρος διέταξε τὸν Ζεληγχάρη Πόντα μετὰ πέντε χιλιάδων ἐκλεκτικῶν Στρατιωτῶν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κόρτζαν διὰ νὰ στρατοπεδεύσῃ καὶ στρατολογήσῃ περὶ τὰς δέκα χιλιάδας ἀπὸ τὰς ἑπαρχίας Νταγκλῆ, Τισνίτζα, Γκήρα, Ὀπαρη, Κολώνιας, Κόρτζιας, Μπργκλίτζης κλπ. καὶ διὰ τῶν Μπιτολίων νὰ διευθυνθῇ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

Τὸν δὲ Ἀγορ Βασιάρην ἐξαπέστειλεν εἰς τὸ Μπεράτι μετὰ δέκα χιλιάδων στρατοῦ τὸν δόποιον διέταξε νὰ λάβῃ ἀπὸ ὅλας τὰς ἑπαρχίας τοῦ βεζουάτου αὐτοῦ ἀλλας δέκα χιλιάδας στρατοῦ, ὥστε σχηματιζόμενης στρατιωτικῆς δυνάμεως δὲ 20 χιλιάδων νὰ μεταβῇ διὰ τοῦ Ἀλυπασανίου τῆς Ὀχρύδος καὶ τῶν Μπιτολίων εἰς Θεσσαλονίκην, ἐνīχει ἐσκόπει νὰ σχηματίσῃ τὸ γενικὸν αὐτοῦ στρατόπεδον, τὰς δὲ δυνάμεις ταύτας τῶν 40 χιλιάδων νὰ ἐνισχύσῃ μὲ τοὺς ἀριθμὸν καὶ ἔτι πλείονα ἐπικουρίαν, πεζικοῦ τε καὶ ἵππικοῦ, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ὅλου τοῦ στρατοῦ νὰ τεθῇ ὁ ἴδιος καὶ λάβῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀνδριανούπολιν διεύθυνσιν, εἰς ἣν ἐνόμιζεν ὅτι θέλει δώσει τὴν γενικὴν μάχην περὶ τῶν ὅλων.

Τὰ σχέδια τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἦσαν κατάλληλα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, καὶ ἐάν ἐφηρμόζοντο ἵσως ἡθελον φέρει αἴτιον δι' αὐτὸν ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ κατὰ κακὴν τοῦ τύχην οἱ ἐφαρμοσταὶ ἦ ἔλιπον, ἢ δὲν ἡθελον νὰ τὰ ἐφαρμόσωται, διότι ὡς ἀνωτέρω ἐρέεθη, ἀλλαντες οἱ στρατηγοὶ οὗτοι εἶχον συνομώσει κατὰ τοῦ κυρίου τῶν τούτου, ὥστε τὰ σχέδια ταῦτα ἀντὶ νὰ τὸν ὠφελήσωσι, μετετράπησαν εἰς βλάβην του, διότι οἱ διευθυνθέντες στρατηγοὶ ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ, ἀντὶ νὰ τοὺς πολεμήσωσι, οὖνοι προδόσαντες τὸν κύριον τῶν συννενοήθησαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν οἵτινες ἔτρεψαν νὰ πατήσωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ κατεχόμενα ἐδάφη,

καὶ τοὺς ωποίους παρίλαβον καὶ ὀδήγησαν ἀπέναντι τῶν Ἰωαννίνων ἐνθα ἐστρατοπέδευσαν.

Πρῶτος πάντων τῶν στρατηγῶν ἦτον ὁ εἰς Κόρτζιαν στρατοπέδεύσας Ζεληχτάρ Πόντας ὅστις ἔγραψεν εἰς τὸν Ἰσούφ μπεην Σερεζῆν νὰ καταβῇ εἰς Μπιτώλια, καὶ ἐντεῦθεν τὸν παρεκίνει ν' ἀπέλθῃ εἰς Κόρτζιαν. Άλλ' ὁ Σερεζῆς δὲν ἔτολμα ὥστε ἡ ναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς Μπιτώλια ὁ ἕδιος Ζεληχτάρης μὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ Ἰσούφμπεη, ἐπέστρεψαν ἀμφότεροι εἰς Κόρτζιαν καὶ προστεκίλουν τὰς ἐπαρχίας εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, μετά τινα δὲ καιρὸν διευθύνθησαν εἰς τὰ Ἰωάννινα.

Οἱ Ὀμέρμπεης Βοιώνης ὁ διευθύνας ὡς ἀρχηγὸς τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ στρατιωτικὰ σώματα τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, καὶ οὗτος ἔκειθεν συννενοήθη μετὰ τοῦ Πασόμπεη καὶ τοῦ Δράμαλη καὶ τοὺς παρεκίνουν νὰ καταβῶσιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἄλλοι οὗτοι δὲν ἔτολμουν νὰ πράξουν τὸ τοιούτον φορούμενον ἀπάτην τινα, ἀναγκασθεὶς λοιπὸν ὁ Ὀμέρμπεης ἀπεσύρθη τῆς Θεσσαλίας διὰ νὰ τοὺς ἔξαρξῃ τῆς ὑποψίας. Πρὸς δὲ τὸν Ἀλῆ πασσᾶ πρὸς ἡ ἀποσυρθῆ ἔγραψεν, ὅτι ἀναρίθμητος στρατὸς σουλτανικὸς καταβίνει ἀπὸ τὴν Ρούμελην, καὶ ὅτι εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ ἐμπορέσωσιν ἀντισταθῶσιν εἰς τὸ πεδίον τῆς Θεσσαλίας, καὶ μάλιστα ἀπέναντι πολυάριθμου ἵππου, (ἄν καὶ δὲν ὑπῆρχε κανὸν εἰς) καὶ ὅτι εἶναι ἀναγκη νὰ ὀπειθοδρομήσωμεν διὰ νὰ μὴ πάθωμεν ἀπευχταῖόν τι, καὶ συγχρόνως ἄγει τῆς διαταγῆς τοῦ κυρίου των ὄπισθεπόρησεν εἰς τὸν Πίνδον, καὶ εἰδοποίησε ταύτοχρόνως τὸν Δράμαλη καὶ Πασόμπεη νὰ ταχυπορθήσωσι πρὸς τὴν Θεσσαλίαν τὴν ὁποίαν ἐκκένωσαν ἀπὸ ὅλων τὸν στρατὸν πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σχεδίου των ὁ δὲ τρίτος στρατοπεδάρχης Ἅγος Βασιάρης ὁ διευθυνθεὶς μὲ τὸν στρατὸν εἰς Βεράτι ἔμεινεν αὐτόθι καὶ δὲν ἔκαμε οὐδὲν κίνημα πέδη τὰ πρίστα, ἀλλὰ συννενογθεὶς μετὰ τοῦ Βεζύρου τῆς Σκύνδρας παρεκίνει τούτον νὰ ταχύνη τὰ πρὸς τὸ Νπεράτι βήματά του, διὰ νὰ παραδώσῃ τοῦτο πρὸς αὐτὸν ἄμα τῇ ἐλεύσει του, τὸν δὲ σιάν του Ἀλῆ πασσᾶ Μουχτάρ παττᾶ ἀφοῦ τὸν κατέπεισαν καὶ παρεδίθη εἰς τὰ σουλτανικὰ στρατεύματα

ἀπῆλθεν εἰς Μπιτώλια καὶ ἐκεῖθεν τοὺς μετέφερον εἰς τὴν Κουτάγια τῆς Ἀγατολής.

Τὸ μεγάλον λοιπὸν σχέδιον τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ μετετράπη καὶ κατεστράφη διὰ τῆς προδοσίας καὶ αὐτομολίας τῶν στρατηγῶν του καὶ τοῦ στρατοῦ ἀκόμη, ὡστε πτοηθεῖς ἐκ τῶν ἀπιστιῶν αὐτῶν δὲν ἔμπιστεύετο πλέον εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ εὑρίσκετο εἰς τὰς διασκέψεις αὐτὰς ἔφθασεν ὁ Ὁμέρυπης ἐκ Θεσσαλίας εἰς Ἰωάννινα, καὶ συννενογθεὶς μὲ τοὺς λοιποὺς συναδελφούς καὶ συνομώτας ἔμελέτων ὅπως ἐπιτεθῶσι καὶ συλλάβωσι ζώντα τὸν Ἀλῆ πατσᾶ, ἀλλὰ δὲν εἶχον τοσαύτην εὔτολμίαν πρὸς ἐπιτευξίν τοιούτου μεγάλου σκοποῦ. Όθεν ἥλλαξαν τὸ σχέδιον τοῦτο καὶ ἤθέλησαν νὰ τὸ θέσωσιν εἰς πρᾶξιν διὰ μιᾶς ἐπαναστάσεως τοῦ στρατοῦ. Ἐνήργησαν λοιπὸν νὰ μεταβῇ πρὸς αὐτὸν ὁ Δερβίς Χασάνης συνομώτης ὅπως τὸν καταπείσῃ καὶ ἐξέλθῃ τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὴν Μπουνιῆλα ὅπου ἥτον τὸ γενικὸν αὐτοῦ στρατόπεδον. Παρουσιασθεὶς λοιπὸν ὁ υποχριτής οὗτος Δερβίσας (τὸν ὅποιον ὡς τοιούτον ὑπότευεν ὀλιγότερον τῶν ἄλλων) καὶ προσποιεύμενος τὸν ἀφοσιωμένον εἶπεν πρὸς αὐτόν. «Τί μένεις ἐφέντη μου ἀδιάφορος καὶ δὲν προετοιμάζεσθαι ἐνῷ οἱ ἐγθροί μας ἔφθασαν εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Ἰωαννίνων, σήμερον μάλιστα ἔμαθον ὅτι οἱ νῦν ντουτμάνιδες ἡμῶν Σουλιάται (τῆς πίστεως ἡμῶν ἀσπονδοῦ εὗθει) ἔχοντες επὶ κεφαλῆς τὸν Νότην Μπότζαρην καὶ ἄλλους καπεταναῖους Ασίδες Σουλιάτας παρκκινθίντες ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμῶν δυτιμενούς Σουλιάταν Μαχμούτ ἐξῆλθον εἰς τὸ Σουλι καὶ ἦγειρον ὅλην τὴν ὑποτιταγμένην εἰς ἡμᾶς ἐπαρχίαν αὐτῶν εἰς τὰ ὄπλα καὶ κατέβησαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἔξωθεν τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὸ χωρίον Ρατζίσταν, ταῦτα ἔμαθον μετ' ἐκπλήξεως καὶ ἥλθον νὰ τοῦ εἰπῶ ὅτι εἶναι ἀνίγκη νὰ ίκενοποιηθῇ ὁ στρατός καὶ πληρωθῇ τὴν μεταθέσίαν του διότι εἶναι ἀπλήρωτος, διὰ νὰ μήν ἔχῃ οὐδέν παράπονον καὶ νὰ ἔναι αὐτοιωμένος εἰς ἡμᾶς, διάτι ἔχωμεν νὰ πολεμήσωμεν μὲ τὸ Δεσθέτι καὶ οὐχὶ μὲ τυχαῖον ἔχθρον, καὶ διὰ τοῦτο πρὸ πάντων πρέπει νὰ ἔχωμεν πιστὸν τὸν στρατόν μας. Μὴ λυπεῖσαι λοιπὸν τὰ χρήματα τὰ ὅποια ἀπέκτησες διὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσουν εἰς τὴν αὐτὴν

ευσαράν περιστασιν· διάταξον λοιπὸν τοὺς γραμματικούς σου νὰ ἔταιμάσωσι τὴ κατάστοιχα καὶ τοὺς σαράφιδες νὰ εὐγάλουν χρήματα, καὶ ἔξειλθε μόνος σου μετ' αὐτῶν εἰς τὸ στρατόπεδον διὰ νὰ τοὺς πληρώσῃς καὶ τοὺς ἐνθαρρύνῃς εἰς τὴν ἐκστρατείαν.

Ἐλθούστης τῆς πάρακμῆς τὰ πάντα συντρέχουν εἰς τὴν καταδρομήν. Ὁ ὄξυδεροκής Ἀλῆ πασσᾶς ὅστις τὰ πάντα προέβλεψε καὶ δὲν ἥδυνατο εὑδέποτε νὰ ἔξαπατηθῇ, ἡπατήθῃ καὶ ταύτην τὴν φορὰν ὑπὸ τοῦ ὑποκρίτου αὐτοῦ Δεεβίση, καὶ χωρὶς νὰ συλλογισθῇ τὸ ἀποτελέσματα, διέκαξε τοὺς ὑπουργοὺς αὐτοῦ καὶ τὸν ταμίαν νὰ εὐγάλωσι 2—3 ἑκατομμύρια γρόσια καὶ ἔξηλθεν εἰς τὴν Μπουνίδα πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ πληρωμὴν τοῦ στρατοῦ, ἀλλ’ ἐνταῦθα εὗρεν ἀντίστασιν ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν σωμάτων, οἵτινες δὲν ἔδεχόντο τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ στρατοῦ, διότι δῆθεν προσβάλλεται ἡ φιλοτιμία αὐτῶν, καθίσουν δὲν καταδέχονται νὰ εἰπωσιν ὅτι ἔχουσι πειθαστέρους; ἢ ὅλιγοστέρους; στρατιώτας ἀφ’ ὅσους ἔκαστος ἔχει, ἀλλὰ πατὰ τοὺς πυρσούσιαζομένους παρ’ ἔκάστου καταλόγους. Μετ’ ἀρκετὴν φιλονικείαν βιασμένος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, ἔφυκε τὰ χρήματα εἰς τοὺς ἀρχηγούς ἄνευ ἐπιθεώρησεως τοῦ στρατοῦ, καὶ τὰ ὅποια διένειπον μεταξύ των, μετὰ δὲ τὴν διανομὴν τῶν χρημάτων ἥρξατο πάλιν ἡ φιλονικεία περὶ τῆς δικαιασίας διανομῆς ἢ μὴ, καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν μικρὰ, ακολούθως δὲ κατέστη σοβαρά, καὶ ἥδεις φέρεται ἐπὶ σοβαρότερα, καὶ ἵστως τὸν θάνατον τοῦ Ἀλῆ πασσᾶς, διότι σκυτεύοντες νὰ τὸν συλλάβωσι, ἥθελον ἔλθει εἰς τραγικὰ ἀποτελέσματα· ἀλλ’ ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἐννοήστε τὸν σκοπὸν τῶν προσεκάλεσεν ὄμριστος τοὺς πιεστότερους τεῖχογχαταραίους (σωματοφύλακας) καὶ τὸν περικύκλωσαν, ἵπτεύσας δ’ ὑμεῖς, διευθύνθη πρὸς τὴν πόλην καὶ τὸ φρούριον. Ἀλλ’ εἰ συνομῶται εἶχον συγνοῆθη μετὰ τοῦ φρουράρχου Χαρίς-Γιάσκα ὅστις ἔκλεισε τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, εἰς τὴν περίστασιν ὅμως ταύτην ἀνέπτυξε καὶ πάλιν τὴν ἐτοιμαστήν ὄξυδεροσταν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς καὶ καταβάς τοῦ ἵππου πληκτίον τοῦ φρουρίου ἔστειλεν ἔνα τῶν ἵππων Σούτ-Αράπην λεγόμενον ὑπὸ κρύπτιον δρόμον, ὅστις ἔξειλθων τὴν

πόλεως ἐπέστρεψεν πάλιν δρομαίως καὶ πυρσοκροτῶν ἔφώναξε μεγαλοφύνως ὅτι ἔφθασεν τὸ Ἰνλτάχη (ἡ ἀμνιστία) ἀπὸ τὸ Δε-
βλέτι, οἱ δὲ ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις φρουροὶ ἀκούσαντες εἰδοποίησαν τὸν φρούραρχον, ὅστις ἐκείτο εἰς ὄμφισθοιαν, ἀλλ' εἰς τῶν ἐγ-
κόνων τοῦ Ἀλῆ παστᾶ, ὁ Ἰσμαὴλ μπέης μὲ τὴν ἀπὸ 200 στρα-
τιώτας συγκειμένην φρουράν του εὐρισκόμενος ἐντὸς τοῦ φρου-
ρίου, προσεκάλεσε τὸν φρούραρχον ν' ἀνοίξῃ τὴν πύλην διότι ὁ
βεζύρης πάππος του εύρισκεται ἔξω τῆς πύλης. Ἐκ τῶν περιστα-
τικῶν τούτων εὐρεθεὶς εἰς τὴν ἀνάγκην ὁ φρούραρχος ἤνοιξεν
τὴν πύλην καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς πρὸς δὲ ἐδικαιολογήθη ὁ
φρούραρχος λόγῳ ἀσφαλείας φοβούμενος τὴν εἰσβολὴν τῶν προ-
δοτῶν προέβη εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτήν.

Ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἔμεινε κεκλεισμένος μὲ τὴν σχηματισθεῖ-
σαν ὑπ' αὐτοῦ φρουρὰν ἐκ τῶν πιστοτέρων αὐτοῦ στρατιωτῶν.
Τὰ δὲ λοιπὰ τεσσαράκοντα περίου φρουρία τὰ ὅποια εἶχεν ἀ-
ναγείρει διὰ τῆς προτοπικῆς ἐργασίας τῶν δυστυχῶν ῥαγιάδων
ἀπαντα εἰλώθησαν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν αὐτοῦ.
Τοιαύτη τύχη ἐπερήμενε τὸν τύραννον τρύπτον τῆς Ἡπείρου,
ὅστις δὲν ἐστηρίζετο εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν τῶν λαῶν,
ἀλλ' εἴπειται διὰ τῆς τυραννίας καὶ τοῦ τρόμου νὰ ἔξουσιάζῃ αὐ-
τοὺς, οἱ δὲ προσπατύμενοι ἀφοσίωσιν ἐξ ἀνάγκης ἀνέμενον εὐ-
καιρίαν, παρουσιασθείσης δὲ αὐτῆς ἐπανεστάτησαν καὶ ἀπετείνα-
ξαν τὸν ζυγὸν, καταστρέψαντες τὸν τύραννον ἀνεπιφερτί. Ἐδρέθη
λοιπὸν ὅτι ὁ Ἀλῆ πασσᾶς κλεισθεὶς ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῶν Ἰωαν-
νίνων εἶχεν ἀνάλογον φρουράν πρὸς φρούρησιν τῶν ὅχυρῶν θέσεων
τῶν Ἰωαννίνων οἱ δὲ ὄρχηγοι τῶν σωμάτων οἵτινες μετὰ τὴν
διανομὴν τῶν χρημάτων καὶ τὴν ἀπόπειραν τῆς στάσεως μείναν-
τες μετέωροι καὶ ὑποπτοι ἔκλειναν περιεστέρεον πρὸς τὴν σουλ-
τανικὴν μερίδα, καὶ ἐπερίμενον ἔζωθεν τῶν Ἰωαννίνων ὅπως εὖ-
ρωσιν εὔκαιρίαν διὰ νὰ αὐτομολήσωσι καὶ ἀπέλθωσιν εἰς τοὺς
στρατοὺς τοῦ Σουλτάνου, ἀτυχῶς ἕμαδε, οἱ στρατοὶ τούτου ἴσταν-
το πολὺ μακράν τῶν Ἰωαννίνων, φοβούμενοι νὰ διέλθωσι τὰς
κορυφὰς τοῦ ὄρους Πίνδου. Τὰ μόνα δὲ στρατεύματα τὰ ὅποια
εἶχον πλησιάσει τὰ Ἰωάννινα ἦσαν τὰ τῶν Σουλιωτῶν ἐπὶ κεφα-

λης ἔχοντα τὸν στρατηγὸν Νότην Βότζαρην. Μολονότι ὁ στρατὸς οὗτος συνέκειτο ἀπὸ χριστιανοῦς, οἱ ἀρχηγοὶ οἱ ἀποσκιρτήσαντες ἀπὸ τὸν Ἀλῆ πασσᾶ ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ὀμέρμπεν Βοϊόνην καὶ τὸν ἔγκονον τοῦ Ἀλῆ πασσᾶν Σελήμπεν, ἔχοιναν εὐλογοὺς νὰ ὑπάγωσιν νὰ τοὺς προσκυνήσωσι καὶ νὰ ἐνωθῶσι μὲν αὐτοὺς διὰ νὰ ἀποδεῖξωσιν εἰς τὸ Δοβλέτι ὅτι ἄμα τῇ ἐμφανήσει βασιλικῆς δυνάμεως ἔδωκαν τὴν εἰς τὸ Δοβλέτι ὑποταγήν των, καὶ ἐνώθησαν μὲν τὰ στρατεύματα τοῦ Σουλτάνου διὰ νὰ μὴ ὑποπέσωσιν εἰς τὴν δυσμένειαν καὶ τὴν ὄργὴν αὐτοῦ.

Παρουσιασθέντες εἰς τὸν στρατηγὸν Βότζαρην (⁴) εἶπον αὐτῷ Μπότζαρη μὴ ἐκλάσῃς τὴν πρὸς ὑμᾶς ἐμφάνησιν ὡς προσκύνησιν εἰς ὑμᾶς ἀλλ' ὅτι τοῦτο γίνεται μόνον καὶ μόνον ὅπως φέρωμεν ιταῖτη (ὑποταγὴν) εἰς τὸ Δεβλέτην ὃ δὲ ἀγχινούστατος Νότης ἀπήντησεν εὔστοχως, μπέν μὴ συκλετίζεσαι (στενοχωρεῖσαι) διότι μὲ τὴν ἀράδα ἔρχονται τοῦ κόσμου τὰ πράγματα, πότε μὲν οἱ ῥωμαῖοι προσκυνοῦν τοὺς ὁθωμανοῦς καὶ πότε οἱ ὁθωμανοὶ τοὺς ῥωμαῖους, ἐπειτα ὀμφότεροι τὸ μετέτρεψιν εἰς τὸ ἀστεῖον καὶ γελάσαντες ἐχαιρετήθησαν ἀγκαλιαζόμενοι κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ἰπειρωτῶν ἀφοῦ δὲ ἐγενυμάτισαν, ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῶν Ιωαννίνων εἰς τὸ χωρίον Ραψίτα. Ἐνταῦθα ἤλις καὶ ὁ στρατηγὸς Μάρκος Μπότζαρης καὶ ἐνώθη μετὰ τοῦ θείου του Νότη καὶ μὲ τοὺς λοιποὺς Σουλιώτας ἀχολούθως δὲ συσωματωμένοι οἱ Σουλιώται ἐμβῆκαν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ιωαννίνων καὶ ἐποιήσκησαν στενῶς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ ἐντὸς τοῦ φρουρίου, τῶν Λιθαριτζίων καὶ τῆς Κούλιας.

Μετά τινας ἡμέρας ἔφθασε καὶ ὁ Πατόμπεης ὁ λαβὼν τὸν βαθμὸν τοῦ Βεζύρου καὶ τὸ βεζυράτον τῶν Ιωαννίνων ἀντὶ τοῦ ἔξωσθέντος Ἀλῆ πασσᾶ καὶ ὅστις εἶχε λάβει τὴν ὄνομασίαν τοῦ Ἰσμαήλ πασσᾶ, καὶ οὕτως ἐλέγετο πλέον ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰς τὸν ὅποιον ἡ τύχη ἔπαιξεν ἀπαντα αὐτῆς τὰ παιγνήδια καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους μεταβολὰς, καὶ ἐπὶ τέλους τῷ ἐπέφερεν τὸν θάνατον, ὁ ἄνθρωπος οὗτος λέγω λαβὼν τὸν βεζυράτου,

(⁴) "Ορεις ιστορίαν τοῦ Σουλίου.

καὶ ἐλθὼν εἰς Ἰωάννινα εὗρεν εὔδούμενα τὰ πράγματα εἰς τοιούτον βαθμὸν, οἷον ποτὲ δὲν ἦλπιζεν· ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ἔξηπασθεὶς ἐγένετο ὑπερόπτης καὶ κατεφρόνει πάντας τοὺς συνεργήσαντας εἰς τὴν στενὴν πολιορκίαν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀναλαμβάνει εἰς ἁυτὸν καὶ τὴν ἴκανότητά του· ὡς ἐκ τούτου δυτηρεστίθησαν ὅλοι οἱ πρόκοριτοι ὄθωμανοί τῆς Ἀλβανίας καὶ ἴδιως οἱ Σουλιῶται. Ἀλλη τις περίστατις σπουδαιοτέρα καὶ ἐκ τῆς ἀπεριτκεψίας τῆς ὄθωμανικῆς κυρεούσης εδιπλασίασε τὴν δυταρέσκειαν τῶν ἐγκρίτων ἀλβανῶν οἵτινες πρὸ μηκροῦ εἶγον ἀποτκριτήσεις ἀπὸ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶν, καὶ μεταμεληθέντες ἐζήτουν τρόπον συνδιαλλαγῆς μετ' αὐτοῦ, αἰτίᾳ δὲ τῆς δυταρεσκείας αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀφαιρεσίς αὐτῶν τῶν ιδιων κτημάτων, ητις ἐγένετο μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Σουλτανικῶν στρατευμάτων, εἰς τὴν Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν καὶ Ἡπειρον· ἡ δὲ ἀδικίας αὗτη ἀρπαγὴ τῆς περιουσίας τῶν ἀλβανῶν καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς περιφρόνησις ἐκ μέρους τῶν Ὀσμανλίδων (γαλτεύπιδων) τοὺς ἔφερον εἰς τοσαύτην ἀπελπηγίαν, ὥστε ἐπευσαν ν' ἀρχίσωσι τὴν μετὰ τοῦ πολιορκούμενου Ἀλῆ πασσᾶ συνιενόησιν.

Οἱ Ἀλῆ πασσᾶς μετὰ ταῦτα ἤρχισσε μετ' αὐτῶν δραστηρίαν ἐνέγρειαν συννενοήσεως, καὶ προσετι παρεπονεῖτο. εἰς αὐτοὺς λέγων, πῶς τὰ τέκνα ταῦτα τὰ ὄποια ἡγάπα πλειότερον ἀπὸ τὰ ιδικὰ του, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν ἐγκαταλείψωτεις τὴν κρίσιμην ταύτην περίστασιν, καὶ δὲν ἐσυλλογίσθησαν ὅτι οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ τοὺς ἀγαπῇ καλήτερον αὐτοῦ ὁ ὄποιος καὶ τοὺς ἀνέδειξεν, γνωρίζει ἔκειγεν ὅτι οἱ ἐγθύροι του μετεχειρίσθησαν τὰ μέσα διὰ νὰ τοὺς ἀποπλεύσωσιν, ἀλλ' ήδη ὅτε οἱ ἐγθύροι οὖτοι τοὺς ἀφήκαν καὶ τοὺς καταφρονεῖσθαι, εἶναι καὶ τὸς καθ' ὃν δύναται νὰ ἐπικανοφθάσῃ τὰ ἡμερτυμένα, νὰ συνέλθωσιν εἰς ἔχυτοὺς καὶ νὰ ἐνοικήσῃ μετὰ τοὺς πατέρας αὐτῶν τὸν καὶ Βιλκινεμέτην των, (εὐεργῆτην) καὶ νὰ σώσουν αὐτούς τε καὶ ἔπιτούς; ἀπὸ τὸν κινδυνῶν.

Οἱ πρόκριτοι οὖτοι ὀγκύδεις τῆς Ἀλβανίας ἀμέσως συννενοήθησαν ἀπόντες καὶ ἐκλινον τὴν πλάστιγγα πρὸς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, μάλιστα ἐλαύον ὡς συνουώτας καὶ τὴν Ἰσραήλικην Σερεζλήν

καὶ τὸν Ἀμπᾶς μπέην Ντίμπρα καὶ τινας ἄλλους δυσαρεστημένους ὅσυ ανθίδας.

Πρίν ἡ γενῆ ἡ συννεγόντις αὕτη τῶν ἀλβανῶν καὶ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ οἱ Σουλιώται εἶχον συννενοήθη μετὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ὡς εἰς τὴν ἔξιστοργον τῶν συμβάντων τοῦ Σουλίου ἐξεθέσαμεν, καὶ εἰς μὲν τὸν ἀπελπισμένον Ἀλῆ πασσᾶ ἔλεγον ὅτι τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ θ' ἀποδῶται διότι δὲν δύνανται αἱ ἐπαρχίαι νὰ ὑποφέρωσι τὰ ζουλμα (καταγρήσεις) τῶν χαλτούπιδων καὶ εἴναι συννενοημένοι πολλοὶ τῶν καπεταναίων νὰ δράξωσι τὰ ὅπλα κατ' αὐτῶν καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ, διὰ νὰ τὸν φέρωσιν εἰς ἀνεξάρτητον θέσιν καὶ διοικήσωσι αὐτοὶ διὰ τῶν ἑθίμων τοῦ τόπου τὰς ἐπαρχίας τῶν τακτικῶν· μὲ τοιαύτας προφυλαξεις συννενοήθησαν μετὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ οἱ Σουλιώται, εἰς δὲ τὸν κόσμον καὶ τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν ἐκεινοποίουν ὅτι διὰ τῶν ράβδιουργιῶν καὶ τῶν χρηματικῶν μέσων διερχέται τὸ πᾶν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, τὸ δὲ μυστήριον τῆς φίλικῆς ἑταίριας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὸ ἐφύλακτον εἰς τὰ βίθη τῆς ψυχῆς αὐτῶν. Τὸ παιγνίδι τοῦτο ἐπαίχθη λίαν καλῶς ὅταν τῷ Σουλιωτῶν, οἵτε βλέπουσα ἡ σουλτανικὴ κυβέρνησις νὰ τὴν πολεμῶσι ἀναριξ Ἑλληνες καὶ ὅλωμανοι, ἐπίστευσεν ἐντελῶς ὅτι τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα ἀπὸ τῆς Κρήτης καὶ Πελοποννήσου μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης ὑπεριγόνυτο ὑπὸ τὸν αὐτὸν Ἀλῆ πασσᾶν διὰ τῶν χρημάτων καὶ τῶν ὀργάνων αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ ἀπάστας τὰς δυνάμεις αὐτῆς τὰς διεύθυνε πρὸς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, καὶ ἦδη καὶ κατόπιν ὅτι ἐγένοντο τὰ κινήματα τῆς ἐπαναστάσεως, διότι ὡς κάντον ὅλων τῶν κινημάτων ἐλέωρες αὐτὸν τὸν Ἀλῆ πασσᾶ. Ὅτε δὲ οἱ Σουλιώται κατὼ τὴν ὃ τοῦ δεκαεπτέμβρίου 1820 ἔτους ἐπανέστησαν θαρρότεροί τοις ἀπέναντι ἐξήκοντα χιλιάδων στρατοῦ κατὰ τῆς ὥλωμανικῆς ἔζουσίας, δὲν ἐπροξένησαν μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὴν ὄρχην, διότι καὶ τῷ τολμηρού ταύτην πρᾶξιν τῶν ἀπέδιδεν εἰς τὴν ὑποκίνησιν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ.

Καὶ ἡ μὲν σουλτανικὴ κυβέρνησις εὑρίσκεται ἀρ' ἐνὶς αὖτως; ἡ πατημένη διὰ τὰ ἀνάρικτα κατ' αὐτῆς κινήματα τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, εὗτος δὲ ἀρ' ἔτέρου εὑρίσκετο εἰς

μεγίστην ἀπάτην νομίζων ὅτι τὰ τῶν Ἑλλήνων κινήματα ἔγενοντο ὑπὲρ αὐτοῦ, μάλιστα δὲ πληροφορούμενος καθεκάστην τὰς λαμπρὰς τῶν Σουλιώτῶν νίκας, καὶ τὴν πρόσθιν αὐτῶν, ἐγένετο θαρρότερος καὶ ἐπέσπευδε τὴν μετὰ τῶν Ἀλβανῶν συννενόησιν ὅπως φάστων εἰς ἐν ἀποτέλεσμα, ἐπιτιθέμενος κατὰ τοὺς γενικοὺς στρατοπέδους καὶ διαλύοντες τὴν πολιορκίαν. Εἶπι τῷ σκοπῷ τούτῳ συννενοήθη μετὰ τοῦ Ὁμέρου πεπη Βοιώνη, Ζελεχτάρη Πόντα, Ἅγου Βασιάρου, Δερδίς Χασάνη καὶ τῶν δύο ξένων Ἰσούφμπεη Σερεγλῆ, καὶ ἀμπέρου πεπη Ντίμπρα. Τὸ δὲ σχέδιόν των ἦτο νὰ ἔξελθῃ μία ἵκανη δύναμις τῆς φρουρᾶς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶς καὶ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ ἐν Ἰωαννίνις τοποθετημένου ἐν τοῖς ὁχυρώμασι καὶ ταῖς οἰκίαις τῆς πόλεως σουλτανικοῦ στρατοῦ· οἱ συνομάται συννενοηθέντες καὶ οὗτοι εἴγον καταλάβεις σποράδην διαφόρους ὁχυράς τῆς πόλεως οἰκίας ὅπως προσαρθρωτιν ἀπὸ τοῦ κέντρου κατὰ διαφόρους διευθύνσεις τὸν σουλτανικὸν στρατόν· ἐσκόπουσν ἐπορένως νὰ εἰδοποιήσωσι καὶ τοὺς Σουλιώτας διὰ νὰ φάστων τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ ἐπιτεθῶσιν ἐπὶ τῶν νότων τοῦ ἔχθρου, ὡστε εὑρισκόμενος ἐν μέσῳ ἀλλεπαλλήλων πυρῶν νὰ διασκορπισθῇ ἐνθεν καὶ ἐνθεν· οἱ Σουλιώται ὅμως (ώς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἔξετέθι) τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἔλαθον ὑπὸ σοδαρωτέραν ἐποψίαν καὶ ἀπεφάτισαν νὰ ἐνεργήσωσι ἀντιθέτως αὐτῆς. Αἱ φρόνιμαι λοιπὸν σκέψεις τῶν Σουλιώτῶν καὶ ἄλλα τινὰ τυχηρὰ περιστατικὰ ἐματαίωσαν τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, καταστραφέντων τῶν ἔξελθιστῶν τοῦ φρουρίου, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διαλύσεως τοῦ σουλτανικοῦ στρατοῦ, ἀχολούθως μέρος τῶν συνομωτῶν ἀνεγκάρησαν μεταβάντων εἰς τὸ Σουλί, ὡς ταῦτα ἐκτίθενται λεπτομερῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Σουλίου.

Μετὰ τὴν ἦτταν ταύτην καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς κυριωτέρας φρουρᾶς, ἔμεινεν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἐν τῷ φρουρώῳ πολιορκούμενος μὲν ἄλλι ἀντέχων ἴσχυρῶς εἰς τὴν στενὴν ταύτην πολιορκίαν, κανονοσοδολούμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἔχθρων ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν δὲν εἶχεν ἄλλην ἀλπίδα ἢ τὴν τῶν Σουλιώτῶν καὶ τῶν μετ' αὐτῶν Ἀλβανῶν, ἔμεινε δὲ πολιορκημένος μέχρι τέλους τοῦ 1821, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐπανῆλθεν ὁ Ταχήρ Ἀμπαζής ἀπὸ τὸ Μεσολόγ-

γιον ἔνθα εἶχεν ἀποσταλῆ ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν μετὰ καὶ ἄλλων πληρεξουσίων δπως ἐνεργήσωσι καὶ ἔξελθη ἑλληνικὸς στρατὸς μεγάλου ἀριθμοῦ εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ ἐπιτεθῆ κατὰ πρῶτον κατὰ τοῦ σουλτανικοῦ καὶ ἐπιφέρει τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ, τὸν δὲ Ἀλῆ πασσᾶ νὰ μεταφέρῃ ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου ἢ εἰς ἄλλο τι μέρος ἀσφαλὲς, ἀκολούθως δὲ νὰ λάβῃ τὴν πρᾶς τὴν Θεσσαλονίκην διεύθυνσιν καὶ προσβάλῃ τὴν Τουρκίαν εἰς τὸ κέντρον ὡς εἰρηται.

Οἱ Σουλιώται συμφώνως μὲ τὴν στρατιωτικὴν αὔτῶν πεῖραν καὶ τὸν προορισμόν των, συνίλαβον τὴν μεγάλην ταύτην ἰδέαν, ὅπως ὁ πόλεμος μεταφερθῇ εἰς τὸ κέντρον τῆς Ρουμελῆς (Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας) καὶ ἐπαναστατήσωσιν ὅλοι οἱ λαοὶ μέχρι τῆς Ἰλλυρίας, καὶ τότε ἵτο βεβαίᾳ ἡ καταστροφὴ γῆς σεσυλθωμένης ταύτης τυραννίας, οἱ Πελοποννήσιοι ὄμως οἵτινες μόλις εἶχον ἀποτεινάξει τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας δὲν ἦδύναντο διὰ πολλὰς αἰτίας νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν πραγματοποίησιν ἐνὸς τοιμού του μεγάλου σκοποῦ, πρὸς δὲ ἡ κυνέργυαις ὑπέπεσεν εἰς μέγα σφάλμα ἀφήσασα νὰ ἐπιστρέψῃ ὅπιστος ὁ Ταχὴρ Ἀμπάζης ὅστις ἔδωκε καθαρὰν πληροφορίαν τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς ὅλωμαντοὺς, οἵτινες αὐθωρεὶ ἀπεσύρθησαν ἀπὸ τὴν συντροφίαν τῶν Ἑλλήνων. Οὗτος δὲ μετέβη εἰς τὰ Ιωάννινα καὶ κατέπεισε τὸν φρούραρχὸν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ Χαρῆς Γιάτσαν νὰ παραδώσῃ τὸ φρούριον εἰς τὸν στρατάρχην τοῦ Σουλτάνου Χουρσίτ πασσᾶ, ὅστις καὶ τὸ παρέδωκεν. (*)

Οἱ Ἀλῆ πασσᾶς, ἔξυπνήσας καὶ ἴδων τὴν τρομερὰν ταύτην προδοσίαν τοῦ πιστοτάτου αὐτοῦ φρουράρχου ἔφειξε, καὶ δὲν ἤξευρε τίνα ἀποφασίσῃ (**) ἐσκέπτετο ἐνίστε νὰ θέσῃ τὸ πῦρ εἰς τὰς ὑπογείους αὐτοῦ πυριταποθήκας, τὰς ὁποίας πρὸ πολλοῦ εἶχε προ-

(*) "Ορα ἴστορίαν τοῦ Σουλίου.

(**) Τὸ φρούριον παρεδώθη εἰς τὸν Χουρσίτην ἀλλ' ἡ ἀκρόπολις (ἴσταλές) ἔμενεν ὑπὸ τὴν ἴδιαιτέρων τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἔξυπναν φρουρούμενην διπά αὐτοῦ καὶ τῶν πιστοτέρων αὐτοῦ ὅπαλῶν ἔχοντος ἐντὸς αἵτου καὶ ἔπειντες τοὺς θηρευτοὺς αὐτοῦ.

τοιμάσει, καὶ νὰ τειναχθῇ εἰς τὸν ἀέρα αὐτὸς, τὰ πλούτη του, καὶ τὰ χρήματά του, ἀλλ' ἡ δειλία δὲν ἀφίνει τοὺς τυράννους νὰ προσθῶσιν εἰς τοιαύτα ἀπόφασιστικὰ τολμήματα. Ο δὲ Χρουσίτης γενόμενος κύριος τοῦ φρουρίου καὶ ἐπιθυμῶν νὰ γίνῃ καὶ τῶν θυσιωρῶν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ κύριος, ἐγνωστοποιήσεν εἰς αὐτὸν νὰ μὴ φῦσηθῇ ποσῶς, διότι οὐδεμίαν διαταγὴν ἔχει κατ' αὐτοῦ δυσάρεστον, τούναντίον μάλιστα ἔχει ἴδιόχειρον διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου, ὅστις τὸν διατάττει εἰς περίστασιν παραδόσεως τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ νὰ τὸν περιποιηθῇ συμφώνως μὲ τὸν ὅποιον φέρει βαθμὸν διότι ἐνθυμεῖται τὰς ὅποιας περοτήνεγκεν ἐκδουλεύσει; κατὰ καιρὸν εἰς τὸ Ἀλῆ Όσμάλην Δεβλέτι τὸν ἑβεβαίουν προσέτι ὁ Χρουσίτης μεθ' ὅρκου ὅτι ἀνέφερεν εἰς τὸ Δεβλέτι περὶ τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀμνηστείας αὐτοῦ.

Λί καλακεῖαι αὗται καὶ ὑποχρεώσεις τῶν ὀπικαλίδων ἡδυνήθησαν νὰ παγιδεύσωτι τὸν πονηρότατον αὐτὸν ἀλλογὸν ὅστις ὃν ἐν τῇ ἔξουσίᾳ ἔγινωσκε τὰ πάντα καὶ ἐλάμβανεν ἀπαντα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα, ἥδη ὅμως ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ συνήθης τῶν τυράννων δειλία τὸν ἔφερον εἰς θέσιν ϕάπατάται καὶ νὰ πιστεύῃ τὰ πάντα· ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἔζητει ἐπομένως νὰ ἐκδοθῇ Β. διάταγμα ἐπιτρέπων αὐτῷ νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως παρουσιασθῇ εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ ὅμιλόσει ἄπαξ μόνον μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπειτα εἶναι εὐχαριστημένος νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν· ὃ τύραννος ἐσκόπει ἵσως νὰ διμιλήσῃ τῷ Σουλτάνῳ περὶ τῆς ἐπιμακούσεως μας, καὶ τὸν συμβουλεύσει τίνι τρόπῳ ἡδύνατο νὰ τὴν καταστρέψῃ, ἢ ἥθελεν ὑποσχεθῇ αὔτος ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐπιχείρησιν καὶ ἐπιφέρῃ τὴν καταστροφὴν τάχιστα· ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ὃν εἶχε προωρήσει τὸ τέλος αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον, ἐφ' οὖ διέπραξεν ἀπαντα τ' ἀνομήματα, διότι ὁ Χουρσίτης εἶχεν ἀπόφασιν νὰ τὸν τελειώσῃ ἐν Ἰωαννίνοις, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετάβασίν του, διότι ἀλλως ἥθελε στερηθῆ τῶν θησαυρῶν αὐτοῦ.

Ἐπὶ τέλους ὁ Χρουσίτης τὸν κατέπεισε νὰ ἔξελθῃ τοῦ φρουρίου καὶ μεταβῇ εἰς τὴν ἐντὸς τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων νῆσον προσδιορίσας ως κατάλυμα μίαν τῶν ἐν αὐτῇ μονῶν. Εἰς δὲ τὴν

άκροποιν ἀφῆκε φρουρὰν ἔχουσαν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς ἀξιωματικὸν Τζάμην τινα χωλὸν ὅντα, ἐκ τῶν πιστοτέρων του. Τὸν ἀξιωματικὸν τοῦτον εἶχε διατάξει αὐτηρῶς ἐπ' οὐδεμιᾷ περιστάσει νὰ μὴ ἀφῆσῃ καὶ εἰτέλθουν εἰς τὴν ἀκρόποιν σουλτανικὰ στρατεύματα, ἢ, διταν στείλει πρὸς αὐτὸν τὸ σημεῖον τοῦ μεταξὺ τῶν δύο τεθέντος συνθήματος. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἥθελεν ἴδει ὅτι οἱ σουλτανικοὶ ἐμελέτων νὰ λάβουν τὴν ἀκρόπολιν διὰ τῆς βίας, ἢ ἄλλωςπως, ὁ Τζάμης οὗτος εἶχεν ὀρκισθῆ εἰς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ νά θέση ἀμέσως τὸ πῦρ εἰς τὴν πυρίδα, παρ' ἡ ἀενάως εἶχεν ἀναμένην λαμπάδα, καὶ νὰ γενῆ παρανάλωμα τοῦ πυρὸς τά τε πλούτη καὶ λοιπὰ πράγματα ὃσα ἐν τῷ θησαυροφυλακείῳ εἶχεν ἐναποταμεύμενα ὁ Ἀλῆ πασσᾶς.

Οἱ Χρουσίτης προτεποιεῖτο ὅτι δὲν τὸν ἐνδιέφερεν ἡ κατοχὴ τῆς ἀκροπόλεως, ἐνῷ τοῦτο ἦτον τὸ κύριον συμφέρον του. Εἰς δὲ τὸν Ἀλῆ πασσᾶ ἔλεγεν ὅτι ἐπτάχις ἔγραψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ νὰ ἐκδοθῇ τὸ διάταγμα περὶ τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταβάσεως του δπως παρουσιασθῇ εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ ἐκθέσει τὰ δικαιά του, πράγματι ὅμως ὁ Χρουσίτης οὐδέποτε συνέλαβεν ἐν τῷ νῷ τοιαύτην ἴδεαν, καὶ μόνη αὐτοῦ φροντὶς ἦτο νὰ ἔξενθρη μέσον ἀνακαλύψεως τοῦ μεταξὺ τοῦ φρουράρχου καὶ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ μυστικοῦ συνθήματος, διὰ νὰ καταλάβῃ σώους τους θησαυροὺς εἰς τὰς χειράς του. Διὰ πολλῶν δὲ χρηματικῶν μέσων ἥδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ τὸ μυστικὸν δπερ ἦτον τὸ ἐκ Κοραλίων κομβολόγι τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, τὸ ὄποιν δὲν οὗτος στείλει πρὸς αὐτὸν, τότε νὰ ἔξελθῃ ὁ Τζάμης τῆς ἀκροπόλεως. Ἀφοῦ ἀνεκάλυψεν ὁ Χρουσίτης τὸ μυστήριον διὰ πολλῶν μέσων καὶ θυσιῶν, διεσκέδαζε τὸν Ἀλῆ πασσᾶ μὲ τὸ πήμερον καὶ αὔριον περιμένοντα τὸ σουλτανικὸν φιρμάνι διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, διῆλθον τεσσαράκοντα ἡμέραις ἐν τῷ διαστήματι δὲ τούτῳ μετέβαινεν εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ὁ Κεχαγιᾶς τοῦ Χρουσίτου, Κιουσὲ Μεχμέτ πασσᾶς καὶ ἐπανελάμβανε τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὴν εἰλικρινῆ συνδρομὴν τοῦ Χρουσίτου, ὅτε ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐγένετο ἄφεντον τὸ κομβολόγι τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ὅστις ἀμέσως ἔλαβε μεγάλας ὑποψίας, καὶ μὲν ὅλας τὰς κατα-

θληθείσας ἐρεύνας δὲν κατορθώθη ἡ ἀνεύρεσις αὐτοῦ· δὲν παρῆλθον δὲ πολλαὶ ὕραι καὶ παρουσιάσθη ἐνώπιόν του ὁ χωλὸς φρούραρχος Τζάμης, τὸν ὅποιον ἄμα εἶδεν ὁ Ἀλῆς πασσᾶς ἔμεινεν ἀπόπληκτος, τὸν ἡρώτης δὲ μετὰ πολλῆς ταραχῆς, πῶς ἐγκατέλειπε τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἦλθεν ἄνευ τῆς διαταγῆς του, ἐκεῖνος δὲ ἐκβαλὼν τοῦ κόλπου του τὸ Κοράλινον κομβολόγι τῷ ἔδωκε εἰπὼν, ίδοὺ κατὰ τὴν συμφωνίαν μας καὶ τὴν διαταγήν σας ἦλθον, τότε δὲ ἐβόήσε μεγαλοφώνως ὁ Ἀλῆς πασσᾶς ἄχ! οἱ χαλτούπιδες μὲ μπέσια (ἀπιστίαν) μ' ἔφαγαν, ἐλαΐς δὲ ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα, ἀλλ' ἦτον πολὺ ἀργά.

Ο Κιουσὲ Μεχμέτ πασσᾶς ἐξηκολούθη νὰ ἐπισκέπτηται καθ' ἑκάστην αὐτὸν χωρὶς ὅμιλος νὰ γενῇ δριλία τις περὶ κομβολγίων, ἢ περὶ τῆς παραδόσεως ἀκροπόλεως, οὐχ ἦτον ὅμιλος προσέθετε καὶ ἐπολαπλασίας τὴν φρουρὰν, μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν μεταβαίνων εἰς τὴν μονὴν, διέταξε νὰ συλλάσσωσιν ἢ νὰ φονεύσωσιν ἐὰν ἀντισταθῶσι τους φρουροὺς καὶ ὑπηρέτας του Ἀλῆς πασσᾶς προσέτι δὲ διέταξε ἐν μέρος τοῦ στρατοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ κατώγεια, τὰ ὑπὸ τὰ δωμάτια του Ἀλῆς πασσᾶς, αὐτὸς δὲ ὁ Μεχμέτ πασσᾶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον του Ἀλῆς πασσᾶς πρὸς δύν ἐντόνως εἰπε τάδε. Προσεύχου καὶ ὑποτάξου εἰς τὴν βασιλικὴν διάταξιν ἃτις ζητεῖ τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἀμέσως ἔτειρεν ἐκ του κόλπου του τὸ διάταγμα καὶ τοῦ τὸ ἐπαρουσίασεν. Ο Ἀλῆς πασσᾶς ἐξαγριωθεὶς κατ' αὐτὸν ἐκβαλε τὸ πιστόλι του καὶ πυροκροτήσας τὸν ἐπλήγωσεν ἐλαφρῶς εἰς τὸν βραχίονα, ὃ δὲ Μεχμέτ πασσᾶς ἀμέσως ἀπεσύρθη του δωματίου, καὶ ἐκλεισε, συγχρόνως τὴν θύραν ἐξωθεν, ταῦτ' αὐτὸν ἐπραξαν καὶ ἀπαντες οἱ ὄπαδοι του κλείσαντες ἐκείνους του Ἀλῆς πασσᾶς ἐντὸς τῶν δωματίων (κελείων) ἀπαγορεύσαντες αὐτοὺς νὰ μὴ τολμήσῃ τις καὶ πυροβολήσῃ διότι θ' ἀναγκασθῶσιν ἀκοντες νὰ τοὺς φονεύσωσιν ἀπαντας, ἐνῷ ἀλλως τε μένουν ἀνενόχλητοι διότι δὲν ὑπάρχει οὐδεμία κατ' αὐτῶν διαταγή. Ο Κιουσὲ Μεχμέτ πασσᾶς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐπιφρονόλους ἐξωθεν κατὰ του Ἀλῆς πασσᾶς θυτις προφυλακτόμενος, ἀντεπυροβολει ἐξωθεν, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰσελθόντες τὴ διαταγὴ του ἀγωτέρους των ὑπὸ τὰ δωμάτια του Ἀλῆς

πασσᾶ στρατιῶται ἥρχισαν νὰ πυροβολῶσί κατ' αὐτοῦ πρὸς τὰ ἄνω καὶ οὕτω ἐφόνευσαν τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, μηδενὸς τῶν φρουρῶν του δυνηθέντο; νὰ δώσῃ χειρα βοηθείας· ζάμεσως δὲ ὁ Κιουσὲ Μεχμέτ πασσᾶς διέταξε καὶ ἀπέκοψαν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν ὅποιαν ὁ Χρουσίτης ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἦτις ἔτεθή εἰς τὸ Μπάμπη Χουμαϊὸν (περὶ τὰ ἀνάκτορα θέσιν) διὰ νὰ τὴν εἰδῇ ὁ Σουλτάνος πρὸς εὐχαριστησίν του, ἐφονεύθη δὲ ὁ Ἀλῆ πασσᾶς τὴν 16 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1822.

Τὴν δὲ ὡς σύζυγον αὐτοῦ Βασιλικὴν καὶ τὰς λοιπὰς γυναικας τοῦ χαρεμίου του διέταξεν ὁ Χρουσίτης νὰ μένωσιν εἰς προσδιορισμένα καταλύματα μὲ τὰς ἀναπαύσεις των, τοὺς δὲ θησαυροὺς καὶ ἀπαντα τὰ πολύτιμα εἰς ἀδάμαντας, χρυσὰ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, ὡς καὶ δλα τὰ πολύτιμα ὅπλα αὐτοῦ, τὰ ἔλαβεν ὁ Χρουσίτης εἰς χειρας του, καὶ ὡς εἰκάζεται δεν ἔδωκεν εἰληκρινῆ δι' αὐτὰ λογοδοσίαν εἰς τὴν Αὔλην του, διὸ καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου ἐπῆλθεν εἰς ἔρευνας διὰ τὰ ὑποτιθεμένα πλούτη τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ.

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ὁ τύραννος, ἡ μάστιξ αὗτη τῆς Εύρωπαικῆς Τουρκίας ἦτις κατεβασάνισε τὴν ἀνθρωπότητα ἐπὶ 35 σχεδὸν ἔτη, καταρημώσας διαφόρους πόλεις καὶ ἐπαρχίας τῶν ὅποιων ἡ τυραννικὴ ἔξουσία ἤναγκασε τοὺς κατοίκους νὰ μεταναστεύσωσι μακρὰν τῆς ἑαυτῶν πατρίδος.

Ο τύραννος αὐτὸς μαχόμενος μὲ τὸν Ἰμπραήμ πασσᾶ τοῦ Μπερατίου κατέστρεψε τὴν περίφημον Μοσχόπολιν πατρίδα τοῦ Σ. Σίνα, καὶ ἤναγκασε τοὺς κατοίκους νὰ διασπαρῶσιν εἰς ἀπασταν τὴν Ρούμελη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ούγγαριαν, αὐτὸς δοῦτος ἦν ὁ αἴτιος τῆς καταστροφῆς; τῶν Ἀρμελακίων περιφέρμου πόλεως διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἔξωτερικὸν αὐτῆς ἐμπόριον. Αὐτὸς ὁ ἴδιος τύραννος κατέστρεψε τὰς ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς πόλεις Τζερίτζανη, Ράψανη καὶ ἄλλας πολλὰς τῆς Θεσσαλίκης χώρας, εἰς δὲ τὴν Ἡπειρον κατέστρεψε τὸ Χόρμοβον καὶ δλα τὰ χριστιανικὰ χωρία τῆς Χειμάρρας, καὶ τὸ πολυποτέρες καὶ ἀβλιῶν ὄθιμανικὸν Γαρδίκι, καθὼς καὶ ἄλλας ἀπέιρους πόλεις καὶ ἐπαρχίας, τὰς ὅποιας χάριν συντομίας παραλείπομεν, ἐπὶ τέλους.

δὲ κατέστρεψε καὶ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν, του τὴν λαμπρότατην καὶ εὐεργετικωτάτην πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἡτις συνήργησε εἰς τὴν ἀνύψωσίν του, καὶ δι' ὅμοιοῖς τὴν ἐκέρχυνοσθόλησε καὶ κατέστρεψεν. (4)

Ιστορικὸς τις δῆμος ἀπὸ τοὺς νεωτέρους, ἐπαινέτης καὶ ἐγκωμιαστὴς τῶν κακούργων περάξεων τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ τυράννου, δικαιολογῶν τὰς προάξεις τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ, λέγει, ὅτι αἱ καταστροφαὶ αὗται τὰς ὁποίας ὁ Ἀλῆ πατσᾶς ἐπέφερεν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐγένοντο πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν, διότι οἱ μὲν μετηνάστευσαν εἰς τὴν Εύρωπην καὶ ἐπλούτησαν, οἱ δὲ ἔμαθον νὰ πολεμῶσι, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εὐγνωμονῶμεν τὸν Ἀλῆ πατσᾶ. Όραια τῷ ὄντι λογικὴ πρὸς δικαιολόγησιν τῶν Νερόνων κλπ.

Οἱ νοόμονες Ἕλληνες κύριε ιστοριογράφες δέν εἶχον ἀνάγκην κατατροφῆς διὰ νὰ πλουτήσωσι καὶ ἐπαιδευθῶσι, διότι καὶ πρὶν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Νέρωνος τούτου εἶχον ἀρχίσει νὰ πλουτίσουν, καὶ νὰ ἐκπαιδευθῶσι, καθόσον ἡ ἔνδοξος Γαλλία εἶχε διαχύσει ἐπὶ πάσης τῆς Εύρωπης τὰ φῶτα καὶ τὴν ζωτικότητα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτῆς, καὶ ὁ ζωηρὸς Ἑλλην, δέν ἦθελε ἡ σμικρὸν σπινθῆρα διὰ ν ἀνέψη τὸ πῦρ του ζήλου αὐτοῦ πρὸς τὴν παιδείαν καὶ εὑδαιμονίαν. Περὶ δὲ του πολεμικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος δέν ἔχειμεν ἀνάγκην ἀποδεῖξεων, διότι οἱ περιφημότεροι τῶν πολεμαρχῶν ἥρωών, τοιούτοις ἦσαν καὶ πρὶν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ τυράννου αὐτοῦ ὁ ὄποιος μετὰ τὴν ἐλευσίν του ἐφρόντισεν ὅπως τοὺς ὄρεσιδίους τούτους ἥρωας προσκαλέσει εἰς τὴν αὐλὴν του, καὶ τοὺς ἀπομαλθακώσῃ ἀποκαταστήσας ἐκ τεύτων πολλοὺς αὐλικούς του, ὁ αὐτὸς ιστορικὸς ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς πατριώτας ἡμῶν Ἰωαννίτας λέγει ὅτι πρὶν τοῦ Ἀλῆ πατσᾶ ὑπέφερον πολλὰ δεινὰ ὑπὸ τῶν ὅθωμανῶν Ἀργυροκαστρῶν καὶ τῶν ἐντοπίων Ἰωαννίτων Τούρκων Χαλίλη, μουστάκια, Μπαρτζούμα καὶ ἄλλων τοιεύτων ἀστηράντων, τοὺς ὄποιους βεβοίις οἱ

(4) Η αἰγαλῶσσα καὶ ἡ κατατροφὴ τῆς Πρεβέζης ὡπὸ τοῦ τυράννου αὐτοῦ ἐγένετο, καθός καὶ ὁ ἀρχαιολόγος τῶν κατόπιν τῆς Πέργας ἀποξενωθέντος τῆς πατρίδος αὐτὸν καὶ διχοτομηθείστων εἰς δύο γένη.

προσεστοὶ ἔντες πρὸς τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἰσχυρώτατοι, ἐτιμώρουν διὰ τῆς τοπικῆς καὶ τῆς Σουλτανικῆς κυριερνήσεως δεόντως, καὶ πολλάκις τοὺς τοισύτους ἔξωρίζον μαχρὰν τῆς πατρίδος τῶν, παραβαλόμενοι δὲ οἱ ἄτρητοι θρασεῖς καὶ προσιωρινοὶ ὀθωμανοὶ μὲ τὸν τυραννικῶτατον τῶν ἡγεμόνων, διτες οὐδέποτε ιερὸν εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὡς καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, προσέβαλον τὰ ιερώτερα δικαιώματα τῶν ἀγθρώπων καὶ αὐτὴν τὴν τιμὴν, καὶ ἤναγκε τοὺς διατυχεῖς γονεῖς διὰ νὰ ἀποδημήσωσι μαχρὰν τῆς ἔχυτῶν πατρίδος· μετὰ τῶν τέκνων αὐτῶν διὰ νὰ σώσωσι τὴν τιμὴν αὐτῶν. Παραβαλόμενοι λέγω οἱ μικροὶ καὶ οἱ ἀσήμαντοι ὀθωμανίσκοι, εἶναι μηδὲν ὡς πρὸς τὰ πολυτελῆ βάσανα ἐνὸς μοχθηροῦ καὶ αἰμοδόξου ἡγεμόνος, ὁ τύραννος οὗτος εἶχεν ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῶν φρικτωτέρων καὶ τρομεροτέρων τυράννων καὶ μὲν δεμίαν τῶν Ἰπειρωτικῶν ἥτον προκτισμένος, ἐκτὸς τῆς ἀποδιδομένης εἰς πάντας ἵστητος ὡς Ἰπειρωτικὸν ἔθιμον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔθεωρει τοὺς πάντας Ἰους ἀπέναντι αὐτοῦ, καὶ ἀπάντας ἐμεταχειρίζετο ἐν τῇ ἔξουσίᾳ εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ διοικουμένας ἐπαρχίας.

"Ο γαραγτὴρ αὐτὸς ἦν φιλόδοξος καὶ ἀρπαξ ἀκόρεστος, πρὸς δὲ ἐκδικητικὸς, αἴμοχαρης καὶ ἀπιστος καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀλεχνούς φιλάργυρος, προσέπι ἀκόρεστος εἰς τὴν ἀσέλγειαν καὶ ἡδυπάθειαν ὡς ἀληθῆς μουσουλμάνος, ἐὰν ἐδείκνυεν εἰς τὸ φανερὸν ὅτι ἀδιαφορεῖ περὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν, μᾶλλον τοῦτο ἥτον θρησκομανῆς μουσουλμάνος ἀφωτισμένος εἰς τὴν ἑαυτοῦ θρησκείαν καὶ πρὸς ἀπόδεξιν φέρωμεν τὰς ἀκιλούθους περιστάσεις.

Μής τῶν ἐπισήμων αὐτοῦ γριττιανῶν ἀγωτέρων ὑπαλλήλων μεμυημένος τῶν τῆς φιλικῆς ἐπιτρίας, ἡρωτήθη παρὰ τοῦ Ἀλῆ πατρῷ μετὰ τὴν διαδοθεῖσαν αὐτοῦ καταδρομήν. Τί φρονεῖ περὶ τῆς καταδρομῆς καὶ τῶν περὶ αὐτῆς μέτρων, καὶ ἀλλων τοιούτων πραγμάτων, καὶ ποίου τρόπου νομίζει κατάλληλου πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ, ὁ ἀνὴρ οὗτος τῷ εἶπε, διη εἶναι οἱ τρίποι τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ σωτηρίας του ἀπὸ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, ὃ εἴς εἶναι τοῦ νὰ κηρυχθῇ ἡγεμῶν, ἡ Βασιλεὺς ἀεχάρητος καὶ

συγχρόνως, νὰ προχηρύζῃ ἐλευθερίαν εἰς δῆλους τοὺς ὑπηκόους καὶ δῶσει αὐτοῖς ἐλευθέρους θεομοὺς, δι' ὧν θελουν διοικεῖσθαι, οἱ ὑπὸ αὐτὸν ὑπήκοοι ὀθωμανοὶ καὶ χριστιανοὶ θεωρούμενοι οἵσι απέκαντι τοῦ νόμου καὶ τοῦ ἡγεμόνος, καὶ οἱ μὲν νόμοι οὗτοι θὰ διενείμωσιν εἰς πάντας τὰ δικαιώματά των, αὐτὸς δὲ θὰ εἶναι ὡς ἔκτελεστικὴ δύναμις καὶ ὁ κύριος τῆς ἐνεργείας αὐτῶν τῶν νόμων, ὁ Ἀλῆ πασσᾶς διακόφας τοῦτον τῷ εἶπε νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ σαφέστερα διὰ νὰ ἐννοήσῃ, οὗτος δὲ τοῦ ἀπήντησεν, ιδοὺ ἐφέντη μου καὶ ἀπλούστερα. Ή ὑψηλότης σου θὰ συμβουλευθῇ ἀμέσως μὲ τοὺς προκριτοτέρους τῶν εἰλικρινῶν σου καὶ πιστῶν (Σαντίκεδιων) ὀθωμανῶν καὶ χριστιανῶν, καὶ θὰ ἐκδώσῃτε νόμους μὲ τοὺς ὄποιούς εἰς τὸ ἑζῆς θὰ διοικηθῇ ὁ τόπος· οἱ νόμοι οὗτοι θὰ ὠσιν ἀπαράθατοι, καὶ η ὑψηλότης σου ὅμοι μὲ τοὺς ὑπαλλήλους σου θὰ εἰσθει τοῦτας οἱ ἔκτελεσται τῶν νομων αὐτῶν. Ταῦτα θὰ εἶναι ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους, τὰ δὲ θρησκευτικὰ ὁ παππᾶς θὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὁ χόντζας εἰς τὸ τέχμι· ή δὲ ὑψηλότης σου θὰ ἔχῃς πάσας τὰς βασιλικὰς τιμὰς καὶ θὰ εἶναι ὑπὸ τὰς διαταγάς σου ὅλος ὁ στρατὸς καὶ οἱ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι οἵτινες δυνάμει τοῦ νόμου θὰ διωρισθῶσιν ἀπὸ τὴν ὑψηλότητά σου.

Ο Ἀλῆ πασσᾶς ἀπήντησεν, διτι καλῶς ἐκατάλαβεν, καὶ τῷ εἶπε νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ καὶ τὸν ἄλλον σωτήριον τρόπον καὶ ἐπειτα νὰ τὸν ἀπαντήσῃ· ἐπὶ τούτων ὁ ἀνήρ ἐκείνος ἀπεκρίθη. Ο ἄλλος, τρόπος ἐφέντη εἶναι οὗτος ἐὰν δὲν θελήσῃς νὰ παραδεχθῆς τὸν ἀνωτέρω σωτηριοδέστατον τρόπον καὶ ὁ ὄποιος θὰ σοὶ ἀφήσῃ φήμην ἀθάνατον εἰς τὴν ἴστορίαν. Λαμβάνεις μεθ' ἑαυτοῦ ἀπαντά τὰ πλούτη σου καὶ τοὺς πιστοτέρους τῶν ἀνθρώπων καὶ μεταβαίνεις εἰς τὰ μικρὰ καὶ ἐλεύθερα κράτη τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐκεὶ ζῶν ἐν ἀγέσει χωρίς νὰ ἐνασχοληθῆς παρ' οὐδενὸς, ἐκεὶ μάλιστα ἐκτιμοῦν πολὺ τὰ πλούτη καὶ θὰ ἔχῃς ὅλας τὰς τιμὰς καὶ περιποιήσεις.

Ἐ! (ώρὲ μπίρο) ωὶς τοῦ ἀπεκρίθη πολὺ καλὰ μ' ἐσυμβούλευσες καὶ ἐπείσθην Βαλαὰ Μπίλαα (μὰ τὸν Θεὸν) διτι καὶ οἱ δύο τρόποι οὗτοι εἶναι σωτήριοι δι' ἐμὲ, ἀλλ' εἴμαι ἡναγκασμέ-

νας νὰ μὴ παραδεχθῶ οὐδένα! διατί ἐφέντη μου τοῦ εἰπεν; νὰ σοῦ εἰπῶ μπίρῳ εἰπεν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, τὸν πρῶτον τρόπον δὲν τὸν δέχομαι, διότι ἔγὼ ἑδδομηκοντούτης Τούρκος θὰ γείνω αἴτιος νὰ ὑποταχθῇ ἡ Τουρκία εἰς τοὺς χριστιανούς· ὁ δὲ ἀπήντησεν, ὅχι ἐφέντη μου δὲν θὰ ὑποταχθῶτιν οἱ Τούρκοι εἰς κανένα καὶ φαίνεται ἐγένετο λάθος εἰς τὰς ἔξηγήσεις μας οἱ Τούρκοι καὶ οἱ χριστιανοὶ θὰ εἶναι ἵστοι ἐνώπιον τῶν νόμων. Ὁ δὲ Ἀλῆ πασσᾶς τὸν ἀντέχοφεν ὅχι ώρὲ μπίρῳ δὲν ἔγεινε κανὲν λάθος, ἀλλ' ἔγὼ τοὺς ἔχω δοκιμάσει καὶ τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς χριστιανούς, καὶ εἰς τὴν γνῶσιν καὶ εἰς τὴν παληκαριὰ καὶ πάντοτε εὗρον πολὺ ἀνωτέρους τοὺς χριστιανούς διὰ τοῦτο λέγω δὲν θὰ παρέλθῃ πολὺς καιρὸς ἀπὸ τὴν μεταβολὴν ταύτην, καὶ οἱ χριστιανοὶ θὰ γείνωσι κύριοι τῶν Τούρκων διὰ τοῦτο ἔγὼ ὡς Τούρκος ἑδδομήκοντα ἐτῶν δὲν θέλω νὰ γείνω αἴτιος αὐτῆς τῆς πράξεως.

Μοὶ κακοφαίνεται ἐφέντη μου τοῦ εἶπε πάλιν ὁ ἀνὴρ αὐτὸς, διότι τὰ ἔξηγεῖται οὕτω πῶς, ἐνῷ ἔγὼ φρονῶ ὅτι καὶ οἱ Τούρκοι ἀκόμη θὰ ζήσωσιν ἐν ἀναίστει καλητέρᾳ, ἀλλ' ἀν αὐτὸ δὲν δύνασαι νὰ πράξῃς, διατὶ δὲν κάμεις τὸν ἄλλον. Ἰδοὺ τοῦ εἰπεν διατί δὲν κάμνω οὔτε τὸν ἄλλον· διότι ἔγὼ ὁ Ἀλῆ πασσᾶς εὑρισκόμενος ἐνταῦθα εἰς αὐτὴν τὴν ὑψηλὴν θέσιν, καὶ μεταβαίνων εἰς τὴν φραγγὴν θὰ εἴμαι ἵστα μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους, ἐκεὶ θὰ ἔλθῃ καὶ κανένας πιθανὸν Βισταγιώτης ψωμᾶς καὶ θὰ μὲ προτακαλέσῃ εἰς τὸ δικαστήριον διὰ νὰ δικασθῶμεν ἵστος πρὸς ἵστον;^{δι} ἀδίκημα τὸ ὄποιον αὐτὸς θὰ νομίσῃ ὅτι τῷ ἐπράχθη ἐνταῦθα, λοιπὸν ὁ Ἀλῆ πασσᾶς προκρίνει καλλιον τὸν θάνατον παρὰ αὐτὴν τὴν ταπείνωσιν. Ἐλπίζω δὲ τοῦ εἶπε ὅτι τὸ δεθλέτι θὰ γίνη Βακούφης (θὲ πληροφορηθῇ) ὅτι δὲν πταιώ τίποτε, καὶ θὰ συνέλθῃ εἰς τὸν ἕαυτόν του διεὶς νὰ στοχασθῇ κατὰ πίσον ἔγὼ εἴμαι ἀναγκαῖος εἰς τὸν Ἀλῆ θύμαν Δεθλέτι, ἄλλως θὰ ἀποθάνω μὲ τὸ σπαθί εἰς τὸ χέρι ἔδω.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ θρησκομανῆς αὐτὸς Ἀλβανὸς τῆς Ήπείρου τερραννος, τὸν ὁποίον πολλοὶ ἀπατηθέντες ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἥμιν, ἐνόμισαν ὅτι θὰ παραδεχθῇ τὸν χριστιανισμόν, ΙΙ τίγρις αὕτη

οὐδέποτε ἥθελε νὰ μεταβάλλῃ τὴν θηριωδίαν της, ὅλας δὲ τὰς προσποιήσεις τὰς μεταχειρίζετο ώς ἐκ τῆς ἀνάγκης πρὸς ἐπιτευξιν τοῦ σκοποῦ του, ἀλλ' ἡ Θεία Πρόνοια κηδομένη τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ἤλευθέρωσε τὴν ἄνθρωπότητα ἀπὸ τὸν ἐπικίνδυνον καὶ αἰμοδόρον αὐτὸν τύραννον, δοτις ἐὰν ἔζη ἥθελεν ἐπιφέρει γενικὴν καταστροφὴν ἐν τῇ Στερεᾷ καὶ τῇ Πελοποννήσῳ. Ἐν τῇ ἐπαναστάσει μας δὲ κύριος οἶδε ἐὰν ἡδυνάμεθα νί ἀνθέζωμεν ἀπέναντι τοισιούτου ἴσχυροῦ πολυμηχάνου γέτονος δοτις εἶχε πανταχόσες ἔξαπλωμένους τοὺς πλοιάρους τῆς μοχθηρᾶς καὶ πονηρᾶς αὐτοῦ ἔξουσίας.

Δὲν δυνάμεθα δημιώς νὰ παρασιωπήσωμεν διτὶ μ' ὅλας τὰς τυραννικὰς αὐτοῦ διαθέσεις, εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ ἐκ προαιρέσεως εἴτε ἄκοντες, εύρισκοντο ἄνθρωποι μερίστης ἀρετῆς καὶ ικανότητος; ἐξ ἀμφοτέρων τῶν θρησκειῶν, τοὺς ὅποιους, μετεχειρίζετο εἰς ὑψηλὰς θέσεις καὶ εἰς τὰ ὑπουργεῖα, ως ἐν τῇ Ιστορίᾳ τοῦ Σουλίου ἐρρέθη, οὗτοι εἰς πολλὰς περιστάσεις ἀναγκέτειλον τούτου ἀπὸ τὰς κακοτραγίας καὶ τὴν τυραννίαν.

A.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν ἐν τῇ Ἰστορίᾳ τοῦ Σουλίου ἐμπειρεγομένων.

Τόμος Α'. Τμῆμα Α'.

Προεισαγωγὴ τῆς ὅλης Ἰστορίας	Σελ.	A'.
Προλεγόμενα ἐπὶ τῆς ἴδιας Ἰστορίας τοῦ Σουλίου "	"	B'.
Ἀπάντησις κατὰ τῆς ἔκδοθείσης Ἰστορίας τοῦ Σουλίου ὑπὸ τοῦ ΠΛΣ.	"	G'.

Γεωγραφικὴ περιγραφὴ τῆς τοποθεσίας τῆς ἐπαρχίας τοῦ Σουλίου καὶ περὶ τῶν ὄρχαίων οἰκιστῶν αὐτῆς κατὰ τὴν μαρτυρίαν διαφόρων συγγραφέων καὶ ὅσα ἐκ παραδόσεως εἰσὶν γνωστά	Σελ.	1
Πόλεμος μεταξὺ Σουλιωτῶν καὶ τῶν Ὀθωμανῶν ἐξ αἰτίας τοῦ Λάπα.	"	9
Πόλεμος μεταξὺ Σουλιωτῶν καὶ τῶν ισχυρῶν Οθωμανῶν Δόνη Μπέη καὶ μαζούτ ἀγᾶ.	"	13
Ἀλωσῖς καὶ καταστροφὴ τοῦ χωρίου Δερβίζιανα.	"	14
Μάχη τῶν Σουλιωτῶν καὶ τῶν Τζάμιδων ὑπὸ τὸν Σουλεϊμάν τζαπάρην.	"	16
Μάχη μεταξὺ Σουλίου καὶ Κώκα ήγεμόνος Δελβίνου.	"	20
Μάχη τῶν Σουλιωτῶν μετὰ τοῦ Μπεκίρπασια καὶ Χασάν μπαΐράμ ἀγᾶ.	"	20
Μάχη κρατερὰ μεταξὺ Σουλιωτῶν καὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ Τεπελενήτου συμβᾶσα περὶ τὸν ίσούλιον τοῦ 1792. Βις ἦν κατεστράφη ὁλοσχερῶς ὁ στρατὸς τῶν ὀθωμανῶν καὶ κατεδιώχθη ὁ διασωθεὶς μετὰ τοῦ ἡγεμόνος ἐκ τοῦ μέρος τῶν πυλῶν τῶν Ιωαννίνων, καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῶν εἱρήνη.	"	25
Κατάκτησις καὶ αἰγαλωσία τῆς Πρεβάζης παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ σφαγὴ τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων καὶ φρουρούντων Γάλλων.	"	38
Αἰτίαι καὶ συμβάντα. Ἡτίνα ἐπανέφερον τὰς μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἔχθροπραξίας καὶ ἡ δὲ ἀποστίας κατάκτησις τῆς Λίκας τοῦ Βότσαρη καὶ ἡ πιθανότης αὐτῷ ἵνα μεταδῷ τις Τζουρέφα.	"	40

Β'. ἐκστρατεία τοῦ Ἀλη-πασσᾶ κατὰ τοῦ Σουλίου εἰς ἥν ἐγένοντο αἱ φρικτώτεραι μάχαι· νικη- θέντων παντοῦ τῶν Ὀθωμανῶν τὸ ἔτος 1800 περὶ τὸν Ἰούνιον	"	46
Συνθήκη μεταξὺ Σουλιωτῶν καὶ τοῦ Ἀλη πασσᾶ διὰ τοῦ γέροντος Κουτσονίκα	"	56
Ἐπανάληψις τοῦ πολέμου τῶν Σουλιωτῶν μετὰ τοῦ Ἀλη-πασσᾶ	"	62
Ἀναχώρησις τοῦ Φάτου Τζαβέλα εἰς Ἰωάννινα εἰς τὸν Ἀλη-πασσᾶ	"	65
Η ἐξ ἐφόδου ἄλωτις τῆς Διλίας	"	67
Οἱ Σουλιωταὶ ἐλθόντες εἰς ἑσχάτην ἔλλειψιν τῶν τροφῶν παρεδέχθησαν τὰς προτάσεις τοῦ ἐχ- θροῦ ἵνα ἀπέλθωσιν τῆς πατρίδος των	"	71
Ἀναχώρησις ἐξ Σουλίου τοῦ Τζαβέλα καὶ τοῦ ἐνὸς μέρους τῶν Σουλιωτῶν εἰς Πάργαν καὶ μάχη αὐτῶν μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλη-πασσᾶ	"	73
Ἀναχώρησις τοῦ Κουτσονίκα, Γούση, Φωτομάρα, καὶ τοῦ ἄλλου μερούς τῶν Σουλιωτῶν καὶ μάχη αὐτῶν μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλη-πασσᾶ διοι- κουμένου παρ' αὐτοῦ τοῦ ἴδιου	"	74
Συμφωνία μετὰ τὴν μάχην μεταξὺ Κουτσονίκα καὶ λοιπ. καὶ τοῦ Ἀλη-πασσᾶ, μετάθεσις αὐτῶν εἰς Τζουμέρκα, εἰς τὸν Βότσαρην, μάχη τελευταῖα τῶν Σουλιωτῶν καὶ τοῦ Ἀλη-πασσᾶ	"	77
Οἱ Σουλιωταὶ ἐν Ἐπτανήσῳ	"	86
Ἐπὶ τῆς Ἰστορίας τοῦ Ἀλη-Πασσᾶ τόμ. ἀ. τμῆμ. 6'.		
Προλεγόμενα περὶ Ἀλβανίας, τῆς καταγωγῆς τῶν Ἀλβανῶν καὶ τῆς διαλέκτου αὐτῶν	"	89
Περὶ τῶν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος Ἀλβινῶν	"	94
Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἡπείρον καὶ τὴν ἐλευθέραν Ἐλλάδα Βλάχων καὶ ἴδιως περὶ τῶν κατοίκων τῆς Μοσχοπόλεως	"	95
Σύντομος γεωγραφικὴ ἐκθεσίς τοῦ πληθυσμοῦ κλπ. τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἡπείρου, Ἀλβανίας καὶ τῆς μικρᾶς ἢ κάτω Μακεδονίας	"	100
Περὶ τῆς ἄνω Ἀλβανίας καὶ τῆς πρωτευούσης αὐτῶν Σκιάθρας	"	114
Περὶ τῆς Τζεροναγώρας ἢ Μαυροδόσουνίου	"	116

ΤΟΝ ΕΜΠΕΙΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περὶ τῆς Ἑρζεγοβίνης	€ 117
Περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Bosnias	€ 118
Περὶ τῆς Σερβίας	€ 119
Περὶ Θεσσαλίας	€ 121
Περὶ Μακεδονίας	€ 123
Περὶ Θράκης	€ 128
Περὶ Βουλγαρίας	€ 129
Περὶ Ἑλλάδος ἐν γένει	€ 131
Περὶ τῆς εἰς ἡγεμονίας διαιρέσεως τῆς Ήπείρου καὶ Ἀλβανίας παρὰ τῶν πρώτων κατακτη- τῶν Σουλτάνων	€ 133
Περὶ τοῦ τόπου τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀλη-Πασσᾶ τῆς προσόδου καὶ τῶν προστατῶν αὐτοῦ καὶ περὶ ἄλλων πολιτικῶν συμβεβηκότων	€ 136
Περὶ τῶν διαδοθέντων φυλλαδίων τοῦ ἀιμονήστου Ῥηγα τοῦ Φερέριού καὶ ὅτι ταῦτα ἔφεραν ώς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπανάστασιν τοῦ παππᾶ Εὐθυρίου Βλαχάδα, τὴν ὥπαιαν κατέστρεψεν ὁ Ἀλη-πασσᾶς ἐν τοῖς συαρχάνοις οὖσαν καὶ ἔξησολούθησεν τὰς πρὸς τὰς κατακτήσεις ἐν- εργίες τού	€ 143
Αἱτιαι συντελέσσαι εἰς τὴν καταδρομὴν τοῦ Ἀλη-πασσᾶ	€ 166
Ἐνέργειαι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Σουλτάνου, ἀπο- κήρυξις τοῦ Ἀλη-πασσᾶ καὶ πολιόρκισι; αὐ- τοῦ ὑπὸ τῶν Σουλτανικῶν στρατευμάτων, παρέβασις καὶ ἀποκερύκησις αὐτοῦ.	€ 166

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Αριθ. Σελιδ.	Αριθ σίχ.	Έσφαλμένα.	Διόρθωσις.
98	24	εἰς εἰς τὴν προστασίαν	εἰς τὴν ὄθωμ. πύλην αἴτουντες ταύτης προστασίαν.
104	17	ἐν τῇ κομωπόλει Λιμνόχιθον	καὶ τῶν ἐν τῇ κομωπόλει Λιμνόχιθον
106	"	ὑποσημ. ἄγκρα ἄγριος	αἱ ἔγκρα ἄγριος
107	"	ὑποσημ. ἡμαθία	αἱμαθία
108	11	πεκιούτε	πεκίντη
"	24	ἀγιτίαν ὁδὸν	ἀγναντίαν ὁδὸν
109	5	λεχίες	ναχίες
"	7	Σβελιγράδιον	σφετιγράδιον
112	5	μουλάμπεης κιαφαζέλης	Μουστάρπεης Κιαφαζέλης
"	6	ὑπὸ τὸν Καραγιάννην	ὑπὸ τὸν Καραϊσχάκην
113	1	μαλάτον	μπλάτζι
114	29	Ίονια	Ίσιν
"	30	μάτ	μάτι
"	31	πουλτζάνη	δουλτζίνη
"	32	Ίπάκη	Ίπεχη
115	21	μεχμούτ πασσᾶ	χαρὰ μαχμούτ πασσᾶ
117	28	έρζεγοβίνα ἑρζεγοβίνα	Ἐρζεγοβίνα ἡ Ἐρζεγόβινα
122	19	δουκάτα	δισκάτα
"	20	πλαταμὸς	πλαταμών
123	14	Σουλαιός	Σουλτάνος
"	18	ῆτις	οῖτινες
"	20	Σαντζανέοι	Σαντζάκι
"	27	καζάδες	καζάδες
126	11	ἀγαικὰ χωρία	τὰ χάσικα χωρία
"	14	μαγκαδᾶς	Λαγκαδᾶς
"	27	χολόκια	ράζλόκια
127	7	τίκφεος	Τίκφεσι
128	15	καὶ γυναικας	γενναιοῦς
133	9	όλυμπανανίου	έλυμπασανίου
"	18	Σινάκης	Σινάνης
135	5	τὸ ἀλμπασάκη	τὸ ἐλμπασάνη
137	3	γεφυρώδη	γεφυρώσει
138	27	νὰ προλάθη	νὰ παραλάθῃ
139	32	τζαοὺς πασσᾶς	τζαοὺς παπκᾶς

σελ.	ζιχ	έσφαλμ.	διόρθωσις.
140	23	Τεκὲν . . .	Τεκὲν
“	32	Λιαμπαδόύτην οἵτινες . . .	Λιαμπόδου
144	33	καὶ ἀποκαταστήσει . . .	καὶ ἀποκατασταθῆ
146	15	τῆς ἐλευσίνος . . .	τῆς ἐλλασῶνος
149	14	καζαρτζεκίω . . .	παζαρτζεκίω
“	17	μετζημπόση . . .	μέτζα μπόνος
“	34	εἰπούσα αὐτῆς . . .	εἰπούσα αὐτὸν
152	20	ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων . . .	ἐκτὸς τῶν ἐπαρχιῶν τούτων
153	28	Σουλτιμὰν . . .	Σουλεϊμὰν
155	2	Βηριώγη . . .	Βεριώνης
“	22	μωτίφτης . . .	μπίφτης
158	25	ὑποχρεώσεις . . .	ὑποσχέσεις
160	20	φωτακωμπλῆ	φετ' ὄχιωμπλῆ
161	11	τζάν μουχτάρης . . .	τζάνε Μουχτάρης
“	32	ώς κυβέρνησιν . . .	ώς κυβερνήτην
169	4	μαξούτην . . .	μαξούτην
170	17	κινήματα . . .	κτήματα
171	3	εἰς τὸν Ἀλῆ . . .	εἰς τὴν αὐλὴν
“	13	μπουγιούτι	μπουγιούκ
174	29	μάλιον	μιόλιον ✓

A

ΤΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΗΟ

ΔΑΜΠΡΟΥ ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΑ

Taymatdrjou.

ΤΟΜΟΣ Β'.

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΤΟΥ « ΕΤΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ » Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΖΑΝΗΣ

(Οδός Αγίου Μάρκου Δρ. 188).

4864.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΣ ΤΑΞΙΔΙΑΣ ΕΙΔΙΚΗ ΛΙΓΑΡΙΑ

ΤΑΞΙΔΙΑ
ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝΙΟΥ ΟΕΝΗΝ

1931 Τοπική Απόσταση 1931

1931

1931

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Πρὸς τοὺς ἔκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὅμογενεῖς.

—ο—

ΤΟΜΟΣ Β'. ΤΜΗΜΑ Γ'.

Πιστεύω ἀδιστάκτως ὅτι ὁ μακρὸν τῆς Ἑλλάδος ξένος φιλαναγνώστης, λαμβάνων εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν παροῦσαν ἴστορίαν, δὲν θέλει ὑποθέσει ὅτι ἐν ταύτῃ ἐξυμνήσαμεν ἐπαναστατικὰς πράξεις ἐνεργηθείσας κατὰ νομίμου κυριάρχου ἢ κατὰ δικιας καὶ νομίμου Κυβερνήσεως, ἀπεναντίας ἡ ἐπαναστασίς ἡμῶν ἐγένετο ἐναντίον βαρβάρων τυράννων καὶ ἀπίστων, γεννημάτων τῆς Τουρκεστανῆς οἰτινες ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Ἀσίας εἴσεχώθησαν καὶ κατέρρευσαν ὡς τρομερὸς γείτναρρος τῆς Βεζουΐσου καυτικῆς Λάδης καὶ κατεκάλυψε τὰς ὁραίας χώρας τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας· ὡς δομητικὸς δὲ λαίλαψ τῆς Ἀφρικῆς ὥρμησε κατὰ μυριάδας ἐπὶ τῆς πρωτευούστης τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἐξ ἐφόδου ἐπόρθησεν, ἡχυρλάτιος καὶ κατερήμωσε ταύτην, εἰς τὴν ἐπεσεγν ἡρωϊκῶς ὁ νόμιμος καὶ ἄγιος ἡμῶν Βασιλεὺς. "(Ιλα δὲ τὰ εἰδη τῆς ἀπανθρωπίας καὶ βαρβαρότητος ἐνηργήθησαν ἐπὶ τῆς ἀτυχοῦς καὶ ταλαιπνῆς ταύτης πόλεως καὶ ἐφ' ὅλων τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν τῆς Αὐτοκρατορίας. Οὐδὲν δέισις καὶ ιερὸν ἐσεβάσθησαν οἱ βάρβαροι οὔτοι ὡς καὶ τὰ αὐτὰ σύλτρα τὰ τέκνα καὶ τὰς συζύγους ληστρικῶς θρηπτικαν φυνεύσαντες τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συζύγους· κατὰ τοιαύτης λοιπὸν τυχανίχες καὶ ἐπὶ τοιούτων ιερῶν δικαιωμάτων ἐγένετο ἡ ἐπαναστασίς ἡμῶν, διὸ καὶ ἐγκριθεῖσα ἐχειροκροτήθη καὶ ἀπὸ ἀπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Πρὸς φωτισμὸν δὲ τοῦ κοινοῦ τῆς πατρίδος ἐκθέτομεν ἐντεῦθια ἐν συντόμῳ τὸ γένος καὶ τὴν καταγωγὴν τῶν βαρβάρων

κατακτητῶν ἡμῶν μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς πρωτευούσης
τῆς³ Αὐτοκρατορίας Κωνσταντινουπόλεως.

Αριν. Ὁσμάνης ἢ Ὀσμαντίκιος 1290—1290 προσελθὼν ἐκ Τσουρκεστάνης προσεκολήθη ὡς δορυφόρος παρὰ τῷ τελευταίῳ τοῦ Ἰκονίου Σουλτάνῳ τῶν Σελδε-Σοίκεν, ὅστις διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ὑπηρεσίας τὸν διώρισεν ὡς ἥγεμόν της Βεζύρην τριῶν Τουτῖν εἰς Καρατζᾶ Ισέρ.

Βον. Ὁργάνης 1326-1360 οὐδὲ καὶ διάδοχος τοῦ Ὁσμάνη ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος Σουλτάνος, ὅστις διὰ τὰς ἀρπαγὰς τῶν τεκνῶν τῶν χριστιανῶν ἐσχημάτισε πεζικὸν στρατὸν Γενιτσάρων καὶ ἵππικον Σπαχίδων, διὰ τῶν ὁποίων ὡς καὶ διὰ τῶν στιφῶν τῶν βρεράρων πατριωτῶν αὐτοῦ εἰσεγάρησε καὶ κατεκυρίευσε τὰς χώρας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς Προύσης, τὴν ὁποίαν κυριεύσας τῷ 1327 ἔστησε τὸν θρόνον αὐτοῦ· νικήσας δὲ κατὰ κράτος περὶ τὴν Νίκαιαν τὸν Βυζαντινὸν Αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον Ρ'. τὸν Ηλαιολόγον κατέκτησε τὴν Νίκαιαν καὶ Νικομήδειαν μέχρι Θαλάσσης ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ δὲ τοῦ οὗδον αὐτοῦ Σολιμάνη κατέκτησε τὴν Καλλίπολιν τῷ 1357.

Γον. Ἄμουράτης ἢ Μουράτης πρῶτος διεδέχθη τὸν πατέρα του Ὁργάνην. Οὗτος ἐξήπλωσε τὰς κατακτήσεις του ἐπὶ τῆς Θράκης, Βουλγαρίας καὶ Μακεδονίας ἀρπάσας διὰ προδοσίας καὶ τὴν Ἀνδριανούπολιν 1361 καὶ μετέφερεν ἐν αὐτῇ τὴν καθέδραν του. Ὁ αὐτὸς Σούλτανος ἐνίκησε τὸν Σερβικὸν ἥγεμόν της Λάζαρον εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Βοσσόνης τῷ 1389.

Δεν Βαϊζήτης 1391-1392 διεδέχθη τὸν πατέρα του Ἄμουράτην Α'. ὁ Βαϊζήτης οὗτος ἐκυρίευσεν ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν περιορίσας τὸν Αὐτοκράτορα ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Βαϊζήτης εὗτος, ὅστις ὠνομάζετο κερκυνός, ἐνίκησε τὸν Βασιλέα Σιγισμούνδον τῆς Θύγγαρίκης περὶ τὴν Νικόπολιν μετὰ 130 ἥχιλιάδων Γαλλοσύγγρων καταστραφέντων τῶν χριστιανικῶν στρατευμάτων καὶ μόλις διασωθέντος πέρχη τοῦ Ἰστρου τοῦ Βασιλέως Σιγισμούνδου, 1396, ἀλλ' ἄλλας τρομερὸς κατακτητὴς ἐξελθὼν ἐκ τῆς

Μογγολίας; ἐκ τοῦ γένους τοῦ Σιγκισχὸν, ὁ περιβόητος Τιμούμ ή Ταμερλάνος, μετὰ Μογγολικῶν στρατευμάτων ὑποτάξεις μέχι μέρος τῆς Ἀσίας ἐπεχείρησε τὴν κατὰ τοῦ τουρκικοῦ Βισιλείου κατάκτησιν· ὁ Βαῖζήτης διαβάσεις τὴν Ἀσίαν ἔδραμεν ἐν χυτίον του καὶ συγκροτήσας μετ' αὐτοῦ μάχην πλησίον τῆς Ἀγκύρας ἐνικήθη καὶ ἡγμαλωτήθη τῷ 1402· ὁ ἔχθρὸς τὸν ἐφυλάκισε καὶ ἀπέθανε πεφυλακισμένος ἐν κλουσίῳ.

Εον. Μωάμεθ Α'. 1413· μετὰ δεκαετῆ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν τοῦ Βιζήτου αἰματώδη πόλεμον ἦδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν θρόνον καὶ νὰ δικεχθῇ τὸν πατέρα αὐτοῦ ὁ Μωάμεθ οὗτος καὶ νὰ ἐνώσῃ ὅλον τὸ Βασίλειον.

Τον. Ἀμουράτης ή Μουράζ Β'. διεδέχθη τὸν πατέρον αὐτοῦ 1421 Μωάμεθ Α'. δοτις περὶ τὴν Βίρυνην ἐνίκησε τὸν Ούνιάδην καὶ τὸν Βισιλέα τῆς Πολωνίας Βλαδίσλαον, δοτις ἐπὶ τῆς μάχης ταύτης ἐφονεύθη τῇ 10 Θερίου 1444· ἀλλὰ τὸν Καττρώτην Γεώργιον τὸν ἐπονομαζόμενον Σκευτέρ-Μπεη δὲν ἦδυνήθη νὰ κατατροπώῃ οὐδὲ αὐτὸς οὔτε ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μωάμεθ Β'. μέγρις οὐδὲν ὁ Σκευτέρ-Μπεης, δοτις ἐπὶ εἴκοσι δύο ἔτη ἐπάλαις μετὰ τῶν δύω Σουλτάνων ταύτων.

Ζον. Μωάμεθ ή Μεχμέτης Β'. 1450—1451 διεδέχθη τὸν πατέρον αὐτοῦ Μουράζην Β'. ὁ Σουλτάνος οὗτος ὄνομάζετο Φετῆς (κατακτητῆς), διότι, πολιορκήσας στενῶς τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ μυριάδων στρατοῦ, δι' ἐφόδου ἐπόρθησε ταύτην τῷ 1453 τὴν 29 Μαΐου ἡμέραν Τρίτην, ἐνήργησεν ὅλα τὰ εἰδη τῆς ἀπανθρώπου διαρπαγῆς καὶ βαρβαρότητος, πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ καὶ τοῦ ἀειμνήστου αὐτῆς Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου.

Οἱ αἰμοχαρῆς οὗτος Σουλτάνος, μὴ ἐπαρκεσθεῖς εἰς τὴν ἕποιν ἐπέφερε καταστροφὴν ἐπὶ τῶν κατοίκων τῆς τελαίνης Κωνσταντινούπολεως, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ κορέσῃ τὴν αἰμοδόρον καὶ σκληρὰν αὐτοῦ ψυχὴν μὲ τὴν ἐξάληψιν καὶ τῶν ἐν τοπολειφθέντων λειψάνων τῶν Βοζαντινῶν προσκρίτων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ διχρευόντων, πρὸς τοῦτο ἔγραψε καὶ ἐξηπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὴν κά-

τωθι δόλιον ἔνορκον καὶ κολλευτικὴν ἐπιστολὴν, οὐδὲ
ἐξηπετήσας ἔφερεν πρὸς ἑκυτὸν καὶ ἀπανταχετέσφαξεν.

Ἐπιστολὴ Σουλτάν Μωάμεθ ἢ Μεγάλη Β'.
πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ βυζαντινοὺς ἄρχοντας.

Τοῦ μεγάλου αὐθεντὸς καὶ μεγάλου Ἀμπρᾶ Σουλτάν
Μουχαμέτ πρὸς τοὺς καταπάντα ἡμετέρους τῆς αὐθεν-
τίκης μου ἄρχοντας, ἐν πρώτοις Κύρ Φρατζῆ μ' ὅλους
τοὺς ἐδικούς του καὶ Κύρ Σόφικην μὲν ὅλους τοὺς ἐδι-
κούς του καὶ Λίσκαρην Κύρ Δημήτριον μὲν ὅλους τοὺς
ἐδικούς του καὶ Διπλωσατζέοι, Καπτανέοι, Παγωμε-
νίοι, Φραγκοπουλίοι καὶ Σγουρόμελκίοι, καὶ Μαυρό-
παπποὶ καὶ Φιλανθρωπινοί, καὶ Παρομπουέοι, καὶ ὅσοι
ἄλλοι θελήσουν ναρθοῦν, ὅλους χαιρετᾶσας, ἡ αὐθεντία
μου· νὰ γνωρίσεται τὸ πῶς ἥλθεν ἐδὼν ὁ τιμημένος
μου ἄρχων ὁ Ασάνμπετης καὶ ἀνέφερεν τῆς αὐθεντίας μου
τὸ πῶς θέλετε ναρθῆσθε νὰ ἥστε ἐδικοί μου, εἰς τοῦτο γη-
ρεύεται ὄρισμὸν τῆς αὐθεντίας μου, εἰς τοῦτο στέλνωσας
τὸν αὐτόν μου ὄρισμὸν καὶ ὅμνιγωσας εἰς τὸν μέγαν
μῆς προφήτην τὸν Μουαμέτ, τὸν πιστεύομεν ἡμεῖς οἱ
Μουσουλμάνοι, καὶ εἰς τὰ ἐπτὰ Μουσάφια καὶ εἰς τοὺς
ΡΚΔ. γιλιάδες προφήταις μας καὶ εἰς τὸ σπαθή ὃ ποῦ
ζώνομαι, εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πατρός μου τοῦ Χοδοβι-
δίκηρος, ὅτι ἀπὸ τὰ πράγματά σας καὶ ἀπὸ τὰ παιδιά σας
καὶ ἀπὸ πάσα σας πράγματα τίποτε νὰ μήν σας ἐγκιέω,
ἀμήν να τῆς ἀναπκυψω νὰ ἥσται κάλλιον παρὰ πρώτην καὶ
δικτὸ δέξιόπιστον ἐδώθη ὁ αὐτός μου ὄρισμὸς καὶ ἐβε-
βεώθη καθὼς εἴρηται.

Μηνὶ Δεκεμβρίᾳ καὶ ἔνδον Κιυνταντινουπόλεως.

Δυστυχῶς ἀπαντεῖς οἱ Βυζαντινοὶ ἄρχοντες οἱ μετα-
βίντες εἰς τὸν Μωάμεθ τὸν Β'. κατεσφάγγησαν παρ' αὐ-
τοῦ, παρχρῆντος τοῦ πρὸς αὐτοὺς δεδομένου ὄρκου.

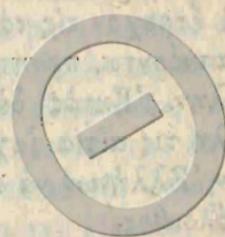
Περὶ τῆς παραβίσεως τῶν συνθηκῶν καὶ ὄρκων τῶν
ὅθωμανῶν ἀναφέρει ἱστορικός τις τὰ ἀκόλουθα-

Σουλτάν Σελήν. ὁ Β'. ἐρώτησε τὸν Μαυρτάνην ἐξηγητήν
του τοῦ Κουρκνίου ἐλὺν ἔχει τὴν ἀδειαν ὁ Σουλτάνος νὰ
καταπατήσῃ τὴν συνθήκην τὴν ὅποιαν ἔκχρει μὲ τοὺς

Κιαφύρχς (Απίστους) ἀναιτίως, ὁ Μουφτῆς ἔδωσε φετ-
φάν καὶ ἡ ἐκ τοῦ Νόμου ἀπόκρισις ἡτον οὕτω· «συνθήκη
μὲ τοὺς ἀπίστους εἰναι νόμιμος ἐνόσῳ φέρει ὠφέλειαν
εἰς τὸ Ἰσλαם, καὶ ἄλλον τρόπον ἔχει τὸ δικαιώματος
ἐπίτροπος καὶ πληρεξούσιος τοῦ προφήτου ἡγεμῶν τοῦ
Ἰσλαμοῦ νὰ τὴν ἀθετήσῃ, διότι οὕτω ἔκαμνεν ὁ Μέγας
προφήτης καὶ ὁ Ἀλής.»

A.Γ.:

Περὶ τῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς καὶ γαντικῆς καταστάσεως
τῆς Ἑλλάδος πρὸ τῆς ἐπαγαστάσεως καὶ κατὰ τὰς
παραμοράς αὐτῆς.

Ἄρματαλοὶ Καπεταναῖοι τῆς Στερεᾶς.

Ἡ σύστασις τῶν στρατιωτικῶν τούτων σωμάτων τῶν
Ἑλλήνων θεωρεῖται σύγχρονος μὲ τὴν ὑπὸ τῶν Ὀθωμα-
νῶν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος, ἢ καὶ προγενεστέρχ ἀκό-
μη, καθότι τὸ ὄνομα Καπεταναῖος ἀποδεικνύει ὅτε
εἶναι τίτλος ξένος Βενετῶν ἢ Σταυροφόρων, δστις ὁπω-
σδήποτε ἀποδεικνύει, ὅτι τὰ τέκνα ταῦτα τῆς Ἑλλάδος,
μὴ ὑποφέροντα τὴν αἰσχρὰν δουλείαν, ἥρπασαν τὰ ὅπλα
καὶ ἔτρεχον εἰς τὰ ὅρη, ὅπου, τῆς ἐλευθερίας τὸν ἀέρα
ἀναπνέοντα, προητοιμάζοντο εἰς τὴν κατὰ τῶν τυράννων
πάλην. Ἐκτὸς δὲ τῆς δουλείας καὶ τῶν βασάνων καὶ
ἄλλη τις αἰτία ἴσχυροτέρχ ἐβίασε τοὺς θαρραλεωτέρους
τῶν Ἑλλήνων νὰ προστρέξωσιν εἰς τὰ ὅπλα εἶναι δὲ ἡ
ἀκόλουθος.

Οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδος κατακτηταὶ Σουλτάνοι ὄθω-
μυνοί, διὰ νὰ διατηρῶσιν εἰς τελείαν ὑποταγὴν τοὺς
Ἑλληνας μετώχισαν ἐκ τοῦ Ἰκονίου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας
τετρακοσίας χιλιάδας κατοίκων ὄθωμανῶν, τοὺς ὑπὸ μὲν
τῶν Ἑλλήνων Κομιάρους, ὑπὸ δὲ τῶν ὄθωμανῶν Ἰβλιάτι
φατιγὸν καλουμένους, ἤτοι τέκνα τῶν κατακτητῶν, τοὺς
μετώχισαν, λέγω, εἰς τὰς πεδινὰς ἐπαρχίας τῆς Θρίκης,
Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, τοὺς δὲ τὰ χωρία ταῦτα κκ-
τοικοῦντας Ἑλληνας ἀπεδίωξαν· οὗτοι δὲ ἀνκγκασθέντες
ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη, καὶ ἀπεκτιτεστάθησαν
εἰς τὸ ἄγονα καὶ τραχέα τῶν χωρῶν τούτων μέρη. Οἱ
εὐτολμότεροι τούτων δράττοντες τὰ ὅπλα καὶ συσσω-
ματούμενοι περιήρχοντο κατατρέχοντες τοὺς ἄρπαγας
καὶ ἀποξενώσαντας ἀπ' αὐτῶν τὴν πατρῷαν γῆν, καὶ διὰ
νὰ συντηρῶνται ἦναγκάζοντο υὰ φορολογῶσι τοὺς κα-
τοίκους, λαμβάνοντες παρ' αὐτῶν τὴν διὰ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς
στρατιωτικούς μισθοδεσίουν, ὀνομαζομένην, λοιφὴς τῶν
παληκαρίων. Ἐνίστε δὲ οἱ ἀρχηγοὶ οὗτοι μετὰ
τῶν ὑπ' αὐτοὺς στρατιωτῶν κατεκβίνοντες εἰς τὰ χωρία

τὰ πεδινὰ παρηγώγλουν τοὺς κατοίκους ὁθωμανούς,
καὶ, φέροντες κατ' αὐτῶν τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον, κατέ-
στρεφον πᾶν τὸ προστυχόν, ἥφαντες δὲ ιδίᾳ τὰ μεγάλα
κτήματα τζηφλίκια τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ὀθω-
μανικῆς Κυβερνήσεως εὑρισκομένων ἵσχυρῶν ὁθωμανῶν·
οὗτοι δὲ, εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἀνάγκης ὑπείκοντες, ἐμεσί-
τευον παρὰ τῇ ἔξουσίᾳ, ὅπως, κηδομένη τοῦ συμφέροντος
τῶν κατοίκων καὶ ἐκείνου τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, γένη
μερχαμέτη, νὰ λάβῃ δηλ. πρόνοιαν διορίζουσα αὐτοὺς
παντούρους, φύλακκς, κοινότερον δὲ καπετάνους. Ἄλλα,
διὰ νὰ λάβῃ ὁ ἀρματωλὸς καπετάνος τὴν καπετανίαν
τῆς ἐπαρχίας, ἐπρεπε νὰ ἔχῃ ἀρχαίαν καταγωγὴν, ἢ ὁ
ἴδιος ἐξερχόμενος τῆς ὑποταγῆς τοῦ ῥιγιπλικίου, συσ-
σωματουμένος μετ' ἄλλωι συντρόφῳ (καληκαρίῳ) νὰ
διατρέξῃ εὔρὺ στάδιον πάλης μετὰ τῶν ὁθωμανῶν, ἀπο-
δεικνύων οὕτως εἰς τὴν ὁθωμανικὴν ἔξουσίαν τὴν ἐπιτη-
δειότητα, καρτεροψυχίαν καὶ ἕκανότητα αὐτοῦ, ὅπως κα-
ταλάβῃ τοιαύτην θέσιν, ὡστε ἡ ὁθωμανικὴ ἔξουσία, ἔξαν-
τλοῦσα τὰς δυνάμεις αὐτῆς, ν ἀπαυδήσῃ μὴ δυναμένη
νὰ ἐπιφέρῃ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ. Τότε πλέον ἡρχίζε
νὰ σκέπτηται περὶ τῆς πορεσφορᾶς τῆς παντούρίας, καπε-
τανίας, εἰς τὸν ἄγριον τοῦτον ἀρματωλὸν, εἰς τὸν ὅποιον,
εὑρισκόμενον εἰς τὴν ἄγριαν ταύτην κατίστασιν, ἀπέδι-
δον τὸ ἐπώνυμον καὶ ἐπ της· ὅταν δὲ οὗτος ἐκάμβανε
τὸν μούρασελὲν, δικαστικὴν ἀπόφασιν ἐλέγετο παν-
τούρος οὐ καπιτάνος.

Οἱ ἄνδρες οὗτοι, οἵτινες ἔνεκκ τῆς δουλείας καὶ τῆς
καταπιέσεως κατέφευγον εἰς τὸ ὅπλα, πολλάκις καὶ
πολλαχῶς ἀπέδειξαν ὅτι εἶχον φρονήσαται ὑψηλὰ ὑπὲρ
τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξχρητήσις τῆς πατρίδος, πολλά-
κις δὲ συνῆπτον μετὰ τῶν ὁθωμανῶν μάχας αἷματηρίς,
κατὰ τὰς ὅποιας πάντοτε ἀπεθείκυνον τὴν Ἑλληνικὴν
ὑπερρργήν.

Τῶν ὁθωμανῶν λοιπὸν ἀποκρυμνόντων ἀπὸ τῶν τοιού-
των κακώτεων, συνεκαλεῖτο τὸ τζεμαέτι (ὁ λεός ή
οἱ πρόκριτοι) εἰς τὸν μεκχεμέ (δικαστήριον) παρόν-
των τοῦ τε Καζῆ καὶ τοῦ Μεσελίμη, προειδοποιεῖτο δέ

καὶ ὁ καπιτάνος διά τινος μεσίτου νὰ ἐμφανιζθῇ εἰς τὸν Καδῆν διὰ νὰ κάμῃ τὸ Ἰταάξι (ὑποταγὴν) καὶ νὰ λάβῃ τὸν Μουρασελένην ἀπόφασιν ἢ συναίνεσιν τῆς καπετανίας· ὁ καπιτάνος ἀν εἴχε τινα τῶν ἴσχυρῶν ὄθωμανῶν προστάτην, καὶ τῷ ἡγγυᾶτο περὶ τῆς ἀσφαλείας του, μετέβαινε, συνηθέστερον ὅμως ἔστελλε τινα τῶν ἀξιωματικῶν ἢ συγγενῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν Μονσελίμην ἢ Καδῆν μετά τινων ἀπλουστάτων δώρων, ἐλάφων, δορκάδων κτλ. προσευσιαζόμενον δὲ εἰς τὸν μεκχεμένον ὑπεδέχοντο οἱ πρόκριτοι ὄθωμανοι εὔνοεικῶς, ὡς καὶ οἱ προεστῶτες τῆς ἐπαρχίας οἱ δὲ ὄθωμανοι ἐκολάχευσον αὐτὸν λέγοντες μασάλᾳ, καὶ πετάν, σὺν μπιζίμισιν (εἰσθε ἡμέτερος) τὸν συνεδούλευον δὲ εἰς τὸ ἑκῆς νὰ φέρηται φρονίμως, φυλάττων τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ τῶν κακοποιῶν ἀνθρώπων, ὃ δὲ ὑπέσχετο τὰ πάντα, καὶ οὕτω τῷ ἐνεχειρίζετο ὁ παρὰ τοῦ Κριτοῦ Μουρασελένης, ὄνομαζών αὐτὸν Παντούρην (φύλακα) τῆς ἐπαρχίας, ὃ δὲ ἐπωνυμία κλέπτης ἀφηρεῖτο, ἀποδιδομένης τῆς τοῦ καπιτάνου. Μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ἐγίνετο καὶ ἄλλη τις ἀπόφραξις τῆς ἐπαρχίας, παρόντων τοῦ Μουσελίμην καὶ τοῦ Καδῆν, ἥτις ὥριζε τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, τοὺς ὅποίσις ἐπρεπε νὰ ἔχῃ ὁ καπιτάνος καὶ τὴν μισθοδοσίαν αὐτῶν, τὴν ὅποίχν διένεμον εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας, ὃ δὲ καπιτάνος περιοδεύων εἰς τὴν μεταβατικὴν ταύτην ὑπηρεσίαν, εἰσέπραττε τὰ τῆς μισθοδοσίας χρήματα.

Ο καπιτάνιος λοιπὸν λαμβάνων τὸν Μουρασελένην ἐξήρχετο φανερὸν εἰς τὴν ὡς εἰρηται ὑπηρεσίαν, πάντοτε ὅμως προφυλακτόμενος ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν καὶ δολοφονίαν τῶν ὄθωμανῶν ἢ ἀπό τινας αἰφνιδίαν κατ' αὐτοῦ ἐπίλεσιν τούτων, διότι ἡ ὄθωμανικὴ ἐξουσία ἐκτὸς τούτου τοῦ "Ἐλληνος στρατιωτικοῦ διοικητοῦ" εἴχε καὶ ἄλλους τινας ὄθωμανούς σωματάρχας διωρισμένους εἰς τὴν μεταβατικὴν ὑπηρεσίαν διὰ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, καὶ τοὺς μὲν περιφερομένους εἰς τὰ ὁρεινὰ χωρία μετὰ πεζικοῦ ὄθωμανικοῦ στρατοῦ ὡνόμαζε Δερβένη Λγάνη, τοὺς δὲ εἰς τὰ πεδινὰ χωρία

καὶ ἔχοντας ὑπ' αὐτοὺς στρατιώτας ἵππεῖς Κιρσε-
τάρην.

Οὐ Καπιτάνος διήρη τοὺς στρατιώτας του εἰς ἀπο-
σπάσματα, ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῆς ἔνα ἀξιωματικὸν ὄνομα-
ζόμενον Κολτσῆν, ἐκράτει δὲ μεθ' ἔκυτοῦ ἐν ἄλλῳ
ἀπόσπασμα, προσέχων πάντοτε, ὥστε ἐν πιρχμιχρῷ
προετοιμασίᾳ τῶν τούρκων νὰ συγκεντρώνῃ περὶ ἑαυτὸν
ὅλη τὴν ἀποσπάσματα· ἀπειρόμενος δὲ οὗτως εἰς τὰ
ὅρειν ὅτερον χωρίς, προετήρει τὰς διευθύνσεις τῶν ὁθω-
μανῶν, ἀπέφευγε δὲ πᾶσαν μετά τῶν τῆς ἐξουσίας στρα-
τευμάτων σύγκρουσιν, ὅταν ὅμιλος ἔθλεπεν ὅτι ἡ ἐξουσία
εἶχεν ἀπόφασιν νὰ καταδιώξῃ αὐτὸν, ἐν ὁχυροῖς ὁχυρού-
μενος θέσεσι, περιέμενεν ἐκεῖ τὸν ἐχθρὸν, διὸ νικῶν πάν-
τοτε διεσκόρπιζε καὶ οὕτω πάλιν ἐπανήρχετο εἰς αὐτὸν
ἡ ἐπωνυμία Κλέπτης, τὴν ὁποίαν τυνηθίως οἱ ὁθω-
μανοὶ ἀπέδιδον εἰς τοὺς ἀντάρτας "Ἐλληνας" ἢ ὁθωμα-
νοὺς ἀδικηρίτως· οὕτως εἰς τὸν ἐπιχνιστάντα Μαχμούτ
Πασσᾶ Σκόδρην ἔδωκεν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Καρά Μαχ-
μούτ, εἰς τὸν Τεπελευλῆ ἢ Ἀλῆ Πασσᾶ τὴν τοῦ Καρά
Ἀλῆ, εἰς τὸ ἀνυπότακτον Σούλι τὴν τοῦ Κακόσουλι.

Ταῦτα χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ὑπολήψεως τῶν
στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν, τῶν ὑπερασπισμένων τὴν πα-
τρίδα ἐπὶ τῆς ἐπιχνιστάσεως καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς ἀειμνή-
στων ὅπλαρχηγῶν, ὑπερασπιστῶν τῆς ἐλευθερίας κα-
τῆς πατρίδος, οἵτινες ἀπὸ ὑπερβόλλοντος ὑπέρ τῆς ἐλευ-
θερίας ζήλου μὴ ὑποφέροντες τὴν ἀτιμον δουλείαν ἥρ-
παξαν τὴν ὅπλα πρὸς ὑπεράσπισιν ἔκυτῶν τε καὶ τῶν
ὅμογενῶν των, καὶ ἐγένοντο οὕτω τὸ φόβητρον τῶν ὁθω-
μανῶν, οἵτινες φοβούμενοι τούτους ἀγέστελλον ὅπωσεν
τὰς κατὰ τῶν Ἐλλήνων κακώσεις.

Παρεξηγηθείσης τῆς διαγωγῆς ταύτης τῶν ἀνταρτῶν
τῆς ὁθωμανικῆς τυρχνίας φιλελευθέρων Ἐλλήνων,
ἔδοθη καὶ ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων ἡ ἐξορθιστικὴ ἐπιωνυμία τοῦ
κλέπτου, τὴν ὁποίαν οἱ ὁθωμανοὶ ἀπὸ σκοποῦ ἀπέδιδον
πρὸς περιφρόνητιν, ἀλλὰ καὶ χύτοι οἱ ὑπήκοοι "Ἐλληνες"
τὴν ἀπέδιδον εἰς αὐτοὺς διὰ τὸν φόβον τῶν ὁθωμανῶν·
ὅπωσδήποτε ἔμως ἐγένετο κοινή· καὶ τὸ περιεργότερον

εἴναι ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπλούστατοι ἀρματωλοὶ ἐρωτώμενοι περὶ τοῦ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐπαγγέλματός των, ἀπεκρίνοντο, λέγοντες ὅτι ἦσαν κλέπται, μὴ γνωρίζοντες νὰ κάμωσι διάκρισιν τῆς περιφρονημένης ταύτης ἐπωνυμίας καὶ τοῦ κυρίως ἐπαγγέλματος, ὅπερ μετήρχοντο, ὅτε μὲν ὡς ἀντάρται, ὅτε δὲ ὡς στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ ἀνεγνωρισμένοι ὑπὸ τῆς ἐξουσίας διὰ δικαστικῆς καὶ διοικητικῆς συναίνεσεως.

Αἱ ρεγχλητερχὶ λοιπὸν τῶν ἐλπίδων τοῦ ἔθνους ὑπῆρχον εἰς τοὺς ὅπλαρχηγοὺς τούτους τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου, διὰ τοῦτο καὶ σὶ ἀπόστολοι τῆς φιλικῆς ἑταῖρίας εἰς αὐτοὺς προσέδροχον, ἐξαιτούμενοι κατὰ πρῶτον τὴν συνδρομὴν τῆς πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, εύροντες δὲ τούτους προθυμοτάτους, ἥρχισαν ἀμέσως τὰς προετοιμασίας διὰ τὴν γενικὴν τῆς Ἑλλάδος ἐπανάστασιν.

ΣΠΑΡΤΗ.

Ἐκτὸς τῶν ἀρματωλῶν ἡ Ἑλλὰς εἶχε καὶ ἔτερον κεφάλαιον λαοῦ γεγυμναζμένον εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, τοὺς Σπαρτιάτας, σίτινες ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπάλκιον μὲ τοὺς Ὀθωμανοὺς, μὴ κύπτοντες εἰς τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας ἐσχάτως ὅμως εἶχον ἀναγνωρίσει τὴν κυριαρχίαν τῆς ὁθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ὑπὸ συμφωνίαν ἀτελείας καὶ ἐπιτοπίου ἀνεξαρτησίας· διοικεῦντο δὲ ὑπὸ ἑνὸς ἀρχηγοῦ ἀνεγνωρισμένου παρὰ τῆς ὁθωμανικῆς κυβερνήσεως, καὶ ὀνομαζομένου Μπέη τῆς Νάνης· περὶ τὰ 1770—1775 ὁ ἀποσταλεὶς εἰς Πελοπόννησον Βεζύρης Χουσέϊν Πασσᾶς Μουστάκας ἐνήργησε τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν διὰ τοῦ διερμηνέως Ν. Μαυρογένη τοῦ μετέπειτα ἡγεμόνος Βλαχίας. Οὗτος εἶχε προστάτας τὸν Ναύαρχον Καπετᾶν Πασσᾶ καὶ τὸν γενικὸν Διοικητὴν τῆς Πελοποννήσου Βεζύρην Μόρχ Βαλησίν. Ο μπέης οὗτος διωρίζετο ἀπὸ τὰς πρώτας οἰκογενείας τὰς πλέον ἴσχυρὰς τῶν Σπαρτιατῶν, μολονότι δὲν ἐνήργουν οὗτοι ἀπολύτως τὴν ἐξουσίαν των ἐν ὅλῃ τῇ ἡγεμονίᾳ ταύτῃ, διέτι πᾶσα ἐπαρχία καὶ ἔκαστον τμῆμα εἶχεν

ζίον ἀρχηγὸν, φύλαρχον, τινὲς δὲ τούτων ἡσαν τοσοῦτον ισχυροί, ὥστε δὲν εἶχε τὴν ισχὺν νὰ τοὺς καταβάλῃ ὁ Μπένης, ὅπωσδήποτε ὅμως ὁ Μπένης οὗτος ἦτο ἀρκετὰ ισχυρός. Οὐδεὶς τῶν ὀθωμανῶν εἶχε τὸ δικαιώμα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Μάνης, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι διισκοῦντο κατὰ τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν. Οἱ φύλαρχοι ως καὶ οἱ λοιποὶ τῶν πολιτῶν εὑρίσκοντο εἰς παντοτεινὸν μεταξύ των ἐμφύλιον πόλεμον διὰ τὰς τυχύστας μεταξὺ αὐτῶν ψύρεις καὶ φόνους.

Οἱ ἀπόστολοι τῆς φιλικῆς ἑταῖρίας μετέβησαν καὶ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ ἐξήτησαν τὴν συνδρομὴν αὐτῆς διὰ τὴν γενικὴν τῆς Ἑλλάδος ἐπανάστασιν· εὗρον δὲ καὶ ταύτην προθυμοτάτην, καὶ μάλιστα τὸν τότε ἡγεμονεύοντα αὐτῆς, τὸν ἀείμνηστον Πέτρον Μαυρομιχάλην, δοτις διὰ τοῦ ἀκραιφνοῦς αὐτοῦ τε καὶ τῶν τέκνων του πατριωτισμοῦ προσήνεγκεν εἰς τὴν πατρίδα μεγάλας θυσίας.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐθνεγερσίας κατέφυγον εἰς τὴν Σπάρτην διάφοροι τῶν μεμυημένων τὰ τῆς ἐπαναστάσεως ὄπλαρχηγοι διὰ νὰ προετοιμασθῶσι καὶ ἐκείθεν νὰ ἔξελθωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, ἡσαν δὲ ὁ γέρων Κωλοκοτρώνης, Νικήτας Σταματελόπουλος, Νάσος Φωτεινός ράφιμος τοῦ οίου του Χρήστου, Κώστας Χορμόδης, Καλογεροτσάμης καὶ διάφοροι ἄλλοι, οἵτινες ἔξηλθον εἰς τὴν Μεσσηνίαν μετὰ τοῦ Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, καὶ ἔξεδωκαν τὴν πρώτην τῆς ἐθνεγερσίας προκήρυξιν.

ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ.

Ἐργάμεθα^{τί} ἦδη εἰς τὴν ἔξετασιν μιᾶς ἄλλης ἐκ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος, ἦτοι τῶν Σουλιώτων, δηλονότι ποῦ εὑρίσκοντο, καὶ εἰς ποίην θέσιν ἡσαν καὶ τί ἐνηργήθη δι' αὐτῶν κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Οἱ Σουλιώται, ως εἰς τὴν ιστορίαν αὐτὴν ἔξεθεμεν, εὑρίσκοντο ἐν^{τούτῳ} Ἐπτανήσῳ ἀπὸ τοῦ 1864, καὶ εἶχον ἀπελπισθῆ^{το} διὰ τὴν ἀγάχτησιν τῆς ἔκυρων πατρίδος· ἐσκέ-

φθησαν λοιπὸν νὰ ἔξαποστείλωσι μίκν πρεσβείκν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρον τὸν Α' ὅπως ἔξαιτήσωσι τὴν προστασίαν αὐτοῦ, τὰς δὲ ἐλπίδας αὐτῶν ὑπεστήριξεν ίδεα τις, ἡ ἀκόλουθος.

Οτε οἱ Σουλιῶται ἐμετανάστευσαν εἰς τὴν Ἐπτάνησον, αὗτη εύρισκετο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ῥωσσίας· οἱ Ῥῶσσοι λοιπὸν, δεχθέντες αὐτοὺς εὔνοικῶς καὶ σχηματίσαντες εἰς τάγματα, τοῖς ὑπεσχέθησαν ὅτι διὰ παντὸς θέλουσι τοὺς μεταχειρίζεσθαι ὡς ἐγχώριον στρατόν· μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ῥώσων ἦλθον προστάται τῆς Ἐπτανήσου οἱ Γάλλοι, οἵτινες ἐπίσης τοὺς διετήρησαν μετὰ πολλῶν ἄλλων Ἐλλήνων· οἱ δὲ μετὰ τοὺς Γάλλους ἐλθόντες Ἀγγλοι τοὺς διετήρησαν μὲν ἐπὶ τινα καιρὸν, ἀκολούθως δῆμως διέλυσαν τὰ τάγματα αὐτῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου εύρεθησαν εἰς δυσχερεστάτην θέσιν διὰ τὴν συντήρησίν των· διὸ· καὶ ἀπέστειλαν δύω ἐκ τῶν προκρίτων συμπατριώτων των, τοὺς Γεώργιον Καραμπίνην καὶ Γεώργιον Μαλάμον εἰς Ηπειρουπόλιν περὶ τὸ 1819 ἔτος, ὅπως διὰ τοῦ ἔξ απορρήτων ίδιαιτέρου Γραμματέως τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου Καποδιστρίου μεσιτεύσωσι παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι, τῷ πρώτῳ αὐτῆς προστάτῃ, διὰ νὰ λάθῃ ἡ Αὔσοῦ Μεγχαλείστης μετὰ τῶν λοιπῶν δυνάμεων πρόνοιαν ὑπὲρ του πάσχοντος ληστοῦ τοῦ Σουλίου· οἱ ἀπεσταλμένοι ἔφθασαν εἰς Ηπειρουπόλιν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1820 ἔτους, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ περὶ τῆς ἐπαναστάσεως ίδεα εἶχε διαδοθῆ, καὶ κατὰ μέγχ μέρος ἔξεγκωθῇ. Ο δὲ Ἰωάννης Καποδιστρίς ἐπὶ τῆς αἰτήσεως τῶν ἀπεσταλμένων ἀπήντησεν ὅτι ἡ ἐποχὴ δὲν ἦτο κατάλληλος πρὸς αἰτησιν αὐτοκρατορικῆς προστασίας, ἀλλὰ τοὺς συνεθούλευσε νὰ ἐπικνέλθωσιν πρὸς τοὺς πατριώτας των· Πρὸς τούτοις δὲ ἐπανερχομένους καὶ εἰς Ὁδησὸν ἀφικηνουμένους ἔτρεξεν διάφοροι ἀπόστολοι τῆς φιλικῆς ἐταιρίας, καὶ ἀπεκάλυψαν τὰ μυστήρια καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐταιρίας, τοὺς πρότρεψαν δὲ νὰ ἐπανέλθωσι πρὸς τοὺς συμπατριώτας των καὶ νὰ προετοιμασθῶσι, διότι τοῖς ἔλεγον ὅτι οἱ Σουλιῶται εἶναι ἀνάγκη νὰ λάθωσι ἐνεργήτικὸν καὶ σπουδαῖον

μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν. Οἱ ἀπεσταλμένοι λοιπὸν ἐπανῆλθον μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν Ἐπτάνησον, ἀλλὰ πρὶν ἔτι ἀφιχθῶσιν ἔκεισε καὶ διακοινώσωσιν εἰς τοὺς λοιποὺς τὰ μυστήρια, ἄλλοι τῶν ἐν Ἐπτανήσῳ ἑταίρων εἴχον ἀνακοινώσει καὶ εἰσάξει εἰς τὴν ἑταῖρίαν ἐκ τῶν Σουλιώτῶν τοὺς Νότην Βότζαρην, Πύλιο Γούσην, Γεωργίον Ζέρβαν, Γιώτην Δαγκλῆν, Μάρκον Κουτζουνίκαν, Γεώργιον Δράκον, Λάμπρον Βέϊκον καὶ ἄλλους τινας· οὗτοι ἀπέστειλον ἄνθρωπον καὶ εἰς Ἰωάννινα, ὅπου εὑρίσκετο ὁ Μάρκος Βότσαρης καὶ ὁ Ζυγούρης Τζαβέλας διὰ νὰ διακοινώσωσι τὰ περὶ τῆς μελλούσης τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστάσεως.

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων ὡς πρὸς τὴν ἐπανάστασιν ἐν Ἡπείρῳ κατὰ τὴν παραμονὴν αὐτῆς· ἄνθρωποί τινες ὅμως ἐκ τῶν ιστορησάντων τὰ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῶν ὡς εἴρηται γεγονότων διατελοῦντες, ἔγραψαν συκοφαντοῦντες τοὺς Σουλιώτας, ὅτι δῆθεν αὐτοι. δὲν ἦσαν μεμυημένοι τὰ μυστήρια τῆς ἑταίρικς, καὶ ὅτι κατὰ πρῶτον ἐκινήθησαν ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀλλ᾽ οἱ συκοφάνται οὗτοι εὑρίσκοντο εἰς τὴν φρικωδεστέραν ἀπάτην, καὶ ἡ πλάνη τῶν αὕτη προηλθεν ἐκ τοῦ ὅτι οἱ Σουλιώται, ὅρθως σκεπτόμενοι, ἀνέμιξαν καὶ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν εἰς τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα, καὶ οὕτως ἔθεσαν τὴν ὄθωμανικήν ἔξουσίαν εἰς θέσιν ν ἀμφιβάλλη ἐπὶ πολὺν καιρὸν περὶ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, καθότι ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πάντα ἐγένοντο διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀλβανοῦ τούτου ἀντάρτου, ἥτις περίστασις τὰ μέγιστα ὠφέλησε τὴν Ἑλλάδα, διότι ἡ τοῦ Σουλτάνου κυβέρνησις, νομίζουσα κέντρον τῆς ἐπαναστάσεως τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, διεύθυνεν ὅλκες τὰς δυνάμεις τῆς κατ' αὐτοῦ, νομίζουσα ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τὸ πᾶν ἥθελε καταστροφῆ. Οἱ Σουλιώται λοιπὸν διὰ τῆς φρονιμωτάτης ταύτης ἐνεργείας τῶν μεγάλως τὴν γενικὴν πατρίδα ὠρέλησαν· μετὰ τὴν καταστροφὴν λοιπὸν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἴδοντες οἱ ὄθωμανοι πόσον ἐπιτηδείως τοὺς εἶχον ἀπατήσει οἱ

Σουλιώται, ἔστρεψαν δλας των τὰς δυνάμεις κατὰ τῶν Σουλιώτῶν.

Ναυτικαὶ δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων.

Ο πρῶτος βαπτος, ὁ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτωρ τῆς Γαλλίας μέγας Ναπολέων, μὴ δυνηθεὶς νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῆς Μεγάλης Βρέτανίας ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τὸ 1803 περὶ τὸν Μάιον, ἀμφότεραι δὲ αἱ δυνάμεις αὗται διεκήρυξαν ἀποκλεισμὸν, η μὲν Ἀγγλίᾳ δλην τὴν παραλίαν τῆς Εὐρώπης τὴν ἐπηρεαζομένην παρὰ τοῦ Ναπολέοντος· ὁ δὲ Ναπολέων δμοίως ὑπεχρέωσεν δλους τοὺς ἐκ συνθηκῶν φίλους του ἡγεμόνας ἐν Εὐρώπῃ ν ἀποχλεῖσωσιν δλα τὰ παράλια μὴ παραδεχόμενοι οὐδὲν εἰδος ἐμπορεύματος τῆς Ἀγγλίας η τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς, ἐξηρεῖτο δὲ τοῦ μέτρου τούτου μόνον τ' ὀθωμανικὸν Κράτος, καὶ ἐκ τούτου η Κωνσταντινούπολις, η Σμύρνη καὶ η Θεσσαλονίκη ἐγένοντο οἱ χωριώτεροι λιμένες, ἐπὶ τῶν δποίων ἀπειβιβάζοντο δλα τὰ ἐμπορεύματα τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς καὶ ἐκεῖνα τοῦ Νέου Κόσμου, ἐντεῦθεν δὲ, διὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, Οὐγγαρίας καὶ Αὐστρίας, μετεφέροντο εἰς ἀπασαν τὴν Εὐρώπην. Η σπουδαία αὕτη περίστασις ἐκαμε τοὺς κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν "Ἐλληνας νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἐμπορίαν κατά τε ἔηράν καὶ θάλασσαν, ἐξ ής, σπουδαίως ὠφεληθέντες, ἔφερον ἀπειρα πλούτη εἰς τὰς ἔχουταν πατρίδας· ἀνεδείχθησαν δὲ βαθύπλουτοι ἐν Κωνσταντινουπόλει, Χίῳ, Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραις, Ανδρικούπολει, Φιλιππούπολει, Βιταλίοις, Ιωαννίνοις, Πάτραις καὶ διαφόροις ἄλλαις ἐπαρχίαις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καὶ τῆς Μικρᾶς Ασίας· ἀνεδείχθησαν δὲ τοισῦτοι καὶ οἱ ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ αὐτῇ τῇ Αὐστρίᾳ παροικοῦντες "Ἐλληνες.

Αἱ ὥφελειαι καὶ τὰ πλούτη τῆς Ἑρᾶς ἦσαν ἀτυγχρίτω τῷ λόγῳ κατώτερα ἀπὸ τὰ τῶν θελασσῶν, καὶ πρὸ πάντων τῶν τριῶν ναυτικῶν ἀνυμέων τοῦ Αἰγαίου Ηελάγους, "Τύρραν, Σπετζῶν καὶ Ψαρρῶν, διότι οἱ κάτοικοι

τῶν νήσων τούτων, εύτολμώτεροι τῶν ἄλλων θαλασσίων ἑλλήνων, κατεσκεύασαν ἵκανοῦ μεγέθους ταχυκίνητα πλοῖα, καὶ φορτόνοντες αὐτὰ σῖτον ἐκ τε τῆς Μαιώτιδος, ἐκ τοῦ Εὔξείνου καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων μερῶν τῆς ὁθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, διήρχοντο ρίψοικιδύνως τὴν γραμμὴν τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν ἐπιτετραμένων τοὺς ἀποκλεισμοὺς, μετὰ τῶν ὁποίων συνεκρότουν πολλάκις καὶ ναυμαχίας. Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὸ ἀποκεκλεισμένα μέρη ἀπεβίβαζον τὸν σῖτον καὶ ἐπανήρχοντο φέροντες χιλιάδας ἀργυρῶν νομισμάτων, πρὸ πάντων ἐκ τῆς κατ' ἔκεινην τὴν ἐποχὴν πλουτούσης ἐκ τῶν ἀποικιῶν Ἰσπανίας. (*)

Η περίστασις αὕτη, γενομένη πολλῶν ὡφελειῶν πρόξενος εἰς τοὺς θαλασσίους τούτους "Ελληνας, τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν εὐάρεστον θέσιν νὰ βελτιώσωσι τὰ πλοῖά τιν, ἀποκαθιστάντες αὐτὰ ἴσχυρὰ, καὶ σχεδὸν ὡς τὰ μικρὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν θαλασσῶν δυνάμεων τῆς Εύρωπης, καὶ διὰ τὸν ὡς εἰρηται λόγον τῶν ἀποκλεισμῶν καὶ πρὸς ἀπόκροսιν τῶν κινδύνων τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην εὑρισκομένων πεισατικῶν τῆς Βαρβαρίας πλοίων, τῶν ὑπὸ αὐτῆς τῆς ὁθωμανικῆς ἔξουσίας προστατευομένων καὶ περιθαλπομένων. Διὰ τούτων λοιπὸν καὶ εἰς τὴν ἴδιαντεραν αὐτῶν πατρίδα ἔφερκν τὰ ἀπειρά ἔκεινα πλούτη, καὶ εἰς τὴν γενικὴν πατρίδα τὰ μάλιστα συνετέλεσαν ὡς ναυτικὴ δύναμις, εἰς ἀντίστασιν καὶ ἀπό-

(*) Τοῦ Βασιλείου τούτου ὁ πληθυσμὸς εἶχεν ἀραιωθῆ κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς ἀποδιώξεως τῶν μαύρων καὶ τῆς ἐν ταῖς ἀποικίαις μεταναστεύσεως, καὶ κατ' ἔξι γῇν ἐκ τῆς καταστροφῆς, ἦν εἰς αὐτὸν ἐπέφερε τὸ "Ιερὸν δικαστηρίου, τὸ ὅποιον ὡς λογαριάζει ὁ Λαυρέντιος ἀπὸ τῆς ἀργῆς αὐτοῦ 1481 ὧν 1493, ἐνῷ διετον "Ιεροκριτής ὁ Δομικανὸς Ταρκουμᾶς, ἐκδηλούσαν ζωντανοὶ 8,000 ἀνθρωποι, εἰς εἰκόνας (διαφυγόντες τὸν ἀληθινὸν οὐντον) 8,500· ἀλλας τιμωρίας ἐπικινού ἀνθρωποι 90,000· τὸ κεφάλαιον ὅλων τῶν θυμάτων τῆς Ἰσπανικῆς "Ιεροκρείας μέγρι τῆς διαιλύσεώς τῆς ἀποδίει ὁ Συγγραφεὺς οὗτος, ζωντανοὺς καῦμένους 31,912, εἰς εἰκόνας 17,659· σκληροὺς τιμωρημένου 291,460· καὶ μ' ὅλην τὴν ὡς ἐρρέθη ἀριστουργοῖς πάλιν ὑπῆρχον ἐν Ἰσπανίᾳ ἀπειρά πλούτη.

κρουσιν τῆς τοῦ ἔχθρου γιγαντιαίς θαλασσίαις δυνάμεως.

Ταῦτα τὰ ἐκ τοῦ ἐμπορίου πλούτη, τὰ διότα εἰχούσασσωρευθῆ εἰς τοὺς μετερχομένους αὐτὸ, δὲν ἔμειναν εἰς τὰ ταμεῖα αὐτῆς μόνον, ἀλλὰ διεσπάρησαν εἰς ἄπαντας τοὺς διοικητήνους πάστης τίξεως τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἐκ Θείας προνοίας, διότι ἡ εὐπορία αὗτη ἐβελτίωσε καὶ τὴν ἡθικὴν αὐτῆς θέσιν καὶ τοὺς ἔκαμε νὰ ἐννοήσωσιν εἰς ποτίον ἀτίμων ζυγὸν δουλείας εύρισκονται.

Ἡ ἐπικερδῆς ὅμως αὕτη περίστασις διήρκεσε μέχρι τοῦ 1813 — 1814, διότι ἐν Εύρωπῃ ἀποκατέστη πλεον η γενικὴ εἰρήνη, καὶ τὴν ρωπήν ταύτην τοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα παραρρέοντος πλούτου διεδέγθη γχλήνη, διότι εἶχε φθάσει πλέον δικαιόσης, καθ' ὃν ἔμελλε νὰ ἡχήσῃ δικάδων τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐν τῇ γχλήνη ταύτῃ ἔπρεπε νὰ λάβωσι τὴν εὐκαιρίαν νὰ συσκεφθῶσι σοδικῶς περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τοῦ τῆς δουλείας ἀτίμου ζυγοῦ.

Περὶ τῶν ἐπαρχιακῶν ἀρχέτων ἢ πρεστώτων τῶν Ἑλλήνων πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπινοματάσεως καὶ κατὰ τὰς παραμονὰς αὐτῆς.

Διὸ νὰ ἔξετάσωμεν μετ' ἀκριβείας τὴν κατίστασιν τῶν ἐπαρχιακῶν τούτων ἀρχέτων τῆς Στερεάς καὶ σὺ θεωρήσωμεν τὴν ἔξουσίαν καὶ τὴν ἐπιρροήν, ἥν οὔτοι ἔξητασσον ἐπὶ τῶν ἐπαρχιακῶν παρὰ τῇ Οἰωνοποιῇ κυβερνήσει, ἀνάγκη ν' ἀνατρεξιώμεν εἰς πιο γενετέρων ἐποχὴν, ἵτοι κατὰ τὰ ἔτη 1782 — 1783, ὅτε ἡ Συλτανικὴ κυβέρνηση ἀνέθεσεν εἰς τὴν ἡγεμόνα τοῦ Αὐλῶνος (Αὐλῶνικ, Βαλκοί) Βεζύρην Κούρτ Ημσᾶν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ιωαννίνων ὡς καὶ τὸ γενικὸν Δερβενοχαλίκι τῶν Τρικλίων, ἵτοι τὴν δικτήρητιν τῆς δημοσίας ἀτοπλείας. Ο Βεζύρης οὖτος διεργμίζετο, ὅτι ἦτο εἰς τῶν ἐγκαθῶν ἡγεμόνων. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς λοιπὸν τούτου καὶ παρότερον εἰς ἀρχαντες τῷ, ἐπαρχιῶν τῆς Ρούμελης ἐξ σκουν μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῷ, ἐπαρχιῶν, καὶ

ισχυον μεγάλως παρὰ τῇ ὁθωμανικῇ ἔξουσίᾳ, διότι αἱ προτίσεις αὐτῶν, εἴτε προφορικαὶ, εἴτε γραπταὶ δι' ἀναφορᾶς (Μαζάρι), ἐγίνοντο δεκταὶ ἀπὸ τοὺς Βεζύρας καὶ τὴν ἔξουσίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· πολλάκις δὲ ἐδίδοντο ἀναφοραὶ ("Ἄρτζ Μαζάρια") εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου (Δοβλέτη Ἀλιέ) κατ' εὐθείαν, δι' ᾧ ἐξεφράζοντο παράπονα καὶ κατ' αὐτῶν τῶν Βεζυρῶν διὰ τὰς καταχρήσεις αὐτῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ὑπαλλήλων. Τὰς ἀναφορὰς ταύτας ἀμέσως τὸ Δεβλέτη ἐλόμβανεν ὑπ' ὄψιν καὶ ἐνίστε ἐπέσφερε θερχπείας παύων ἢ μεταθέτων τοὺς ἡγεμόνας τούτους.

Περὶ δὲ τὸ 1787 — 1788 ἔτος ἐδόθη εἰς τὸν Τεπελενλῆν 'Αλῆ παστᾶν ἢ ἡγεμονία τῶν Ἰωαννίνων καὶ τὸ γενικὸν Δερβεναγχαλίκι τῶν Τρικκάλων. Οὗτος δὲ ὁ πονηρότατος Ἀλβανὸς, σκεφθεὶς ὅτι, ἐάν τὸ γενικὸν αὐτοῦ Δερβεναγχαλίκι τῶν Τρικκάλων ἐπεκτείνετο καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας τῆς Φούμελης, οὐθελεν ἐπὶ πολὺ τὸν ἐνισχύσει πρὸς πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων του, διὰ χρημάτων καὶ ἄλλων μέσων ἐπεισθ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου, ὥστε τὸ Δερβεναγχαλίκι αὐτοῦ νὰ γένη Μανσόδην, ητοι ἴδιαιτέρα ἡγεμονία, ἔχουσα τὸ δικαίωμα νὰ ἐποπτεύῃ καὶ νὰ ἐφορεύῃ ὅλας τὰς ἐπαρχίας τὰς ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι τοῦ Ισθμοῦ τῆς Πελοποννήσου διά τε τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας καὶ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, κατώρθωσε δὲ τοῦτο μετὰ τὴν ἐπὶ Βλαχάβῃ ἐπανάστασιν, τὴν δποίαν ἐν τοῖς σπαργάνοις κατέστρεψεν, ὡς ἀλαχοῦ ἐρήθη.

"Ἐκτοτε λοιπὸν τὰ πρύγματα εἰς τὴν Φούμελην μετεῖλήνησαν καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν ἀρχόντων ἡλικετώθη πολὺ, διότι δὲν ἦσαν πλέον οἱ πρᾶτοι Ὁσμανλῆδες ἡγεμόνες, ἀλλ' Ἀλβανὸς πανοῦργος καὶ δόλιος, ὅστις, διὰ νὰ ἰσχυρωποιθῇ ἐν ταῖς ἡγεμονίαις. Ἕρχισε τὴν καταδίωξιν τῶν ἰσχυρῶν ἀνδρῶν, τοὺς ὅποιους καὶ κατέστρεψεν, ἀναδείξας ἄλλους πλάνωματα αὐτοῦ, ἡ δὲ κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου, ὅντι νὰ τὸν τιμωρῇ. Βιὰ τὰς κακουργίας ταύτας, τὸν ἐνισχυεν ἔτι μᾶλλον, διότι τοὺς καταστραφέντας ἀρχαγότας ὁ 'Αλῆ πατέρας περίετανεν εἰς τὴν εὐκολόπι-

στον αὐλῆν τοῦ Σουλτάνου ὡς ἀντάρτας καὶ ὡς συνεν
νοημένους μετὰ τῶν ἀνταρτῶν ἀρματωλῶν.

Ἐκτὸς τῶν ἐπαρχιακῶν προεστώτων, τοὺς δόποίους ἐκ
τῶν δημιουργημάτων τού διώρισε διὰ τῆς πονηρίας καὶ
τῶν μέσων τῆς διαφθορᾶς ὡς ἄρχοντας τῶν ἐπαρχιῶν,
διώρισεν ἀκόμη καὶ τινας ἀπὸ τοὺς ἀρματωλοὺς καπε-
τάνους ἐκ τῶν πιστοτέρων πρὸς αὐτὸν, καπετάνους τῶν
ἐπαρχιῶν τῆς Στερεᾶς διὰ τῆς ἴσχύος του, ἀκολούθως
δὲ ὁ πολυμήχανος οὗτος Ἀλβανὸς προέβη σπουδαιότερον,
κερδήσας ὑπὲρ ἑαυτοῦ διὰ χοηματικῶν μέσων ὅλους τοὺς
παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ Σουλτάνου ὑπαλλήλους, μὴ ἔξιρου-
μένων μηδὲ αὐτῶν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ἀργίᾳ ὑπουργῶν,
ὡς ἐν τῇ ιστορίᾳ αὐτοῦ λεπτομερέστερον ἔξέθημεν.

Οὕτως ἔχοντος διατεθειμένη τὰ πράγματα τοῦ Ἀλῆ
πασᾶ παρὰ τῇ κυβερνήσει τοῦ Σουλτάνου, δὲν ἦτο δυνα-
τὸν οὔτε ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν νὰ ἔξεγεοθῇ προάπονόν τι
κατ' αὐτοῦ ἢ κατὰ τῶν ὑπαλλήλων του, ἀλλὰ καὶ ἀν
ἔξεγειρετο παρὰ τιναν, ἢ φωνή των ἦτο φωνή βοών-
των ἐν ἐρήμῳ, διότι αἱ πρὸς τὸν Σουλτάνον θύραι ἦσαν
ἀπασχι κεκλεισμέναι καὶ οὐδὲν τῶν παραπόνων ἥδυνα-
το νὰ φάσῃ εἰς τὰς ἀκοάς του, ἢ καὶ ἀν ἔφθινε, διε-
στρέφετο ἀπὸ τοὺς περὶ αὐτὸν, καὶ οὕτως οὐδὲν αἴσιον
ἔσθετον ἀποτελεσμα. Οὕτω λοιπὸν ἀπασχι αἱ ἐπαρχίαι
τῆς Στερεᾶς ἐπὸ τῶν δρίων τῆς Σκόδρας μέγρι τοῦ Ισθ-
μοῦ ἀπώλεταν πᾶσαν ἴσχυν αὐτῶν, διότι αὐτῇ ἐγίνετο
κτῆμα τοῦ Ἀλβανοῦ τυράννου Αλῆ πασᾶ.

Μερὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπαρχιακῶν ἀρχόντων πρὸ^{τότε}
τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ κατὰ τὴν
ἐποχὴν αὐτοῦ.

Κατ' ἔτος συνήρχοντο οἱ πρόκριτοι τῶν πόλεων, κω-
μοπόλεων καὶ χωρίων εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρ-
χίας καὶ προσδιώριζον τὸν τόπον τῆς συνεδριάσεως,
ὅτις συνήθως ἦτο ἡ ἐπισκοπή, τὸ σχολεῖον τοῦ τόπου,
ἢ οἰκία τινάς τῶν προκρίτων, ἢ καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἀκόμη.
Ἐν τῇ σ. λεύσει ταῦτη ἔξιλέγγοντο οἱ ἀπολογισμοί

τοῦ προεστῶτος, ἢ τῶν προεστώτων, ἀνὴρ σαν περισσότερα τοῦ ἐνὸς ἄτομα, καὶ ἀνὴρ ἔδιπλον, ὅτι οἱ προεστῶτες οὗτοι διεχειρίσθησαν καλῶς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὰς εἰς πράξεις τῶν ἐπιβληθέντων εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας φόρων καὶ διὰ τῆς διαγωγῆς καὶ ἵκανότητός των ἀνεδείχθησαν ωφέλιμοι εἰς τοὺς συνεπαρχιώτας των, διωρίζοντο καὶ διὰ τὸ ἐπόρευον ἔτος, ἀνὴρ εἴχεν ἴσχυράν τινα ἀντιπολίτευσιν, ἄλλως ἢ συνέλευσις ἐξέλεγεν ἄλλους, μὲν τὴν παρατήρησιν ὅμως, ὅτι οἱ ἐκλεγθησόμενοι ἐπαρχιακοὶ ἀρχοντες ἐπρεπε νὰ ἦνται ἀνθρωποι ἀπολαύοντες τῆς κοινῆς ὑπολήψεως διὰ τῆς διαγωγῆς, ἵκαντος καὶ καταγωγῆς αὐτῶν. Ἡ εἰς τὴν συνέλευσιν εἰσοδος ἡτο ἐλευθέρος εἰς ὅλους ταὺς πολίτας, μὲν τὴν διαφορὰν ὅμως, ὅτι ἡ γνώμη τῶν προκρίτων ἡτο προτιμωτέρα.

Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν προεστώτων τῶν πόλεων, καμπόλεων καὶ χωρίων, μὲ τὴν διειφορὰν ὅτι, ἀν τινὲς ἐγίνοντο δημοτικώτατοι, λαμβάνοντες μέρος εἰς τὴν συνέλευσιν ὅλων τῶν πολιτῶν, ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο διὰ τῆς κοινῆς θελήσεως ἢ μεγάλης πλειονοψιοφορίας.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου ἢ τῶν νέων ἀρχόντων, οἱ πρόκριτοι συνάδευσον καὶ ἐπαρουσίαζον τούτους εἰς τὸν Βοϊβόδαν, ἢ τὸν Μουσελίμην τοῦ τόπου διὰ νὰ τοὺς ἀναγνωρίσῃ ὡς τοιούτους. Τοιχύτη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡτο ἡ συνήθεια ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχόντων κατὰ τὰς ἐπαρχίας τῆς Στερεάς, πιστεύω δὲ, ὅτι καὶ εἰς τὴν Ηελοπόνυησον τὸ αὐτὸ συνέβαινε.

Μετὰ τὴν ἐλευσιν τοῦ Ἀλῆ Ηαρᾶ καὶ τὴν ἴσχυρο-ροποίησιν αὐτοῦ ἐν ταῖς Ἡγεμονείαις τῆς Στερεάς, τὰ πράγματα πολὺ μετεβλήθησαν, διότι σύχι μόνον οἱ ἐπαρχιακοὶ ἀρχοντες ἐξελέγοντο κατὰ συναίνεσιν καὶ διαταχὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι τῶν καμπόλεων καὶ τῶν χωρίων αὐτῶν. Τοῦ μέτρου τούτου ἐξηρεῖτο ἡ Θετταλομαγνησία, ὡς Μαλικιαν ἐς (ἰδιοκτησία) τῆς Ασμᾶ Σουλτάνχ, ἀδελφῆς τοῦ Σουλτάν Μαγιμούτη· ταύτην δὲ τὴν ἐπαρχίαν κειμένην ἐπὶ τῆς χερσανήσου

τῆς Θεσσαλίας, δὲν ἡδυνήθη ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς νὰ κατακτήσῃ φοιούμενος τὴν ὑπερβάλουσαν ὄργην τῆς ἡγεμονίδος ταύτης. Εἰς τὴν Θετταλομαγνοσίαν λοιπὸν οἱ προεστῶτες ἔξελέγοντο μὲν παρὰ τοῦ λχεῦ, ἀλλ' ἥρον οἱ διὰ ξυλοκοπημάτων νικηταὶ, σίτινες ἐπεκυροῦντο παρὰ τοῦ Σουλτάν Κεχαγιᾶ, ἐπιτρόπου τῆς ἡγεμονίδος.

Οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν ὡς ἐκ τοῦ καθήκοντος ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ παρευρίσκωνται καὶ συνεδριάζωσι διὰ ὅλας τὰς τυχὸν ὑποθέσεις τῆς ἐπαρχίας μετὰ τοῦ Βοϊδόντα, Μουσελίμη, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Πασσᾶ καὶ τοῦ Καδῆ τ.ῦ τόπου, μετὰ τῶν ὅποιων συνεσκέπτοντο περὶ τῆς ἐπιβολῆς τῶν φόρων ἐπὶ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας. Οἱ φόροι δὲ οὗτοι διενέμοντο εἰς τὰ χωρία, εἰς χανέδες λεγομένους, ἢ εἰς φωτιαῖς, καὶ διελογίζοντο ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων ἔχαστου χωρίου. Δὲν προήρχοντο δὲ οἱ φόροι οὗτοι, οἱ ἐπιβαλλόμενοι εἰς τοὺς κατοίκους, ἐκ τοῦ φόρου τῶν χαρατζίων, διότι οὗτοι εἰσεπράττοντο ἴδιαιτέρως κατὰ κεφαλὴν ἐξ ὅλων τῶν ἐνηλίκων ἀρρένων, ἀλλ' ἔξ ἄλλων ἀπειρών φόρων βασιλικῶν, ἡγεμονικῶν καὶ τοπικῶν ὡς ἀκολούθως.

«Νοξούλ ἄθαρις· φόρος ἀποδιδόμενος πρὸς τὸν ἴδιον αὐτὸν Σουλτάνον διὰ τζέπ χασλίκι, (ἴδιαιτερα πρόγειρχ ἔξοδα.)

«Κουντούμεν φόρος ἀποδιδόμενος εἰς τὸν Βεζύρην τῆς ἡγεμονίας, εἰς ἣν ὑπέκειτο ἡ ἐπαρχία αὕτη.

«Χαζιριές· ἄλλος ἡγεμονικὸς φόρος ἀποδιδόμενος εἰς τὸν ἴδιον ἡγεμόνα καὶ εἰς ἄλλους τῶν μικρῶν ἡγεμονιῶν Πασσάδες ὡς συνδρομή.

«Ἀμεσος φόρος δέκα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐφ' ὅλων τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τὸν ὅποιον ἐλάχιστον οἱ Σπαχίδες ἱππεῖς, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀκλήρους Σπαχήδας τὸ Δημόσιον.

«Ιστηράς· ἄλλος φόρος σίτου καὶ κριθῆς, εἰσπραττόμενος ἐπὶ τῶν ζευγαρίων καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μετακομιζόμενος.

«Τζελέπικαν φόρος ἐπὶ τῶν ποιμνίων, 3 ἢ 4 πρόσδικτος ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν προδικτοῖς.

« Τζημπουκλῆ κι φόρος ἐπὶ τῶν ποιηνίων 3—
3 λεπτὰ κατὰ κεφαλήν.

« Τζελ ἐπικεσιάνυ φόρος μελλίων.

« Καλλιεντζῆ μπετελιέ· φόρος διὰ τὴν
μισθοδοσίαν τῶν ἐν τοῖς βασιλικοῖς πλοίοις γνωτῶν Ὁ-
υωμανῶν.

« Μπενταάτι· φόρος ἐπὶ τῆς μετάξης, τῶν βαρι-
εκιών καὶ ἀμπέλων.

« Μεζηλχανέδες· ἑκάστη τῶν ἐπαργιῶν καὶ
μίλιστα αἱ κεντρικάτεραι ἵσαν ὑποχρεωμέναι νὰ διατη-
ρῶσι 200—310 ταχυδρομικοὺς ἵππους, οἵτινες ἔχροσί-
μευσον διὰ τοὺς βασιλικοὺς καὶ ἡγεμονικοὺς ταχυδρό-
μους, οἵτινες τοὺς ἐλάμβανον καὶ μετέβαινον πρὸς ὑπη-
ρεσίαν τοῦ δημοσίου, ἢ τῶν ἡγεμόνων τοῦ τόπου· ἡ δὲ
ἐπιχρήξ ἐπρεπε νὰ ἔξοδεύῃ δι' αὐτοὺς 600—700 χιλι-
άδας γρασίων.

« Ναφεριέ· φόρος πληρωνόμενος εἰς τὸν Δερ-
βεντάτ Βαλεσί (ἐπιτετραχυμένον τὰ τῆς ὁμο-
σίας ἀσφαλείας) διὰ τὴν πληρωμὴν ἢ τὴν μισθοδοσίαν
τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ· ἦτο δὲ οὗτος ὑπέρογκος.

« Γκέλεν Γκετζέτ· ἔξοδος τῶν διὲ ὑπηρε-
σίαν διαβαχινόντων ἢ μετατιθεμένων ἡγεμόνων, καὶ διὲ
ἄγωγια καὶ ἔξοδος τῶν μεταβαχινόντων στρατευμάτων καὶ
τὴν μετακόμισιν τῆς ἀποσκευῆς καὶ λοιπὰ ἔξοδα διὰ τὸ
Κονάκι τοῦ Βοϊδόντα ἢ Μουσελίην καὶ λοιπά.

Ταῦτα λοιπὸν ἀπαντα καὶ ἀπειρα ἄλλα ὑπελογίζοντο
ὑπὸ τῶν ὅθωμανικῶν ἀργῶν καὶ τῶν προεστώτων καὶ
κατελογίζοντο εἰς βάρος τοὺς πτωχοὺς λαοῦ· εἰσεπράτ-
τοντο δὲ διὰ καταδυναστειῶν καὶ φυλακίσεων καὶ αἰκιάν,
καὶ οὕτως ὁ πτωχὸς λαὸς ἔξεποιει πᾶσαν τὴν ἔχυτον
περιουσίαν καὶ ὅ,τι ἀγαθὸν εἴχεν, ἔμενε δὲ ἐργαζόμενος
ῶς εἶλως. Ὁ δὲ κριτής, διὰ νὰ νομιμοποιήσῃ τοὺς ἐπι-
βαλλομένους εἰς τοὺς ὄργιάδος φόρους, ἐλάμβανεν ἐν
τοῖς 0/0 ἐφ' ὅλου τοῦ καταλόγου, καὶ οὕτως ἔθετε τὴν
σφραγίδα αὐτοῦ καὶ ἔθεωροῦντο οὕτω νενομοποιημένοι
οἱ φόροι.

Ταίχυτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν ἐπαργιῶν τῆς Στε-

ρεᾶς ἀπὸ τῶν μεθορίων τῆς Σκόδρας μεχρι του ἰούνης τῆς Πελοποννήσου μέχρι του 1820 ἔτους. Περὶ δὲ τὸν Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ὑποπεσόντος εἰς τὴν δυσμένειαν καὶ ὄργὴν τοῦ Σουλτάνου, ὡς ἐν τῇ ιστορίᾳ αὐτοῦ ἐξέθημεν, ἐξεδόθησαν τὰ πρὸς παταδίωξιν αὐτοῦ διατάγματα. Ἐφ' ὅλων δὲ τῶν ἡγεμονιῶν μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἃς οὗτος εἶχεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἦ διὰ τῶν ὅπλων κατακεκτημένας ἐξ ἄλλων ἡγεμόνων, ἢ παρακεχωρημένας παρὰ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Σουλτάνου, ἐφ' ὅλων, λέγω, τούτων τῶν ἡγεμονιῶν ὁ Σουλτάνος διώρισε νέους ἡγεμόνας καὶ σὺχι ἐκ τῶν φίλων τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Οἱ Ἡγεμόνες οὗτοι, ἐργόμενοι εἰς τὰς ἔδφας τῶν ἡγεμονιῶν αὐτῶν, ἀμέσως διώριζον ἄλλους προεστῶτας τῶν ἐπαρχιῶν, ἀποδιλλούτες τοὺς πρώτους τῆς θέσεως ὡς Ἀληπασίζοντας τῶν πρώτων τινες διετηρήθησαν εἰς τὰς θέσεις των διὰ πολλῶν θυσιῶν καὶ χρηματικῶν μέσων, ἀλλ' εἴχον παντοτεινὴν ἀντιπολίτευσιν ἀπὸ τοὺς πρὸ τόσων χρόνων πάσχοντας ἐναντίους των, ὅστε εἰς ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς Στερεᾶς ἦτο γενικὴ ταραχὴ καὶ ἀναστάτωσις τοῦ παντός.

Οἱ νεοδιορισθέντες cύτοι Ηασσάδες εἴχον αὐστηρῶς διαταχθῆ παρὰ τοῦ Σουλτάνου νὰ μὴ χρονοτριβήσωσιν εἰς τὰς ἡγεμονίας τῶν, ἀλλὰ νὰ τρέψωσιν εἰς τὰ Ἰωάννινα, ἵνα πολιορκήσωσι τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, καὶ ἐπιφέρωσι τὴν καταστροφὴν τοῦ, διὸ σπουδαίως καὶ κατεσπευσμένως ἔτρεχον ἀπανιες πρὸς ἐν κοινὸν σημεῖον. Μετὰ τῶν Ηασσάδων ἔτρεγον καὶ οἱ τῆς νέας τάξεως ἀρχοτες, διότι καὶ οὗτοι εὑρίσκουν συμφέρονταν τῇ καταστροφῇ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ διότι, εὑρίσκομενοι πλησίον τῶν Ηασσάδων, ἐμπτείωνον τὰς ὁρδιουργίας τῶν ἀρχαίων ἀρχόντων, ἐπειδὴ καὶ οὗτοι ἀπαντες εἴχον μεταβῆ εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ προσεπικθουν διὰ παντούν μέσων νὰ ἔξιλεντωσι τὸν Ηασσάδες, καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς θέσεις των. Επιτὸς δὲ τῶν ἀρχόντων ἔτρεγον εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ οἱ ἀρματιώλοι Καπεταναῖται, ἵνα παρουσιασθῶσιν εἰς τοὺς ἡγεμόνας καὶ προσφέρωσι τὴν ὑποτηγήν των, λένωσι δὲ καὶ τὴν ἐπ κύρωσιν τῆς Καπετ-

νίας· τοῦτον δὲ ἐπράττον καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ἡγούμενοι τῶν Μονῶν, καὶ πάσης τάξεως ἀνθρώποι κατέχοντες θέσιν πολιτικὴν, στρατιωτικὴν κτλ. ὅστε ὑπῆρχε μία κίνησις καὶ συρρόη ἐξ ὅλων τῶν ἐπαργιῶν εἰς τὰ Ἱωάννινα, ἀρξαμένη ἀπὸ τὰ μέσα Αὐγούστου τοῦ 1820 ἔτους. Ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης ὥφελήθησαν μεγάλως οἱ ἀπόστολοι τῆς φιλικῆς ἐταιρίας, διότι καὶ οὗτοι ἔτερον ἐλευθέρως καὶ ἀνεξετάστως μὲν τὴν κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρόφασιν. Ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης διεκοινώθη ταχύτερον ἡ ἴδεα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐπεσπεύσθη ἡ διάδοσις τῆς ἴδεας ταύτης εἰς τὰ Ἱωάννινα μάλιστα, ὅπου ἦσαν συνηθροισμένοι οἱ καπεταναῖοι, προεστῶτες, ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Σουλιῶται μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Μάρκου, ὅστις ἀνατροφεῖς εἰς τὰ Ἱωάννινα εἶχε γνωριμίαν καὶ σχέσιν μεθ' ὅλων τῶν Καπεταναίων προεστώτων καὶ ἀρχιερέων. ἡ κίνησις αὕτη διήρκεσε 3—4 μῆνας. ἐπειταὶ οἱ μὲν Σουλιῶται ἐπανέστησαν κατὰ τῆς ὁλωμανικῆς ἐξουσίας τὸν ἕτοι Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, οἱ δὲ λοιποὶ πρόσκριτοι καὶ ἀρχιερεῖς ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν διὰ νὰ προετοιμασθῶσι διὰ τὸ μέγκυ τοῦτο τῆς παλιγγενεσίας τῶν ἔργων.

Από τούτης της περιόδου

δεν γίνεται πολύ δύσκολο να απορρίψεται την εργασία
 των λαϊκών λεπτομέρειών τους στην πόλη της Αθήνας.
 Επομένως η μετατροπή της πόλης σε πόλη της οικονομίας
 θα γίνεται με πολλή δύσκολη πορεία, καθώς η πόλη της
 Αθήνας δεν έχει την αρχαία αρχή της πόλης, την αρχή της
 πόλης της οικονομίας, την αρχή της πόλης της πολιτισμού.
 Η πόλη της οικονομίας θα γίνεται με πολλή δύσκολη πορεία,
 καθώς η πόλη της Αθήνας δεν έχει την αρχαία αρχή της πόλης,
 την αρχή της πόλης της πολιτισμού, την αρχή της πόλης της
 οικονομίας.

A. Π. Κ.

ΤΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΟΜΟΣ Β'.

Περὶ τῶν πρώτων ἀφορμῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ὃς ἀντελήθη μεν ἐκ τῶν γεγονότων καὶ παρ' εἰδημόνων ἡκούσαμεν καὶ ἐκ διαφόρων ἱστορημάτων ἔρχνισθημεν.

Οὐδεὶς βεβαιώς δύναται νίκηνθῆ ἢ νίκηνθή περὶ τῆς ἀληθείας τῶν γεγονότων, τῶν ὁποίων αὐτὰ τὰ πράγματα ἐπιβεβαιοῦσι τὴν ἀληθείαν ἀδιστάχτες δέ βεβαιοῦται, ὅτι ὁ πρῶτος ὅστις συνέλαβε τὸν ἔνδοξον ιδέαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, εἶναι ὁ φείμυνηστος Ρίγας ὁ Φερδίανος, ὃστις διὰ νὰ εἰνπυνθῇ τὸ ἔθνος ἐκ τῆς ληθαργίας ἐσκέψθη καὶ συνέγραψε ὅμοιοκαταλήκτους στίχους κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, τοὺς ὁποίους κατὰ χιλιάδας τετραδίων διεσκόρπισε καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Οἱ στίχοι οὗτοι συνήργησαν μεγάλως καὶ συνεκίνησαν ἀστραπηδὸν τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν τάξεων τῶν Ἕλλήνων, μίλιστα τῶν καπεταναίων τῆς Ρούμελης, οἵτινες ἐνθουσιασθέντες ἐξ αὐτῶν ἀπεπειράθησαν ὄμέσως πρὸς ἐπανάστασιν, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Παππᾶ Εὐθύμιον Βλαχάθην, ^(*) ἀτυχῶς διωρᾶς, μὴ δυνηθέντες νὰ προπαρασκευασθῶσι καὶ συνεν-

(*) Τὸ ἔτος 1808 ἐγένετο ἡ ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπὲ τῶν παππᾶ Εὐθύμιου Μπλαζάνη ἐκανάσσασις, ἥτις κατεπνήθη εἰς τὰ σπάργανά της ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πυρτὸν Τεπελενλιώτου.

νωθῶσι, δὲν κατώρθωσαν νὰ φέρωσιν ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα, διότι ὁ Τεπελενιώτης Ἀλῆ Πασσᾶς ἔξαπέστειλεν ἐναντίου αὐτῶν τὸν υἱὸν του Μουχτάρ Πασσᾶν μετὰ ισχυροῦ ὄθωμανικοῦ στρατοῦ, διστις τοὺς προέλαθε καὶ τοὺς ἐκτύπησε πρὶν ἐνωθῶσι, καὶ οὕτω τοὺς ἐνίκησεν οἱ δικτιωθέντες οὗτοι κατέφυγον εἰς τὰς νήσους τοῦ Αίγαίου καταδιωκόμενοι καὶ ἐντεθεῖεν ὑπὸ τοῦ ὄθωμανικοῦ στόλου, καὶ οὕτω κακτεστράφη ἐν τοῖς σπαργάνοις ἡ ἐπανάστασις αὕτη, διότι ὁ πρωτορισμὸς τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶχεν ἔλθει εἰστει.

Οἱ ἀείμυντος πρωτομάρτυς τῆς ἐπαναστάσεως 'Ρήγας ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν ὡς ἐρβεθη ἐνεργειῶν του εύρισκετο ἐν Βιένη τῆς Αὐστρίας, ἢ δὲ Ἀστυνομία αὐτῆς ἀνακαλύψας τὰς ἐνεργείας του, κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως τῆς, τὸν συνέλαθε καὶ ἀπέστειλεν ὑπὸ συνδείαν εἰς τὴν ὄθη μανικὴν κυβέρνησιν, παραδούσα τοιτον εἰς τὸν Πασσᾶν Βελιγραδίου, ὅπου τὸν προετοίμαζε νὰ τὸν ἔξαποτείλῃ μὲν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ ὄπαδοι δὲ τοῦ 'Ρήγα ἔγραψαν εἰς τοὺς ἐν Βελιγραδίῳ φίλους των νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Οἱ δὲ ἐν Σερβίᾳ φίλοι του, σπεύσαντες, προετοίμασσαν στρατιωτικὴν δύναμιν ἐκ Σέρβων, δικαὶος τὸν ἀρπάσωσιν ἀπὸ τῆς χειρὸς τῶν ὄθωμανῶν καθ' ὅδόν. Οἱ τοῦ αὐτοῦ ὅμως φυράματος προδίταις εἴδοποιόνταν τὸν Πασσᾶν περὶ τούτου, ὅπου διέταξε καὶ τὸν ἀπεκερίλλοσκυ, τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ἔξαπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν· συνέδη δὲ τοῦτο τὸ 1797 τὸν Μάιον. Η Αύστρια, ἥτις πάλαι ποτὲ ἦτο ὁ ἀπονδοῦς ἐχύρδος τῶν ὄθωμανῶν (Ἀλσατίν Δούτσιμάν Βὲ Γειτὴ Πύρλερ) (ἢ ἐγύρης Ἀλσατίνος μετὰ τῶν ἐπτὰ ἑκατόρρων), ἥτις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀπέδιδεν φύρων τινῶν χιλιάδων φίλωρέων χρυσῶν κατ' ἔτος εἰς τοὺς ὄθωμανούς, ἥδη μετὰ ζήλου πολλοῦ ὑπερασπίζετο αὐτούς, καὶ μετὰ ψυχροῦ αἵματος ιθιώρει τὰ μύρια βίσανα καὶ τὴν χώσιν τοῦ χριστιανικοῦ αἵματος εἴθε, ἐνθυμουμένη τῆς περιφρονίσεις ταύτας ἀποφασίση νὰ ἔχειψη τὴν μαύρην σελιδὴν τὴν ιστορίαν της. (*)

(*) Ο Σωλτάν Σουλεϊμάνης Λον τῷ 1519 εἰσελθὼν εἰς τὴν Οὐγκαρίαν μετὰ 250 χιλιάδων στρατοῦ καὶ 300 κανονίων ἔθετε τὸν ἀπόρτυσεν ο Ζαπολίων φύλακας τῆς χειρὸς του, τὸν ἀπόδειν ὁ Σουκιάνης ἀνθεῖσεν

Ο μήγας ούτος ἀνήρ δικαιώτερος θεωρεῖται παρ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸ δητὸν τοῦ εὐαγγελίου «έξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραν τὸν σπόρον, καὶ ὁ σπόρος οὗτος πεσὼν ἐπὶ ἀγροῦς γῆς μετὰ πεκτιτερχετίνη ἔρετε καρπὸν ἔκατον ταπλασίονα.»

Περὶ δὲ τὸ 1784 ἔτος εἰς ἡγεμόνων τῆς Βλαχίας, Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὁ Φεραρῆς, κατέφυγεν εἰς τὸ Ρωστικὸν κράτος καὶ ἔζησε μέχρι τοῦ 1817· οὗτος, λέγουσιν, ὃν ἀνθρώπον κάτοχος παρείχεις καὶ πατριωτισμοῦ, καὶ ἔχων πρὸ ὄφθαλμῶν τοὺς στίχους του 'Ρήγα, συνέλαβε τὴν ἴδεαν τῆς πρὸς ἐπανάστασιν συνενήσεως; διὰ μυστικῆς ἑταῖρίας, καὶ ἐσχεδίασε ταύτην· διεκοίνωσε δὲ τὴν ἴδεαν του καὶ πρὸς τὸν ἄλλον ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Κωνσταντίνον Ἰψηλάντην καταψυγόντα καὶ τοῦτον εἰς τὸ Ρωστικὸν κακόν; τὸ 1806 ἔτος· ἀμφότεροι ἐνέκρινον τὸ σχέδιον αἵτης, ἀλλ' ἀπεφάτισαν νὰ τὸ διατηρήσωσι μυστικὸν μήγοις οὐ φανῶσιν εὐγοϊκαὶ περιστάσεις.

Κατὰ δὲ τὸ 1815 ἡ ἴδεα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, εἴτε ἐκ τῆς ἀνωτέρας ἀρχῆς, εἴτε αὐτοχθότως, ἡγέρθη ἔχουσα πιστὴν τὴν τοῦ ἀειμνήστου Ἅργα ἀρχήν, μετεπλήθεν εἰς ἄλλην τάξιν ἀνθρώπων εὐτόλμων Σκουφᾶ, Τζακάλιφ, Άναγνωστοπέλλου, οἵτινες θεωροῦνται καὶ ως πρωτουργοί· οἱ ἀνθρωποι οὔτε οχηματίσαντες τὰ σημβολικά των καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς μυστικῆς ἑταῖρίας, διεδωκαν καὶ διεσκίρπισαν παντούς τοὺς ἀποστόλους αὐτῶν, οἵτινες ἀστεραπηδὸν διέδωκαν τὴν ἴδεαν τῆς ἐπαναστάσεως εἰς ὅλους τοὺς ἐν Μικρᾷ Ασίᾳ εὐείς τὸν Θρίνον Οὐγκαρίας· διευθυνθεὶς δὲ πρὸς τὴν Βιέννην ἐπερικύλλωσε ταύτην πυρπολήσας ἀπαντά τὰ προάστεια οὐτῆς, μετὰ δὲ τρεῖς ἐφωρμήσεις κατὰ τοῦ φρουρίου τῆς πόλεως, μὴ δυνηθεὶς νὰ τὸ κυριεύσῃ, ἀνεγύρησεν ἀνενοχλήτως διὰ τῆς Πέστεως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀφοῦ ἐζήνευσεν περὶ τὸς 20 γιλ. γραιστιανῶν, ἐσύρε δὲ καὶ τὴν θρησκείαν καὶ γυναικῶν εἰς αγγραλωσίαν.

Περὶ δὲ τὸ 1842 ὁ Αύτοκράτωρ Κάρολος τῆς Αὐστρίας ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τοῦ Σουλεΐμανου, μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς πληρωμῆς ἐτησίου δώρου εἰς τὸν Σουλτάνον διὰ τὴν Οὐγκαρίαν 30 γιλιάδων φιλαρών· ἢ, συνθήκη ἀνενεώθη ἐπτάκις 1862· 1868· 1874· 1875· 1877· 1883· 1891, καὶ μετ' αὐτῆν ἐπὶ τεσσαράκοντα πέντε ἔτη διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐστέλλετο τὸ δῶρον τοῦτο.

ρισκομένους Ἑλληνας, ἀπολογίθως εἰς τοὺς ἐν Δακίᾳ καὶ ἔπειτα εἰς ὅλην τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν· ἐμρύθραν δὲ τοῦ μυστηρίου τούτου Πατριάρχαι, Ἀρχιερεῖς καὶ πάστορες τάξεως ἄνθρωποι, μάλιστα οἱ ἀρματωλοὶ Καπεταναῖοι τῆς Ρούμελης, οἱ τῶν ναυτικῶν νήτων οἰκοκυραῖοι καὶ καπεταναῖοι, οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ ἐν Κερκύρᾳ Σουλιώται, ὥστε περὶ τὸ 1820 ὅλιγοι μόνον τῶν προσκροτῶν δέν ἐγνώριζον τὰ μυστήρια τῆς επαρισίας.

Οἱ πρόκριτοι τῆς Πελοπονήσου ὅμως, μὴ ἀρκεσθέντες εἰς ὅσα διέδιδον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἑταιρίας περὶ συνδρομῆς μεγάλης τινὸς δυνάμεως, ἐξαπέστειλαν ἐπίτγδες ἄνθρωπον εἰς Ἄρωσταν, διὰ νὴ λάβωσι πληροφορίας παρὰ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων Γραμματέως τοῦ Λύτορατορὸς Ἀλεξανδροῦ, ἀν ἀληθῶς οὐδὲ ἔχωσι τὴν συδρομὴν τοῦ Λύτορατοροῦ, ἀλλὰ δὲν ἔλλειν παρ' αὐτοῦ εὐαρέστους εἰδήσεις.

Ἄναλαβὼν δὲ τὴν δεύτην τῆς ὑποθέσεως τρύπης ὁ Ἀλέξ. Τψιλάντης, ἔδωκε μεγάλας ἐλπιδας. Λέγεται δὲ, ὅτι ὁ Ἰωάννης Καποδιστρίας, διὰ τοῦ Γέροντος Σούστη ἐκ Πρεβεζῆς, εἰδήσοις τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον νὰ προστρέψῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ μὴ κεντηθῶσιν εἰς ἐπανίστασιν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καθότι δὲν θέλει τοῖς διθῆ οὐδεμίᾳ συνδρομή καὶ θὰ ἀπολεσθῶται, ἀλλ' ὁ ἀ-ἴμυντος Πατριάρχης Γρηγόριος ἀπήντησε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον τούτον, ὅτι γνωρίζει καλῶς, ὅτι, ὡς εἶναι προχριστικά τὰ πρᾶγματα, δὲν δύναται νὰ τὰ ἀναχαιτίσῃ οὐδὲ μία ἀνθρώπινο δύναμις, διότι τὸ κίνημα τοῦτο πρωτεῖται φίνεται ἀπὸ τὸν Θύ-στον, ἀλλως ἦτο ἀδύνατον νὰ κάμη τοιαύτην ἀπόφασιν τὸ ἔθνος· προσέθηκε δὲ εἰς τὸν ἔδιον τούτον, «γνωρίζω καλῶς πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅτι ὁ πρῶτος τῶν Ἕλλήνων, ὃς εἰς ἥπελε γίνεται θύμα τῆς θηριωδίας τοῦ τυράννου, εἶμαι ἐγώ αὐτός, ἀλλὰ γεννηθήτω τὸ θέλγυμα τοῦ Θεοῦ· ταῦτα παρακαλῶ νὰ εἴπητε εἰς τὴν ἔξοχότητά του.» Τὰς ἀξιομνημονεύστους ταύτας προβλέψεις τοῦ χειμῆστου Πατριάρχου Γρηγορίου ἐκήρυξσεν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ὁ ἀναρτετός Γέρων Ἰωάννης Γαλύτσης.

Περὶ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς Ἐπαναστάσεως κινημάτων
τῶν Ἑλλήνων.

Η Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις δὲν ἐγένετο ἐν ὡρισμένῃ ἀποχῇ,
ῶτες ἀπειποῦσι αἱ συννενημέναι Ἐπαρχίαι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ
ἡμέρᾳ νὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῶν τυράννων καὶ νὰ συντρί-
ψωσι τὰς ἀλύσσους τοῦ ἀτίμου ζεγοῦ, ἀλλ' ἐπανέστησαν σπορά-
δην καὶ ὅπως αἱ περιστάσεις ὠδήγησαν ἔκαστον τόπον διὰ νὰ
προστρέξῃ εἰς τὰ ὄπλα καὶ νὰ καταβίῃ τὴν τυραννίαν. Πρῶ-
τοι δὲ πάγιων ἔκχριτον τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα οἱ Σουλιώται,
οἵτινες τὴν 6 Δεκεμβρίου τοῦ 1820 ἔτους ἐξῆλθον τοῦ πολιορ-
κοῦντος τοῦ Ἀλῆ Πατσσᾶ ὁμομονικοῦ στρατοπέδου, ἔχοντος 50,
000 στρατιωτῶν. Τρικάρτοι δὲ ὅντες ἐκ τῶν ιωαννίνων με-
τεῖηται εἰς τὰ χωρία τῆς ιδίας πατρίδος, ἐπονέστησαν δὲ καὶ
ἔξηγειρον εἰς τὰ ὄπλα ἀπασαν τὴν Ἐπαρχίαν αὐτῶν κατὰ τὴς
ἀλωμανικῆς ἑκουσίας, συγχρόνως δὲ ἐξαπέστειλαν καὶ πρὶς τὸν
ἐν Πιζή τῆς Ἰταλίας εὑρεσθέμενον πρώην Ἀρτούρο Γιγάτιου, (ὅστις
ἥτο εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς φιλικῆς ἑταιρίας), δέω τῷ πατριω-
τῶν αὐτῶν τὸν Κιτζὸν Τζαζέλην καὶ Γεώργιον Λάμπρου Ζερβαν,
διὰ να τοὺς προμηθεύσῃ πολεμοφόδια, πεδὸς τοὺς ὅποίους καὶ
ἔδωκεν ἐν φορτίον, τὸ ὄπιον διεμποιήσθησαν, ἀποδιέκαθέντο,
τοῦ μὲν ἡμίσεως εἰς τὴν Μάνην εἰς τὸν Ναυρομιχαλον, τοῦ δὲ
ἐπέρου ἡμίσεως μεταφερθεντος εἰς τὸ Σουλίον τὰ καθικαστα ἐξ-
ετοργήσαν εἰς τὰ περὶ Σουλίου.

Δεκτόν.

Περὶ τὸν Ιανουαρίου τοῦ 1821 ἔτους ὁ Θεόδωρος Βλαδυμηρέ-
σκης ἔκαμε τὰ κινήματα τῆς ἐπαναστάσεως ἐν τῇ μικρᾷ Βλα-
χίᾳ καὶ τὴν 17 Φεβρουαρίου ἐξέδωκε προκήρυξιν τῆς ἐπαναστά-
σεως, τὴν δὲ 23 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπέβασε τὸν Προύτον ὁ Ἀλέ-
ξανδρῖος Γύλιλάντης καὶ ἤλθεν εἰς τὸ Ιάτιον, ἀκολούθως προε-
χώρησεν εἰς τὰς δύο ἡγεμονίας, χρύττων παντοχροῦ τὴν ἐπα-
νάστασιν. ἀτυχῶς διώκει τὴν ἐλευσιν τοῦ ἀνδρὸς τούτου εἰς
τὰς ἡγεμονίας, ἥρχισε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τινῶν ὀπλιχρηγῶν Ἡ,

διχόνοια καὶ διαιρεσίς, οἱ αὐτόχθονες προσέτι δὲν συνεμεοίσθησαν τὰ τῆς ἐπαναστάσεως, ἀπεναντίας μάλιστα ἀντενήργησαν κατ' αὐτῆς, καὶ ἐκ τούτου είκαζεται, ὅτι, ἡ ὁ Τύφλαντης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δὲν ἐπρόφθασαν νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιτηδειότητα νὰ διοργανίσωσι καὶ δημιουργήσωσι τὰ πάντα συμφώνως πρὸς τὰς προσ δοκίας τοῦ ἔθνους, ἢ οἱ κάτοικοι ήσαν ἀνεπίδεκτοι τακτοτοιήσεως, διότι, ἀντὶ νὰ συσωματώσωσιν ὅλας τὰς ὑπὸ τὸν ὄθωμανικὸν ζυγὸν φυλὰς καὶ νὰ ισχυροποιηθῶσιν, αὐτοὶ διὰ τὴν ἀνεπιτυδειότητα ταύτην προὔξενησαν τὴν διαιρεσίν καὶ ἀποσύνθεσιν προσέτι δὲν ἐτόλμησαν νὰ δώσωσι μίαν γενικὴν μάχην κατὰ τῶν ἔχθρῶν, διὰ νὰ δοκιμάσωσι τὴν τύχην των· εἰς μόνος ἥτο ὁ Κύρος, ὃστις τὸν πόλεμον τὴν Ἀριστοκρατίας, διὰ νὰ δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν τύχην τῆς Δακίας.

Οἱ ὄθωμανοὶ κατὰ πρώτων ἐπτούθησαν ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Δακίας, καὶ ὑπὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Τύφλαντου ὑπωπτεύοντο τὴν συνδρομὴν τῆς Ρωσίας, ἀκολούθως ὅμως, βεβαιωθέντες ἀπὸ τὴν Κυρρέγγησίν των καὶ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους Βλάχους, ἐνεθαρρύνθησαν καὶ, συστωματωθέντες, διέβησαν τὸν Δούναβιν περὶ τὰς ἔξ γλιτάδας ὑπὸ τὸν Ἰσούφ Πασσᾶν Μπερκόφτσαλην, καὶ τὴν 17 Ιουνίου ἐγένετο ἡ ἐν Σκουλενίῳ κραταιὰ μάχη τῶν 400 Ἐλλήνων μετὰ τοῦ Μπερκόφτσαλη, καθ' ἣν οἱ πρωτόπειροι οὗτοι Ἐλλῆνες ἀντέστησαν ἡρωϊκῶς, φυνέυσαντες περὶ τοὺς 1000 ὄθωμανούς, ἐκ δὲ τῶν Ἐλλήνων ἔπεσαν ἡρωϊκῶς ὅλοι οἱ ὄργηγοὶ τῶν σωμάτων καὶ περὶ τοὺς 300 ἐφονεύθησαν καὶ ἐπνίγησαν εἰς τὸν ποταμὸν, οἱ δὲ διασωθέντες μετέβησαν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς χοιστιανικωτάτης Ρωσίας, καὶ οὕτως ἐτελείωσεν ἡ ἐπανάστασις τῆς Μολδαύιας.

Ἄλλα δὲ ὄθωμανικὰ στρατεύματα εἶχον περάσει ἀπὸ τὸ Βιδίνιον εἰς τὴν Μικρὰν Βλαχίαν καὶ συνεχρούσθησαν μετὰ τῶν ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ Τύφλαντου στρατευμάτων, ἀπόντος αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐποία ἐνίκησαν τοὺς Ἐλλήνας καὶ τοὺς διεσκόρπισαν· τούτους δὲ τοὺς Ἐλλήνας δὲν ἦδυντο οἱ Τύφλαντης· ἀ-

συγχεντρώτη, διὸ, ὅπισθιδρομήσας διὰ τῶν ὁρεινῶν καὶ δυσβίτων τόπων, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Τρασυλβανίαν τῆς Αὐτοκράτερος, ἡ δὲ Κυρένητις τοῦ Αὐτοκρατορὸς αὐτῆς τὸν ἔξαπέτειλεν εἰς τὸ ἐν Ούγγαρῳ φρούριον Μουγκάτζη καὶ ἀκολούθως τὸν μετέφερεν ἐκεῖθεν, θίσας αὐτὸν εἰς τὴν Θηριστεστάδην, ἔνθα ἔμεινε μέχρι τοῦ 1827· ἐλευθερωθεὶς δὲ ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Βιέννην, ὅπου καὶ ἀπεβίωσε τὴν 20 Ἰουλίου τοῦ 1828 ἑτούς (*). Οἱ δὲ Γεωργίος Ὀλύμπιος καὶ Ἰωάννης Φαρμάκης διετηρήθησαν ἐπὶ τῶν ὁρεινῶν μερῶν μέχρι τῆς 22 Τερψίου, ὅτε ὁ μὲν Γεωργίος Ὀλύμπιος, μαχόμενος ἥρωικῶς, ἐπεσε πυρποληθεὶς ὡς ἥρως, ὁ δὲ Φαρμάκης, παραδοθεὶς διὰ συνθήκης, ἀπεστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκεὶ ἀπεκεφαλίσθη· τοιουτοτρόπως ἐτελείωτε καὶ ἡ ἐπανάστασις τῆς Μεγάλης καὶ Μικρᾶς Βλαχίας.

Κωνσταντινούπολις.

Οἱ ἡγεμὸνοι τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας Ἀλῆ Πασσᾶς διὰ τῶν μέσων τῆς δολιότητος καὶ τῶν πανουργιῶν αὐτοῦ ἡδυγηθῆ νὰ γάρη ἀμυδράν τινα ἴδεαν περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ διὰ τὴν σχηματισθεῖσαν ἑταῖριαν πρὸς ἐπανάστασιν, καὶ ὅτι εἰς τὴν ἑταῖριαν ταύτην ἦσαν καὶ οἱ ἀρματωλοὶ Καπεταναῖοι, οἱ ἀρχιοντες καὶ πρόχριτοι τοῦ ἔθνους, ὁ κλῆρος καὶ οἱ πεπαιδευμένοι· Τὰς εἰδήσεις ταύτας διεκοίνωσεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Σουλτάνου κατ' εὐθείαν, ἡ δὲ Αὐλὴ τὰς διεκοίνωσεν εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους, ἀλλ' εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦτο εἶχε σχηματισθῆ πρό τινος καὶ φερεθεὶς ταύτας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ μεγίστη πλειονοψηφίᾳ ἀντιπολιτεύεταις διὰ τῆς συνεργείας τοῦ Σεχιούλη Ἰσλάμη, τοῦ Μαχμούτ βέν Δρήμαλη, Μπουγιούκ Ίμπραχήρ (Ἄρχιπποκόμος ἡ Μέγας Κόμης) καὶ τῶν Λαρισσινῶν ἀμπτίν βέν καὶ Γιαγιάμ βέν, ἔχόντων καὶ τούτων ὑψηλοὺς βαθμοὺς εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν. Οὗτοι λοιπὸν παρέστησαν τὰς εἰδήσεις ταύτας τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ὡς μη-

(*) Μετὰ τὴν εἶσοδον τοῦ Υψηλάντου εἰς τὰς Ἡγεμονίας, εὐθὺς ἐφάνη ὅτις οὗτος δὲν ἔτον ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας. (Ιστορ. Κ. Μ. Κούρκα πελ. 614 τ. Β. Βιβλ. Γ').

χρυσόφωνίς, διὰ νὰ λέγῃ τὴν ἄδειαν τῆς Κυθερνήσεως τοῦ Σουλτάνου νὰ καταστρέψῃ τὸν φραγίζην, καὶ νὰ πλουτίσῃ ἐκ τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ. Όθιν δὲν ἔδοθη οὐδεμία πίστις εἰς τὰς ἐκθέσεις τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ· διὸ παρὰ τῷ Σουλτάνῳ ισχυρὸς Χαλκτή Εφέντης, ὃστις εἶχε τὸν βαθμὸν τοῦ Σερχιατίσας (ιδιαιτέρου Γραμματέως τοῦ Σουλτάνου) ἦτο μὲν πρωτάρτης τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀλλ’ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν ἐπίφερε γνώμην, διότι εἶχε χλονισθῆ πολὺ ἡ πεποίθησις τοῦ Σουλτάνου περὶ τῆς περαιτέρω διατηρήσεως τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ εἰς τὴν ἀρχήν. Οὐ δὲ Ἀλῆ Πασσᾶς οὗτον, ὅτι δὲν ἔδοθη πολλὴ ἀκρίσις εἰς τὰς ἐκθέσεις του, ἀπεφάσισε καὶ ἀνευ Σουλτανικῆς ἀδείας νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἑξασφάλισιν καὶ δι’ ἀπιστίας ἐφόνευσε τοὺς καπεταναίους τῶν μεθορίων τῆς ἡγεμονίας του, τοὺς ἐξ Ἐλασσῶνος Δαμψαίους, τὸν Καπετάν Νικόλαον Όλύμπιον ἐκ τῆς Αίκατερίνης, καὶ τὸν τῆς Επαρχίας Δημενίκου Καπετάν Γιώττην. Τὸ οὔτε διελε πράξεις καὶ πρὸς τοὺς καπεταναίους τῆς Βερβίας καὶ Βεδενοῦ, Καρατάσου καὶ Γάτζον, ἀλλ’ οὗτοι λαβόντες προφυλακτικά μέτρα ἐσώθησαν.

Οὐ Σουλτάνος λοιπὸν πεισθεῖ; εἰς τὴν γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου εύτοι δὲν ἔδωκε πίστιν εἰς τὰ παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἐκτελέντα, ἀπεναντίας ἡρεβίζηη, νομίσας τὰς εἰδήσεις ταύτας ὡς δολιότητα πρὸς αἰσχυνκέρδειαν. Ἐνῷ δὲ ἦτον οὕτω διατεθαμένος κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης καὶ ἐξ ἄλλων διαβολῶν τῶν ἐχθρῶν του, οἵτινες εἴχον εἰσχωρήσει εἰς τὴν Κυθερνησιν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἤσαν ἐν τοῖς πράγμασι, συνιέντη αἰτηνηδίως καὶ ἡ κατὰ τοῦ Πατρόμβην δολοφονίας ἀτόπεια ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἥτις κατετάσαξε τὸ ὑπουργεῖον καὶ αὐτὴν τὴν Αὐλήν. Οὐ δὲ Σουλτάν Νικηφόρης, ὁργισθεὶς μεγάλως κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀπεφύγει τὸν ἀφανισμὸν οὗτοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν ἐξαπέστειλε στρατεύματα, καὶ τὸν ἐπολιόρκησαν ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῶν Ίωαννίων, ὡς ἐν οὐρέω τόπῳ ἐλέγη.

Ἐνῷ δὲ ἡ Κυθερνησις τοῦ Σουλτάνου δι’ ὄλων τῶν μέσων κατεγίνετο νὰ καταστρέψῃ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, αἰτηνηδίως ἥκουσε τὴν εἰανήστασιν τῶν Σουλωτῶν, ἥτις εἰς τὴν ἀρχὴν ἐθεωρήθη καὶ

ρχαντος και ἀποκύηκα τῶν ῥαδιουργιῶν τοῦ Ἀλῆ Πατσᾶ και συνεπείᾳ τῆς δυσαφεστείας τῶν Σουλιωτῶν κατὰ τοῦ Ἰζμαήλ Πασσᾶ Πασιζόμπεη. Ἀκολούθως ὅμως, ὅταν ἔλαβε σοβαρὸν χαρακτῆρα, μὴ γνωρίζοντες ποῦ νὰ τὸν ἀποδώσωσιν οἱ χαῦνοι Πασάδες τοῦ στρατοπέδου, τὴν ἀπέδωκαν κυρίως εἰς τὰς μηχανορράφιας τοῦ Ἀλῆ Πατσᾶ, ὡς καὶ τὸ κίνημα ἀκολούθως πάσης τῆς Στερεᾶς και τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰς ῥαδιουργίας τοῦ ιδίου· ὑπὸ τὸ πνεῦμα λοιπὸν τούτων τῶν σκέψιων ἔγραφον εἰς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου.

Η Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου ὅμως ἤρχισε νὰ σκέπτηται ὥριμάτερον περὶ τῶν προηγουμένων ἐκθέσεων τοῦ Ἀλῆ Πατσᾶ, καθόσον μάλιστα μετ' ὄλιγον ἔλαβε και ἄλλης περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἰδότες· διότι ὁ ἐκ Νιαούσης Ζαφειράκης ἐφόνευσεν ἔνα τῶν ἀποστόλων τῆς ἑταῖριας και ἔλαβε τὰ εἰς χειράς του εύρισκόμενα συμβολικὰ τῆς ἑταῖριας ἔγγραφα και τα ἀξαπέστειλεν εἰς τὸν Πατσᾶν τῆς Θεσσαλονίκης, οὗτος δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀκολούθως ἤκουσθη και ἡ ἀνταρτία τοῦ Βλαδιμηρέσκου εἰς τὸν Μικρὸν Βλαχίαν, ἐπειτα ἡ εἰσβολὴ τοῦ Ἰψηλάντου εἰς τὴν Μολδόβιαν. ἐπειτα ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Ζητουνίου και τῆς Λαρίσσης εἰδοποιήθη ἡ Ὀθωμανικὴ ἔξουσία ἀλληλοδιαδύγως περὶ τῆς Ελληνικῆς ἐπαναστάσεως. Συνεπείᾳ λοιπὸν τρύπων τῶν εἰδίτεων ὁ Σουλτάνος ὄργισθεις ἐξέδωκε τὰς φρικτοτέρας τῶν διαταγῶν κατὰ τῶν Ἐλλήνων. Και πρῶτον μὲν διέταξε τὸν Οίκουμενικὸν Πατριάρχην νὰ ἐκδώσῃ συμβούλευτικὰς ὁδηγίας εἰς τοὺς ὑπηκόους διὰ νὰ μὴ ἀποπλανηθῶσιν, ὁ δὲ Πατριάρχης ἐξεῖδωκεν ἐπιτίμιον ἀφορισμὸν, ὁ ὅποιος ἐλεγον ὅτι συνετάχθη ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης και ἐστάλη εἰς ὅλον τὸ κράτος δι' ἀπεστυλμένων ἐξάργων.

Περὶ δὲ τὴν 7—8 Μαρτίου εἶγε διαταχθῆ διὰ φερμανίων, ἀναγνωσθέντων ἐν τοῖς τζαμίοις αὐτῶν, νὰ ὀπλισθῶσιν ἀπαντες οἱ Μουτουλμάνοι, και νὰ ἦνε εἰς πᾶσαν στιγμὴν ἔτοιμοι, διότι μέγσες ἐπίκειται κίνδυνος, ὁ ὅποιος ἀπειλεῖ τὴν ὑπαρξίν των, και τοῦ ὄποιου ἡ προσβολὴ ἀγνοεῖται πώλεν θέλει τοῖς ἐπέλθει. Μετὰ δὲ τὸν ὀπλισμὸν τούτον διέταξε νὰ φυλακισθῶσιν οἱ ἔγκριτοι ἀρχιερεῖς

διότι ἐθεώρει τὸ οἰρατεῖον ὡς πρωταίτιον τῆς ὑποκινήσεως τῆς ἐπαναστάσεως· τὴν θηναυόπολην μέγρι τῆς 10ης μετεφέρθησαν εἰς τὴν φυλακὴν οἱ ἔγχριτοι ἀρχιερεῖς, Ἐφέσου Διονύσιος, Λέρνης Γρηγόριος, Νικομηδεας Ἀθανάσιος, Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ, Τουργάδου Ιωαννίκιος, Ἀνδριανουπόλεως Δωρόθεος ὁ Πρώτος καὶ Ἀγχιελου Βούγενιος.

Μ' ὅλα τὰ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Σουλτάνου λιγθίντα μέτρα καὶ τὸν ἐκιτίμιον ἀφορισμὸν τοῦ Πατριάρχου ἡ ἐπανάστασις, εἰς μὲν τὴν Δρεινήν ἐξετένετο, εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεάν, τὰς τρεῖς Ναυτικὰς νήσους καὶ τὴν Ἱπειρον προχώρει σταθεῖως. Τοῦτο μαθὼν ὁ φύσει ὄργιλος Σουλτάνος Μαχμούτης, ἐμάνη τρομερὰ καὶ ἐπνεεν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, μάλιστα κατὰ τῶν προκρίτων, διότι αἱ ἔχθροι τῶν Ἑλλήνων τοιαύτας πληροφορίας τῷ εἶχον δώσει, δηλαδὴ ὅτι οἱ κατοίκοι, ὁ Κλῆρος καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἐνεργοῦσι διὰ ν' ἀποτινάξωσι τὸν ὄθωματικὸν ζυγόν. Κατεσκευασμένως λοιπὸν διέταξε να συναγθῇ τὸ Συμβούλιον τῶν μεγιστάνων εἰς τὸ Μπαμπκήριον μαϊοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ Σέχουλ Ισλάμης, διὰ νὰ συσκεψθῶσιν ἐπὶ τῶν σοβαρῶν προκειμένων περιστάσεων. Εν τῷ συμβουλίῳ τούτῳ ἐδόθη πρότασις τοῦ Σουλτάνου, ἐπὶ τῆς ὧδοις ἐζήτουν τὴν γυνάμην τῶν μεγιστάνων καὶ κατ' ἔξοχὴν τοῦ Σεχουλισλάμη, ὅπως ἐλθεθῇ φετός, ἡ δὲ πρότασις εἶχεν σύτως. « Ἀχόριστοι καὶ αγνώμονες ὑπήκοοι, τολμήσαντες νὰ φανεύσωσι τὸν Ἡγε-» μένα τῶν καὶ νὰ ἀποσκιρήσωτε τῆς ὑποταγῆς, κρίνονται » ἀξοῖ θανάτου οἱ ίδιοι, αἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ ἀσυτῶν τέλνα » καὶ ἡ περιουσία αὐτῶν νὰ γείνῃ λεία τῶν ὄθωμανῶν, ναι ἢ » ὅχι; διότι ἡ Κιβέρνησις τοῦ Σουλτάνου καὶ ὁ Σουλτάνος » αὐτὸς θεωροῦσι τὴν πρότασιν ὄφθην. »

Ἐπὶ τῆς προτάσεως ταῦτης ἀνκέστη φρικτὰ ὁ Σέχ Ούλ Ισλάμης, εἰπὼν ὅτι « ὁ ράγιας δὲν εἶ-αι δοῦλος, ἀλλὰ παρακαταθήκη » (Ἀρανατούλας), διότι ὁ τελευταῖος οὐτενν Βασιλεὺς δὲν ἦμ-» η λωτίθη διὰ νὰ μεινῇ καὶ τὸ ὑπήκοον του θεούς, αἰχμαλω-» τος δοῦλος, ἀλλὶ εὗτος μαχόμενος φτινεύθη, ὥστε κατὰ ταῦς » νόμους ἡμῶν τὸ ὑπήκοον του ἐμεινει παρακαταθήκη ὑπὸ τῆς

προστασίαν τοῦ Ἀλῆ Ὀσμάν Δεβλετίου, διὸ τοῦτο καὶ ἐπ' οὐ-
δέμητα περιπτώσει είναι συγκεχωρημένη ἡ ἀποτρόπαιος αὔτη
πράξις· ἐὰν δὲ τινες ἐγκληματίαι ὀλίγοι ἢ πολλοὶ ἔπραξαν
τὸ ἀσυγχώρητον τοῦτο ἔγκλημα, αὐτοὶ οὗτοι πρέπει νὰ τι-
μωρθῶσιν, οὐδὲ καὶ οἱ ἀθώοι, διότι ὁ νέμος τὸν τολμήσαντα
νὰ σηκώσῃ κατὰ τοῦ χυρίου του ὅπλου τιμωρεῖ, καὶ ὅχι πε-
ν ραιτέρω ἐὰν ὅμως τὸ Διοβλέτι θελῃ νὰ κατατεύψῃ τὸν
φριγιάν τοῦτον, ἢ; φρεντίστη πρῶτον νὰ τὸν ἐφοδιάσῃ μὲ δπλα
καὶ νὰ τὸν θετῇ ἀπέναντι του, καὶ ὅταν ἐπὶ τῇ; μάχης τὸν
νικήσῃ, ἂ; τὸν φονεύσῃ, ἐὰν ὅμως πάλιν καταθέσῃ τὰ ὅπλα
ὑπὸ τοὺς πόδας του, καὶ πάλιν δὲν δύναται νὰ τὸν φονεύσῃ
νομίμως. »

Ο Σουλτάνος ιδὼν τὴν δικαίαν ταύτην ἀντίστασιν τοῦ ἑνα-
τέτου αὐτοῦ νομικοῦ τῶν ὅιωματῶν καὶ ἀρχηγοῦ τῆς ὁθωμανι-
κῆς θρησκείας, ἀγανακτήσκεις καὶ ὄργισθεις κατ' αὐτοῦ, διέταξε
καὶ ἔγεινεν ἐπιτωτος τῆς θέσεως ταύτης, καὶ τὸν ἀντικατότητος
δι' ἄλλου προσώπου ἐκ τῶν Ούλεμάδων, πρὸς τὸν ὄποιον ἐδίθη
ἡ ἀνωτέρω πρότασις, τὴν ὅποιαν οὗτος δὲν τὴν παρεδέχθη μὲν
καθ' ὅλοκληρίαν, ἐξέδω εν ἀπόφασιν ὅμως κατὰ τὸν πιοχρί-
των, πεπαιδευμένων καὶ τοὺς κλήρο, ἃν καὶ ἐγένετο τοῦτο ἄ-
νευ φετᾶ, ἀλλὰ τοῦτο ἐλύτηρός μέτρον κυβερνιτικὸν, καὶ κατὰ
συνέπειαν ἐζεδθησαν τὰ τρομερώσερα διατάγματα, ὅπως φονευ-
θῶσιν ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν οἱ κληρικοί, οἱ πρόκριτοι καὶ οἱ
νομονούστεροι τῶν πολιτῶν. Ήν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει εἰχει
διατάξει καὶ ἐπεισφεύγησαν ἀπειρα 'Ασιατικὰ στρατεύματα, τὰ
ὅποια ἤνωθισαν μὲ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀπλισθέντας
κατοίκους, ὁθωμανούς, καὶ ἀπεντε; οὗτοι δεσπάσησαν καθ' ὅλας
τὰς θέσεις τῆς πόλεως. Οἱ φύτει βάρβαροι 'Ασιανοί, ἐρεθισθέν-
τες καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν Σουλτανικῶν διατάγμάτων, ἐζηγριώθησαν,
καὶ ὡς μανόμενοι λέοντες ἥρχισαν νὰ φονεύσωσιν αδιαχρίτως
πίντα Ἐλληνα ἡ χριστιανὸν, κατεπάτησαν τὰς οἰκίας καὶ τοὺς
γυναικῶντας, ἐκ τῶν ὅποιων ἀπάζοντες τοὺς ἀνθρώπους διεύθυ-
νον εἰς τὰς φυλακὰς, καὶ ἐκεῖ, ἢ τοὺς ἐφόνευσον, ἢ ἀπηγγίζοντας,
ἢ ἐξόργιζον καὶ ἥρπαζον τὴν περιουσίαν αὐτῶν. 'Αγεληθῶ δὲ τὰ

στίχη ταῦτα τῶν βαρόνέων διέτρεχον τοὺς δρόμους τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὥπλισμένους καὶ μὲ γεγυμνωμένα ξίφη καὶ ἐσφαλῆν πάντα χριστιανὸν ὅπου καὶ ἀνήθελον τὸν συναντήσει, εἰς τοὺς δρόμους, ἢ τὰς οἰκίας· ἀπὸ δὲ τοὺς προκρίτους, τοὺς λεγομένους Μπριγιάρους, ἐφόνευσαν τὸν μέγαν διερμηνέα Κωστάκην Μουρούζην, τὸν Νικόλαον Σκαναδῆν, Μιχαὴλ Μάνον, Θ. Ρίζον, Φωτινὸν καὶ Λεβίδην καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τῆς 20 Μαρτίου μέχρι τῆς 10 Ἀπριλίου.

Τὴν δὲ 10ην Ἀπριλίου, ἡμέραν καθ' ἣν ἐώρταξον οἱ ὄρθοδοξοὶ χριστιανοὶ τὴν Ἀνάστασιν, ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος μετὰ 12 Ἀρχιερέων, κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν χριστιανῶν, ἐλειτούργησεν εἰς τὴν ἑκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν οἱ χριστιανοὶ διηλθον διὰ μέσου τοῦ στίφους τῶν ἀγρίων βαρβάρων καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἑκκλησίαν, καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυτιν ἀπῆλθον εἰς τὰς οἰκίας των, ὃ δὲ Πατριάρχης ἀνέβη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον μετὰ ὀλίγην δεῶραν ἔφθισεν εἰς ἄνθρωπος τοῦ Ρεῖτού Βιφέντη (Υπουργοῦ τῶν Εξωτερικῶν) τὸν ὅποιον συνόδευεν ὁ Σταυράκης Ἀριστερήχης, διάδοχος τοῦ μεγάλου διερμηνέως Μουρούζη, ἔφερον δὲ οὗται τὸ Σουλτανικὸν διάταγμα, διὰ τοῦ ὅποιού ἐκηρύττετο ἔκπιτως τῆς θέσεως τοῦ Πατριάρχου ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος, ὡς ἀγνώμων καὶ ἄπιστος, ἐστέλλετο δὲ εἰς τὸ Καδῆ κλῖσι, ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐξορισθῇ ἔκει, ἔπειναγτίς ἐφέρθη εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Μποσταντζήμπαστος· οἱ αὐτοὶ ἀπεσταλμένοι ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἔτερον διάταγμα περὶ κατεσπευσμένης ἔκλογῆς νέου Πατριάρχου. Ἐνῷ δὲ οἱ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ κατεγίνοντο εἰς τὰ τῆς ἔκλογῆς τοῦ νέου Πατριάρχου, ἐξελέχθη δὲ ὡς τοκυτος ὁ Πεσιδίας Εὐγένειος, ὁ δήμιος μετέφερε τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον ἐκ τῆς φυλακῆς καὶ τὸν ἐκρέμασεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεγάλης Πόλης τοῦ Πατριαρχείου μετὰ τὴν μεσημβρίαν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πέντη.

Ο Σουλτάνος εἰχε φέρει εἰς τὴν θέσιν τοῦ Μεγάλου Βεζύρου τὸν Μπεντερλῆ Αλῆ Πασσᾶν ὡς ἴλανὸν καὶ δραστήριον· ὁ Βεζύρης οὗτος μετὰ τὴν ἔπαγκόνισιν τοῦ Πατριάρχου διέβη πλησίον τοῦ Πατριαρχείου μετ' ὀλίγης συνοδείας, καὶ ἐσταμάτησεν ἀντικρὺ τοῦ κρεμαμένου Πατριάρχην καὶ τὸν παρετήρησεν αὐτὸν.